

34
443

340 130.55 525 11

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги

ЎЗБЕКИСТОННИНГ ЯНГИ ҚОНУНЛАРИ

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн
иккинчи чақириқ ўнинчи сессиясида қабул қи-
лингән қонун ва қарорлар)

6

3012803

ЧИТАТЬНИЙ ЗАД
Библиотека ЭИС № 349951

ТОШКЕНТ «АДОЛАТ»
1993

34С

ББК.67.99(2)—3
У—32

Нашр учун масъул:
М. Э. Абдусаломов
М. М. Мирсамадов

Ўзбекистон Республикасининг
янги қонунлари. Сон 6 — Т.:
Адолат, 1993.— 248 бет

Сарл. олдиди: Ўзбекистон
Республикаси Адлия вазирлиги.

Новые законы Узбекистана. Вып. 6.

У $\frac{1203020000-135}{(04)-93}$ 6-93

© «Адолат», 1993.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ ГЕРБИ ТУҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикасининг
1992 йил 2 июль

Қ О Н У Н И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1992 йил, 9-сон, 328-модда)

1-модда. Ўзбекистон Республикаси Давлат гербининг рангли ва оқ-қора тасвири тасдиқлансин (илова қилинади).

2-модда. Ўзбекистон Республикасининг Давлат герби республика давлат мустақиллигининг рамзидир.

3-модда. Ўзбекистон Республикасининг Давлат герби қуйидаги қурилишга эга: тоғлар, дарёлар ва сўл томони буғдой бошоқларидан, ўнг томони эса чаноқлари очилган гўза шохларидан иборат чамбарга уралган гуллаган водий узра қуёш заррин нурларини сочиб туради. Гербнинг юқори қисмида Республика хурлигининг рамзи сифатида саккизбурчак тасвирланган бўлиб, унинг ички қисмида ярим ой ва юлдуз тасвирланган. Гербнинг марказида бахт ва эрксеварлик рамзи — қанотларини ёзган Хумо қуши тасвирланган. Гербнинг пастки қисмида республика Давлат байроғини ифода этувчи чамбар лентасининг баитида «Ўзбекистон» деб ёзиб қўйилган.

Ўзбекистон Республикаси Давлат гербининг рангли кўринишида: Хумо қуши ва дарёлар — кумуш рангида; қуёш, бошоқлар, пахта чаноқлари ва «Ўзбекистон» ёзуви — олтин рангида; ғўза шохлари ва барглари, тоғлар ва водий — яшил рангида; чаноқлардаги пахта — оқ рангида; лента — Ўзбекистон Республикаси Давлат байроғининг ранглари акс эттирувчи уч хил рангида; саккизбурчак — олтин зарҳал билан ҳошияланган ҳолда ҳаёо рангида; яримой ва юлдузлар — олтин рангида тасвирланган.

4-модда. Ўзбекистон Республикаси Давлат гербининг тасвири:

1) қуйидаги биноларда:

а) Ўзбекистон Республикаси Президенти девонининг биносида;

б) Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши биносида;

в) Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг биносида;

г) Ўзбекистон Республикаси давлат ҳокимияти ва бошқаруви маҳаллий идораларининг биноларида;

д) Ўзбекистон Республикаси вазирликлари, давлат қўмиталари, Республика Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасига қарашли бошқа идораларининг биноларида;

е) Ўзбекистон Республикаси судлари ва ҳакамлик судлари биноларида;

ж) Ўзбекистон Республикаси Прокуратура идораларининг биноларида;

з) Ўзбекистон Республикаси дипломатия ваколатхоналари ва консуллик муассасаларининг биноларида;

2) Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг сессиялари, Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси мажлислари, халқ депутатлари маҳаллий Кенгашларининг сессиялари ўтказиладиган биноларда, судлар ва ҳакамлик судлари суд мажлислари ўтказиладиган хоналарда, шунингдек туғилиш ва никоҳ тантанали суратда рўйхатга олинган хоналарда;

3) Ўзбекистон Республикаси Президенти ва унинг девони, Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши, унинг Раёсати қўмиталари, комиссиялари ва Республика Олий Кенгашининг Қотибияти, Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси, Ўзбекистон Республикаси дипломатия ваколатхоналари ва консуллик муассасалари, Ўзбекистон Республикаси вазирликлари ва давлат қўмиталарининг; Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасига қарашли бошқа идораларининг, Ўзбекистон Республикаси судлари ва ҳакамлик судларининг, Ўзбекистон Республикаси конституциявий назорат қўмитаси, Ўзбекистон Республикаси халқ депутатлари сайловии ўтказувчи Марказий сайлов комиссияси, Ўзбекистон Республикаси прокуратура идоралари, давлат ҳокимияти ва бошқарув маҳаллий идораларининг, давлат нотариал контораларининг, Ўзбекистон Республикаси банк муассасалари ва ташкилотларининг, шунингдек Ўзбекистон Республикаси қонунлари билан муҳрлар ва бланкаларда гербнинг тасвирини тушириш ҳуқуқи берилган республика ва маҳаллий бўйсунувдани корхоналар муассасалар ҳамда ташкилотларнинг муҳрлари ва бланкаларида;

4) Ўзбекистон Республикаси Президентининг, Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг расмий нашрларида;

5) Ўзбекистон Республикасининг пул бирликларида, қимматли қоғозларида, облигацияларида, почта маркаларида, пул-буюм лотереяси билетларида;

6) Ўзбекистон Республикаси фуқаросининг паспортида, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига бериладиган дипломатия ва ўзга чет эл паспортларида;

7) Ўзбекистон Республикасининг давлат чегараларида ўрнатиладиган сарҳад столбаларида ўрнатиб қўйилади.

Ўзбекистон Республикаси давлат гербнинг бўртма тасвирдан Ўзбекистон Республикаси давлат ҳокимияти ва бошқарув идоралари мажлис залларида, судлар ва ҳакамлик судлари — суд ўтказиладиган мажлис залларида, фуқаролик ҳолатини қайд этиш идоралари — туғилиш ва никоҳ тантанали суратда рўйхатга олинган хоналарда фойдаланишлари мумкин.

Ўзбекистон Республикасининг қонунларида Ўзбекистон Республикаси Давлат гербнинг тасвирини акс эттириш мажбурий бўлган бошқа ҳоллар ҳам назарда тутилиши мумкин.

5-модда. Ўзбекистон Республикаси Давлат гербининг такрорланаётган тасвири, унинг катта-кичиклигидан қатъи назар, ушбу Қонунга илова қилинаётган рангли ва оқ-қора тасвирга аниқ мос бўлиши керак.

6-модда. Ўзбекистон Республикасининг Давлат герби тўғрисидаги ушбу Қонунда баён этилган талабларга риоя қилиниши учун масъулият Ўзбекистон Республикасининг Давлат герби тасвиридаги фойдаланиш ҳуқуқи берилган давлат ҳокимияти ва бошқарув идораларининг раҳбарлари зиммасига юклатилади.

7-модда. Ушбу Қонуннинг аниқ бажарилишини кузатиш маҳаллий давлат идоралари зиммасига юклатилади.

8-модда. Ўзбекистон Республикасининг фуқаролари, шунингдек республикада турган ўзга шахслар Ўзбекистон Республикасининг Давлат гербини ҳурмат қилишлари шарт.

Ўзбекистон Республикасининг Давлат гербини беҳурмат қилганлик Ўзбекистон Республикаси Қонуниларида белгиланган тартибда жазоланади.

Ўзбекистон Республикасининг
Президенти

И. КАРИМОВ

**«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ДАВЛАТ
ГЕРБИ ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН
РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ҚОНУНИНИ АМАЛГА
КИРИТИШ ТАРТИБИ ҲАҚИДА**

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
1992 йил 2 июль

Қ А Р О Р И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси,
1992 йил, 9-сон, 329-модда)

Ўзбекистон Республикасининг Олий Кенгаши қ а р о р
қ и л а д и:

1. «Ўзбекистон Республикасининг Давлат герби тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонунни қабул қилинган кундан бошлаб амалга киритилади.

2. Белгилаб қўйилсинки, аввалги Давлат герби 1993 йилнинг 1 июлига қадар Ўзбекистон Республикасининг янги Давлат гербига алмаштирилиши шарт. Ана шу давр ичида аввалги Давлат гербидан фойдаланишга йўл қўйилади.

3. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасига:

1992 йил 15 августгача бўлган муддатда Ўзбекистон Республикасининг Давлат гербини тайёрлаш, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Давлат гербининг тасвири туширилган муҳрлар, ҳужжатларнинг бланкаларини тайёрлаш, улардан фойдаланиш, сақлаш ва йўқотиб ташлаш тартибини белгилаш;

Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг қарорларини «Ўзбекистон Республикасининг Давлат герби тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонунига мувофиқлаштириш топширилсин.

4. Қуйидагилар ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин:
Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсатининг «Ўзбекистон Республикаси Давлат герби тўғрисида»ги Низомни тасдиқлаш ҳақида»ги 1981 йил 30 июлдаги Фармони (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1981 йил, 22-сон, 444-модда);

Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсатининг «Ўзбекистон Республикаси Давлат герби тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш

ҳақида»ги Фармони тасдиқлаш тўғрисида»ги 1981 йил 27 ноябрь Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1981 йил, 33-сон, 648-модда);

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсатининг «Ўзбекистон Республикаси Давлат герби тасвири тунирилган печатлардан ва ҳужжатларнинг бланкаларидан фойдаланиш тартиби тўғрисида»ги 1981 йил 30 июль Фармони (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1981 йил, 22-сон, 447-модда);

Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсатининг «Ўзбекистон Республикаси Давлат герби тасвири туширилган печатлардан ва ҳужжатларнинг бланкаларидан фойдаланиш тартиби тўғрисида»ги Фармони тасдиқлаш ҳақида»ги 1981 йил 27 ноябрь Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1981 йил, 33-сон, 650-модда).

Ўзбекистон Республикаси Олий
Кенгашининг Раиси

Ш. ЙУЛДОШЕВ

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ХАЛҚАРО
ВАЛЮТА ФОНДИ, РЕКОНСТРУКЦИЯЛАШ ВА
РИВОЖЛАНИШ ХАЛҚАРО БАНКИ, РИВОЖЛАНИШ
ХАЛҚАРО АССОЦИАЦИЯСИ, ХАЛҚАРО МОЛИЯ
КОРПОРАЦИЯСИ, КЎП ТОМОНЛАМА САРМОЯ
АЖРАТИШНИ КАФОЛАТЛОВЧИ АГЕНТЛИККА
АЪЗОЛИГИ ТЎҒРИСИДА**

Ўзбекистон Республикасининг
1992 йил 2 июль

Қ О Н У Н И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1992 йил, 9-сон, 333-модда)

Ушбу Қонун Ўзбекистон Республикасининг тенг ҳуқуқлилик асосида жаҳон ҳамжамияти таркибига кириши зарур эканлигини ҳисобга олиб, Ўзбекистон Республикасининг халқаро молия ташкилотларига киришининг, бу ташкилотларга аъзо бўлишининг ҳамда уларнинг имкониятларидан республикани ривожлантириш учун фойдаланишининг ҳуқуқий асослариш белгилайди.

1-модда.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ўзбекистон Республикаси помидан халқаро валюта фонди (қуйида фонд деб аталади), Реконструкциялаш ва ривожланиш халқаро банки (қуйида Банк деб аталади), Ривожланиш халқаро ассоциацияси (қуйида Ассоциация деб аталади), Халқаро молия корпорацияси (қуйида Корпорация деб аталади), Кўп томонлама сармоя ажратишни кафолатловчи агентлик (қуйида Агентлик деб аталади) унинг аъзолигини қабул қилишга ва шу тариқа фонд, Банк, Ассоциация, Корпорация бошқарувчилари тегишли Кенгашлари, Агентлик бошқарувчилари Кенгашининг Ўзбекистон Республикасининг ана шу ташкилотларга аъзолигига дахлдор бўлган резолюцияларидаги муддатлар ва шартларни қабул қилиб, матнлари ушбу Қонуннинг I, II, III, IV ва V иловаларида келтирилган барча тузатишлари билан фонд, Банк, Ассоциация, Корпорация, Конвенция, Агентликнинг битимларидаги тегишли моддаларни қабул этишга вакид қилинган.

Ўзбекистон Республикасининг Ҳукуматига матни ушбу Қонуннинг VI иловасида берилган фонд Битими моддаларига тақдим этилган Учинчи тузатишни Ўзбекистон Республикаси номидан қабул қилиш ҳуқуқи берилди.

2-модда.

Ўзбекистон Республикаси Президенти ёки Президент тайинлаши мумкин бўлган бошқа шахс:

Фонд, Банк, Ассоциация, Корпорация, Конвенция, Агентлик муассасалари битимлари моддаларининг асл нусхасини имзолаш, фондга аъзоликка доир ҳужжатларни ва ана шу мақсадлар учун зарур бўлган бошқа ҳужжатларни тайёрлаш ҳамда киритиш:

фонд Битими моддаларига таклиф этилган Учинчи тузатишни Ҳукумат номидан имзолаш ваколати берилгандир.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти ёки у тайинлаган шахс Ўзбекистон Республикаси номидан матни ушбу Қонуннинг VII иловасида келтирилган Давлатлар ва бошқа давлатларнинг фуқаролари ўртасидаги сармоёга доир низоларни тартибга солиш тўғрисидаги Конвенциянинг (қуйида СНТСХМ Конвенцияси деб аталади) асл нусхасини имзолашга, фонд аъзолигига доир ҳужжатларни ва ана шу мақсадлар учун зарур бўлиб қолиши мумкин бўлган бошқа ҳужжатларни тайёрлаш ҳамда киритишга ҳақлидир.

3-модда.

Фондга аъзо бўлиб кирилганидан кейин Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ўзбекистон Республикаси номидан ўзлаштиришнинг махсус ҳуқуқлари бўлимига: Ўзбекистон Республикаси ушбу қонунга мувофиқ фонднинг мазкур бўлими иштирокчисининг барча мажбуриятларини зиммага олади дейилган ва Ўзбекистон Республикаси ўзлаштиришнинг махсус ҳуқуқлари бўлими иштирокчисининг барча мажбуриятлари ижросига юридик мақом берилиши учун барча чора-тадбир кўрганлигини тасдиқловчи ҳужжатни расмийлаштириш ва киритишга вакил қилинган.

4-модда.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банкига Ўзбекистон Республикасининг ана шу ташкилотларга аъзоли-

гига дахлдор бўлган резолюциялардаги шартлар ҳамда муддатларда ва Битим ёки Конвенция моддаларига мувофиқ равишда фонд, Банк, Ассоциация, Корпорация ва Агентликка тўланиши лозим бўлган счётларни қарз олиш ёхуд тегишли йўл билан сотиб олиш ҳамда тўлаш, шунингдек фонднинг махсус ҳуқуқларни ўзлаштириш бўлимида Ўзбекистон Республикасининг иштирок этиши билан боғлиқ тўловларни амалга ошириш ҳуқуқи берилади.

Ўзбекистон Республикасининг Молия вазирлиги юқорида кўрсатиб ўтилган тўловларни тўлаш учун Ўзбекистон Республикаси Марказий банкни манбалар билан таъминласин.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки Фонд, Банк, Ассоциация ва Корпорация битимларининг, Конвенциянинг тегишли моддаларига ва Агентлик белгиладиган моддаларга мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Фонд, Банк, Ассоциация, Корпорация ёки Агентлик аъзолиги учун зарур бўлиб қолиши мумкин бўлган ёки аъзоллигига мувофиқ равишда ҳар қандай ўзга қўлга ўтказилмайдиган фондсиз векселлар харид қилишга ҳақлидир.

5-модда.

Ушбу Қонунга мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Марказий банки фонд Битими I-бўлимининг V моддасида ва Банк Битими 2-бўлимининг III моддасида назарда тутилган молия муассасаси сифатида амал қилади ҳамда Фонд Битими ва Банк Битими моддаларининг қоидаларида назарда тутилган барча операциялар ва битимларни Ўзбекистон Республикаси номидан амалга ошириш ҳуқуқига эга бўлади.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки Корпорация Битими 10-бўлимининг IV моддаси, Ассоциация Битими 10-бўлимининг VI моддаси ва Конвенциянинг 38-моддасида кўзда тутилганидек Агентлик белгиладиган моддаларга мувофиқ алоқа канали ҳисобланади.

6-модда.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки Фонд ва Банк Битимлари моддаларининг турли қоидаларида назарда тутилган операциялар ва келишувларда тўланиши ёки Республикага ўтказилиши мумкин бўлган ҳар қандай суммани қабул қилиб олишга ҳақлидир.

7-модда.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки Фонд, Банк, Ассоциация, Корпорация ва Агентлик тўловларининг Ўзбекистон Республикасидаги киритувчиси деб таъинланади.

8-модда.

Фонд, Банк, Ассоциация, Корпорация, Конвенция, Агентлик, СНТСХМ Конвенциясининг Битимлари, шунингдек кучга кирган уларга доир тузатишлар Ўзбекистон Республикаси ҳудудида барча юридик шахслар ва фуқаролар учун мажбурийдир.

9-модда.

Заруратга қараб, Ўзбекистон Республикаси Президенти Ўзбекистон Республикасининг Битимлар ва Конвенция моддаларида, Агентлик томонидан ва ушбу Қонуннинг 1-моддасида санаб ўтилган резолюцияларда назарда тутилган мажбуриятларни бажариш ва ушбу Қонуннинг қоидаларига амалий куч бериш учун фармонлар ва бошқа норматив ҳужжатлар чиқаришга ҳақлидир.

Ўзбекистон Республикасининг
Президенти

И. ҚАРИМОВ

**«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING ХАЛҚАРО
ВАЛЮТА ФОНДИ, РЕКОНСТРУКЦИЯЛАШ ВА
РИВОЖЛАНИШ ХАЛҚАРО БАНКИ, РИВОЖЛАНИШ
ХАЛҚАРО АССОЦИАЦИЯСИ, ХАЛҚАРО МОЛИЯ
КОРПОРАЦИЯСИ, КЎП ТОМОНЛАМА САРМОЯ
АЖРАТИШНИ КАФОЛАТЛОВЧИ АГЕНТЛИГИНИНГ
АЪЗОСИ ЭКАНЛИГИ ТЎҒРИСИДА»ГИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING ҚОНУНИНИ
АМАЛГА ҚИРИТИШ ТАРТИБИ ҲАҚИДА**

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
1992 йил 2 июль

Қ А Р О Р И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1992 йил,
9-сон, 334-модда)

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қарор қилади:

1. «Ўзбекистон Республикасининг Халқаро валюта фонди, Реконструкциялаш ва ривожланиш халқаро банки, Ривожланиш халқаро ассоциацияси, Халқаро молия корпорацияси, кўп томонлама сармоя ажратишни кафолатловчи Агентлигининг аъзоси эканлиги тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонуни эълон қилинган пайтдан бошлаб амалга киритилсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Ўзбекистон Республикаси Марказий банки билан ҳамкорликда:

икки ойлик муддат ичида Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунларини узгартириш ва ушбу Қонунга мувофиқ ҳолга келтириш тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашига таклифлар киритсин;

ушбу Қонунга зид келувчи ҳукумат ва тармоқ норматив ҳужжатлари қайта кўриб чиқилишини ва бекор қилинишини таъминласин.

Ўзбекистон Республикаси Олий
Кенгашининг Раиси

Ш. ИУЛДОШЕВ

**«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING ТАШҚИ
ИҚТИСОДИЙ ФАОЛИЯТИ ТЎҒРИСИДА»ГИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING ҚОНУНИГА
ЎЗГАРТИРИШЛАР ВА ҚУШИМЧАЛАР КИРИТИШ
ҲАҚИДА**

Ўзбекистон Республикасининг
1992 йил 2 июль

Қ О Н У Н И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси,
1992 йил, 9-сон, 335-модда)

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши томонидан 1991 йил 14 июнда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг ташқи иқтисодий фаолияти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонунига (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1991 йил, 8-сон, 182-модда) қуйидаги ўзгаришлар киритилсин:

1. Биринчи модданинг биринчи сатридаги «Ўзбекистон Республикасининг ташқи иқтисодий фаолияти» деган сўзлар «Ташқи иқтисодий фаолият» деган сўзлар билан, «ташқи иқтисодий ҳамкорлик ўрнатишга» деган сўзлар эса «ўзаро фойдали ҳамкорлик ўрнатишга» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

2. 3-модда чиқариб ташлансин. Кейинги моддаларнинг тартиб рақами тегишли равишда ўзгаририлсин.

3. 4-моддадаги «ва СССР» деган сўзлар чиқариб ташлансин.

4. 6-моддадаги «ССР Иттифоқи ихтиёрига берилган масалаларда СССР Қонунлари» деган сўзлар чиқариб ташлансин.

5. 7-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«7-м о д д а. Қорақалпоғистон Республикасининг ташқи иқтисодий фаолият соҳасидаги ваколатлари

Қорақалпоғистон Республикасининг ташқи иқтисодий фаолият соҳасидаги ваколатлари Қорақалпоғистон Республикасининг Конституцияси ва қонунлари билан белгиланади».

6. 10-модданинг иккинчи қисмидаги «совет фуқаро-

лари» деган сўзлар «Ўзбекистон Республикасининг фуқаролари» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

7. 11-модданинг сарлавҳасидаги ва биринчи қисмидаги «ва ССР Иттифоқи» деган сўзлар чиқариб ташлансин.

Шу модданинг иккинчи қисмидаги «ёхуд СССРнинг савдо ёки бошқа ваколатхоналари ҳузурда республика ваколатхоналари» деган сўзлар чиқариб ташлансин.

8. 12-модданинг биринчи қисми қўйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Ўзбекистон Республикаси ҳудудида унинг қонунларига мувофиқ чет эл инвестицияси иштирокидаги корхоналар, Ўзбекистон Республикаси ва хорижий давлатларнинг юридик шахслари ҳамда фуқаролари иштирокида халқаро иқтисодий ташкилотлар ва молия ташкилотлари тузилиши мумкин».

12-модданинг тўртинчи қисми қўйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Ўзбекистон Республикасида эркин иқтисодий зоналар тузилиши мумкин, бу зоналарда хўжалик фаолиятини амалга ошириш шартлари Ўзбекистон Республикаси Қонунлари билан белгиланади».

•9. 13-модданинг еттинчи хатбошисидаги «СССР давлат чегараси орқали» деган сўзлар чиқариб ташлансин.

10. 17-модданинг биринчи қисмидаги «6-моддасида» деган сўзлар «5-моддасида» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

11. 18-модданинг биринчи қисмидаги «Ўзбекистон Республикаси» деган сўзлар «давлат» деган сўз билан алмаштирилсин.

Ўзбекистон Республикасининг
Президенти

И. КАРИМОВ

**«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ЧЕТ ЭЛ
ИНВЕСТИЦИЯЛАРИ ТЎҒРИСИДА»ГИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИГА
ЎЗГАРТИШ ВА ҚЎШИМЧАЛАР КИРИТИШ
ҲАҚИДА**

Ўзбекистон Республикасининг
1992 йил 2 июль

Қ О Н У Н И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси,
1992 йил, 9-сон, 336-модда)

«Ўзбекистон Республикасида чет эл инвестициялари тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши 1991 йил 14 июнда қабул қилган Ўзбекистон Республикаси Қонунига (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1991 йил, 8-сон, 184-модда) қуйидаги ўзгаришлар киритилсин.

1. Қириш қисмида «иктисодий» деган сўз чиқариб ташлансин.

2. 1-моддада:

олтинчи хатбоши қуйидаги таҳрирда баён этилсин:
«чет элда доимий яшайдиган Ўзбекистон Республикаси фуқаролари чет эллик инвесторлар бўлишлари мумкин».

3. 3-моддада:

иккинчи хатбоши «корхоналар» деган сўздан кейин «ва» боғловчиси ўрнига «банклар», суғурта компаниялари ва бошқа» деган сўзлар билан тўлдирилсин;

бешинчи хатбоши қуйидаги таҳрирда баён этилсин:
«мустақил равишда ёки юридик ва жисмоний шахслар иштирокида мулкӣ ҳуқуқларни, шу жумладан ердан ва табиий ресурслардан фойдаланиш, шунингдек ижара асосида фойдаланиш ҳуқуқларини сотиб олиш йўли билан инвестицияларни амалга оширишлари мумкин».

4. 5-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

**«5-модда. Чет эл инвестицияларининг ҳуқуқий
режими**

«Ўзбекистон Республикасида чет эл инвестициялари давлат-ҳуқуқий ҳимояси билан таъминланадилар. Чет эл инвестицияларининг ҳуқуқий режими Ўзбекистон Рес-

публикасининг шунга ўхшаш корхоналари, ташкилотлари ва фуқаролари учун белгиланган тегишли режимга қараганда ноқулай бўлиши мумкин эмас.

Иқтисодийётнинг нуфузли тармоқларига йўлланадиган чет эл инвестициялари учун Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси қўшимча имтиёзлар белгилаши мумкин.

5. 6-моддада:

иккинчи қисм қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Ўзбекистон Республикаси қонунларига мувофиқ лицензия олиш керак бўлган фаолият турлари билан шуғулланиш учун чет эллик инвестор Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси белгилаб берадиган тартибда лицензия олиши шарт».

6. 7-модда чиқариб ташлансин, моддаларнинг тартиб рақами ҳам шунга мувофиқ ўзгартирилсин: 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40 ва 41-моддалар тегишинча, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40-модда деб ҳисоблансин.

7. 7-моддада:

биринчи қисмдан «Ўзбекистон Республикаси қонунларига мувофиқ» деган сўзлар чиқариб ташлансин;

иккинчи қисм чиқариб ташлансин;

учинчи қисм иккинчи деб ҳисоблансин;

тўртинчи қисм чиқариб ташлансин:

8. 9-моддада:

иккинчи қисмнинг иккинчи жумласи чиқариб ташлансин;

учинчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Ўзбекистон Республикасининг давлат идоралари чет эллик инвесторларнинг ҳуқуқларини камситувчи норматив ҳужжатлар қабул қилган тақдирда, уларга етказилган зарар ана шу идоралар томонидан суд йўли билан тўланади»;

тўртинчи қисм қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Давлат идоралари ва уларнинг мансабдор шахслари чет эллик инвесторларнинг Ўзбекистон Республикаси қонунларига мувофиқ ҳолда амалга ошираётган хўжалик фаолиятига аралашिशга ҳақли эмас».

9. 10-моддада:

иккинчи қисм қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Чет эл инвестициялари реквизиция» қилинмаслиги

Б. Б. М. Т. А. К. 1000
№ 349951

керак, табиий офат, авариялар, эпидемиялар, эпизоотиялар бундан мустасно. Реквизиция қилиш ҳақидаги қарорни Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси қабул қилади. Шунақа ҳолларда чет эллик инвесторга тўланадиган товон пули бошқаларга тўланадиган товон пули билан баб-баравар бўлиши лозим».

10. 11-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«11-модда. Фойдани ва пулни чет эл валютасида ўтказилишининг кафолатлари

Чет эллик инвесторларга уларнинг қонуний фаолият натижасида олган фойдаси ва бошқа пулларининг чет элга ўтказилиши кафолатланади».

11. 12-моддада:

биринчи қисм қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Чет эллик инвесторларнинг Ўзбекистон Республикасида олган фойдаси республика ҳудудида такрор инвестиция қилиниши ёки мулк эгасининг ихтиёрига кўра ўзгача тарзда фойдаланилиши мумкин. Чет эллик инвесторлар республика банкларида исталган валютада юритиладиган ҳисоб рақамларига ҳеч қандай чеклашсиз эга бўлишлари мумкин».

12. 13-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«13-модда. Қўшма корхона тузиш

Қўшма корхоналар янги юридик шахс ташкил этиш йўли билан ёки чет эллик инвесторнинг Ўзбекистон Республикасида фаолият кўрсатиб турган корхонада улуш сотиб олиши пули билан барпо этилади.

Қўшма корхона барпо этиш тўғрисидаги қарорни чет эллик инвестор ва Ўзбекистон Республикасидаги корхона эгаси қабул қиладилар».

13. 14-моддада:

биринчи қисмдаги «жаҳон бозори нархларида, бундай нархлар бўлмаган тақдирда эса» деган сўзлар чиқариб ташлансин.

14. 15-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«15-модда. Чет эл корхонасини очиш

Бир ёки бир нечта чет эл инвестори Ўзбекистон Республикаси ҳудудида чет эл корхонасини Ўзбекистон Республикаси қонунларига мувофиқ очиши мумкин».

15. 16-моддада:
биринчи қисмдаги иккинчи жумла чиқариб ташлан-
син.

16. 17-моддада:
биринчи қисмдаги «Ўзбекистон Республикаси қонун-
ларида чет эл инвестициялари иштирокидаги корхона-
ларни тузиш учун белгиланган шартларга риоя этган
ҳолда» деган сўзлар «ушбу Қонун талабларига риоя
этган ҳолда» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

иккинчи жумла қуйидаги таҳрирда баён этилсин:
«Ўзбекистон Республикасидан ташқарида чет эл ин-
вестициялари иштирокидаги корхоналарнинг филиалла-
ри, ваколатхоналари ва бошқа алоҳида бўлинмалари
очилиши мумкин».

17. 18-модданинг номи қуйидаги таҳрирда баён
этилсин:

«Корхоналарнинг хужалик уюшмалари»

18. 20-моддада:

биринчи қисм қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Чет эл инвестициялари иштирокидаги корхона ўзи
ишлаб чиқарган маҳсулотни лицензиясиз экспорт қи-
лишга ва ўзининг ишлаб чиқариш эҳтиёжлари ҳамда
ички бозорда реализация қилиш учун маҳсулот импорт
қилишга ҳақлидир. Ўзи ишлаб чиқарган, экспортга етказиб
бериладиган маҳсулотни ҳамда ўзининг эҳтиёжлари
учун корхона томонидан импорт қилинадиган маҳсулот-
ни аниқлаш тартибини Ўзбекистон Республикаси Прези-
денти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси товар яратилиш-
шининг жаҳон амалиётига монанд қондалари асосида
белгилаб беради».

19. 23-моддада:

иккинчи қисм қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Солиқларга доир қонунларда назарда тутилган им-
тиёзлардан ташқари уларга Ўзбекистон Республикаси
Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси солиқ со-
ҳасида қўшимча имтиёзлар бериши мумкин».

20. 24-модданинг номидаги «текшириш» деган сўз
«назорат қилиш» деб ва шу модда биринчи қисмидаги
«текширадилар» деган сўз «назорат қиладилар» деб ўз-
гартирилсин.

21. 27-моддада:

иккинчи қисм қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Ўзбекистон Республикасидаги чет эл корхоналари ва
қўшма корхоналар ихтироларга патент олиш ҳамда са-

ноат намуналарини жорий этишни Ўзбекистон Республикаси қонунларида белгилаб қўйилган тартибда амалга оширадилар».

22. 29-моддада:

иккинчи қисмдаги охириги жумла қўйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Бу ходимлар оладиган иш ҳақларини ва қонуний йўл билан топилган бошқа даромадларини чет давлатларга ўтказишлари мумкин».

23. 30-моддада:

учинчи қисм қўйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Қорхона Ўзбекистон Республикаси ходимларининг ва чет эллик ходимларнинг давлат ижтимоий суғуртаси бўйича ажратмаларини ҳамда Ўзбекистон Республикаси ходимларининг пенсия таъминотига ажратмаларни амалдаги қонунларга мувофиқ тўлайди».

24. 31-моддада:

биринчи қисмнинг учинчи жумласидаги «совет» деган сўз «рубль» деган сўз билан алмаштирилсин.

25. 32-моддада:

иккинчи қисм чиқариб ташлансин;

учинчи қисм иккинчи, тўртинчи қисм эса учинчи қисм деб ҳисоблансин;

модда қўйидаги мазмундаги янги, тўртинчи қисм билан тўлдирилсин:

«Чет эл инвестициялари иштирокидаги корхона қайта ташкил этилган ёки тугатилган тақдирда ишдан бўшатилаётган ходимларнинг ҳуқуқ ва манфаатларига қонунларга мувофиқ рўя этиш кафолатланади».

26. 33-модда қўйидаги таҳрирда баён этилсин:

«33-модда. Қўшма коорхонадан чиқишда мол-мулкни тақсимлаш

«Чет эллик инвестор қўшма корхонадан бутунлай чиққанда ёки бу корхона тугатилган тақдирда корхона мол-мулкидаги ўз улушини бозор қийматига мувофиқ пул ёки товар шаклида қайтариб олиш ҳуқуқига эга бўлади. Бунда бошқа қатнашчиларга қўшма корхонадан чиқаётган ажнабий қатнашчининг улушини сотиб олиш ҳуқуқи берилади».

27. 34-модда қўйидаги таҳрирда баён этилсин:

«34-м о д д а. Давлатнинг қимматбаҳо қоғозларини сотиб олиш

Чет эллик инвестор давлатнинг қимматбаҳо қоғозларини қонунларда белгилаб қўйилган тартибда сотиб олади».

28. 35-м о д д а қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«35-м о д д а. Юридик шахсларнинг қимматбаҳо қоғозларини сотиб олиш

Чет эллик инвесторлар Ўзбекистон Республикаси юридик шахсларнинг акциялари ва бошқа қимматбаҳо қоғозларини сотиб олишга ҳақлидирлар. Уларни сотиб олиш тартиби ва шартлари қонунлар билан белгилаб қўйилади».

29. VII бўлимнинг номи ўзгартирилиб, қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«ЧЕТ ЭЛЛИК ИНВЕСТИТОРЛАРНИНГ ЕРДАН ФОЙДАЛАНИШ ХУҚУҚЛАРИНИ ОЛИШИ, ИЖАРА ВА КОНЦЕССИЯ ШАРТНОМАЛАРИ»

30. 36-м о д д а д а:

биринчи қисм қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Чет эллик инвесторларга ва чет эл инвестициялари иштирокидаги корхоналарга шартнома шартларида кўрсатилган муддатга ер ижарага берилиши мумкин».

31. 37-м о д д а д а:

биринчи қисм қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Чет эллик инвесторларга мол-мулкни ижарага бериш ижарага берувчи томонидан шартномалар асосида ҳамда қонунларга мувофиқ амалга оширилади»;

иккинчи қисм чиқариб ташлансин.

32. 38-м о д д а д а:

биринчи қисмдаги «тикланадиган ва тиклаб бўлмайдиган» деган сўзлар чиқариб ташлансин.

33. VIII бўлимнинг номи ўзгартирилиб, қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«НИЗОЛАРНИ КАРАБ ЧИКИШ ВА ХАЛҚАРО ШАРТНОМАЛАР»

34. 39-м о д д а д а:

иккинчи қисмдаги «низолар Ўзбекистон Республикаси судларида» деган сўзлар «низолар Ўзбекистон Рес.

публикаси ҳакамлик судларида» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

Ўзбекистон Республикасининг
Президенти

И. ҚАРИМОВ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING ФУҚАРОЛИГИ ТУҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикасининг
1992 йил 2 июль

Қ О Н У Н И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси,
1992 йил, 9-сон, 338-модда)

1. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1-м о д д а. Ўзбекистон Республикасида фуқаролик

Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролиги шахс билан давлатнинг доимий сиёсий-ҳуқуқий алоқасини белгилайди, бу алоқа уларнинг ўзаро ҳуқуқлари ва бурчларида ифодаланadi.

Ўзбекистон Республикасида ҳар бир киши фуқаро бўлиш ҳуқуқига эгадир. Ҳеч ким фуқароликдан ёки фуқароликни ўзгартириш ҳуқуқидан маҳрум қилиниши мумкин эмас.

Ўзбекистон Республикаси ўз идоралари ва мансабдор шахслари орқали Ўзбекистон Республикаси фуқаролари олдида масъулдир, Ўзбекистон Республикаси фуқароси эса давлат олдида масъулдир.

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида ва унинг ташқарисида ўз фуқароларининг ҳуқуқлари, эркинликлари ва манфаатларини ҳимоя қилади.

2-м о д д а. Тенг фуқаролик

Ўзбекистон Республикасининг фуқаролиги фуқароликни олиш асосларидан қатъи назар барча учун тенгдир.

Ўзбекистон Республикасининг фуқаролари келиб чиқишларидан, ижтимоий ва мулкий ҳолатидан, ирқи ва миллатидан, жинси, маълумоти, тилидан, динга муносабатидан, сиёсий ва бошқа эътиқодларидан, машғулотининг тури ва сажияси ҳамда бошқа ҳолатлардан қатъий назар, қонун олдида тенгдирлар.

Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг тенгҳуқуқчилиги иқтисодий, сиёсий, ижтимоий ва маданий тур-

мушнинг барча соҳаларида таъминланади.

Қорақалпоғистон Республикасининг фуқароси айтилган бир вақтда Ўзбекистон Республикасининг ҳам фуқаросидир.

3-модда. Ўзбекистон Республикасининг фуқаролик тўғрисидаги қонунлари

Ўзбекистон Республикасининг фуқаролик тўғрисидаги қонунлари Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси асосида қабул этилган ушбу Қонундан ва Ўзбекистон Республикасининг шу Қонунга мувофиқ чиқариладиган бошқа қонун ҳужжатларидан иборатдир.

4-модда. Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига мансублик

Қуйидагилар Ўзбекистон Республикасининг фуқаролари бўладилар:

1) келиб чиқиши, ижтимоий ва мулкӣ ҳолатидан, ирқи ва миллатидан, жинси, маълумоти, тили, сиёсий қарашлари, диний эътиқоди, машғулотининг тури ва сажиясидан қатъи назар, ушбу Қонун кучга кирган вақтда Ўзбекистон Республикасида доимий яшаб турган, бошқа давлатларнинг фуқаролари бўлмаган ҳамда Ўзбекистон Республикасининг фуқароси бўлиш истагини билдирган шахслар;

2) давлат йўлланмаси билан Ўзбекистон Республикасидан ташқарида ишлаётган, ҳарбий хизматни ўтаётган ёки ўқиётган шахслар, агар улар Ўзбекистон Республикасининг ҳудудида туғилган бўлсалар ёки доимий яшаганликларини исбот қилган бўлсалар, бошқа давлатларнинг фуқаролари бўлмасалар ва ушбу Қонун кучга кирганидан кейин кечи билан бир йил ичида Ўзбекистон Республикасининг фуқароси бўлиш истагини билдирган бўлсалар;

3) Ушбу Қонунга мувофиқ Ўзбекистон Республикасининг фуқаролигини олган шахслар.

5-модда. Ўзбекистон Республикасининг фуқаролигини тасдиқловчи ҳужжатлар

Ўзбекистон Республикаси фуқаросининг паспорти, паспорт олингунга қадар эса — туғилганлик тўғрисида-

ги гувоҳнома ёки шахснинг фуқаролигига доир маълумотлар бўлган ўзга ҳужжат — Ўзбекистон Республикасининг фуқаролигини тасдиқловчи ҳужжатлар деб ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси фуқароси паспортининг ва туғилганлик тўғрисидаги гувоҳномасининг намуналарини, уларни бериш тартиби ва шартларини Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси белгилайди.

6-м о д д а. Никоҳдан ўтишда ва уни бекор қилишда фуқароликнинг сақланиб қолиши

Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлган эркак ёки аёлнинг чет эл фуқароси билан ёхуд фуқаролиги бўлмаган шахс билан никоҳдан ўтиши, шунингдек бундай никоҳнинг бекор қилиниши эр ёки хотиннинг фуқаролиги ўзгаришига сабаб бўлмайди.

Эр-хотиндан бирининг фуқаролиги ўзгариши иккинчисининг фуқаролиги ўзгаришига олиб келмайди.

7-м о д д а. Чет элда яшовчи шахсларнинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини сақлаб қолиши

Ўзбекистон Республикаси фуқаросининг чет элда яшаши Ўзбекистон Республикаси фуқаролигининг тўхталлишига олиб келмайди.

8-м о д д а. Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг чет элда давлат томонидан ҳимоя қилиниши

Чет элда Ўзбекистон Республикасининг фуқаролари Ўзбекистон Республикасининг ҳимояси ва ҳомийлигидан фойдаланадилар.

Ўзбекистон Республикаси, унинг дипломатия ваколатхоналари ва консуллик муассасалари, шунингдек уларнинг мансабдор шахслари Ўзбекистон Республикасининг фуқаролари ўзлари борган мамлакат қонунлари билан, Ўзбекистон Республикаси ва унинг фуқароси борган давлат қатнашаётган шартномалар ҳамда халқаро одатлар билан бериб қўйилган ҳамма ҳуқуқлардан тўла фойдаланиш имкониятига эга бўлишлари учун чоралар

кўришлари, уларнинг ҳуқуқларини ва қонун билан муҳофаза қилинадиган манфаатларини қонунларда белги-ланган тартибда ҳимоя қилишлари, зарур ҳолларда эса Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг бузилган ҳуқуқларини тиклаш чораларини кўришлари шарт.

9-модда. Ўзбекистон Республикаси фуқаросини чет давлатга топширишга йўл қўйилмаслиги

Башарти, Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномасида бошқача тартиб назарда тутилган бўлмаса, Ўзбекистон Республикасининг фуқароси чет давлатга топширилиши мумкин эмас.

10-модда. Ўзбекистон Республикаси фуқаросининг чет давлат фуқаролигига мансублигини тан олмаслик

Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлган шахснинг чет давлат фуқаролигига мансублиги тан олинмайди.

Алоҳида ҳолларда, хорижий давлат фуқаролари бўлмиш ватандошлар, агар улар ёки уларнинг ота-оналари, бувалари ёки бувилари бир вақтлар мавжуд тузум тўғрисида ватанини ташлаб кетишга мажбур бўлган бўлсалар, ўз илтимосларига ва Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши махсус комиссиясининг хулосасига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарори билан Ўзбекистон Республикасининг фуқаролигига ҳам қабул қилинишлари мумкин.

11-модда. Фуқаролиги бўлмаган шахслар

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида яшаб тургани ҳолда Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлмаган ва чет давлат фуқаролигига мансублигини исботлайдиган далиллари бўлмаган шахслар фуқаролиги бўлмаган шахслар деб ҳисобланади.

**II. ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
FUҚAROLIГINI OЛИШ**

12-модда. Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини олиш асослари

Ўзбекистон Республикаси фуқаролиги қуйидаги ҳолларда олинади:

- 1) туғилганда;
- 2) Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига қабул қилиниши натижасида;
- 3) Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларида назарда тутилган асослар бўйича;
- 4) ушбу Қонунда назарда тутилган бошқа асослар бўйича.

13-модда. Ота-онаси Ўзбекистон Республикасининг фуқароси бўлган болаларнинг фуқаролиги

Туғилган пайтида ота-онаси Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлган бола, Ўзбекистон Республикаси ҳудудида ёхуд Ўзбекистон Республикасидан ташқарида туғилган бўлишидан қатъи назар, Ўзбекистон Республикаси фуқароси ҳисобланади.

14-модда. Онаси ёки отаси Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлган болаларнинг фуқаролиги

Ота-онасининг фуқаролиги ҳар хил бўлиб, улардан бири бола туғилган пайтида Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлган қуйидаги ҳолларда бола Ўзбекистон Республикасининг фуқароси ҳисобланади:

1) агар у Ўзбекистон Республикаси ҳудудида туғилган бўлса;

2) агар у Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан ташқарида туғилган бўлсаю, ота-онаси ёки уларнинг бири шу вақтда Ўзбекистон Республикасида доимий истиқомат жойига эга бўлса.

Ота-онасининг фуқаролиги ҳар хил бўлиб, улардан бири бола туғилган пайтда Ўзбекистон Республикасининг фуқароси бўлган бўлса, агар бу вақтда ота-она Ўзбекистондан ташқарида доимий истиқомат жойига эга бўлган бўлсалар, Ўзбекистон Республикасидан ташқарида туғилган боланинг фуқаролиги ота-онанинг ёзма тарзда ифодаланган келишувин билан белгиланади.

Ота-онасидан бири бола туғилган пайтда Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлган, бошқаси эса фуқаролиги йўқ шахс бўлган ёхуд номаълум бўлган тақдирда, бола қаерда туғилган бўлишидан қатъи назар у Ўзбекистон Республикаси фуқароси ҳисобланади.

Онасининг фуқаролиги бўлмаган боланинг отаси белгиланиб, у Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлса, 14 ёшга етмаган бола қаерда туғилган бўлишидан қатъи назар, Ўзбекистон Республикасининг фуқароси ҳисобланади.

15-м о д д а. Фуқаролиги бўлмаган шахслар болаларининг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини олиши

Фуқаролиги бўлмаган, Ўзбекистон Республикасида доимий истиқомат жойига эга бўлган шахсларнинг Ўзбекистон Республикаси ҳудудида туғилган боласи Ўзбекистон Республикаси фуқароси ҳисобланади.

16-м о д д а. Ота-онаси номаълум бўлган болаларнинг фуқаролиги

Ота-онаси номаълум бўлган ва Ўзбекистон ҳудудида яшаётган бола Ўзбекистон Республикаси фуқароси ҳисобланади.

17-м о д д а. Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига қабул қилиш

Чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахслар ўз илтимосномаларига кўра ушбу Қонунга биноан келиб чиқишидан, ирқи ва миллатидан, жинси, маълумоти, тилидан, динга муносабатидан, сиёсий ва бошқа эътиқодларидан қатъий назар Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига қабул қилиниши мумкин.

Ўзбекистон Республикасининг фуқаролигига қабул қилиш шартлари қуйидагилардан иборат:

1) чет эл фуқаролигидан воз кечиш;

2) сўнгги беш йил давомида Ўзбекистон Республикаси ҳудудида доимий яшаганлик;

Ушбу қоида Ўзбекистон Республикасининг фуқароси бўлиш истагини билдирган шахсларга, башарти улар шу ерда туғилган ва ҳеч бўлмаса ота-онасидан бири, буvasи ёки бувиси Ўзбекистон Республикаси ҳудудида туғилганлигини ва бошқа давлатларнинг фуқароси эмаслигини исботласа, тааллуқли бўлмайди;

3) қонуний тирикчилик манбаларининг мавжудлиги;

4) Ўзбекистон Республикасининг Конституциясини тан олиш ва бажариш.

Ушбу модданинг 1, 2 ва 3-бандларида қайд этиб ўтилган талаблар алоҳида ҳоллардагина Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарорига биноан Ўзбекистон Республикаси олдида буюк хизматлари ёки фан, техника ва маданият соҳасидаги катта ютуқлари бўлган, шунингдек Ўзбекистон Республикасини қизиқтирадиган касб ёхуд малакага эга бўлган айрим шахсларга нисбатан ҳисобга олинмаслиги мумкин.

Агар шахс:

Ўзбекистон Республикасининг конституциявий тузумини зурлик ишлатиб ўзгартиришни ёқлаб чиқаётган бўлса;

фаолияти Ўзбекистон Республикасининг Конституциявий принципларига зид бўлган партиялар ва ўзга ташкилотларга аъзо бўлса;

Ўзбекистон Республикасининг қонунларига мувофиқ жазоланадиган хатти-ҳаракатлар учун озодликдан маҳрум этилган ва жазони ўтаётган бўлса, уни Ўзбекистон Республикасининг фуқаролигига қабул қилиш тўғрисидаги илтимосномаси рад этилади.

18-модда. Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини тиклаш

Илгари Ўзбекистон Республикасининг фуқароси бўлган шахс ўз илтимосномасига биноан ушбу Қонун талабларига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига тикланиши мумкин.

III. ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФУҚАРОЛИГИНИНГ ТУХТАТИЛИШИ

19-модда. Ўзбекистон Республикаси фуқаролигининг тугатилиши асослари

Ўзбекистон Республикаси фуқаролиги қуйидаги ҳолларда тўхтатилади:

1) Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқиш оқибатида;

2) Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини йўқотиш оқибатида;

3) Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларида назарда тутилган асосларга биноан;

4) Ушбу Қонунда кўзда тутилган бошқа асосларга биноан.

Ўзбекистон Республикаси фуқаролигининг тўхтатилиши Қорақалпоғистон Республикаси фуқаролигининг тўхтатилишига сабаб бўлади.

20-модда. Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқиш

Ушбу Қонунда белгиланган тартибда шахснинг илтимосномасига кўра Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқишга рухсат этилади.

Агар Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқишни илтимос қилувчи шахс давлат олдидаги мажбуриятларини ёки фуқароларнинг ёхуд давлат ва жамоат ташкилотларининг муҳим манфаатлари билан боғлиқ мулкӣ мажбуриятларини бажармаган бўлса, унинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқиши рад этилиши мумкин.

Агар Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқишни илтимос қилувчи шахс айбланувчи сифатида жиноий жавобгарликка тортилган ёхуд унга nisбатан қонуний кучга кирган ва ижро этилиши зарур бўлган суд ҳукми бўлса ёки шахснинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқиши Ўзбекистон Республикаси давлат ҳавфсизлиги манфаатларига зид бўлса, унинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқишига йўл қўйилмайди.

21-модда. Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини йўқотиш

Қуйидаги ҳолларда Ўзбекистон Республикаси фуқаролиги йўқотилади:

1) шахс чет давлатда ҳарбий хизматга, ҳавфсизлик хизмати идораларига, полицияга, адлия идораларига ёки давлат ҳокимияти ва бошқарувининг бошқа идораларига ишга кирганлиги натижасида;

2) агар чет элда доимий яшовчи шахс беш йил давомида узрли сабабларсиз консуллик ҳисобига турмаган бўлса;

3) агар Ўзбекистон Республикаси фуқаролиги ёлғонлиги шак-шубҳасиз маълумотлар ёки сохта ҳужжатларни тақдим этиш натижасида олинган бўлса.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони чиққан кундан бошлаб Ўзбекистон Республикасининг фуқаролиги йўқотилади.

IV. ОТА-ОНАЛАРИНИНГ ФУҚАРОЛИГИ ЎЗГАРГАНДА ВА ФАРЗАНДЛИККА ОЛИНГАНДА БОЛАЛАРНИНГ ФУҚАРОЛИГИ

22-модда. Ота-оналарининг фуқаролиги ўзгарган тақдирда болалар фуқаролигининг ўзгариши

Ота-оналарининг фуқаролиги ўзгарганлиги натижасида уларнинг ҳар иккаласи Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига ўтганида ёки ҳар иккаласи Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиққанида, ўз навбатида уларнинг 14 ёшга тўлмаган болаларининг фуқаролиги ҳам ўзгаради.

Агарда боланинг ота-онасидан бири маълум бўлса, ана шу ота ёки онанинг фуқаролиги ўзгарганида 14 ёшга тўлмаган боланинг фуқаролиги ҳам тегишли сурада ўзгаради.

23-модда. Васийлик ёки ҳомийликка олинган боланинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини сақлаб қолиши

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида яшовчи боланинг ота-онаси ёки ёлғиз отаси ё бўлмаса онаси Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқсалар ва айни вақтда улар Ўзбекистон Республикаси фуқаролари васийликка ёки ҳомийликка олган боланинг тарбиясида иштирок этмасалар, ота-она, васий ёки ҳомийнинг илтимосига кўра бола Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини сақлаб қолади.

24-модда. Ота-онасидан бири Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини олган тақдирда болаларнинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини олиши

Агар ота-онасидан бири Ўзбекистон Республикаси фуқаросига айланса, бошқаси эса чет эл фуқароси бўлиб қолаверса, Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини

олаётган ота ёки онанинг илтимосномасига кўра бола Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини олиши мумкин.

Агар ота-онасидан бири Ўзбекистон Республикаси фуқаросига айланса, бошқаси эса фуқаролиги бўлмаган шахс бўлиб қолаверса, Ўзбекистон Республикаси ҳудудида яшовчи бола Ўзбекистон Республикаси фуқаросига айланади.

Агар ота-онасидан бири Ўзбекистон Республикаси фуқаросига айланса, бошқаси эса фуқаролиги бўлмаган шахс бўлиб қолаверса, Ўзбекистон Республикасидан ташқарида яшовчи бола Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини олаётган ота ёки онанинг илтимосномасига кўра Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини олиши мумкин.

25-м о д д а. Ота-онасидан бири Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиққан тақдирда боланинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини сақлаб қолиши

Агар ота-онасидан бири Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқса, бошқаси эса Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлиб қолаверса, бола Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини сақлаб қолади.

Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқаётган ота ёки онанинг илтимосномасига кўра бундай боланинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқишига рухсат этилиши мумкин.

26-м о д д а. Бола фарзандликка олинган тақдирда Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини олиши

Чет эл фуқароси ёхуд фуқаролиги бўлмаган шахс бўлиб, Ўзбекистон Республикаси фуқаролари томонидан фарзандликка олинаётган бола Ўзбекистон Республикаси фуқаросига айланади.

Чет эл фуқароси бўлиб, бири Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлган, бошқаси эса фуқаролиги бўлмаган шахс бўлган эр-хотин томонидан фарзандликка олинаётган бола Ўзбекистон Республикаси фуқаросига айланади.

Фуқаролиги бўлмаган, бири Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлган эр-хотин томонидан фарзандликка олинаётган бола Ўзбекистон Республикаси фуқаросига айланади.

Чет эл фуқароси бўлиб, бири Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлган, бошқаси чет эл фуқароси бўлган эр-хотин томонидан фарзандликка олинаётган бола фарзандликка олувчиларнинг келишувига кўра Ўзбекистон Республикаси фуқаросига айланади.

27-м о д д а. Фарзандликка олинган тақдирда боланинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини сақлаб қолиши

Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлган, чет эл фуқаролари томонидан фарзандликка олинган ёки бири Ўзбекистон Республикаси фуқароси, бошқаси чет эл фуқароси бўлган эр-хотин томонидан фарзандликка олинган бола Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини сақлаб қолади. Фарзандликка олувчиларнинг илтимосномасига кўра бундай боланинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқишига рухсат берилиши мумкин.

Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлган, болани фуқаролиги бўлмаган шахслар томонидан фарзандликка олинган ёки бири Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлган, бошқаси фуқаролиги бўлмаган шахс бўлган эр-хотин томонидан фарзандликка олинган бола Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини сақлаб қолади.

28-м о д д а. Болаларнинг фуқаролигини ўзгартириш чоғида улар розилик беришининг зарурлиги

Ота-оналарининг фуқаролиги ўзгарган тақдирда, шунингдек болалар фарзандликка олинган тақдирда 14 ёшдан 18 ёшгача бўлган болаларнинг фуқаролиги ушбу Қонуннинг 34-моддасида кўзда тутилган тартибда фақат болаларнинг розилиги билан ўзгартирилиши мумкин.

**V. ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФУҚАРОЛИГИ
ТЎҒРИСИДАГИ ИШЛАРНИ ЮРИТУВЧИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING ДАВЛАТ
ИДОРАЛАРИ ВА УЛАРНИНГ ВАҚОЛАТЛАРИ**

1

**29-м о д д а. Ўзбекистон Республикаси фуқаролиги
тўғрисидаги ишларни юритувчи Ўзбе-
кистон Республикасининг давлат идо-
ралари**

Ўзбекистон Республикаси фуқаролиги тўғрисидаги ишларни юритувчи Ўзбекистон Республикасининг давлат идоралари қуйидагилардан иборат:

Ўзбекистон Республикасининг Президенти;

Ўзбекистон Республикасининг Ички ишлар вазирлиги;

Ўзбекистон Республикасининг Ташқи ишлар вазирлиги, Ўзбекистон Республикасининг дипломатия ваколатхоналари ва консуллик муассасалари.

**30-м о д д а. Ўзбекистон Республикаси Президен-
тининг ваколатлари**

Ўзбекистон Республикасининг Президенти:

1) Ўзбекистон Республикаси ҳудудида доимий яшовчи чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахсларни Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига қабул қилиш тўғрисида;

2) чет элда яшаётган ажнабий фуқаролар ва фуқаролиги бўлмаган шахслар Ўзбекистон Республикаси Президентига тегишли илтимоснома билан мурожаат этган тақдирда уларни Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига қабул қилиш тўғрисида;

3) Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини тиклаш тўғрисида;

4) Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқиш тўғрисида;

5) Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини йўқотиш тўғрисида қарор қабул қилади.

**31-м о д д а. Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар
вазирлигининг ваколатлари**

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги ва тегишли ваколатлар берилган унга бўйсинувчи идоралар:

1) Ўзбекистон Республикасида доимий яшовчи шахслардан Ўзбекистон Республикаси фуқаролиги масалаларига оид аризаларни қабул қилади;

2) Ўзбекистон Республикаси фуқаролиги масалаларига доир аризани асослаш мақсадида келтирилган далил ва ҳужжатларни текширади;

3) фуқаролик масалаларига доир аризани зарур ҳужжатлар билан бирга Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги фуқаролик масалалари бўйича комиссияга йўллайди;

4) Ўзбекистон Республикасида доимий яшовчи шахсларнинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига мансублигини аниқлайди;

5) Ўзбекистон Республикаси ҳудудида доимий яшовчи шахслар Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини йўқотган ҳолларни қайд этади.

**32-м о д д а. Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар
вазирлигининг, Ўзбекистон Республикаси дипломатия ваколатхоналари
ва консуллик муассасаларининг
ваколатлари**

Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси дипломатия ваколатхоналари ва консуллик муассасалари:

1) чет элларда доимий яшаб турган шахслардан Ўзбекистон Республикаси фуқаролиги масалаларига оид аризаларни қабул қилади;

2) Ўзбекистон Республикаси фуқаролиги масалаларига доир аризани асослаш мақсадида келтирилган далил ва ҳужжатларни текширади;

3) фуқаролик масалаларига доир аризаларни зарур ҳужжатлар билан бирга Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги фуқаролик масалалари бўйича комиссияга йўллайди;

4) чет элда доимий ишлаб турган шахсларнинг Ўз-

бекистон Республикаси фуқаролигига мансублигини аниқлайди;

5) чет элда доимий яшаб турган шахсларнинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини йўқотганлигини қайд этади;

6) Ўзбекистон Республикасининг чет элда доимий яшаб турган фуқароларини ҳисобга олади.

VI. ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФУҚАРОЛИГИ МАСАЛАЛАРИГА ОИД АРИЗАЛАР ВА ТАҚДИМНОМАЛАРНИ КЎРИБ ЧИҚИШ

33-м о д д а. Фуқаролик масалаларига оид аризалар топшириш тартиби

Фуқаролик масалаларига оид аризалар Ўзбекистон Республикаси Президенти номига ариза берувчиларнинг доимий истиқомат жойидаги ички ишлар идоралари орқали, чет элда доимий яшовчи шахслар томонидан эса Ўзбекистон Республикасининг тегишли дипломатия ваколатхоналари ёки консуллик муассасалари орқали топширилади.

Чет давлат фуқароси бўлган шахс ўз фуқаролигини ўзгартириш ниятида мазкур давлатнинг муносабатини кўрсатувчи ҳужжатни тақдим этиши шарт.

34-м о д д а. Фуқаролик масалаларига оид аризаларнинг шакли

Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига олиш, Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига тиклаш ёки ундан чиқиш тўғрисидаги илтимосномалар аризачининг ёзма илтимосига биноан кўриб чиқилади. 18 ёшга тўлмаган шахслар хусусидаги илтимосномалар улар вакилларининг нотариал идоралар томонидан, чет элда эса Ўзбекистон Республикасининг тегишли дипломатия ваколатхонаси ёки консуллик муассасаси томонидан тасдиқланган қонуний вакилларининг илтимосига биноан кўриб чиқилади.

14 ёшдан 18 ёшгача бўлган болаларни Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига олиш, Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига тиклаш ва ундан чиқариш тўғрисида ариза топшириш чоғида уларнинг розилиги бўлиши шарт. Бундай розилик ёзма баён этилиши ва нота-

риал идоралар томонидан, чет элда эса Ўзбекистон Республикасининг тегишли дипломатия ваколатхонаси ёки консуллик муассасалари томонидан тасдиқланган бўлиши керак.

Вояга етмаган боланинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқиши тўғрисида илтимоснома топширганда, башарти унинг ота-онасидан бири Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлиб қоладиган бўлса, унинг ўз боласининг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқишига муносабати билдирилган аризаси ҳам тақдим этилиши керак. Бундай ариза нотариус томонидан, чет элда эса Ўзбекистон Республикаси дипломатия ваколатхонаси ёки консуллик муассасаси томонидан тасдиқланган бўлиши шарт.

Башарти ариза берувчи саводсизлиги ёки жисмоний камчиликлари сабабли аризани имзолай олмаса, унинг илтимосига биноан бошқа киши аризани имзолайди, бу ҳақда ички ишлар идораси, чет элда эса Ўзбекистон Республикаси тегишли дипломатия ваколатхонаси ёки консуллик муассасаси томонидан аризага ёзиб қўйилади.

35-модда. Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига мансубликни аниқлаш

Шахсининг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига мансублиги тўғрисидаги ариза унинг доимий истиқомат жойида ички ишлар идорасига, чет элда доимий яшайдиган шахс томонидан эса Ўзбекистон Республикасининг тегишли дипломатия ваколатхонаси ёки консуллик муассасасига берилади.

Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига мансубликни аниқлашда шахсининг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига мансублиги билан боғланаётган вазият бошланган пайтда амал қилиб турган Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари ҳамда Ўзбекистон Республикаси тузган халқаро шартномаларнинг қоидалари қўлланилади.

36-модда. Фуқаролик масалаларига оид аризаларини расмийлаштириш тартиби

Ўзбекистон Республикаси фуқаролиги масалаларига оид аризалар ариза берувчи шахсан мурожаат этган

тақдирда унинг доимий истиқомат жойидаги ички ишлар идоралари, чет элда доимий яшовчи шахсларга нисбатан эса Ўзбекистон Республикасининг тегишли дипломатия ваколатхоналари ёки консуллик муассасалари томонидан расмийлаштирилади.

Ўзрли сабаблар бўлган тақдирда ички ишлар идоралари, тегишли дипломатия ваколатхоналари ва консуллик муассасалари фуқаролик тўғрисидаги ҳужжатларни бошқа шахслар ёки почта орқали юборилган аризаларга мувофиқ расмийлаштиришлари шарт.

Ўзбекистон Республикаси фуқаролиги масалаларига оид аризалар берилганда давлат божи тўланади, унинг миқдори Ўзбекистон Республикаси қонунлари билан белгиланади.

37-м о д д а. Фуқаролик масалаларига оид аризалар юзасидан хулосалар

Фуқаролик масалаларига оид аризани расмийлаштираётган ички ишлар идораси ёки тегишли дипломатия ваколатхонаси ёхуд консуллик муассасаси мазкур ариза юзасидан асосланган хулосасини чиқаради.

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги фуқаролик масалаларига оид аризалар ёки тақдимномалар юзасидан ўз хулосаларини ҳамда бошқа зарур ҳужжатларни Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги фуқаролик масалалари комиссияси номига юборадилар.

Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқиш тўғрисидаги аризаларга оид хулосаларда ариза берувчининг давлат олдида бажарилмай қолган мажбуриятлари ёки унинг фуқаролар ёхуд давлат, кооператив ва бошқа жамоа ташкилотлари муҳим манфаатлари билан боғлиқ бўлган мулкый мажбуриятлари хусусидаги, уни айбланувчи сифатида жиноий жавобгарликка тортиш ҳақидаги, ёхуд унга нисбатан суднинг қонуний кучга кирган, ижро этилиши лозим бўлган ҳукми мавжудлиги ҳақидаги ё бўлмаса мазкур шахснинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқиши Ўзбекистон Республикасининг давлат ҳавфсизлиги манфаатларига зидлиги тўғрисидаги маълумотлар ҳам хабар қилинади.

38-м о д д а. Аризалар ва тақдимномаларнинг Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги фуқаролик масалалари комиссиясида дастлабки тарзда кўриб чиқилиши

Ушбу Қонуннинг 30-моддасида кўрсатилган фуқароликка оид масалаларни дастлабки тарзда кўриб чиқиш учун Ўзбекистон Республикаси Президенти Фуқаролик масалалари комиссиясини тузади.

Фуқаролик масалаларига оид аризалар ва тақдимномаларни кўриб чиқиш пайтида комиссия ариза берувчининг далилларини, тақдимноманинг мазмунини, давлат идоралари ва жамоат ташкилотларининг хулосаларини, бошқа ҳужжатларни ҳамда тегишли тарзда расмийлаштирилган гувоҳлар кўрсатмаларини атрофлича баҳолайди.

Башарти, шахс Қорақалпоғистон Республикасига бориб яшамоқчи бўлса, комиссия Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашининг уни Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига қабул этиш ёки унинг фуқаролигини тиклаш мақсадга мувофиқ ёки мувофиқ эмаслиги тўғрисидаги, шу жумладан республикада унга иш, турар-жой ва бошқа қулайликлар бериш имконияти бор-йўқлиги ҳақидаги фикрини эътиборга олади.

Комиссия ўз ихтиёридаги иш юзасидан материаллар ва ҳужжатларни тегишли давлат идоралари ва жамоат ташкилотларидан талаб қилиб олишга ҳақлидир, бу давлат идоралари ва жамоат ташкилотлари эса комиссия белгилаган муддатда зарур маълумотни тақдим этадилар.

Комиссия ҳар бир ариза ёки тақдимнома юзасидан Ўзбекистон Республикаси Президентига таклифлар киритади.

Комиссиянинг қарори баён билан расмийлаштирилади, уни комиссиянинг мажлисда қатнашган барча аъзолари имзолайдилар.

39-м о д д а. Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан фуқаролик масалаларига оид қарорларнинг қабул этилиши

Фуқаролик масалалари юзасидан Ўзбекистон Республикаси Президенти Фармонлар чиқаради.

Агар Фармонда бошқа муддат белгиланган бўлмаса, фуқароликдаги ўзгаришлар Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони чиқарилган кундан бошлади.

Фуқаролик масаласига оид такрорий ариза, қоида тариқасида, шу масалага оид аввалги қарордан кейин бир йил ўтгач кўриб чиқилади. Иш учун муҳим бўлган ҳамда ариза берувчига маълум бўлмаган ва маълум бўлиши мумкин бўлмаган вазиятлар вужудга келган тақдирда такрорий ариза илгарироқ ҳам кўриб чиқиши мумкин.

40-м о д д а. Фуқаролик масалаларига оид аризаларни кўриб чиқиш муддати

Фуқаролик масалаларига оид аризалар ёки тақдимномаларни кўриб чиқиш муддати бир йилдан ошмаслиги керак.

VII. ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФУҚАРОЛИГИ МАСАЛАЛАРИГА ОИД ҚАРОРЛАРНИНГ ИЖРОСИ

41-м о д д а. Фуқаролик масалаларига оид қарорларни ижро этувчи идоралар

Ўзбекистон Республикасида доимий яшовчи шахсларга нисбатан фуқаролик масалаларига оид қарорларнинг ижроси Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги ва унинг тегишли идоралари, фуқаролик ҳолатини қайд этиш бўлимлари, чет элда яшовчи шахсларга нисбатан эса Ўзбекистон Республикасининг Ташқи ишлар вазирлиги зиммасига, Ўзбекистон Республикасининг тегишли дипломатия ваколатхоналари ва консуллик муассасалари зиммасига юклатилади.

42-м о д д а. Паспортлар ва истиқомат учун гувоҳномалар бериш

Қонунда белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини олган шахсларга Ўзбекистон Рес-

публикасининг ички ишлар идоралари ёки дипломатия ваколатхоналари ёхуд консуллик муассасалари томонидан Ўзбекистон Республикасининг фуқароси паспорти топширилади. 16 ёшга етмаган болаларнинг ҳужжатларига уларнинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига мансублиги ёзиб қўйилади.

Ўзбекистон Республикасида яшаб турган лекин Ўзбекистон Республикасининг фуқаролиги тўхтатилган, бошқа давлат фуқароси бўлмаган шахсларга ички ишлар идораси томонидан фуқаролиги бўлмаган шахсларга мўлжалланган истиқомат гувоҳномаси берилади.

43-модда. Фуқаролик масалаларига оид қарорларнинг ижросини назорат қилиш

Ўзбекистон Республикасининг фуқаролиги масалаларига оид қарорлар ижроси Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Фуқаролик масалалари комиссияси томонидан, шунингдек бошқа ваколатли идоралар томонидан ўз ҳуқуқлари доирасида назорат этилади.

VIII. МАНСАБДОР ШАХСЛАРНИНГ ФУҚАРОЛИК МАСАЛАЛАРИГА ОИД НОҲАҚ ХАТТИ-ҲАРАКАТЛАРИ УСТИДАН ШИКОЯТ ҚИЛИШ

44-модда. Мансабдор шахсларнинг фуқаролик масалаларига оид ноҳақ хатти-ҳаракатлари устидан шикоят қилиш

Фуқаролик масалаларига оид аризаларни қабул қилишдан асоссиз бош тортганлик, аризани кўриб чиқиш муддатлари бузилганлик, шунингдек мансабдор шахсларнинг фуқаролик тўғрисидаги ишларни кўриб чиқиш тартибини ва фуқаролик масалаларига оид қарорларни ижро этиш тартибини бузадиган бошқа ноҳақ хатти-ҳаракатлари хусусида улар бўйсунадиган юқори мансабдор шахсга ёки судга қонунда белгиланган тартибда шикоят қилиниши мумкин.

IX. ХАЛҚАРО ШАРТНОМАЛАР

45-м о д д а. Халқаро шартномаларнинг қўлланилиши

Башарти Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномасида ушбу Қонунда баён этилганидан бошқача қондалар белгиланган бўлса халқаро шартнома қоидалари қўлланилади.

Ўзбекистон Республикасининг
Президенти

И. КАРИМОВ

**«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING
ФУҚАРОЛИГИ ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН
РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИНИ АМАЛГА КИРИТИШ
ТАРТИБИ ТЎҒРИСИДА**

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг

1992 йил 2 июль

Қ А Р О Р И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси,

1992 йил, 9-сон, 339-модда)

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қарор
қ и л а д и:

1. «Ўзбекистон Республикасининг фуқаролиги туғ-
рисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонун матбуотда
эълон қилинган кундан бошлаб амалга киритилсин.

2. Ушбу Қонун у кучга кирганидан кейин юзага ке-
ладиган ҳуқуқий муносабатларга нисбатан қўллани-
лади.

3. Ўзбекистон Республикасининг қонуни «Ўзбе-
кистон Республикасининг фуқаролиги тўғрисида»ги Ўз-
бекистон Республикаси Қонунига мувофиқ ҳолга келти-
рилгунига қадар Ушбу Қонунга зид бўлмаган амалдаги
қонун ҳужжатлари қўлланилаверади.

4. Ўзбекистон Республикаси фуқаросининг паспорти
ҳақидаги ҳамда туғилганлик тўғрисидаги гувоҳнома
ҳақидаги низомлар тасдиқлангунга ва уларнинг наму-
налари тайёрлангунга қадар мавжуд ҳужжатлар амал-
да бўлаверади.

5. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузурдаги
Вазирлар Маҳкамаси:

Ўзбекистон Республикаси ҳукуматининг қарорлари-
ни ушбу Қонунга мувофиқ ҳолга келтирсин;

ушбу Қонунга зид бўлган идоравий норматив ҳуж-
жатлар қайта кўриб чиқишини ва бекор қилишини
таъминласин;

Ўзбекистон Республикаси фуқаросининг паспорти ва туғилганлик тўғрисидаги гувоҳномаси ҳақидаги низомларни тасдиқласин;

Ўзбекистон Республикасининг фуқаролигини тасдиқловчи ҳужжатлар беришга доир 5- ва 42-моддаларнинг босқичма-босқич жорий этилишини таъминласин.

**Ўзбекистон Республикаси Олий
Кенгашининг Раиси**

Ш. ИУЛДОШЕВ

**«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ХАЛҚ
ДЕПУТАТЛАРИНИНГ МАҚОМИ ТЎҒРИСИДА»ГИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИНИНГ
8-МОДДАСИГА ЎЗГАРТИШЛАР КИРИТИШ
ҲАҚИДА**

Ўзбекистон Республикасининг
1992 йил 2 июль

Қ О Н У Н И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси,
1992 йил, 9-сон, 341-модда)

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қ а р о р
қ и л а д и:

«Ўзбекистон Республикасида халқ депутатларининг
мақоми тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни-
нинг 8-моддасига қуйидаги ўзгартишлар киритилсин:

биринчи қисмидаги «ССЖИ» деган сўз «Ўзбекистон
Республикаси» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

модда қуйидаги мазмундаги IV қисм билан тўлди-
рилсин:

«Алоҳида ҳолларда Ўзбекистон Республикаси халқ
депутатининг ваколати Ўзбекистон Республикаси Олий
Кенгашининг қарорига биноан муддатидан илгари тўх-
татилиши мумкин. Халқ депутати деган юксак номни
обрусьизлантирувчи хатти-ҳаракатлари, унинг давлат
тузилиши асосларини қўпоришга, ижтимоий-сиёсий ва-
зиятни беқарорлаштиришга, шунингдек давлат ҳоки-
мнати ва бошқаруви идораларининг қонунга мувофиқ
қабул қилинган қарорларига, фуқароларнинг ҳуқуқ ва
эркинликларига қарши қаратилган ғайриконституция-
вий хатти-ҳаракатларни содир этиши ёки шундай хатти-
ҳаракатларга даъват этиши шундай масаланинг қараб
чиқилиши учун асос бўлиши мумкин. Ўзбекистон Рес-
публикаси Олий Кенгашининг Депутатлик одоби комис-
сияси ва Инсон ҳуқуқлари қўмитасининг фикрини ҳи-
собга олган ҳолда қабул қилинади».

Ўзбекистон Республикасининг
Президенти

И. ҚАРИМОВ

ТАЪЛИМ ТЎҒРИСИДА¹

Ўзбекистон Республикасининг
1992 йил 2 июль

Қ О Н У Н И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1992 йил, 9-сон, 342-модда)

Таълим олиш ҳуқуқи шахснинг асосий ҳуқуқларидан биридир.

Таълим Ўзбекистон Республикасида жамиятни ижтимоий-иқтисодий, маънавий ва маданий ривожлантиришнинг устивор соҳаси ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси таълим соҳасидаги давлат сиёсатини умуминсоний қадриятларни, халқнинг тарихий тажрибасини, маданий ва фан бобидаги кўп асрлик анъаналарини, жамиятнинг истиқболдаги ривожини ҳисобга олган ҳолда юргизади.

Таълим илм бериш ва тарбияни ўз ичига олади, у республиканинг ақл-заковат ва илм борасидаги куч-қувватини ривожлантириш, жамият, онла ва давлат олдидаги ўз масъулиятини англайдиган ҳар жиҳатдан баркамол эркин шахсни шакллантириш мақсадини кўзлайди.

І. Б У Л И М. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1-модда. Ўзбекистон Республикасининг таълим тўғрисидаги қонуни

Таълим Конституцияга, «Ўзбекистон Республикасининг давлат мустақиллиги асослари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига, ушбу Қонунга ва уларга мувофиқ ҳолда чиқариладиган бошқа қонун ҳужжатларига мувофиқ рўйбга чиқарилади.

Қорақалпоғистон Республикасида таълимга доир масалалар Қорақалпоғистон Республикасининг Конституцияси ҳамда қонунлари билан тартибга солиб борилади.

¹ Ўзбекистон Республикасининг 1993 йил 7 май Қонуни билан киритилган ўзгартиш ва қўшимчалар билан.

2-м о д д а. Таълим тўғрисидаги қонунларнинг ва- зифалари

Таълим тўғрисидаги қонунлар фуқароларнинг илм олиш соҳасидаги конституциявий ҳуқуқлари ҳимоя қилинишини таъминлайди, жисмоний ва юридик шахсларнинг таълим соҳасидаги ўзаро муносабатларининг принциплари, ҳуқуқ-ваколатлари ва масъулиятларини, Ўзбекистон Республикасида таълим эркин ривожланишининг ҳуқуқий кафолатларини белгилаб беради.

3-м о д д а. Таълим соҳасидаги давлат сиёсатининг асосий принциплари

Таълим соҳасидаги давлат сиёсатининг асосий принциплари қуйидагилардан, чунончи:

таълим ва тарбиянинг инсонпарварлиги ҳамда демократиклиги;

таълим тизимининг узлуксизлиги ва изчиллиги;

давлат таълим тизимининг илмийлиги ва дунёвийлиги;

таълимда умуминсоний ва миллий-маданий қадриятларнинг устиворлиги;

давлат таълим стандартлари доирасида ҳамманинг таълим олиши учун имконият яратилганлиги;

таянч (тўққиз синф ҳажмидаги) таълимнинг мажбурийлиги;

таълим, маънавий ва жисмоний тарбия дастурларини танлашга ягона ва табақалаштирилган ёндашув;

билимдонлик ва истеъдодни рағбатлантириш;

таълим муассасаларида чет тилларини ўрганиш, дин тарихи ва жаҳон маданияти соҳасида билим олиш учун шароитлар яратиш;

таълим муассасаларининг сиёсий партиялар ва ижтимоий-сиёсий ҳаракатларнинг таъсиридан холи бўлиши;

тарбияланувчилар ва таълим олувчиларни ҳурматлаш;

педагог шахсини, унинг ижтимоий мавқеини ҳурматлаш;

амалдаги қонунлар доирасида мулкчиликнинг барча шаклларидаги таълим муассасаларининг тенг ҳуқуқлилиги, уларнинг мустақиллигидан иборатдир.

4-модда. Илм олиш ҳуқуқи

Ўзбекистон Республикаси келиб чиқиши, жинси, тили, ёши, ирқи, миллати, эътиқоди ва динга муносабатидан, ижтимоий аҳволи, машғулотининг тури, турар жойи, республика ҳудудида қанчадан бери яшаётганлигидан қатъи назар барчанинг таълим олиши учун тенг ҳуқуқларни кафолатлайди.

Таълим муассасаларига қабул қилиш шартлари давлат бошқарув идоралари томонидан тасдиқланадиган қоидалар билан белгиланади.

Таълим олиш ҳуқуқи:

таълим олиш учун ижтимоий-иқтисодий шарт-шароитлар яратиш;

давлат тасарруфидаги ва давлат тасарруфида бўлмаган таълим муассасалари тармоқларини ривожлантириш;

давлат тасарруфидаги таълим муассасаларида bepул таълим олиш ва давлат тасарруфида бўлмаган таълим муассасаларида белгиланган меъёрлар доирасида таълим олиш;

таълимнинг кундузги, кечки, сиртқи, оиладаги ва экстернат таълим каби турли шаклларида фойдаланиш, давлат таълим муассасаларида шартнома асосида пуллик таълимни йўлга қўйиш;

барча турдаги таълим муассасаларини битирувчиларнинг таълимнинг кейинги босқичи ўқув юртига киришларида тенг ҳуқуққа эга эканлиги билан таъминланади.

Бошқа давлатларнинг фуқаролари таълимни шартномалар ва битимларда белгиланган шартларда ва тартибда республика таълим муассасаларида оладилар.

5-модда. Таълим тиллари

Таълим муассасаларида таълим беришда қайси тилдан фойдаланиш «Ўзбекистон Республикасининг давлат тили тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунин билан тартибга солинади.

6-модда. Таълимнинг давлат стандартлари

Ўзбекистон Республикасида мулкчиликнинг барча шаклидаги ўқув юртлари учун мажбурий бўлган маъ-

лумот савиясига ва ўқув дастури ҳажмларига нисбатан қўйиладиган асосий талабларни белгилаб берувчи, таълимнинг жаҳон тажрибаси мезонларига мос давлат стандартлари белгиланади.

Таълимнинг давлат стандартларини белгилаш ва жорий этиш тартиби Ўзбекистон Республикасининг Ҳукумати томонидан белгиланади.

II БУЛИМ. ТАЪЛИМ ТИЗИМИ

7-м о д д а. Ўзбекистон Республикасида таълим тизими

Ўзбекистон Республикасида таълимнинг ягона тизими амал қилиб, у қуйидагиларни ўз ичига олади:

~~мактабгача тарбия;~~

умумий таълим;

мактабдан ташқари таълим;

ҳунар-техника таълими;

ўрта махсус таълим;

олий таълим;

илмий ва илмий-педагогик ходимлар тайёрлаш;

кадрларнинг касб-кор малакасини ошириш ва уларни қайта тайёрлаш;

оиладаги таълим;

мустақил таълим.

Таълим тизими ўқув режалари ва дастурлари мувофиқлаштирилганлиги, таълим босқичлари ва шаклларининг изчиллиги, таълимнинг давлат стандартларига мос келиши билан таъминланади.

8-м о д д а. Мактабгача таълим

Мактабгача таълимнинг вазифаси бола камолати асосларини шакллантиришдан, унинг билимга қизиқишини, маданий-ахлоқий эҳтиёжларини, дастлабки меҳнат кўникмаларини, илмга муҳаббат қўйишини ўстиришдан, саломатлигини мустаҳкамлашдан иборатдир.

Мактабгача тарбия оилада ва мактабгача тарбия муассасаларида олиб борилади.

9-модда. Умумий таълим

Умумий таълим узлуксиз давлат таълими тизимида асосий бўгин бўлиб, таълим олувчилар илмий билим, меҳнат ва бошланғич касб-кор кўникмалари, ишбилармонлик асосларини эгаллашларини, шунингдек уз ижодий қобилиятлари ва маънавий фазилатларини ривожлантиришларини таъминлайди.

Умумий таълим уч босқич: бошланғич (I—IV синфлар), таянч (V—IX синфлар) ва ўрта (X—XI (XII) синфлар) босқичидан иборат бўлиб, бошланғич, таянч ва ўрта мактабларда, бошқа ўрта ўқув юртларида (гимназиялар, лицейлар ва бошқаларда) амалга оширилади.

Таянч таълими мажбурий бўлиб, таълим олувчиларга ўрта таълим муассасаларида, турли хил ҳунар ва ўрта махсус ўқув юртларида таълим олишни давом эттириш ҳуқуқини беради.

Ҳар бир босқичда таълим олувчининг ёши ва таълимнинг давомийлик муддати тегишли таълим муассасасининг устави билан белгиланади.

III босқич таълим муассасаларига ўқувчилар қабул қилиш танлов асосида амалга оширилади.

Ўрта умумий таълим муассасаларида ихтисослашган таълим амалга оширилиши, ўқувчилар танлови бўйича курслар жорий этилиши ва фанлар чуқур ўргатилиши мумкин. Бундай курсларнинг дастурлари умумтаълим муассасалари томонидан тасдиқланади.

10-модда. Мактабдан ташқари таълим

Болалар ва ўсмирларнинг шахсий талаб-эҳтиёжларини тўлароқ қондириш, уларнинг бўш вақтини ва дам олишини ташкил этиш мақсадида давлат идоралари, мулкчиликнинг турли шаклидаги корхоналар, жамоат бирлашмалари ва фуқаролар маданий-ахлоқий, табиий-илмий, техника, спорт ва бошқа йўналишдаги мактабдан ташқари муассасалар барпо этишлари мумкин.

Турли хилдаги мактабдан ташқари муассасалар фаолиятига давлат томонидан кўмак берилади, бу фаолият таълим идоралари томонидан мувофиқлаштирилади, уларнинг белгиланган тартибда тасдиқланган низомлари билан тартибга солинади.

11-м о д д а. Ҳунар-техника таълими

Ҳунар-техника таълими меҳнат ва касб-кор маҳорати ҳамда кўникмалари олишни, ишчи кадрлар тайёрлашни, уларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини оширишни мақсад қилиб қўяди.

Ҳунар таълими ҳунар билим юртларида, ўқув-ишлаб чиқариш, ўқув-курс комбинатларида, марказларида, бошқа ўқув юртларида ёки бевосита ишлаб чиқаришда олиб борилади.

Ҳунар-техника таълими таянч таълими асосида бир вақтнинг ўзида умумий ўрта таълим бериш ёки фақатгина касб ўргагиб қўя қолиш ёхуд бошқа таълим асосида фақатгина касб ўрганиш орқали амалга оширилади.

Давлат тасарруфидаги ҳунар-техника билимлари ўргатиладиган таълим муассасаларида дастлабки касбни ўрганаётган, шунингдек иш билан таъминлаш давлат хизмати-нинг йўлланмаси билан қайта тайёргарликдан ўтаётган фуқароларнинг таълим олиши бепулдир.

12-м о д д а. Ўрта махсус таълим

Ўрта махсус таълим ўрта бўғин мутахассисларини тайёрлаш мақсадини қўллайди.

Ўрта махсус таълим техникумларда, билим юртларида, коллежларда ва бошқа ўрта махсус ўқув юртларида, шу жумладан ўзга хилдаги ўқув юртлари (ҳунар-техника билим юртлари ёки олий ўқув юртлари) билан қўшилган ўрта махсус ўқув юртларида таянч, ўрта, ва ҳунар-техника таълими негизида амалга оширилади.

Давлат тасарруфидаги ўрта махсус билим ўргатиладиган таълим муассасаларида дастлабки касбни ўрганаётган, шунингдек иш билан таъминлаш хизмати-нинг йўлланмаси билан қайта тайёргарликдан ўтаётган фуқароларнинг таълим олиши бепулдир.

13-м о д д а. Олий таълим

Олий таълим ўзи танлаган фаолият соҳасида чуқур умумилмий ва махсус билимни зарур касб-кор кўникмаси билан уйғунлаштирадиган юқори малакали мутахассислар, шунингдек илмий ва илмий-педагогик ходимлар тайёрлаш мақсадини кўзлайди.

Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш умумий ўрта, ўрта ҳунар-техника, ўрта махсус таълим асосида амалга оширилади. Олий ўқув юртларида таълим олиш учун саралаш ва ўқишга қабул қилиш қонунлар билан тартибга солинади.

Олий ўқув юртларидаги таълим икки босқичли асосда, Ўзбекистон Республикасининг Ҳукумати тасдиқлаган Низомга мувофиқ изчил тарзда бакалавр ва магистр даражаси бериш орқали амалга оширилади.

Сиртқи ёки мустақил таълим тарзида ўрганишга йўл қўйилмайдиган касб ва ихтисослар рўйхати Ўзбекистон Республикасининг Ҳукумати томонидан белгиланади. Фуқаролар шартнома (пуллик) асосида иккинчи олий маълумот олишга ҳақлидирлар.

Олий ўқув юртларининг фаолияти ўз уставлари билан тартибга солинади. Олий ўқув юртлари қонунларда белгиланган тартибда вақти-вақти билан аттестация ва аккредитациядан ўтказиб турилади.

14-м о д д а. Илмий ва илмий-педагогик ходимлар тайёрлаш

Илмий ва илмий-педагогик ходимлар тайёрлаш узлуксиз таълим тизимида олий босқич ҳисобланиб, шахс ва жамият эҳтиёжларини, шунингдек жамиятнинг бундай кадрларга бўлган талаб-эҳтиёжини қондиришни таъминлайди.

Илмий ва илмий-педагогик ходимлар тайёрлаш, илмий даражалар ва унвонлар бериш тартиби қонунлар билан белгиланади.

Олий таълим тизимидаги илмий фаолият шартномалар, контрактлар, давлат буюртмалари, дастурлари, лойиҳалари бўйича, шунингдек ўз илмий манфаатларига мувофиқ илмий жамоалар, айрим муассасалар томонидан амалга оширилади. Шу мақсадда илмий илмий-ишлаб чиқариш бўлинмалари, бирлашмалари, уюшмалари, талаба ёшларнинг илмий-техника ижодиёти марказлари ва бошқа тузилмалар тузилади.

15-м о д д а. Кадрларнинг малакасини ошириш ва уларни қайта тайёрлаш

Кадрларнинг малакасини ошириш ва уларни қайта тайёрлаш ижтимоий ривожланиш, фан-техника тарақ-

қиёти талабларига, ишлаб чиқаришдаги, меҳнат бозоридаги ўзгаришларга мувофиқ равишда, шунингдек одамларнинг шахсий талаб-эҳтиёжларини ҳисобга олиб, касбий билим ҳамда кўникмаларини чуқурлаштириш ва бойитиш, шунингдек янги ихтисос ўргатиш мақсадида амалга оширилади.

Кадрларнинг малакасини ошириш ва уларни қайта тайёрлаш давлат маблағлари ҳисобидан, шунингдек корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, айрим шахслар билан шартномалар асосида давлат тасарруфидаги ва бошқа хил ўқув юртлари базасида амалга оширилади. Таълимнинг шакллари, муддатлари ва мазмуни буюртмачи билан келишилган ҳолда ўқув юртлари томонидан белгиланади.

16-модда. Оиладаги таълим

Ота-оналар ва оиланинг бошқа аъзолари шахснинг жисмоний, маънавий камолати ва ақл-заковати жиҳатидан ривожланишига асос солишлари лозим.

Ота-оналар ёки уларнинг ўрнини босувчи шахслар боланинг маълумотни оилада олиши учун имконият яратиб беришга ҳақлидирлар. Бундай ҳолларда ўқувчиларнинг ота-оналари ёки уларнинг ўрнини босувчи шахслар билан таълим муассасаси, таълимни бошқарувчи тегишли идора ўртасида шартнома тўзилиб, унда бола, оила ва жамиятнинг манфаатлари ҳисобга олинган ҳолда томонларнинг ҳуқуқий, иқтисодий ва бошқа мажбуриятлари белгилаб қўйилади.

Болаларга уй шароитларида таълим бериш ўқув юртларининг дастурлари бўйича амалга оширилиб, кейинчалик экстернат тартибида аттестациядан ўтказилади.

Оилада таълим олаётган шахслар тегишли аттестациядан ўтгач, таълимнинг исталган босқичидан бошлаб ўқишни таълим муассасасида давом эттиришга ҳақлидирлар.

Давлат оиладаги таълимга ёрдам кўрсатади. Тегишли давлат муассасалари томонидан қонунларда белгиланган тартибда методик, диагностик, маслаҳат ёрдами берилади. Қонунларда белгиланган ҳолларда ва тартибда оилага компенсация тўланиши мумкин.

17-м о д д а. Мустақил равишда билим олиш

Давлат одамларнинг мустақил равишда ўз маълумотлари, маданий ва касб-кор савияларини оширишга бўлган интилишларини қўллаб-қувватлайди ва бунинг учун зарур шароитлар яратиб беради.

Билим ёки малака даражасини мустақил равишда оширган шахсларга экстернат тартибида имтиҳон топшириш имконияти яратиб берилади.

18-м о д д а. Таълим тўғрисидаги ҳужжатлар

Аккредитациядан ўтган таълим муассасаларининг битирувчиларига, мактабгача таълим муассасалари бундан мустасно, таълим тўғрисидаги белгиланган намунадаги ҳужжат берилади.

Таълим тўғрисидаги белгиланган намунадаги ҳужжат мустақил равишда, оилада билим олиш орқали таълим олган ёки ўз билим ёхуд малакаси даражасини оширган, экстернат тартибида имтиҳонларни муваффақиятли топширган шахсларга ҳам берилади.

Аспирантура, докторантурани тугатиб, диссертация ёқлаганидан кейин фан номзоди ёки фан доктори илмий даражаси ва диплом берилади.

Давлат таълим тўғрисидаги ҳужжатлар амалдаги халқаро қоидаларга мувофиқ келишини таъминлайди.

III Б У Л И М. ТАЪЛИМ ТИЗИМИНИ БОШҚАРИШ

19-м о д д а. Таълим тизимини бошқаришнинг давлат-ижтимоий хусусияти

Ўзбекистон Республикасида таълим тизимини бошқариш давлат-ижтимоий хусусиятига эгадир.

20-м о д д а. Ўзбекистон Республикасининг таълим соҳасидаги ваколатлари

Таълим соҳасида Ўзбекистон Республикасининг таъсир-таърифи олий ҳокимият ва бошқарув идоралари томонидан амалга ошириладиган:

таълим соҳасида ягона давлат сиёсати белгилаш ва амалга ошириш;

таълим соҳасида ҳуқуқий бошқаришни амалга ошириш;

таълимни ривожлантириш, уни моддий-техника жиҳатидан таъминлаш дастурларини ишлаб чиқиш ва рўёбга чиқариш;

таълимни давлат томонидан бошқарилишининг марказий идораларини шакллантириш ва уларга раҳбарлик қилиш;

таълим муассасалари ташкил этиш, уларни қайтадан тузиш ва тугатиш тартибини белгилаш, улар тўғрисидаги низомларни тасдиқлаш;

таълим тўғрисидаги ҳужжатлар намуналарини ва уларни бериш тартибини тасдиқлаш;

таълим муассасаларини аттестациядан ўтказиш, аккредитация қилиш ва уларга лицензиялар бериш тартибини, педагогик ва илмий кадрларни аттестациядан ўтказиш тартибини белгилаш;

~~таълимнинг жаҳон даражасига мос давлат стандартларини белгилаш;~~

республика бюджетининг таълимга йўналтириладиган улушини белгилаш;

таълимни пул билан таъминлашнинг давлат меъёрларини, шу жумладан таълим олувчилар ва педагог ходимларни моддий таъминлашнинг меъёрларини, таълим муассасаларига солиқ солиш, таълим олувчилар ва педагог ходимларга имтиёзлар бериш тартибини белгилаш;

таълим ва фанни ривожлантириш республика фондини шакллантириш;

педагог кадрлар тайёрлашни ташкил этиш ваколатлари киради.

21-модда. Маҳаллий ҳокимият ва бошқарув идораларининг таълим соҳасидаги ҳуқуқ-ваколатлари

Маҳаллий ҳокимият ва бошқарув идоралари:

таълим муассасалари тармоқларининг ўз ҳудудларини ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг талаб-эҳтиёжларига мос келишини таъминлайдилар;

республика идоралари тасарруфидаги ўқув юртлари ва таълим муассасаларидан ташқари ўқув юртлари ва бошқа таълим муассасалари ташкил этадилар, улар-

ни қайта ташкил этадилар ва тугатадилар, уларнинг уставларини рўйхатдан ўтказадилар;

мулкчиликнинг турли шакллариغا асосланган маҳаллий аҳамиятга молик таълим муассасалари очиш учун лицензиялар берадилар;

ўз ваколатлари доирасида ўз ҳудудларидаги таълим муассасалари учун пул билан таъминлашнинг миқдорларини, иш ҳақи тўлаш шартлари ва солиқ имтиёзларини белгилайдилар; корхоналар, ташкилотлар, кооперативлар, акциядор муассасалар ва ташкилотларнинг ихтиёрий бадаллари, бошқа бадаллар ва ионалар ҳисобидан таълимни ривожлантириш фондларини шакллантирадилар;

таълим бўйича кенгашлар, таълим муассасалари раҳбарияти билан биргаликда таълим олувчилар ва таълим ходимларининг ижтимоий талаб-эҳтиёжлари қондирилишини таъминлайдилар;

ўз ҳудудларида ишчи кадрлар ва мутахассисларга бўлган эҳтиёжни аниқлайдилар;

турар жойларда болалар ва ёшларни тарбиялаш, уларнинг қобилиятларини ўстириш ва талаб-эҳтиёжларини қондириш учун лозим шарт-шароитлар яратадилар;

васийлик қилишга доир масалаларни қонунларда белгиланган тартибда ҳал этадилар;

ўз ваколатлари доирасида таълимнинг, педагог ходимлар касб-кор тайёргарлигининг даражасига нисбатан қўйилган давлат талабларига риоя этилиши устидан ўз ҳуқуқ-ваколатлари доирасида назоратни амалга оширадилар.

22-м о д а. Ўзбекистон Республикасида таълимни бошқариш давлат идоралари

Ўзбекистон Республикасида таълимни бошқаришни давлат ҳокимияти ва бошқарувининг олий ҳамда маҳаллий идоралари томонидан ваколат берилган махсус давлат идоралари амалга оширадилар.

Таълимни бошқариш давлат идоралари таълим муассасаларида давлат томонидан белгиланган талаблар ва меъёрлар бажарилишини таъминлайдилар, кимнинг тасарруфида эканлиги ва мулкчилик шаклидан қатъи назар таълим муассасаларига услубий раҳбарликни амалга оширадилар.

23-м о д д а. Таълим муассасаларини бошқариш

Давлат тасарруфидаги таълим муассасаларини бошқариш Ўзбекистон Республикаси қонунларига ва шу муассасаларнинг Уставига мувофиқ ҳолда амалга оширилади.

Давлат тасарруфидаги таълим муассасасига умумий раҳбарлик иши унинг белгиланган тартибда тузиладиган ва амал қиладиган кенгаши томонидан олиб борилади.

Давлат тасарруфидаги таълим муассасасига бевосита раҳбарлик мудир, директор, ректор ёки бошқа раҳбар томонидан амалга оширилади.

Давлат тасарруфидаги ўрта умумий таълим, ҳунар-техника ва ўрта махсус таълим муассасаларининг раҳбарлари лавозимига давлат бошқарувининг тегишли идораси томонидан белгиланган тартибда тайинландилар.

Давлат тасарруфидаги олий ўқув юртларининг ректорларини тегишли вазирликлар ва идораларнинг тақдимига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати тайинлайди ва бу ректорлар ўқув-тарбия жараёнининг аҳволи учун тўлиқ жавобгар бўладилар.

Давлат тасарруфида бўлмаган республика аҳамиятига молик таълим муассасаларининг раҳбарлари муассаслар томонидан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси билан келишиб тайинланади.

24-м о д д а. Таълим муассасаларини бошқаришда жамоатчиликнинг иштироки

Давлат тасарруфидаги таълим муассасаларини бошқариш ўқувчилар, талабалар, педагог ходимлар, хизматчилар, ота-оналар, жамоатчиликнинг бошқа вакиллари иштирокида амалга оширилади.

Таълим тизимида:

жамоанинг умумий йиғилиши (конференцияси);

ягона умумтаълим сиёсатини ўтказишда жамоатчилик ва давлат ҳамкорлигининг шакли сифатида таълим муассасасининг кенгаши;

таълим ходимлари ноҳия, шаҳар, вилоят конференциялари, республика сёзди;

таълим масалалари бўйича ҳудудий кенгашлар, олий ўқув юртлари ректорларининг кенгашлари ва ўрта

махсус ўқув юртлари директорларининг кенгашларидан иборат ижтимоий ўзини ўзи бошқариш идоралари фаолият кўрсатиши мумкин.

Таълим соҳасидаги жамоат бирлашмаларининг фаолияти қонунларга мувофиқ амалга оширилади.

25-модда. Таълимни бошқариш давлат идоралари билан давлат тасарруфида бўлмаган таълим муассасаларининг ўзаро муносабатлари

Давлат тасарруфида бўлмаган таълим муассасалари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тасдиқлаган низомга мувофиқ бундай фаолият билан шуғулланиш учун рухсат (лицензия) олганларидан кейингина таълим бериш фаолияти билан шуғулланиш ҳуқуқига эга бўладилар.

Давлат тасарруфида бўлмаган таълим муассасалари томонидан Ўзбекистон Республикасининг таълим тўғрисидаги қонунлари бузилган ҳолларда давлат таълим бошқарув органлари низо суд тартибида ҳал этилгунга қадар бу муассасалар фаолиятини тўхтатиб туришга ва Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунларига мувофиқ уларнинг раҳбарларини эгаллаб турган лавозимидан озод этиш ҳақида таклиф киритишга ҳақлидир.

Давлат тасарруфида бўлмаган таълим муассасаларига қабул давлат ўқув юртлари учун белгиланган тартибда ва муддатларда ўтказилади.

26-модда. Таълимни бошқариш давлат идоралари билан ўзга бўйсунувдаги таълим муассасаларининг ўзаро муносабатлари

Таълимни бошқариш давлат идоралари тармоқ ва бошқа давлат идоралари, ташкилотлари, муассасалари ва корхоналари бўйсунувда бўлган таълим муассасаларида Ўзбекистон Республикасининг таълимга доир қонунларига риоя этилишини назорат қилиб борадилар.

VI БУЛИМ. ТАЪЛИМ ЖАРАЁНИ ҚАТНАШЧИЛАРИНИНГ ХУҚУҚЛАРИ. ВАЗИФАЛАРИ ВА МАЪСУЛИЯТЛАРИ

27-модда. Таълим олувчиларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари

Таълим олувчилар:

Ўз инсоний қадр-қимматлари ҳурмат қилиниши, виждон эркинлиги, ахборот эркинлиги, ўз қарашлари ва эътиқодларини эркин ифода этиш;

давлат стандартларига мувофиқ таълим олиш;

ўқув юртини танлаш, шунингдек таълим муассасасининг уставига мувофиқ таълим соҳаси, шакллари ва муддатларини, якка тартибдаги дастурларини танлаш; таълим муассасасини бошқаришда иштирок этиш;

турли хил илмий фаолият, конференциялар, олимпиадалар, кўргазма ва танловларда иштирок этиш;

олган малакаларига мувофиқ равишда ўз касблари, ихтисослари бўйича таълимни давом эттириш, шартнома асосида қўшимча таълим олиш;

ёш хусусияти ва саломатлиги ҳолатига монанд меҳнат фаолияти билан шуғулланиш;

иш жойида ҳақ тўланадиган қўшимча таътил олиш, қисқартирилган иш вақти ва ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда таълим олувчи шахслар учун қонунларда назарда тутилган бошқа имтиёзлардан фойдаланиш ҳуқуқига эгадир.

Таълим олувчиларни ўқиш вақти ҳисобидан таълим жараёни билан боғлиқ бўлмаган ишга жалб этиш тақиқланади. Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати қарорларида назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно.

Таълим олувчиларнинг вазифалари:

Ўзбекистон Республикасининг қонунларига, ахлоқ ва одоб қондаларига риоя этиш;

таълим муассасасининг устави ва ички тартиб қондаларига риоя этиш;

Ўз билимлари, амалий кўникмалари, касб-кор маҳоратларини мунтазам равишда мустаҳкамлаб бориш ҳамда ўзларининг умуммаданий савияларини оширишдан иборатдир.

Таълим олувчиларнинг бошқа ҳуқуқлари ва мажбуриятлари Ўзбекистон Республикасининг қонунлари,

таълим муассасалари тўғрисидаги низомлар ҳамда уларнинг уставлари билан белгиланади.

28-м о д д а. Таълим олувчиларни ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилиш

Таълим олувчилар белгиланган тартибда стипендиялар, нафақалар, ётоқхоналар, интернатлар, имтиёзли ёки бепул овқат билан ва бошқа имтиёзлар билан таъминланадилар.

Таълим олувчиларга кутубхона фонди, ўқув-ишлаб чиқариш, илмий, спорт, маиший хизмат ва соғломлаштириш базаларидан, транспорт хизматидан, театр ва бошқа томоша муассасаларининг хизматидан белгиланган тартибда бепул ёки имтиёзли шартларда фойдаланиш кафолатланади.

Давлат иқтидорли ёшларга моддий жиҳатдан кўмак бериш, Ўзбекистон Республикаси ва бошқа давлатлардаги етакчи таълим муассасаларида ўқиш ва тажриба ошириш имкониятини яратиш йўли билан доимий ғамхўрлик кўрсатади.

29-м о д д а. Таълим олувчиларнинг саломатлигини муҳофаза қилиш

Таълим муассасалари таълим олувчиларнинг саломатлигини муҳофаза қилиш ва мустаҳкамлашни кафолатловчи шарт-шароитлар яратадилар. Ўқув-меҳнат топшириқлари, таълим олувчиларнинг машғулот ва овқатланиш тартиб-қоидаси, уларга тиббий ёрдам кўрсатиш тартиби таълимни бошқариш давлат идораларининг соғлиқни сақлаш идоралари билан келишиб олинган тавсиялари асосида таълим муассасалари томонидан белгиланади.

Таълим олувчиларнинг қонунларда белгиланган ўқиш, меҳнат қилиш ва дам олиш шарт-шароитларига риоя этилиши учун таълим муассасасининг муассиси масъул бўлади.

30-м о д д а. Ота-оналар ёки уларнинг ўрнини босувчи шахсларнинг ҳуқуқлари, мажбурият ва масъулиятлари

Ота-оналар ёки уларнинг ўрнини босувчи шахслар: ўзларининг балоғатга етмаган болалари учун таъ-

лим шаклларини, умумтаълим муассасаси тури ва ўқи-тиш тилини танлаш;

таълим муассасаси маъмуриятидан ўқув юртлари уставларига монанд зарур шарт-шароитлар яратилишини талаб қилиш;

болага ҳурмат билан муносабатда бўлишни талаб қилиш;

таълим муассасасини бошқаришда иштирок этиш ҳуқуқига эга.

Ота-оналар ёки уларнинг ўрнини босувчи шахслар:

болаларнинг жисмоний ва руҳий жиҳатдан соғлом бўлиши тўғрисида ғамхўрлик қилишлари;

боланинг қадр-қимматини ҳурматлашлари, болада меҳнатсеварлик, яхшилик ва мурувват туйғусини, Ватанга, ёши улуғларга, давлат тили ва она тилига, оилага, миллий тарихий қадриятлар ва маданият қадриятларига нисбатан ҳурмат билан муносабатда бўлиш туйғусини тарбиялашлари.

қонунлар, ҳуқуқлар ва инсон эркинликларига ҳурмат туйғусини тарбиялашлари;

болаларнинг таълим муассасаларида ўқиши учун ёки белгиланган талаблар ҳажмида уйда тўлақонли таълим олишлари учун зарур шарт-шароитларни яратишлари шарт.

Боланинг тарбияси ва камол топиши учун ота-онанинг зиммасига масъулият тенг юкланади.

Болалар таълим олишига монийлик қилаётган ота-оналар ёки уларнинг ўрнини босувчи шахслар қонунда белгиланган тартибда жавобгар бўладилар.

31-м о д д а. Педагогик фаолият билан шуғулланиш

Юксак ахлоқий фазилатларга тегишли маълумот ва касб-кор тайёргарлигига эга шахсларга давлат тасарруфидаги таълим муассасаларида педагог ва тарбиячи сифатида ишлаш учун руҳсат этилади.

Педагог ходимлар битим асосида Ҳукумат тасдиқлаган Низомга мувофиқ ишга қабул қилинадилар.

Малакаси пастлиги ёки саломатлиги касбига оид вазифаларини бажаришига монелик қилаётганлиги туфайли ўз лавозимига номуносиблиги аниқланган тақдирда, шунингдек у муаллимлик фаолиятини давом эттириш учун йўл қўйиб бўлмайдиган ахлоқсизлик содир

этган тақдирда, қонунларда белгиланган тартибда педагоглик ишидан четлаштириладилар.

Педагогик фаолияти билан шуғулланишга тўсқинлик қилувчи тиббий кўрсаткичларнинг рўйхати ва касб жиҳатидан номуносибликка доир масалаларни ҳал этиш тартиби Ўзбекистон Республикасининг Ҳукумати томонидан белгиланади.

32-м о д д а. Педагог ходимларнинг ҳуқуқлари

Педагог ходимлар:

ўзларининг касб-кор шаъни ва қадр-қимматларини ҳимоя қилиш;

таълим муассасасини бошқаришда иштирок этиш;

касб фаолияти учун шарт-шароитлар билан таъминланиш, малакаларини ошириш, қайта тайёргарликдан ўтиш, таълим шакли, услуби ва воситаларини танлашда ташаббус кўрсатиш;

якка тартибда педагогик фаолият билан шуғулланиш ҳуқуқига эга.

Педагог ходимларни ўз касб-кор вазифаларини бажаришдан чалғитиш тақиқланади, қонунларда белгиланган ҳоллар бундан мустасно.

33-м о д д а. Педагог ходимларнинг мажбуриятлари

Педагог ходимлар:

касб-корнинг юксак даражасида таълим беришлари, таълим олувчилар ўқув дастурларини мажбурий ҳисобланган давлат талаблари даражасида ўзлаштиришларини таъминлашлари;

педагогларнинг ахлоқ-одоб қондаларига риоя этишлари, бола ўқувчи ва талаба шахсининг қадр-қимматини ҳурматлашлари, уларни меҳнат, қонунларга, ота-оналар ва хотин-қизларга, маънавий, тарихий, маданий-миллий ва умуминсоний қадриятларга ҳурмат руҳида, атроф-муҳитга эҳтиёткорлик билан муносабатда бўлиш руҳида тарбиялашлари;

ўзларининг бутун фаолиятлари ва шахсий намуналари билан умуминсоний ахлоқ қондаларига, ҳақиқат, адолат, ватанпарварлик, инсонпарварлик, яхшилик ва бошқа хайрли хислатларга нисбатан ҳурматни қарор топдиришлари;

Ўсиб-улғайиб келаётган авлодни бир-бирини тушуниш, халқлар ўртасида, шунингдек барча элатлар, миллатлар ва диний гуруҳлар ўртасида тинчлик, аҳил-иноқлик руҳида тарбиялашлари;

болалар ва ёшларни зўравонлик кўринишларидан ҳимоя қилишлари;

ўзларининг касб кўникмалари ва муаллимлик маҳоратларини доимо такомиллаштириб боришлари шарт.

Педагог ходимларнинг бошқа мажбуриятлари таълим муассасаларининг уставларида белгилаб қўйилади.

34-м о д д а. Давлат тасарруфидаги таълим муассасалари ходимларини ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилиш

Давлат тасарруфидаги таълим муассасаларининг педагог ходимлари:

меҳнатга ҳақ тўлашнинг нарх-наво индексининг ўзгаришларига мувофиқ ҳолда мунтазам равишда тузатишлар киритиб бориладиган кафолатланган даражасига эга бўлиш;

муаллимлик фаолиятининг малака ва натижаларига қараб, табақалаштирилган иш ҳақи олиш, шунга мувофиқ равишда қисқартирилган иш вақтига эга бўлиш, узайтирилган ҳақи тўланадиган таътил олиш;

қишлоқ жойларда ва шаҳар типидagi посёлкаларда истиладиган ва ёритиладиган уй-жойлардан бепул фойдаланиш;

якка тартибда уй-жой қуриш учун ўзларига ер участкалари биринчи навбатда ажратиб берилиши ва бинокорлик материалларини биринчи навбатда сотиб олиш;

ўзлари яшаётган давлат ва идоралар тасарруфидаги уйлар ҳамда квартираларни бепул шахсий мулкка айлантириб олиш, уй-жой ва коммунал хизматлар учун ҳақ тўлашда имтиёزلардан фойдаланиш;

пенсияга чиққанларидан кейин педагоглик фаолиятини давом эттирганлари тақдирда пенсияни тўлиқ миқдорда олиш ҳуқуқларига эга.

Таълим муассасалари меҳнатга ҳақ тўлаш учун ажратилган мавжуд маблағлар доирасида ставкаларга, мансаб окладларига мустақил равишда табақалаштирилган қўшимча ҳақлар белгилаш ва меҳнатга ҳақ тў-

лаш ҳамда уни рағбатлантиришни ташкил этишнинг турли шакллари қўллашга ҳақлидирлар.

Қишлоқларда жойлашган давлат тасарруфидаги таълим муассасаларида ишловчи педагогларга нисбатан қишлоқ хўжалик мутахассислари учун белгиланган имтиёзлар татбиқ этилади.

Давлат тасарруфидаги таълим муассасаларнинг ўқув-ишлаб чиқариш корхоналари, ишлаб чиқариш устахоналари (цехлари) ва ўқув хўжаликлари ходимларига нисбатан давлат тасарруфидаги тегишли корхоналарнинг ва бошқа корхоналарнинг худди шу соҳа ходимлари учун белгиланган имтиёзлар ва афзалликлар татбиқ этилади.

Давлат ҳокимияти ва бошқарувининг маҳаллий идоралари, корхоналар, ташкилотлар, кооперативлар ва бошқа муассасалар давлат тасарруфидаги таълим муассасаларининг ходимларига қўшимча ижтимоий имтиёзлар беришга ҳақлидирлар.

Педагог ходимларни пенсия билан таъминлаш тартиби Ўзбекистон Республикасида Пенсия таъминоти тўғрисидаги қонун билан белгиланади.

У Ё У Л И М. ТАРБИЯ ВА ТАЪЛИМНИНГ АЛОҲИДА ШАРТ-ШАРОИТИГА МУҲТОЖ БОЛАЛАР ҲАМДА ЎСМИРЛАРНИ ИЖТМОИЙ ЖИҲАТДАН ҲИМОЯ ҚИЛИШ

35-м о д д а. Етим болалар ва ота-онаси ёки уларнинг ўрнини босувчилар раҳнамолигидан маҳрум бўлган болаларга таълим бериш ҳамда уларни боқиш

Давлат тасарруфидаги таълим муассасаларида ва лицензияга эга, давлат тасарруфида бўлмаган таълим муассасаларида етим болалар ва ота-онаси ёки уларнинг ўрнини босувчилар раҳнамолигидан маҳрум бўлган болаларга таълим бериш ҳамда уларни боқиш тўлиқ давлат таъминоти асосида амалга оширилади. Тарбияланувчиларни бошқа турдаги таълим муассасаларига асоссиз равишда ўтказиш тақиқланади.

Етим болалар турмушда ва ишга жойлашишда ҳамда кейинги босқич таълим муассасасига киришда Ўзбекистон Республикаси қонунларида белгиланган тартибда давлат кўмагидан фойдаланадилар.

36-м о д д а. Жисмоний ва руҳий жиҳатдан нуқсонлари бўлган, шунингдек узоқ вақт даволанишга муҳтож болалар ҳамда ўсмирларнинг тарбияси ва таълим олиши

Жисмоний ёки руҳий жиҳатдан ривожланишида нуқсонлари бўлган, шунингдек узоқ муддат даволанишга муҳтож болалар ва ўсмирларга таълим бериш, уларни тарбиялаш ҳамда даволаш учун махсус таълим муассасалари барпо этилади ва иш олиб боради. Бундай таълим муассасаларига болалар ва ўсмирларни йўллаш ҳамда уларни бу муассасалардан чиқариб юбориш болаларнинг ота-оналари ёки уларнинг ўрнини босувчи шахслар фикри ҳисобга олинган ҳолда руҳият, тиббиёт ва педагогика мутахассисларидан иборат комиссиянинг ҳулосасига асосангина амалга оширилади. Махсус таълим муассасаларининг тарбияланувчилари қисман ёки тўлиқ давлат таъминотида бўладилар, улар бепул даволанадилар, овқатланадилар ва уларга ясама ортопедия воситалари, ногиронлар аравачалари текин берилади.

37-м о д д а. Ижтимоий ёрдамга ва саломатлигини тиклашга муҳтож шахслар учун ўқув-тарбия муассасалари

Тарбия ва таълимнинг алоҳида шарт-шароитларига муҳтож болалар ва ўсмирлар учун тарбиянинг алоҳида тартиби жорий этилган махсус ўқув-тарбия муассасалари барпо этилади ва улар тарбияланувчилар таълим олиши, касб урганиши ва ижтимоий ўзини тиклашини таъминлайдилар.

Вояга етмаганларни махсус ўқув-тарбия муассасаларига жойлаштириш Ўзбекистон Республикаси қонуналарига мувофиқ фақатгина суднинг ҳукми ёки ҳал қилув қарорига биноан амалга оширилиши мумкин.

Ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасаларида сақланаётган шахсларга илм олиш учун ва мустақил равишда таълим олиш учун шарт-шароит яратиб берилади.

VI БУЛИМ. ТАЪЛИМ МУАССАСАСИНИНГ ХУҚУҚИЙ МАҚОМИ. ТАЪЛИМНИНГ МОДДИЙ БАЗАСИ ВА УНИ ПУЛ БИЛАН ТАЪМИНЛАШ

38-модда. Таълим муассасаларининг муассислари

Қуйидагилар, чунончи:
давлат бошқаруви республика ва маҳаллий идоралари;
мулкчиликнинг барча шаклидаги муассасалар, ташкилотлар ва корхоналар;
жамоат бирлашмалари;
диний ташкилотлар;
ажнабий мамлакатларнинг ташкилотлари ва халқаро ташкилотлар таълим муассасаларининг муассислари бўлишлари мумкин.

39-модда. Таълим муассасаларининг ҳуқуқий мақоми

Таълим муассасаси мустақил юридик шахс бўлиб, қонунларда белгиланган тартибда барпо этилади.

Давлат тасарруфида бўлмаган таълим муассасаси Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланган тартибда давлат рўйхатидан ўтказилган вақтдан бошлаб юридик шахс ҳуқуқини қўлга киритади.

Таълим муассасалари Ўзбекистон Республикаси Хукумати тасдиқлайдиган қондалар асосида ва шу қондаларга мувофиқ ишлаб чиқилдиган низомлар асосида фаолият кўрсатадилар.

Таълим муассасаларига муайян мақом (гимназия, лицей, дорилфунун, академия ва шу кабилар мақоми) берилиши таълимни бошқариш тегишли идоралари томонидан аттестация асосида амалга оширилади.

Таълим муассасалари ўзаро битим тузишга, ўқув-тарбия комплекслари ва ўқув-илмий-ишлаб чиқариш бирлашмалари (уюшмалари) ташкил этишга, ҳудудий ўқув-ишлаб чиқариш бирлашмалари ва уюшмалари таркибига киришга ҳақлидирлар. Бундай комплекс ва бирлашмалар таркибига кирувчи муассасаларнинг вазифалари, ҳуқуқлари ва мажбуриятлари ўз уставларида белгиланади.

40-модда. Таълим тизимида мулк ҳуқуқи

Таълим муассасалари ва таълим тизимидаги ташкилотларнинг мол-мулки уларнинг муассислари мулки ҳисобланиб, ана шу муассисларнинг қарорига биноан мол-мулк бевосита таълим муассасалари ва ташкилотларига мулк сифатида ёки уларнинг хўжалик юритиши учун берилиши мумкин.

Таълим тизими муассасалари ва ташкилотлари фойдаланаётган ер участкалари тегишли маҳаллий ҳокимият ва бошқарув идоралари томонидан ана шу муассасалар ҳамда ташкилотларга бепул ва узоқ муддат фойдаланиш учун берилади. Бу участкалардан фойдаланиш ҳуқуқи «Ёр тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни билан тартибга солиб борилади.

41-модда. Таълим муассасаларининг моддий-техника базаси

Таълим муассасаларининг моддий-техника базаси таълим ва тарбия бериш, илмий-методик ва илмий-тадқиқот ишлари ўтказиш ҳамда таълим соҳасида бошқа вазифаларни ҳал этиш учун фойдаланиладиган ер, бинолар, тажрибахоналар, кутубхоналар, спорт иншоотлари, алоқа воситалари, машиналар ва асбоб-ўскуналарни, транспорт воситалари ва бошқа мол-мулкни ўз ичига олади.

Таълим муассасаларининг моддий-техника базаси республика ва маҳаллий бюджетларнинг маблағлари ҳисобидан, шунингдек пул билан таъминлашнинг қўшимча манбалари ҳисобидан ривожлантирилади.

Таълим муассасаларининг моддий-техника базасини ривожлантириш, шу жумладан бундай муассасаларни лойиҳалаш ва қуриш ишлари жаҳон тажрибаси ютуқларини ҳисобга олган ҳолда меъёрий асосда устивор тартибда амалга оширилади.

Таълим муассасаларига берилган давлат мол-мулкига солиқ солинмайди, бу мол-мулк тартиб олинмайди ёки улардан қўзланган асосий вазифалардан бўлак мақсадларда фойдаланилмайди.

42-модда. Таълимни пул билан таъминлаш

Давлат тасарруфидаги таълим муассасаларини пул билан таъминлаш республика ва маҳаллий бюджетлар

ҳисобидан, корхона, бирлашма, ташкилотларнинг ва айрим шахсларнинг маблағлари ҳамда қўшимча манбалар ҳисобидан давлат меъёрлари асосида амалга оширилади.

Давлат таълимга унинг устиворлигини таъминлайдиган миқдорда ҳар йили маблағлар ажратишни, шунингдек ҳар бир тарбияланувчи ёки таълим олувчига кетадиган ҳаражат меъёрларини мунтазам равишда ошира бориб, жаҳон стандартлари даражасига етказишни кафолатлайди.

Таълим муассасалари аҳолига, корхона ва ташкилотларга таълим борасида ҳақи тўланадиган (пуллик) хизмат курсатишга, шунингдек амалдаги қонуиларда тақиқланмаган бошқа турдаги тижорат фаолияти билан шугулланишга ҳақлидирлар.

Ўқувчилар ва талабалардан таълим учун ҳақ ундириш тартиби Ўзбекистон Республикасининг қонуилари билан тартибга солинади.

Қўйидагилар, чунончи:

тузилган шартномаларга, шу жумладан ажнабий давлатлар билан тузилган шартномаларга биноан ходимлар тайёрлаш, уларнинг касб-кор малакасини ошириш ва уларни қайта тайёрлашдан олинган маблағлар; таълим соҳасида қўшимча хизматлар кўрсатишдан тушган маблағлар;

таълим муассасалари, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва айрим шахсларнинг бюртмалари бўйича бажарган илмий-тадқиқот ишлари ва бошқа ишлар учун олинган маблағлар;

ўқув-ишлаб чиқариш устахоналари, корхоналари, цехларининг ва таълим муассасалари хўжаликларининг маҳсулотларини реализация қилишдан, уларининг бинолар, иншоотлар ва асбоб-ускуналарини ижарага беришдан олинган даромад йўсинидаги маблағлар;

маҳаллий ҳоқимият ва бошқарув идораларининг дотациялари, банкларнинг кредитлари ва ссудалари йўсинидаги маблағлар;

корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва айрим шахслар ихтиёрий равишда берадиган пул бадаллари, моддий бойликлар пул билан таъминлашнинг қўшимча манбалари ҳисобланади.

Давлат тасарруфида бўлмаган таълим муассасалари муассислар таъминотида бўладилар. Бундай муассасаларнинг давлат стандартлари даражасида таълим бе-

ришни таъминлаётганларига қонунларда белгиланган тартибда маблағ ажратилиши мумкин.

43-м о д д а. Таълимнинг давлат томонидан рағбатлантирилиши

Таълим муассасаларига, шунингдек мулкчиликнинг барча шаклидаги ташкилотлар, корхоналар ва бирлашмаларнинг таълимни ривожлантиришга ажратилаётган маблағларига солиқ солиш тартиби қонунлар билан бошқариб тартибга солиб борилади.

Дарсликлар чоп этадиган, ўқув қўллашмалари чиқарадиган, таълим муассасаларининг эҳтиёжлари учун моддий ресурслар етказиб берадиган корхоналар ва ташкилотларга қонунларга мувофиқ солиқ имтиёзлари берилади.

Маҳаллий ҳокимият ва бошқарув идоралари, корхоналар, ташкилотлар, жамоат бирлашмалари ва хусусий шахслар таълим муассасаларини пул билан таъминлаш учун текинга ёки бажарилаётган ишлар ва кўрсатилаётган хизматлар учун ҳақ тўлаш тартибда ўтказиётган маблағларига солиқ солинмайди, бу маблағлар маҳаллий таълим фондлари ва таълим муассасалари фондларида жамланиши мумкин.

Таълимга ажратиладиган бюджет маблағлари ва таълим муассасаларининг бюджетдан ташқари маблағларини тартиб олиб қўйиш мумкин эмас.

Йил охирида юзага келадиган пул маблағларининг қолдиги, улар тушган манбалардан қатъи назар, олиб қўйилмайди ва таълим муассасаларининг хоҳишига қараб сарфланади.

VIII Б У Л И М. ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА ХАЛҚАРО ҲАМКОРЛИК

44-м о д д а. Халқаро ҳамкорлик

Таълим муассасалари ва таълим тизимидаги корхоналар қонунларда белгиланган тартибда таълимга доир муаммолар юзасидан халқаро ҳамкорликда иштирок этадилар, ажнабий мамлакатларнинг ўқув юртлари ва илмий муассасалари билан бевосита алоқалар ўрнатиш, улар билан биргалликдаги ўқув юртлари очиш ҳуқуқига эгалар.

Таълим тизимининг муассасалари ва ташкилотлари қонунларда назарда тутилган донрада ташқи иқтисодий фаолиятда иштирок этадилар, валюта счётларига эга бўлишга ҳақлидирлар.

Башарти, Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномасида ушбу Қонунда айтилганидан бўлак қондалар белгиланган бўлса, халқаро шартнома қондалари қўлланилади.

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

И. ҚАРИМОВ

**«ТАЪЛИМ ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН
РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИНИ АМАЛГА КИРИТИШ
ТАРТИБИ ҲАҚИДА**

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
1992 йил 2 июль

Қ А Р О Р И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси,
1992 йил, 9-сон, 343-модда)

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қарор
қ и л а д и:

1. «Таълим тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси-
нинг Қонуни эълон қилинган пайдан бошлаб амалга
киритилсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузурда-
ги Вазирлар Маҳкамаси 1992 йил 1 октябрга қадар:
таълим тўғрисидаги давлат стандартини жорий
этиш ҳамда унинг мазмуни ҳақидаги, таълим муассаса-
ларини аттестациялаш, аккредитация қилиш ва лицен-
зиялаш ҳамда педагог кадрларни аттестациялаш хусу-
сидаги низомларни тасдиқласин, «Таълим тўғрисида»ги
Ўзбекистон Республикаси Қонунининг қўлланилишини
таъминлайдиган бошқа норматив ҳужжатларни қабул
қилсин;

амалдаги қонунларни «Таълим тўғрисида»ги Ўзбе-
кистон Республикаси Қонунига мувофиқлаштириш хусу-
сида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашига так-
лифлар киритсин;

Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг қарорлари-
ни «Таълим тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қо-
нунига мувофиқлаштирасин.

Ўзбекистон Республикаси Олий
Кенгашининг Раиси

Ш. ИҲЛДОШЕВ

КАСАБА УЮШМАЛАРИ. УЛАРНИНГ ХУКУҚЛАРИ ВА ФАОЛИЯТИНИНГ КАФОЛАТЛАРИ ТУҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикасининг
1992 йил 2 июль

Қ О Н У Н И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси,
1992 йил, 9-сон, 344-модда)

I боб. Умумий қоидалар

1-модда. Касаба уюшмалари

Касаба уюшмаси кўнгилли жамоат ташкилоти бўлиб, ҳам ишлаб чиқариш, ҳам ноишлаб чиқариш соҳаларидаги фаолият турига қараб, ўз аъзоларининг меҳнат ва ижтимоий-иқтисодий ҳуқуқларини ҳамда манфаатларини ҳимоя қилиш учун муштарак манфаатлар билан боғланган меҳнаткашларни бирлаштиради.

2-модда. Касаба уюшмаларига бирлашиш ҳуқуқи

Меҳнаткашлар, шунингдек олий ва ўрта махсус ўқув юртларида таълим олаётган шахслар* ҳеч қандай тафовутсиз ўз хоҳишларига кўра ва олдиндан ижозат олмай туриб, ихтиёрий равишда қасаба уюшмалари тузиш ҳуқуқига, шунингдек уставларга риоя этиш шарти билан қасаба уюшмаларига кириш ҳуқуқига эгадирлар.

Меҳнаткашлар корхоналарда, муассасаларда, ташкилотларда ва бошқа иш жойларида** қасаба уюшмалари тузишга ҳақлидирлар.

Ишламайдиган пенсионерларнинг қасаба уюшмаси аъзолигига кириш ёки ундан чиқиш тартиби қасаба уюшмаларининг уставлари билан йўлга солиб борилади.

Қасаба уюшмалари ихтиёрийлик асосида республика ва бошқа ҳудудий ҳамда тармоқ бирлашмалари тузишлари, шунингдек уларга киришлари мумкин.

* Бундан буён — меҳнаткашлар деб юритилади.

** Мулкчилик ва хўжалик юритиш шаклларида қатъи назар, корхоналар, (бирлашмалар) муассасалар, ташкилотлар, олий ва ўрта махсус ўқув юртлари, ҳунар-техника билим юртлари бундан буён корхоналар деб, уларнинг бошқарув идоралари эса маъмурият деб юритилади. Бошқа иш жойлари деганда яқка тартибдаги ва бошқа йўсиндаги меҳнат фаолияти назарда тутилади.

Қасаба уюшмаларининг уставлари «Ўзбекистон Республикасида жамоат бирлашмалари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунида белгиланган тартибда рўйхатга олинади.

Барча қасаба уюшмалари тенг ҳуқуқлардан фойдаланадилар.

3-м о д д а. Қасаба уюшмаларининг мустақиллиги

Қасаба уюшмалари ўз фаолиятида давлат бошқарув идораларидан, хўжалик идораларидан, сиёсий ва бошқа жамоат ташкилотларидан, мустақилдирлар, улар олдидан ҳисобдор эмаслар ва улар томонидан назорат қилинмайдилар, қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно. Қасаба уюшмаларининг ҳуқуқларини чеклайдиган ёки шу ҳуқуқларнинг амалга оширилишига тўсқинлик қиладиган тарздаги ҳар қандай аралашув манъ этилади.

Қасаба уюшмалари мустақил равишда ўз уставларини ишлаб чиқадилар ва тасдиқлайдилар, уюшма тuzилишини белгилайдилар, раҳбар идораларини сайлайдилар, ўз фаолиятларини ташкил этадилар, йиғилишлар, конференциялар, пленумлар, қурултойлар ўтказадилар.

Қасаба уюшмалари ўз уставларида белгиланган мақсадларга ва вазифаларга мувофиқ равишда бошқа мамлакатларнинг қасаба уюшмалари билан ҳамкорлик қилиш, ўз хоҳишига кўра халқаро ва бошқа қасаба уюшмалари бирлашмаларига ва ташкилотларига кириш ҳуқуқига эгадирлар.

4-м о д д а. Фуқароларни қасаба уюшмаларига мансублигига қараб камситишни тақиқлаш

Фуқароларнинг қасаба уюшмаларига мансублиги ёки мансуб эмаслиги уларнинг қонунларда кафолат берилган меҳнат, ижтимоий-иқтисодий, сиёсий, шахсий ҳуқуқлари ва эркинликлари бирон бир тарзда камситилишига сабаб бўлмайди. Меҳнаткашларни ишга қабул қилиш, хизмат поғоналарига кўтариш, шунингдек ишдан бўшатиш учун муайян қасаба уюшмасига мансубликни, унга кириш ёки ундан чиқишни шарт қилиб қўйиш тақиқланади.

5-модда. Қасаба уюшмалари фаолиятини тўхтатиш ёки тақиқлаш

Қасаба уюшмалари фаолиятини тўхтатиш унинг аъзолари қарори асосида уставда белгиланган тартибда амалга оширилади.

Қасаба уюшмалари, уларнинг бирлашмалари фаолияти Ўзбекистон Республикаси Конституциясига зид бўлган ҳолларда бу фаолият Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг тақдимига биноан Ўзбекистон Республикаси Олий судининг қарори билан тақиқланиши мумкин. Қасаба уюшмалари фаолиятини бошқа бирон бир идоранинг қарори билан тақиқлашга йўл қўйилмайди.

6-модда. Қасаба уюшмалари, уларнинг ҳуқуқлари ва фаолиятининг кафолатлари тўғрисидаги қонунлар

Қасаба уюшмалари, уларнинг ҳуқуқлари ва фаолиятининг кафолатлари тўғрисидаги қонунлар мазкур жамоат ташкилотларининг ҳуқуқий ҳолати асосларини белгилаб берадиган ушбу Қонунда, Ўзбекистон Республикасининг бошқа қонун ҳужжатларидан иборатдир.

Мазкур Қонун Ўзбекистон Республикасининг Қуролли Кучларида, ички ишлар идораларида, миллий хавфсизлик хизматларида, ички қўшинлари ва бошқа ҳарбий тузилмаларида қўлланилишининг ўзига хос хусусиятлари ана шу тузилмалар тўғрисидаги қонунларда белгилаб берилди.

Қорақалпоғистон Республикасида қасаба уюшмаларини тузиш, уларнинг ҳуқуқлари ва фаолиятининг кафолатлари Қорақалпоғистон Республикасининг қонунлари билан белгиланади.

II боб. Қасаба уюшмаларининг асосий ҳуқуқлари

7-модда. Ўзбекистон қасаба уюшмалари Федерацияси Кенгашининг қонунлар ва меъерий ҳужжатлар ишлаб чиқишда қатнашиш ҳуқуқлари

Ўзбекистон қасаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши меҳнатга ва ижтимоий-иқтисодий масалаларга оид

қонун ҳужжатлари ишлаб чиқишда қатнашиш ҳуқуқига эгадир.

Ўзбекистон Қасаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши меъерий ҳужжатлар қабул қилиш тўғрисидаги таклифларни тегишли давлат бошқаруви, хўжалик ва кооператив идораларига тақдим этишга ҳақлидир.

Давлат бошқаруви ва хўжалик идоралари меҳнаткашларнинг меҳнат ва ижтимоий-иқтисодий ҳуқуқлари ҳамда манфаатларига дахлдор меъерий ҳужжатларни Ўзбекистон қасаба уюшмалари Федерацияси Кенгашини камида бир ҳафта олдин хабардор этган ҳолда қабул қиладилар.

8-м о д д а. Қасаба уюшмаларининг меҳнат қилиш ҳуқуқини ҳимоя этиш соҳасидаги ҳуқуқлари

Қасаба уюшмалари ўз аъзоларининг меҳнат қилиш ҳуқуқини ҳимоя этадилар, аҳолини иш билан таъминлаш давлат сиёсати ишлаб чиқишида қатнашадилар. Корхоналарда ишдан холи этиб олинадиган шахсларни ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилишнинг қонунлар асосида жамоа шартномасида белгилаб қўйиладиган чораларини таклиф этадилар.

Маъмурият, мулкдор ёки улар вакил қилган бошқарув идорасининг ташаббуси билан иш жойларининг қисқартирилиши ёки иш шароитининг ёмонлашувига олиб келадиган корхонани ва ундаги таркибий бўлинмаларни тугатиш, ишлаб чиқаришни тўлиқ ёки қисман тўхтатиб қўниш тегишли қасаба уюшмалари камида уч ой олдин хабардор қилиб қўйилган ва улар билан меҳнаткашларнинг ҳуқуқлари ҳамда манфаатларига риоя этиш юзасидан музокара ўтказилган тақдирдагина амалга оширилиши мумкин.

Қасаба уюшмалари аҳолини иш билан таъминлашнинг аҳолини ва бу соҳадаги қонунларга риоя этилишини назорат қилиб боради.

Меҳнат шартномаси маъмуриятнинг ташаббуси билан бекор қилинишига Ўзбекистон Республикаси қонунларига мувофиқ тегишли қасаба уюшма қўмитаси билан олдиндан келишилган тақдирдагина йўл қўйилади.

9-модда. Касаба уюшмаларининг музокаралар олиб бориш ва жамоат шартномалари, битимлари тузиш ҳуқуқлари

Касаба уюшмалари маъмурият, мулкдор ёки улар вакил қилган бошқарув идораси билан жамоа музокаралари олиб боришда ва жамоа шартномалари, битимлари тузишда устивор ҳуқуққа эгадирлар, уларнинг бажарилишини назорат қиладилар.

Агар касаба уюшмалари жамоа шартномаси, битими тузишни таклиф қилса, маъмурият, мулкдор ёки улар вакил қилган бошқарув идораси бу ҳақда музокаралар олиб бориши шарт.

10-модда. Касаба уюшмаларининг меҳнаткашларни ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилиш ҳуқуқлари

Касаба уюшмаларининг меҳнат шароити ва меҳнатга ҳақ тўлаш, меҳнатни муҳофаза қилиш ва ишлаб чиқариш хавфсизлигини таъминлашга, меҳнаткашларнинг уй-жой шароитига, уларни ижтимоий суғуртага, уларни соғлиқни сақлаш ва маданиятга тааллуқли манфаатларини ҳимоя қилиш, пенсия таъминоти соҳасидаги ҳуқуқлари Ўзбекистон Республикасининг тегишли қонунлари билан тарғибга солинади.

Касаба уюшмаларининг республика ва ҳудудий бирлашмалари ўз ваколатлари доирасида меҳнаткашларни ижтимоий ва иқтисодий жиҳатдан ҳимоя қилиш тadbирларини ишлаб чиқишда, турмуш даражасининг асосий мезонларини, нарх-наво индекси ўзгаришига қараб тоvon тўлаш миқдорини аниқлашда қатнашадилар, қонунда белгилаб қўйилган кун кечиришнинг энг паст даражасига ҳамда пенсиялар, стипендиялар ва нафақалар миқдорига риоя этилишини назорат қиладилар.

Касаба уюшмаларининг бирлашмалари шу масалалар юзасидан тегишли давлат ва хўжалик идоралари билан битим тузиши мумкин.

11-модда. Касаба уюшмаларининг меҳнат ва касаба уюшмалари тўғрисидаги қонунларга риоя этилишини назорат қилиш ҳуқуқлари

Касаба уюшмалари маъмурият, мулкдор ёки улар вакил қилган бошқарув идораси меҳнат ва касаба уюш-

малари тўғрисидаги қонунларга риоя этишларини назорат қилиб боради, аниқланган камчиликларни барта- раф этишни талаб қилишга ҳақлидир. Маъмурият меҳ- нат ва касаба уюшмалари тўғрисидаги қонунлар бузи- лишини бартараф этиш тўғрисидаги тақдимномаларни кўриб чиқиши ва кўриб чиқиш натижалари тўғрисида бир ой муддат ичида касаба уюшмасига хабар қилиши шарт.

Касаба уюшмалари меҳнатқашларнинг меҳнат ҳу- қуқларини ҳимоя қилиб, даъво ариза билан судга му- рожаат қилишга ҳақлидир. Шу мақсадда касаба уюшма- лари инспекциялар, ҳуқуқий ёрдам хизматлари ва бош- қа зарур идораларга эга бўлиши мумкин.

12-модда. Меҳнат низоларини кўриб чиқишда касаба уюшмаларининг ҳуқуқлари

Касаба уюшмалари касаба уюшмаси аъзоси билан маъмурият уртасида пайдо бўлган яқка-тартибдаги меҳ- нат низоларини кўриб чиқади ва улар юзасидан қонун- ларга мувофиқ тегишли қарорлар қабул қилади.

Касаба уюшмалари меҳнатга доир амалдаги қонун- ларнинг жамоа шартномаси, битими шартларининг бу- зилиши, меҳнат ва турмушнинг янги ижтимоий-иқтисо- дий шарт-шароитларини белгилаш ёки мавжуд шарт- шароитларини ўзгартириш билан боғлиқ масалаларга доир жамоа меҳнат низоларини кўриб чиқишда қат- нашади.

13-модда. Касаба уюшмаларининг меҳнат ва ижтимоий-иқтисодий ривожланиш ма- салаларига доир маълумотлар олиш ҳуқуқлари

Касаба уюшмалари маъмуриятдан, шунингдек дав- лат ва хўжалик бошқаруви идораларидан меҳнат ҳамда ижтимоий-иқтисодий ривожланиш билан боғлиқ маса- лалар юзасидан белгилаб қўйилган статистика ҳисоботи доирасида бепул маълумотлар олишга ҳақлидир.

14-модда. Касаба уюшмаларининг маъмурият томонидан жамоа шартномаси бажа- рилишини назорат қилиш ҳуқуқи

Маъмурият жамоа шартномаси шартларини бузувчи қарор қабул қилган тақдирда касаба уюшмалари ана

шу қондабузарликни бартараф этиш тўғрисида маъмуриятга тақдимнома киритишга ҳақлидир, бу тақдимнома бир ҳафта муддатда кўриб чиқилади. Маъмурият касаба уюшмаларининг бу талабини бажаришдан бош тортган ёки юқорида айтилган муддатда ўзаро битимга келишилмаган тақдирда, келишмовчиликлар жамоа меҳнат низоларини ҳал қилиш тўғрисидаги қонунларга мувофиқ кўриб чиқилади.

15-модда. Маъмурият ва меҳнат жамоаси ўртасидаги низоларни қараб чиқиш ва ҳал этиш

Меҳнаткашларнинг манфаатларини ҳимоя қилишга ҳамда маъмурият билан меҳнат жамоаси ёки касаба уюшмалари ўртасида келиб чиқадиган низоларни ҳал этишга доир масалалар Ўзбекистон Республикасининг қонунларига тўла мувофиқ ҳолда қараб чиқилади.

16-модда. Касаба уюшмаларининг давлатлараро битимлар тузилиши ва давлат ҳокимияти ҳамда бошқаруви идоралари шакллантирилишидаги иштироки

Касаба уюшмалари Ўзбекистон Республикаси қонунларида белгиланган тартибда аҳолининг кўчиб юриши, иш билан таъминланиши, меҳнат, нарх-наво белгилан ва ижтимоий таъминот масалаларига доир давлатлараро битимлар тузилишида, халқ депутатлигига номзодлар курсатилишда, сайлов мавсумида уларни қўллаб-қувватлашда иштирок этишлари мумкин.

III боб. Касаба уюшмалари ҳуқуқларининг кафолатлари

17-модда. Маъмурият, давлат ва хўжалик идоралари, жамоат ташкилотлари ва мансабдор шахсларнинг касаба уюшмаларига нисбатан мажбуриятлари

Давлат ва хўжалик идораларининг маъмурияти, жамоат ташкилотлари, мансабдор шахслар касаба уюшмаларининг ҳуқуқларига роя этишлари, уларнинг фаолият кўсатишларига кўмаклашишлари шарт. Бу идоралар ва шахслар касаба уюшмалари ҳуқуқларини

бузганликлари ёки уларнинг қонуний фаолиятига тўсқинлик қилганликлари учун қонунларда белгиланган тартибда жавобгар бўладилар. Давлат ва хўжалик идораларининг маъмурияти жамоат ташкилотлари, мансабдор шахслар касаба уюшмаларининг вакиллари шу касаба уюшмаси аъзолари ишлаётган корхоналарга уставда белгиланган вазифаларни ва қонунларда белгилаб қўйилган ҳуқуқларни амалга ошириш учун киришларига тўсқинлик қилишга ҳақли эмас.

18-модда. Ишлаб чиқаришдаги асосий ишдан озод қилинмаган ҳолда меҳнаткашларнинг касаба уюшмалари идораларига сайланган ходимлар учун бериладиган кафолатлар

Қуйидагиларга интизомий жазо берилиши мумкин эмас:

ишлаб чиқаришдаги ишдан озод қилинмаган ҳолда касаба уюшмалари идоралари таркибига сайланган ходимлар шу идоранинг розилиги олинмасдан туриб;

корхона бўлиналаридаги касаба уюшмалари идораларининг раҳбарлари — тегишли касаба уюшмаси идорасининг розилиги олинмасдан туриб;

корхонадаги касаба уюшмаси идораларининг раҳбарлари, касаба уюшмаси ташкилотчилари — тегишли касаба уюшмаси бирлашмасининг розилиги олинмасдан туриб.

Ишлаб чиқаришдаги асосий ишдан озод қилинмаган ҳолда касаба уюшмаси идоралари таркибига сайланган шахсларни маъмурият ташаббуси билан ишдан бўшатишга ишдан бўшатишнинг умумий тартибига роя қилишдан ташқари, улар аъзо бўлган касаба уюшмаси идорасининг розилиги олингандан кейингина корхонадаги касаба уюшмаси идораларининг раислари ва аъзоларини маъмуриятнинг ташаббуси билан ишдан бўшатишга эса юқоридагилардан ташқари, фақат тегишли касаба уюшмаси бирлашмасининг розилиги олингандан кейингина йўл қўйилади.

Касаба уюшмаси ташкилотчилари ва касаба уюшмаси гуруҳлари ташкилотчиларини маъмурият ташаббуси билан ишдан бўшатишга тегишли касаба уюшмаси бирлашмаси идорасининг розилиги олинган тақдирдагина йўл қўйилади.

Қасаба уюшмалари сайлаб қўйиладиган идораларининг ишлаб чиқаришда ўзининг асосий ишдан озод қилинмаган аъзоларига жамоат шартномаси, битимида белгилаб қўйиладиган шартларга мувофиқ, жамоа манфаатлари йўлида жамоатчилик вазифаларини бажаришлари учун ўртача иш ҳақи сақланган ҳолда ишдан бўш вақт берилади, шунингдек қисқа муддатли қасаба уюшмаси ўқувига қатнаган вақтларида уларнинг ўртача иш ҳақи сақлаб қолинади.

Қасаба уюшмаларининг сайлаб қўйиладиган идоралари аъзолари делегат сифатида қасаба уюшмалари томонидан чақириладиган қурултойларда, конференцияларда, шунингдек, қасаба уюшмаларининг пленумлари ва раёсатлари ишида қатнашган вақтлари учун қасаба уюшмалари маблағи ҳисобидан ўртача иш ҳақи миқдоридида ҳақ тўланиб, ишлаб чиқаришдаги ишларидан озод қилинадилар.

19-м о д д а. Ишлаб чиқаришдаги ишдан озод қилинган ҳолда меҳнаткашларнинг қасаба уюшмалари идораларига сайланган ходимлар учун қафолатлар

Қасаба уюшма идораларидаги сайлаб қўйиладиган лавозимларга сайланганлиги туфайли ишдан озод қилинган ходимларга сайлов ваколатлари тугганидан сўнг аввалги ўз иши (лавозими) берилади, бундай иш (лавозим) бўлмаган тақдирда ўша корхонада ёки ходимнинг розилиги билан бошқа корхонада аввалгисига тенг келадиган бошқа иш (лавозим) берилади.

Тегиншли иш (лавозим) бериш имконияти бўлмаган тақдирда олдинги иш жойидаги корхона маъмурияти, корхона тугатилган тақдирда эса қасаба уюшмаси ходим учун ишга жойлашиш даврида ўртача иш ҳақини сақлаб қолади, лекин бу муддат олти ойдан ошмаслиги керак, малакасини ўзгартириш учун ўқиш чоғида эса бир йил муддатгача ўртача иш ҳақи сақлаб турилади.

20-м о д д а. Қасаба уюшмаси идораларига сайланган ходимларнинг меҳнат ҳуқуқлари қафолатлари

Қасаба уюшмаси идоралари таркибига сайланган ходимларнинг сайлов ваколатлари тугганидан сўнг

икки йил давомида маъмурият ташаббуси билан ишдан бўшатилашига йўл қўйилмайди, корхонанинг бутунлай тугатилиши ёки ходимнинг қонунга мувофиқ ишдан бўшатилишига олиб келадиган хатти-ҳаракатлар содир этиш ҳоллари бундан мустаснодир. Бундай ҳолларда ишдан бўшатиш 18-модданинг биринчи қисмида назарда тутилган тартибда амалга оширилади.

21-м о д д а. Қасаба уюшмалари ва уларга қарашли корхоналарнинг мулкӣ ва молиявий ҳуқуқлари

Қасаба уюшмалари ва уларнинг идоралари қонунларга мувофиқ юридик шахс ҳисобланадилар.

Қасаба уюшмалари мулкка эгаллик ҳуқуқи асосида ўзларига қарашли бўлган мол-мулк ва пулларга эгаллик қиладилар, улардан фойдаланадилар ва уларни тасарруф этадилар.

Қасаба уюшмалари давлат, хўжалик, кооператив ва бошқа жамоат ташкилотларининг мажбуриятлари учун жавоб бермайдилар, ўз навбатида улар ҳам қасаба уюшмаларининг мажбуриятлари учун жавоб бермайдилар.

Қасаба уюшмаси бюджети маблағининг манбалари, маблағни шакллантириш ва ундан фойдаланиш тартиби қасаба уюшмалари уставида белгилаб берилади.

Қасаба уюшмаларининг молиявий фаолияти уларнинг ўз уставларига мувофиқ амалга оширилади.

Қасаба уюшмаларига қарашли корхоналар ва ташкилотлар даромадларининг манбалари, улар олган маблағ миқдори ва тўлаган солиқ миқдори давлат молия идоралари ва солиқ инспекциялари томонидан қонунларга мувофиқ равишда назорат қилинади.

Қасаба уюшмалари ўз уставларида қайд этилган мақсад ва вазифаларга мувофиқ равишда белгилаб қўйилган тартибда ташқи иқтисодий фаолиятни амалга ошириш, қасаба уюшмаларининг банкларини, суғурта ва акционерлик жамиятларини, қўшма тижорат корхоналарини барпо этиш, нөширлик фаолияти билан шуғулланиш, турли фондлар тузиш ҳуқуқига эгадирлар.

22-м о д д а. Корхонанинг касаба уюшмалари фаолияти учун моддий шароитлар яратиш борасидаги вазифалари

Корхона маъмурияти касаба уюшмаларига уларнинг фаолияти учун зарур бўлган жиҳозланган биноларни фойдаланиш учун текинга беради, биноларни бериш шартлари маъмурият ва касаба уюшмалари иштирокида меҳнат жамоасининг қарори билан белгиланади.

Жамоа шартномаси тузиш чоғида қабул қилинган қарорга мувофиқ корхона касаба уюшмаларига ўз балансида турган ёки ўзи ижарага олган бинолар, хоналар, иншоотлар ва бошқа объектларни, шунингдек дам олишни ташкил этиш, меҳнаткашлар ва уларнинг она аъзолари билан маданий-маърифий, жисмоний тарбия-соғломлаштириш ишларини олиб бориш учун зарур бўлган дам олиш масканларини, болалар-ўсмирлар лагерлари ва бошқа соғломлаштириш лагерларини bepул фойдаланиш учун беради.

Корхона касаба уюшмаларига жамоа шартномасида белгиланган мақсадлар учун қонунларда белгилаб қўйилган миқдорда маблағ ўтказади.

Корхонада иш олиб борадиган касаба уюшмаларининг фаолияти учун бошқа моддий шароитларни яратиш жамоа шартномаси (битими) билан тартибга солинади.

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

И. ҚАРИМОВ

**«КАСАБА УЮШМАЛАРИ, УЛАРНИНГ ХУҚУҚЛАРИ
ВА ФАОЛИЯТИНИНГ КАФОЛАТЛАРИ ТЎҒРИСИ-
ДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ҚОНУНИНИ АМАЛГА КИРИТИШ ҲАҚИДА**

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
1992 йил 2 июль

Қ А Р О Р И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси,
1992 йил, 9-сон, 345-модда)

Ўзбекистон Республикасининг Олий Кенгаши қ а р о р
қ и л а д и:

1. «Касаба уюшмалари, уларнинг ҳуқуқлари ва фаолиятининг кафолатлари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни эълон қилинган пайдан бошлаб амалга киритилсин.

2. Белгилаб қўйилсинки, Ўзбекистон Республикасининг қонунлари «Касаба уюшмалари, уларнинг ҳуқуқлари ва фаолиятининг кафолатлари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни билан мувофиқлаштирилгунга қадар Ўзбекистон Республикаси амалдаги қонун ҳужжатларининг ушбу Қонунга зид бўлмаган қисмлари қўлланилаверади.

3. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасига уч ой муддат ичида:

Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларини «Касаба уюшмалари, уларнинг ҳуқуқлари ва фаолиятининг кафолатлари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқлаштириш ҳақида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашига таклифлар киритсин;

Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати қарорларини «Касаба уюшмалари, уларнинг ҳуқуқлари ва фаолиятининг кафолатлари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқлаштирсин;

Ўзбекистон Республикасининг вазирликлари, давлат қўмиталари, идоралари, концернлари ўзларининг ушбу Қонунга зид бўлган меъёрий ҳужжатларини қайта кўриб чиқишлари ва бекор қилишларини таъминласин.

4. Ўзбекистон қасаба уюшмалари Федерацияси Кенгашига мазкур Қарорнинг 3-моддасида Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси зиммасига юклатилган топшириқлар бажарилишида иштирок этиш тавсия қилинсин.

Ўзбекистон Республикаси Олий
Кенгашининг Раиси

Ш. ЙУЛДОШЕВ

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ЧЕТ
ДАВЛАТЛАРДАГИ ДИПЛОМАТИЯ ВАКОЛАТХОНА-
ЛАРИ БОШЛИҚЛАРИНИ ТАЙИНЛАШ ҲАМДА
ЧАҚИРИБ ОЛИШ ТАРТИБИ ТЎҒРИСИДА**

Ўзбекистон Республикасининг
1992 йил 3 июль

Қ О Н У Н И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси,
1992 йил, 9-сон, 349-модда)

Ушбу Қонун Ўзбекистон Республикасининг дипло-
матия ваколатхоналари бошлиқларини тайинлаш ҳамда
чақириб олиш тартибини «Дипломатик муносабатлар
тўғрисида»ги 1961 йилдаги Вена Конвенциясига ҳамда
бошқа умумэтироф этилган халқаро ҳуқуқий нормалар
ва қондаларга мувофиқ белгилайди.

1-модда.

Ўзбекистон Республикасининг чет давлатдаги дип-
ломатия ваколатхонасининг бошлиғи Ўзбекистон Респуб-
ликаси Президентининг Фармони билан тайинланади ва
чақириб олинади. Бу лавозимга номзодга доир таклифни
Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги те-
гишли идоралар билан келишган ҳолда киритади.

2-модда.

Ўзбекистон Республикаси Президенти маъқуллаган
дипломатия ваколатхонаси бошлигининг номзодини Ўз-
бекистон Республикаси Ташқи ишлар вазири ваколат-
хона жойлашган мамлакат Ташқи ишлар вазирлигига
(ёзма) тақдим этиб, унинг розилигини (агреман) сў-
райди.

3-модда.

Ўзбекистон Республикасининг дипломатия ваколат-
хонаси бошлиғини тайинлаш ваколатхона жойлашган
мамлакатнинг расмий розилиги олинганидан кейин
амалга оширилади.

Ваколатхона жойлашган мамлакатдан жавоб олин-
гунча дипломатия ваколатхонаси бошлиғи лавозимига
номзод хусусидаги маълумотлар махфий ҳисобланади.

4-м о д д а.

Фавқулодда ва Мухтор Элчи ёки Фавқулодда ва
Мухтор Вакил тайинланган мамлакатга жўнаб кетгуни-
га қадар Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазир-
лиги унга борадиган давлатининг раҳбарига топшириши
учун Ўзбекистон Республикаси Президенти имзолаган
ҳамда Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазири
имзоси билан тасдиқлаган ишонч ёрлиғини тайёрлайди.

Ўзбекистон Республикасининг Ишончли Вакилига
Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирининг
қабул қилувчи мамлакат Ташқи ишлар вазирлиги номи-
га ёзилган мактуби берилади.

5-м о д д а.

Ўзбекистон Республикасининг дипломатия ваколат-
хонаси бошлиғи қуйидаги ҳолларда Ўзбекистон Респуб-
ликаси Президентининг Фармони билан чақириб оли-
нади:

а) дипломатия ваколатхонаси бошлиғи алмаштирил-
ганда;

б) дипломатия ваколатхонаси бошлиғи номатлуб
шахс (персона нон грата) деб эълон қилинганда;

в) давлатлар ўртасидаги дипломатия муносабатлари
узилганда;

г) давлатлар ўртасида уруш ҳолати эълон қилин-
ганда;

д) давлат халқаро ҳуқуқ субъекти сифатида йўқол-
ганида.

6-м о д д а.

Ўзбекистон Республикасининг чет давлатлардаги
дипломатия ваколатхоналарининг бошқа аъзолари Ўз-
бекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирининг буй-
руқлари билан тайинланадилар ва чақириб олинадилар.

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

И. ҚАРИМОВ

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING
ДИПЛОМАТИЯ ХОДИМЛАРИ УЧУН ДИПЛОМАТИЯ
ДАРАЖА ВА МАРТАБАЛАРИ БЕЛГИЛАШ
ТЎҒРИСИДА**

Ўзбекистон Республикасининг
1992 йил 3 июль

Қ О Н У Н И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси,

1992 йил, 9-сон, 350-модда)

Ушбу Қонун «Дипломатия муносабатлари тўғрисида»ги 1961 йилги Вена Конвенцияси ҳамда халқаро ҳуқуқ нормалари ва қоидаларига мувофиқ Ўзбекистон Республикасининг дипломатия ходимлари учун дипломатия даражалари ва мартабаларини белгилаб беради.

1-модда.

Ўзбекистон Республикасида Ўзбекистон Республикаси дипломатия ваколатхоналари бошлиқларининг 3 даражаси белгиланади:

чет давлат бошлиғи ҳузурида аккредитация қилинадиган Фавқулодда ва Мухтор Элчи;

чет давлат бошлиғи ҳузурида аккредитация қилинадиган Фавқулодда ва Мухтор Вакил.

чет давлат Ташқи ишлар вазири ҳузурида аккредитация қилинадиган Ишончли Вакил.

Ўзбекистон Республикаси ваколатхоналарининг бошлиқлари мансуб бўлиши лойиқ кўрилган даража дипломатия муносабатлари ўрнатаётган давлатлар ўртасидаги ахдлашувдан белгилаб қўйилади.

2-модда.

Ўзбекистон Республикасида қуйидаги дипломатия мартабалари — Ўзбекистон Республикасининг чет давлатлардаги ваколатхоналари дипломатия ходимларига бериладиган алоҳида хизмат унвонлари белгиланади:

Фавқулодда ва Мухтор Элчи;
Биринчи даражали Фавқулодда ва Мухтор Вакил;
Иккинчи даражали Фавқулодда ва Мухтор Вакил;
Биринчи даражали маслаҳатчи;
Иккинчи даражали маслаҳатчи;
Биринчи даражали биринчи котиб;
Иккинчи даражали биринчи котиб;
Биринчи даражали иккинчи котиб;
Иккинчи даражали иккинчи котиб;
Учинчи котиб;
Атташе.

3-м о д д а.

Фавқулодда ва Мухтор Элчи, биринчи ва иккинчи даражали Фавқулодда ва Мухтор Вакил мартабалари Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармонлари билан берилди.

Ана шу масалалар юзасидан таклифларни Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазири киритади.

Бошқа дипломатия мартабалари Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирининг буйруғи билан берилди.

Бу мартабаларни бериш ҳақидаги таклифларни Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлигининг малака комиссияси киритади.

Малака комиссиясининг таркиби ва у ҳақидаги низомни Ўзбекистон Республикасининг Ташқи ишлар вазири тасдиқлайди.

Дипломатия мартабалари Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлигининг раҳбар ва масъул ходимларига ҳам берилиши мумкин.

4-м о д д а.

Бирламчи дипломатия мартабаси — атташе дипломатия хизматида камида бир йил ишлаган кишига берилди.

Дипломатия ваколатхоналарининг ходимларига навбатдаги учинчи котиб, иккинчи котиб мартабалари малакасига ҳамда хоҳ марказий девонда, хоҳ Ўзбекистон Республикасининг чет элларидаги ваколатхоналарида камида 2—3 йил, биринчи котиб, маслаҳатчи мартабалари эса камида 3—4 йил хизматни муваффақиятли ўтаганлигига қараб берилди.

Ишдаги катта ютуқлари учун дипломатия ваколатхонасининг ходими белгиланган муддатдан олдин юқорироқ дипломатия мартабаси беришга тавсия этилиши мумкин.

5-м о д д а.

Фавқулодда ва Мухтор Элчи, Фавқулодда ва Мухтор Вакил мартабалари бир умрга бериллади.

Бошқа дипломатия мартабасига эга бўлган шахслар Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги тизимидан пенсияга чиққанлари тақдирда уларнинг бу мартабалари сақланиб қолади.

6-м о д д а.

Фавқулодда ва Мухтор Элчи, Фавқулодда ва Мухтор Вакил, дипломатия мартабаларидан Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлигининг тақдимномасига биноан Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармонлари билан маҳрум этилади.

Дипломатия ваколатхоналарининг бошқа аъзолари хусусида бу масала юзасидан қарорни Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлигининг малака комиссияси тақдимига кўра Ташқи ишлар вазири қабул қилади.

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

И. КАРИМОВ

**«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ
ДИПЛОМАТИЯ ХОДИМЛАРИ УЧУН ДИПЛОМАТИЯ
ДАРАЖА ВА МАРТАБАЛАРИ БЕЛГИЛАШ
ТУҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ҚОНУНИНИ АМАЛГА КИРИТИШ ҲАҚИДА**

**Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
1992 йил 3 июль**

Қ А Р О Р И

**(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси,
1992 йил, 9-сон, 351-модда)**

**Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қарор
қилади:**

1. «Ўзбекистон Республикасининг Дипломатия хо-
димлари учун дипломатия даража ва мартабалари бел-
гилаш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни
матбуотда эълон қилиниши биланоқ амалга киритилсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги
Вазирлар Маҳкамаси Ўзбекистон Республикасининг
дипломатия мартабалари учун мансаб окладларига ус-
тама ҳақларни белгиласин.

3. Ўзбекистон Республикаси фуқароларига собиқ
СССРнинг қонунларига мувофиқ берилган дипломатия
даражалари Ўзбекистон Республикаси дипломатия да-
ражаларига тенглаштирилган деб ҳисоблансин.

**Ўзбекистон Республикаси Олий
Кенгашининг Раиси**

Ш. ЙУЛДОШЕВ

АВТОМОБИЛЬ ЙЎЛЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикасининг
1992 йил 3 июль

Қ О Н У Н И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси,
1992 йил, 9-сон, 353-модда)

Ушбу Қонун Ўзбекистон Республикасида автомобиль йўллари ривожлантириш ва улардан фойдаланиш соҳасидаги ижтимоий муносабатларни тартибга солишнинг ҳуқуқий асосларини белгилаб беради.

1 бўлим. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1-модда. Автомобиль йўллари тушунчаси ва таркиби

Автомобиль йўли давлат стандартларига мос келадиган, меъёрий оғирликка ва ўлчамга эга бўлган транспорт воситаларининг хавф-хатарсиз ва қулай ҳаракатланиши учун мўлжалланган муҳандислик иншоотлари мажмуидир.

Автомобиль йўллари таркибига йўл учун ажратилган минтақада жойлашган суъвий муҳандислик иншоотлари, йўл хизматининг яхлит технологик мажмуасига кирувчи йўл идоралари, ёрдамчи, қўшимча ва бошқа ишлаб чиқаришга хизмат кўрсатувчи корхоналар кирadi.

Йўл учун ажратилган минтақадаги ҳаво бўшлиғи ва ер остки қисми ҳам автомобиль йўли мажмуига кирadi.

Шаҳарлар, шаҳар посёлкалари ва қишлоқ аҳоли пунктларининг кўчалари ушбу Қонуннинг таъсир доирасида бўлган автомобиль йўллари жумласига кирмайди.

2-модда. Ўзбекистон Республикасининг автомобиль йўллари тўғрисидаги қонунлари

Ўзбекистон Республикасининг автомобиль йўллари тўғрисидаги қонунлари ушбу Қонундан ҳамда автомобиль йўлларига тааллуқли бошқа қонун ҳужжатларидан иборатдир.

Қорақалпоғистон Республикасида автомобиль йўлларини ривожлантириш ва улардан фойдаланиш соҳасидаги ижтимоий муносабатларни тартибга солишнинг ҳуқуқий асослари Қорақалпоғистон Республикасининг қонуни билан белгиланади.

3-модда. Автомобиль йўллари тўғрисидаги қонунларнинг вазифалари

Автомобиль йўллари тўғрисидаги қонунларнинг вазифалари автомобиль йўлларини лойиҳалаш, қуриш, қайтадан қуриш ҳамда улардан фойдаланиш соҳасидаги ижтимоий муносабатларни, шунингдек йўл идоралари, Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги Давлат автомобиль инспекцияси ва йўллардан фойдаланувчилар ўртасидаги муносабатларни тартибга солиш, давлат, жамият, аҳоли манфаатларини кўзлаб, йўлларни ҳуқуқий жиҳатдан муҳофаза қилишдан иборатдир.

Ушбу Қонун Ўзбекистон Республикасининг барча автомобиль йўлларига нисбатан татбиқ этилади.

4-модда. Автомобиль йўлларини фарқлаш

Ўзбекистон Республикасининг автомобиль йўллари мансублигига қараб умумий фойдаланишдаги ба қорхоналарга қарашли йўлларга ажратилади.

Умумий фойдаланишдаги автомобиль йўллари жумласига Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати белгиланган тартибда тегишли рўйхатларга киритиб, индекси ва тартиб рақами кўрсатилган автомобиль йўллари киради.

Умумий фойдаланишдаги автомобиль йўллари ва улар таркибидаги барча иншоотлар давлат мулки бўлиб, Ўзбекистон Республикаси қонунларида белгиланган тартибда фойдаланишга бериб қўйилади.

Умумий фойдаланишдаги автомобиль йўллари халқ хўжалиги ва маъмурий моҳиятига кўра халқаро, давлат ва маҳаллий (вилоят) аҳамиятига эга автомобиль йўлларига бўлинади.

Мустақил давлатларнинг пойтахтларини бирлаштириб турадиган, шунингдек давлатлар ўртасидаги битимларга мувофиқ халқаро автомобиль йўллари тармоғига кирадиган автомобиль йўллари халқаро аҳамиятга молик автомобиль йўллари ҳисобланади.

Давлат аҳамиятига молик йўллар жумласига республиканинг маъмурий, маданият ва саноат марказлари ҳамда вилоятлари ўртасидаги транспорт қатновини таъминлайдиган, мазкур марказларни эса темир йўл станциялари, портлар, кема тўхташ жойлари, шунингдек қўшни давлатлар билан боғлайдиган йўллар киради.

Маҳаллий аҳамиятга молик йўллар жумласига республика ҳамда вилоятларнинг маъмурий марказларини ноҳияларнинг маъмурий марказлари билан, қишлоқ аҳоли пунктлари билан, шунингдек ноҳия марказларини республика аҳамиятига молик йўллар, темир йўл станциялари, портлар, кема тўхташ жойлари билан бирлаштирадиган йўллар киради.

Халқаро аҳамиятга молик автомобиль йўлларининг рўйхати давлатлар ўртасидаги битимлар асосида тасдиқланади.

Давлат аҳамиятига ва маҳаллий (вилоят) аҳамиятига молик автомобиль йўлларининг рўйхатини Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати тасдиқлайди.

Идораларга қарашли автомобиль йўллари тегишли корхоналар, колхозлар ва хўжалик ташкилотларининг мулкидир.

Корхоналарга қарашли автомобиль йўллари ўз аҳамиятига кўра шохобча йўллар, технологик, хўжалик ичидаги, хизмат, патруль йўллари ва бошқа йўлларга бўлинади.

5-модда. Автомобиль йўллари қуриш ва улардан фойдаланиш эҳтиёжлари учун ер ажратиб бериш тартиби

Йўллар қуриш (йўлларни қайтадан қуриш) ва улардан фойдаланиш учун, шунингдек автомобиль йўлларига алоқадор махсус жойлар барпо этиш учун йўл идораларига ва бошқа йўллар қурувчи, улардан фойдаланувчи ташкилотларга доимий ёки вақтинча фойдаланиш учун Ўзбекистон Республикаси қонунлари билан белгилаб қўйилган тартибда ер ажратиб берилади.

Ердан фойдаланувчиларга автомобиль йўллари қуриш (уларни қайтадан қуриш) ва кейинчалик улардан фойдаланиш учун йўлнинг турига қараб тегишли лойиҳа бўйича минтақа ажратилади.

6-м о д д а. Автомобиль йўлларига ажратилган минтақадан фойдаланиш тартиби

Йўл учун ажратилган минтақадан фақат йўл идораларигина фойдаланади. Автомобиль йўлига ажратилган минтақада тегишли йўл идораларининг рухсатисиз ҳар қандай ишларни амалга ошириш тақиқланади.

Йўл идоралари ва корхоналарга қарашли йўлларнинг эгалари фойдаланмаётган йўл учун ажратилган минтақадаги ерлар шартнома асосида йўл сервис корхоналарини жойлаштириш мақсадида ижарага берилиши мумкин. Бунда фақат йўлларни транспорт — фойдаланиш даражаси, қатнов хавф-хатарсиз ўтиб туриши ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш талабларини бажа-ришга кафолат бериши керак.

II бўлим. Автомобиль йўлларини бошқариш

7-м о д д а. Автомобиль йўлларини бошқарувчи давлат идоралари

Умумий фойдаланишдаги автомобиль йўлларининг давлат бошқаруви Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати томонидан амалга оширилади.

Ўзбекистон Республикасининг Ҳукумати махсус ваколат берилган автомобиль йўлларини бошқарадиган давлат идораси орқали республика автомобиль йўллари тармоғини ривожлантириш ва такомиллаштириш ишнини назорат қилади ҳамда бу борада ягона техника сиёсати юритади, умумий фойдаланишдаги автомобиль йўлларини фойдаланиш учун яроқли ҳолда сақлашни, таъмирлашни ва бундай йўллар қуришни ташкил этади.

Идораларга қарашли йўлларни бошқариш қонунларда белгиланган тартибда ана шу йўлларни тасарруф этувчи корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар томонидан амалга оширилади, бу ишларни маҳаллий ҳокимият ва бошқарув идоралари уйғунлаштирадилар.

8-м о д д а. Автомобиль йўлларини бошқарувчи идоралар

Умумий фойдаланишдаги автомобиль йўллари Ўзбекистон Республикаси халқининг бойлиги бўлиб, давлат-

нинг мутлақ мулкидир ва хусусийлаштирилмайди.

Ўзбекистон Республикасининг умумий фойдаланишдаги автомобиль йўллари Ўзбекистон Республикаси йўл хўжалиги идоралари (йўл идоралари), бошқарувида бўлади ва уларнинг балансида туради.

Корхоналарга қарашли автомобиль йўллари қайси корхона, муассаса ва ташкилот балансида турса ва қайси бири ана шу йўлларнинг сақланишини таъминласа, шу корхона, муассаса ва ташкилот ихтиёрида бўлади.

Шаҳарлар, шаҳар посёлкалари ва қишлоқ аҳоли пунктларидаги кўчалар тегишли маҳаллий ҳокимият ва бошқарув идоралари тасарруфида бўлади ҳамда уларнинг сақланишини таъминлайдиган уй-жой-коммунал хўжалиги корхоналари ва ташкилотлари балансида туради.

9-м о д д а. Автомобиль йўллари тармоғини ривожлантиришни режалаштириш

Автомобиль йўллари тармоғини ривожлантиришни режалаштириш ҳудудий йўл идоралари ёки корхоналарга қарашли йўлларнинг соҳасини эгалари томонидан республиканинг иқтисодиётини ва ижтимоий соҳасини ривожлантириш манфаатларини кўзлаб, барча ер эгаларининг фойдаларини ҳисобга олиб ва табиатни муҳофаза қилишга қаратилган қонун талабларига риоя этган ҳолда амалга оширилади.

Автомобиль йўлларини ривожлантириш режалари маҳаллий ҳокимият ва бошқарув идоралари билан келишиб олинади.

10-м о д д а. Йўл ишларини пул билан таъминлаш

Умумий фойдаланишдаги автомобиль йўлларини ба-жариладиган ишлар (лойиҳалаш, қуриш, қайтадан қуриш, таъмирлаш ва сақлаш) йўл жамғармалари маблағлари ҳисобидан пул билан таъминланади.

Йўл жамғармаларини вужудга келтиришнинг ҳуқуқий негизлари ҳамда улардан қай йўсинда фойдаланиш Ўзбекистон Республикасининг қонунлари билан белгиланади.

Корхоналарга қарашли автомобиль йўлларини лойиҳалаш, қуриш (қайтадан қуриш, таъмирлаш ва сақлаш

ишларини мазкур корхона, муассаса ва ташкилотлар маблағ билан таъминлайдилар.

Шаҳарлар, шаҳар посёлкалари ва қишлоқ аҳоли пунктларининг кўчаларини лойиҳалаш, қуриш (қайтадан қуриш), таъмирлаш ва сақлаш ишлари маҳаллий бюджетлар ҳисобидан маблағ билан таъминланади.

11-м о д д а. Автомобиль йўлларини лойиҳалаш, қуриш ва қайтадан қуриш

Умумий фойдаланишдаги автомобиль йўлларини лойиҳалаш, қуриш ва қайтадан қуриш ихтисослаштирилган муассасалар, ташкилотлар томонидан Ўзбекистон Республикаси қонунлари билан белгиланадиган тартибда амалга оширилади.

Корхоналарга қарашли йўлларни лойиҳалаш, қуриш ва қайтадан қуриш мазкур ташкилотлар томонидан амалга оширилади. Корхоналарга қарашли йўлларни лойиҳалаш учун бериладиган топшириқ маҳаллий йўл идоралари билан келишилади. Корхоналарга қарашли йўлларни қуриш ва қайта қуриш лойиҳалари маҳаллий ҳокимият ва бошқарув идоралари томонидан тасдиқланади.

Тегишли идораларга ажратилган ҳудудлардаги умумий фойдаланиш учун мўлжалланмаган корхоналарга қарашли йўлларни лойиҳалаш ва қуриш махсус рухсатномаларсиз амалга оширилади.

Автомобиль йўлларидан фойдаланишдан манфаатдор бўлган юридик шахслар, шунингдек тегишли маҳаллий ҳокимият ва бошқарув идоралари йўлларни қуриш ва қайта қуриш ишларида улуш қўшиб иштирок этишлари мумкин. Бундай ҳамкорликнинг шакллари шартномалар билан белгиланади.

Умумий фойдаланишдаги автомобиль йўлларига келиб қўшиладиган (туташтириладиган) ва улар кесишадиган йўлларни қуриш учун рухсатномалар тегишли йўлларни бошқарувчи ташкилотлар томонидан берилди. Агар бундай туташниш ёки кесишиш жойлари тегишли рухсатномасиз ёки йўл идоралари қўйган шартларни бузган ҳолда қурилган бўлса, йўл идоралари уларни қайта қуриш ҳақида ёхуд жойни дастлабки ҳолатига келтириш ҳақида қарор қабул қилишга ҳақлидир.

Йўлга ажратилган минтақада иншоотлар (трубопроводлар, алоқа ва электр узатиш линиялари ва ҳо-

казолар) қуриш ҳамда уларни қайтадан қуриш лойиҳалари йўл эгалари билан ҳамда йўл ҳаракатининг хавфсизлигини назорат қилиб турувчи идоралар билан келишиб олишлари шарт.

Автомобиль йўллари, кўприклар ва бошқа йўл иншоотларини барпо этиш ёки қайта қуриш чоғида алоқа тармоқларини кўчириш юзасидан амалга ошириладиган ишларни қурилиш буюртмачилари ўз ҳисобларидан, алоқа коммуникацияларининг эгалари берадиган техникавий шартларга мувофиқ бажарадилар.

12-м о д д а. Автомобиль йўлларини сақлаш ва таъмирлаш

Умумий фойдаланишдаги автомобиль йўлларини йўл идоралари сақлаб турадилар ва таъмирлайдилар.

Саноат, қурилиш ва бошқа корхоналар ҳамда хўжалик ташкилотлари ўзларига қарашли кириб келувчи автомобиль йўлларини ўз маблағлари ҳисобига сақлаб турадилар ҳамда таъмирлайдилар.

Корхоналарга қарашли бўлиб, умумий фойдаланиш учун очик бўлган автомобиль йўлларини сақлаш ҳаражатларини шу йўллардан донимий фойдаланувчи юридик шахслар улуш қўшиш асосида амалга оширадилар.

Йўл транспорт иншоотларини (темир йўлларни кесиб ўтиш жойларини, осма кўприкларни, паром кечувларини, трамвай йўлларини ва ҳоказоларни) ана шу иншоотлар эгалари бўлган ташкилотлар сақлаб турадилар ва таъмирлайдилар. Бундай иншоотларни сақлаб туриш ва таъмирлаш тартиби тегишли йўл идоралари билан келишиб олинади.

Автомобль йўлларини қуриш, сақлаш, таъмирлаш ва қайтадан қуриш ишлари Ўзбекистон Республикаси қонунлари билан белгиланган экология меъёрларини албатта ҳисобга олган ҳолда амалга оширилади.

13-м о д д а. Йўл идоралари ходимларининг ҳуқуқлари

Йўл идораларининг ходимлари хизмат гувоҳнома-сини кўрсатган ҳолда қуйидаги ҳуқуқларга эга:

Йўл қисмларини бузаётган ёки ифлослантираётган, ё бўлмаса ўқига тушадиган оғирлиги, ёхуд ўлчамлари ушбу автомобиль йўли учун белгилаб қўйилгандан ор-

тиқча бўлган транспорт воситаларини тўхтатиш ва автомобиль йўлининг қатнов қисмидан четга чиқариб қўйишни талаб қилиш, шунингдек аниқланган қоидабузарликлар ҳақида протоколлар расмийлаштириш (мазкур протоколлар зарур чоралар кўриш учун Давлат автомобиль инспекцияси идораларига ва транспорт воситаларининг эгаларига, транспорт воситалари йўлни ёки йўл иншоотларини шикастлантирган тақдирда эса — келтирилган зарарнинг ўрнини қоплаш учун судларга ёки ҳакамлик суди идораларига юборилади);

ўзлари хизмат қилаётган йўл бўлимлари чегарасида умумий фойдаланишдаги рейсли (маршрутли) автобусларда уларга кетаётган йўналишда бепул юриш.

Бепул қатнашга руҳсат бериладиган йўл идоралари ходимларининг рўйхати Ўзбекистон Республикаси йўл идоралари томонидан Ўзбекистон Республикаси Автомобиль транспорти вазирлиги билан келишган ҳолда тасдиқланади.

Юк автомобилларининг ҳайдовчилари (ҳарбий юклар, почта ташувчи, инкассатор автомобиллари ва бошқа махсус автомобиллардан ташқари), йўл-йўлақай йўл идораларининг ходимларини, агар хизмат гувоҳномасини кўрсатган тақдирда ва ўзлари хизмат кўрсатадиган йўл бўлимида хизмат бурчларини бажариш учун кетаётган бўлсалар, бепул олиб бориб қўйишлари, шунингдек уларнинг талаби билан йўлнинг қатнов қисмидан четга чиқариб қўйиш керак бўлган бузилган транспорт воситаларини шатакка олишлари шарт.

III бўлим. Автомобиль йўлларида фойдаланиш

14-модда. Автомобиль йўлларида фойдаланувчилар, уларнинг ҳуқуқлари ва бурчлари

Корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва бошқа юридик шахслар, шунингдек бошқа ҳаракат қатнашчилари автомобиль йўлларида фойдаланувчилардир.

Чет давлатларнинг юридик шахслари ва фуқаролари республика ҳудудида автомобиль йўлларида Ўзбекистон Республикасининг юридик шахслари ва фуқаролари билан баравар фойдаланадилар.

Йўл ҳаракатининг қатнашчилари умумий фойдаланишдаги барча автомобиль йўлларида, шунингдек уму-

мий фойдаланиш учун очиқ бўлган корхоналарга қарашли автомобиль йўлларида ўтиш ҳуқуқига эгаларлар.

Транспорт воситаларидан фойдаланадиган корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва фуқаролар улардан фақат ҳаракат хавфсизлигига жавоб берадиган ҳамда автомобиль йўллари ва йўл иншоотларига путур етказмайдиган ҳолатдагина фойдаланишлари керак.

Транспорт воситаларининг ҳайдовчилари ва ҳаракатнинг бошқа қатнашчилари автомобиль йўлида ёки унинг сунъий иншоотларида бузуқ жойларни кўриб қолсалар, бу ҳақда йўл ва милиция идораларини хабардор қилиб қўйишлари шарт.

15-модда. Автомобиль йўлларида фойдаланиш тартиби

Умумий фойдаланишдаги автомобиль йўлларида ишбу Қонунда ва Ўзбекистон Республикасининг қонунларида белгилаб қўйилган тартибда фойдаланилади. Корхоналарга қарашли автомобиль йўлларида фойдаланиш тартибини тегишли корхоналар ҳамда маҳаллий ҳокимият ва бошқарув идоралари белгилайди.

Транспорт воситалари автомобиль йўлларида амалдаги йўл ҳаракати қондаларига мувофиқ юрмоғи керак.

Автомобиль йўлларида ўқиға тушадиган юк ва оғирлиги белгиланган меъёрлардан ортиқ бўлмаган транспорт воситалари, ўзиюрар машиналар ҳамда механизмларнинг юришиға рухсат этилади.

Автомобиль йўлларида ўқиға тушадиган юк ва оғирлиги белгиланган меъёрдан (шу жумладан мавсумлар бўйича) ортиқ бўлган транспорт воситаларининг ўтиши учун уларнинг эгаларидан махсус ҳақ ундирилади. Йўлдан фойдаланишға рухсат берилиши фойдаланувчиларни етказилган моддий зарарни қоплаш учун улардан ундирилган махсус ҳақдан ортиқ бўлган қисмини тўлашдан озод қилмайди.

Автомобиль йўллари чеккаларида иш олиб бораётган ташкилотлар ишларни амалға оширишнинг тартиби, муддатлари, сифатига риоя қилиниши учун, шунингдек транспорт воситаларининг автомобиль йўлларида ва айланиб ўтиш жойларида ҳаракат хавфсизлигини тамишләш учун тўла жавобгардирлар.

Мазкур ташкилотлар иш бошлашдан олдин тегишли йўл идораларидан масъул шахслар, ишларни бажариш технологияси ва муддатлари кўрсатилган ордер олишлари шарт.

16-м о д д а. Автомобиль йўлларида фойдаланиш ҳамда уларда юриш шароитини ёмонлашишга олиб келадиган ишларни амалга ошириш ҳуқуқин чеклаш

Ўзбекистон Республикасининг йўл идоралари билан келишмасдан туриб:

йўл чеккаларида ва йўл учун ажратилган минтақада йўл ахборотиغا алоқаси бўлмаган реклама-шиорлар, лавҳалар, эълонлар ўрнатиш;

спорт мусобақалари (кросслар, автомобиль, мотоцикл, велосипед пойгалари ва бошқа тадбирлар) ўтказиш;

йўлга ажратилган минтақада кўкаламзорлаштириш ишларини олиб бориш;

автомобиль йўлларини каналлар, алоқа ва электр узатиш линиялари, нефть қувурлари, газ қувурлари, сув қувурлари, темир йўллар ва бошқа коммуникациялар кесиб ўтиши, туташадиган ва ажралиб чиқадиган йўлларни қуриш;

кўприклар ва қувурлар яқинида мелiorация ҳамда бошқа мақсадлар учун дарёларнинг ва зовурларнинг ўзанларини чуқурлаштириш;

умумий фойдаланишдаги йўллар билан бирлаштирилган шлюзларни, тўғонларни ва бошқа мелиорация ҳамда гидротехника иншоотларини таъмирлаш;

йўл четларида ҳамда йўл кўтармалари ва уйимларининг қияликларида жойлашган алоқа ва электр узатиш линияларини қайтадан қуриш тақиқланади.

17-м о д д а. Автомобиль йўлларида ҳаракатни чеклаш ва тақиқлаб қўйиш

Табиий офат юз берган ҳолларда, таъмирлаш-қурилиш ишларини амалга ошириш чоғида ёки бошқа ҳолларда маҳаллий ҳокимият ва бошқарув идоралари қарорларига мувофиқ автомобиль йўлларида ҳаракат вақтинча тўхтатиб ёки чеклаб қўйилиши мумкин.

Автомобиль йўлларини сақлаш учун жавобгар идоралар йўл учун ажратилган минтақада иш олиб бораётган даврда бу ишлар транспорт ҳамда пиёдалар тўхтовсиз ва хавфсиз ҳаракатига таҳлика солса, йўллардаги ёки уларнинг маълум бўлақларидаги қатновни ёпиб қўйиш ёхуд чеклашга ҳақлидирлар.

Автомобиль йўлларида йўл ишларини амалга ошириш учун қатновни ёпиб қўйиш ёки чеклаш маҳаллий ҳоқимият ва бошқарув идоралари берадиган ордер асосида амалга оширилади.

Берилган кўрсатмаларни ёки ишларни амалга ошириш учун ордерда кўрсатилган муддатларни бузиш, ишларни амалга ошираётган идораларнинг қонунда белгиланадиган миқдорда ва тартибда моддий жавобгарлигига сабаб бўлади.

Шошилиш, кечиктириш мумкин бўлмаган ҳолларда ишларни амалга ошириш учун олдиндан ордер олмасдан туриб ҳам қатновни чеклаш ёки тақиқлаш мумкин, бироқ бу ҳақда йўлларни сақлаш учун масъулиятли бўлган идораларга ва Давлат автомобиль назорати идораларига хабар бериш шарт.

18-модда. Автомобиль йўлларига туташ ер эгаларининг ва ердан фойдаланувчиларнинг бурчлари

Ҳудудларидан автомобиль йўллари ўтадиган ер эгалари ва ердан фойдаланувчилар:

умумий фойдаланишдаги йўлларга қўшиладиган ва уларга олиб борадиган йўлларни техникавий жиҳатдан соз ҳолда сақлашлари;

йўлкаларни, пиёдалар йўлларини ахлатдан, лойдан ва қордан тозалаб туришлари;

дов-дарахтларни асраш ва яхши сақлаб туришга ёрдам беришлари;

йўлга туташ буталар ва биноларни парваришлаган ҳамда бўялган ҳолатда сақлашлари;

йўл ўртасидан 50 метрдан кам бўлган масофада тош, шох-шабба, конструкциялар ва бошқа материаллар тўпланишига йўл қўймасликлари шарт.

19-м о д д а. Йўлларда транспорт воситаларига техникавий ёрдам кўрсатиш

Умумий фойдаланишдаги автомобиль йўлларида автомобилларга техника хизмати кўрсатиш станциялари, автомобиль транспорти корхоналари ва ташкилотлари (ушбу корхоналар жойлашган биноларда), кооперативлар транспорт воситаларига техникавий ёрдам кўрсатадилар.

Техникавий ёрдам кўрсатиш ташкил этиладиган умумий фойдаланишдаги автомобиль йўллари рўйхати Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати томонидан автотоҳаваскорлар республика кўнгилли жамияти билан келишган ҳолда тасдиқланади ва матбуотда эълон қилинади.

Корхоналарга қарашли автомобиль йўлларида автомобилларга техникавий ёрдамни шу йўлларнинг эгалари кўрсатадилар.

20-м о д д а. Автомобиль йўлларида тиббий ёрдам кўрсатиш

Автомобиль йўлларида йўл-транспорт ҳодисаларида жароҳатланганларга тиббий ёрдам ана шу йўлларга яқин бўлган тиббиёт муассасалари томонидан кўрсатилади.

Халқаро ва давлат аҳамиятига молик автомобиль йўлларидаги ана шундай тиббиёт муассасаларининг рўйхати Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги томонидан Ўзбекистон Республикасининг йўл идоралари ҳамда Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги Давлат автомобиль назорати билан келишган ҳолда белгиланади.

21-м о д д а. Автомобиль йўлларининг давлат томонидан назорат қилиниши

Автомобиль йўлларининг ҳолати узлуксиз ва хавфхатарсиз қатнов талабларига мувофиқ бўлишини ҳокимият ва бошқарув идоралари назорат қиладилар.

22-м о д д а. Йўл идораларининг автомобиль йўллари тўғрисидаги қонунларни бузганлик учун жавобгарлиги

Йўл идоралари ўзлари хизмат кўрсатаётган автомобиль йўллари ва йўл иншоотлари транспорт воситаларини узлуксиз ва хавф-хатарсиз ўтказиб туришни таъминлайдиган соз ҳолатда сақланиши учун жавобгардирлар.

Автомобиль йўлларини бошқарувчи идоралар ўз зиммаларига юклатилган вазифаларни бажармаганлиги оқибатида йўл шароитлари ёмонлашуви туфайли юз берган йўл-транспорт ҳодисалари натижасида етказилган зарарни автомобиль йўлларидан фойдаланувчиларга тўлашлари шарт ва улар юз берган ҳодиса оқибатларининг оғирлик даражасига қараб интизомий, мулкий, маъмурий ёки жиноий жавобгар бўладилар.

Йўл шароитлари билан боғлиқ ҳолда юз берган йўл-транспорт ҳодисалари тўғрисидаги ҳужжатлар Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлигининг идоралари томонидан автомобиль йўлининг тегишли бўлагини бошқарувчи йўл идораси вакиллари иштирокида расмийлаштирилади.

23-м о д д а. Автомобиль йўлларидан фойдаланувчиларнинг жавобгарлиги

Автомобиль йўллари бўлақларининг бузилиб, йўл-транспорт ҳодисаларига сабаб бўлишига йўл қўйган мансабдор шахслар ва фуқаролар Ўзбекистон Республикаси қонунларига мувофиқ жавобгарликка тортиладилар.

Йўл белгилари, кўрсаткичлар, автопавильонлар, йўл ёқасидаги дов-дарахтлар, қор ва қум кўчишларидан ҳимоя қилувчи иншоотларнинг ҳамда автомобиль йўлларини ободонлаштиришнинг бошқа жиҳозлари шикастланишига йўл қўйган корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва фуқаролар мазкур элементларнинг ва уларни қайта тиклаш ишларининг қийматини тўлайдилар.

Йўл қопламасини, йўл четидаги ихоталар, тупроқ кўтармаси, тўсиқ қурилмалари, кўприклар, кўтарма, осма йўллар, сувни оқизиб юборадиган ва бошқа иншоотлар шикастланишида айбдор бўлган корхоналар, ташкилотлар, муассасалар ва фуқаролар уларни йўл

идоралари белгилаган муддатларда ўз кучлари билан ва ўз ҳисобларидан таъмирлашлари (қайта тиклашлари) ёки келтирилган зарарнинг ўрнини қоплашлари шарт.

Айбдорлардан йўл хўжалигига етказилган моддий зарар, шунингдек ушбу Қонунда кўзда тутилган жари-малар Ўзбекистон Республикаси қонунларида белги-ланган тартибда ундириб олинади.

24-м о д д а. Халқаро шартномалар

Агар Ўзбекистон Республикаси иштирок этаётган халқаро шартномада Ўзбекистон Республикасининг Автомобиль йўллари тўғрисидаги қонунлардагидан бошқа-ча қоидалар белгилаб қўйилган бўлса, халқаро шарт-нома қоидалари қўлланилади.

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

И. ҚАРИМОВ

ДАВЛАТ САНИТАРИЯ НАЗОРАТИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикасининг
1992 йил 3 июль

Қ О Н У Н И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Қенгашининг
Ахборотномаси,
1992 йил, 9-сон, 355-модда)

Ушбу Қонун санитария-эпидемия масалаларида аҳолининг хотиржамлигини ва радиация хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги ижтимоий муносабатларни тартибга солади, одамнинг қулай атроф-муҳитга эга бўлиш ҳуқуқини ҳамда у билан боғлиқ бошқа ҳуқуқларини ва уларни амалга ошириш кафолатларини мустаҳкамлайди.

Давлат санитария назорати бу санитария қонунларини бузилишини олдини олиш, аниқлаш ва уларга чек қўйишга қаратилган санитария-эпидемиология хизматининг фаолиятидир.

1 бўлим. Умумий қондалар

1-модда. Ўзбекистон Республикасининг давлат санитария назорати тўғрисидаги қонунлари

Ўзбекистон Республикасининг санитария назорати тўғрисидаги қонунлари ушбу Қонундан ҳамда давлат ҳокимияти ва бошқаруви идораларининг ўз ваколат доирасида чиқарадиган бошқа ҳуқуқий ҳужжатлардан иборатдир.

2-модда. Санитария-эпидемия масалаларида аҳолининг хотиржамлигини таъминлашнинг асосий принциплари

Санитария-эпидемия масалаларида аҳолининг хотиржамлигини таъминлашнинг асосий принциплари қуйидагилардан иборат:

атроф-муҳитни соғломлаштириш, овқатланиши, меҳнат, турмуш, дам олиш, таълим-тарбия бериш шароитларини яхшилашга қаратилган қонунчилик, санитария ҳолатини яхшилаш ва эпидемияга қарши ташкилий тад-

бирлар мажмуини амалга ошириш асосида одамнинг саломатлигини сақлаш ва мустаҳкамлаш ҳуқуқларини кафолатлаш;

халқ хўжалик объектлари, технология ускуналарини ва асбобларини, транспорт воситаларини ривожлантириш, жойлаштириш, лойиҳалаш, қуриш ва ишга тушириш чоғида атроф-муҳит омиллари аҳоли саломатлигига зарарли таъсир кўрсатишининг олдини олишга қаратилган фаолиятининг устиворлигини таъминлаш;

аҳолининг санитария маданияти даражасини ошириш;

санитария ҳолатини яхшилаш ва эпидемияга қарши тадбирларни ишлаб чиқиш ва ижтимоий фаолиятнинг мажбурий қисми сифатида амалга ошириш;

мулкчиликнинг шаклидан қатъи назар, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, бирлашмалар ва алоҳида шахсларнинг санитария нормаларига, гигиена нормативларига риоя қилмаслик ҳамда санитарияга доир ва эпидемияга қарши тадбирларни амалга оширмаслик натижасида аҳолининг саломатлигига ва атроф-муҳитга етказилган зарарнинг ўрнини қоплаш;

санитария нормалари, қоидаларига риоя этилиши ва санитария-гигиена тадбирлари амалга оширилиши устидан давлат санитария назоратини амалга ошириш.

3-модда. Санитария нормалари, қоидалари ва гигиена нормативлари

Санитария нормалари, қоидалари ва гигиена нормативлари илмий тадқиқот ва бошқа муассасалар томонидан ишлаб чиқилади, Ўзбекистон Республикасининг Бон давлат санитария врачлари томонидан тасдиқланади ва шундан сўнг уч ой муддат ичида матбуотда босиб чиқарилиши керак.

II бўлим. Одамнинг қулай атроф-муҳит шароитларига эга бўлиш ҳуқуқи ва уни таъминлаш кафолатлари

4-модда. Одамнинг қулай атроф-муҳит шароитларига эга бўлиш ҳуқуқи

Ҳар бир одам қулай атроф-муҳит шароитларига эга бўлишга ҳақли.

5-м о д д а. Аҳоли саломатлиги ва атроф-муҳитнинг аҳоли ҳақида ахборот олиш ҳуқуқи

Ҳар бир киши касалликлар, эпидемия ва радиация вазияти, атроф-муҳитнинг ҳолати ҳамда уларнинг одамлар саломатлигига таъсири ҳақида, шунингдек гигиена соҳасидаги ва махсус ўтказилган бошқа экспертизалар ҳақида ҳаққоний маълумот олиш ҳуқуқига эга.

6-м о д д а. Одамнинг саломатлигига етказилган зарарнинг ўрнини тўлатиш ҳуқуқи

Ҳар бир одам атроф-муҳитнинг зарарли кимёвий, физикавий, биологик ва бошқа омиллари, шунингдек сифатсиз озиқ-овқат маҳсулотлари, халқ истеъмоли моллари ва бошқа саноат буюмлари таъсирида ўзига етказилган зарарнинг ўрнини тўлатиб олишга ҳақлидир.

III бўлим. Санитария-эпидемия масалаларида аҳолининг хотиржамлигини, радиация хавфсизлигини таъминлаш талаблари ва уларни бажариш мажбуриятлари

7-м о д д а. Давлат идоралари, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, бирлашмалар ва алоҳида шахсларнинг санитария-эпидемия масалаларида аҳолининг хотиржамлигини таъминлашга доир мажбуриятлари

Давлат идоралари, мулкчиликнинг шаклларида қатъи назар корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, бирлашмалар ва алоҳида шахслар,

белгиланган тартибда тасдиқланган санитария нормалари, қоидалари ва гигиена нормативларига риоя этишлари;

давлат санитария назоратини амалга ошираётган идоралар, муассасалар, мансабдор шахсларга рўй берган авариялар, санитария-эпидемия, радиация вазияти тўғрисида ҳаққоний ва тўла тўқис ахборот беришлари шарт.

8-модда. Норматив-техника ҳужжатларини ишлаб чиқувчиларнинг мажбуриятлари

Норматив-техника ҳужжатларини ишлаб чиқаётган давлат идоралари, мулкчиликнинг шаклларида қатъи назар, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, бирлашмалар ва алоҳида шахслар аҳолининг саломатлигини сақлашни ва санитария-эпидемия масалаларида хотиржамлигини таъминлашга қаратилган санитария нормалари, қоидалари ва гигиена нормативларига риоя қилишлари шарт.

Қайд этилган идоралар, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, бирлашмалар ва алоҳида шахслар янги кимёвий ва биологик моддаларни, ион ҳосил қилувчи нурланиш манбаларини ҳамда мана шу манбаларга эга бўлган асбобларини, атир-уна ва пардоз маҳсулотларини, материалар, технология жараёнлари, ускуналар ва бошқа халқ истемоли молларини жорий этишдан олдин аҳолининг санитария-эпидемия хавфсизлигини таъминлашга доир нормативлар бўйича илмий асосланган таклифларни, уларга риоя этилиши устидан назорат қилиш усулларини, зарарли маҳсулот ва чиқитларни зарарсизлантириш йўлларини ишлаб чиқишлари ҳамда тасдиқлаш учун Ўзбекистон Республикасининг Бош давлат санитария врачига тақдим этишлари шарт.

9-модда. Объектларни лойиҳалаш, қуриш ва фойдаланишга топшириш чоғида санитария талабларига риоя этишнинг шартлиги

Мулкчиликнинг шаклларида қатъи назар, корхоналар, муассасалар, ташкилотларнинг, бирлашмаларнинг раҳбарлари ва алоҳида шахслар объектларни лойиҳалаш, қуриш, қайта қуриш, янгилаш чоғида, корхоналарни техника билан қайта қурулантириш ва уларни фойдаланишга топшириш чоғида санитария нормалари, қоидалари ва гигиена нормативларига амал қилишлари шарт.

10-модда. Майдонлар, иншоотлар, биноларни сақлаб туриш, ускуналар ва транспорт воситаларидан фойдаланишга қўйиладиган талаблар

Мулкчиликнинг шаклларида қатъи назар, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, бирлашмалар ва алоҳида шахслар технология ва бошқа ускуналардан фойдаланилишини, майдон, иншоотлар, ишлаб чиқариш бинолари ва санитария-маиший бинолар, иш жойлари, турар жой бинолари, болалар ва даволаш-профилактика муассасалари, ўқув yurtлари, маданият, спорт ва бошқа муассасалар бинолари, шунингдек транспорт воситалари санитария нормалари, қоидалари ва гигиена нормативларига мувофиқ сақлаб турилишини таъминлашлари шарт.

11-модда. Кимёвий моддалар, биология воситалари ва материалларини қўлланишга, зарарсизлантиришга, қайта ишлашга, кўмиб ташлашга қўйиладиган талаблар

Мулкчиликнинг шаклларида қатъи назар, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, бирлашмалар ва алоҳида шахслар кимёвий моддаларни, биология воситалари ва материалларини сақлаш, қўлланиш, зарарсизлантириш, қайта ишлаш ва кўмиб ташлаш чоғида санитария-эпидемия масалаларида аҳолининг хотиржамлигини таъминлайдиган санитария нормалари, қоидалари ҳамда гигиена нормативларига риоя қилишлари шарт.

Янги кимёвий моддалар, биология воситалари ва материаллари, минерал ўғитлар, ўсимлик ва ҳайвонларнинг ўсишини тезлаштирадиган дори-дармонлар, ўсимликларни ҳимоя қилишнинг кимёвий ва биологик воситалари, полимер ва пластик массалар, атир-упа ва пардоз маҳсулотларини, бошқа кимёвий ва биологик воситаларни қўлланишга улар заҳарлилиги ва гигиенаси жиҳатидан баҳоланганидан, гигиена нормативлари белланганидан кейингина Ўзбекистон Республикасининг Бош давлат санитария врачининг Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланадиган руҳсатномасига кўра йўл қўйилади.

12-м о д д а. Радиация хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги талаблар

Давлат бошқаруви идоралари, мулкчиликнинг шакллари-дан қатъи назар, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, бирлашмалар, меҳнат жамоалари ва айрим шахслар радиоактив моддалар ва бошқа ион ҳосил қилувчи нурланиш манбалари билан ишлаганда радиация хавфсизлиги нормалари ва санитария қоидаларига, шунингдек радиоактив моддалар ва бошқа ион ҳосил қилувчи нурланиш манбаларини қазиб олиш, тайёрлаш, улардан фойдаланиш, уларни ташиш, сақлаш, қайта ишлаш ва кўмиб ташлаш чоғида стандартларга, техника шартларига ва бошқа норматив ҳужжатларнинг талабларига риоя қилишлари шарт.

13-м о д д а. Турар жой биноларига одам қўйиш ва уларда яшаш тартиби

Яшаш учун турар жой биноларини берадиган вазирликлар, давлат қўмиталари, идоралар, маҳаллий ҳокимият ва бошқарув идоралари, бошқа мулкдорлар ана шу биноларга одам қўйиш чоғида амалдаги санитария нормаларини бажаришлари шарт.

Амалдаги гигиена нормативларига жавоб бермайдиган турар жой биноларига одам яшашига йўл қўйилмайди, уларда яшовчилар турар жой биноларини сақлаш ва улардан фойдаланишнинг маҳаллий ҳокимият ва бошқарув идоралари томонидан тасдиқланган қоидаларини бажаришлари шарт.

14-м о д д а. Озиқ-овқат маҳсулотларига, уларни ишлаб чиқаришга, ташишга, сақлаш ва сотишга қўйиладиган санитария талаблари

Мулкчилик шакллари-дан қатъи назар, озиқ-овқат маҳсулотлари ва озиқ-овқат хом ашёси ишлаб чиқариш, уларни сақлаш, ташиш, сотиш билан шуғулланувчи корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, бирлашмалар ва алоҳида шахслар тиббиёт-биология талабларига, санитария нормаларига ва гигиена нормативларига риоя этишлари шарт.

Янги озуқа қўшимчаларини, махсус қўшиладиган биологик актив моддаларни, озиқ-овқат хом ашёси ва озиқ-овқат маҳсулотларини ишлаб чиқаришнинг янги технологияларини, шунингдек озиқ-овқат хом ашёси ва озиқ-овқат маҳсулотлари бевосита солиб қўйиладиган идишларнинг янги турларини қўлланишга улар заҳарлилиги ва гигиенаси жиҳатидан баҳоланганидан кейингина ва Ўзбекистон Республикаси Бош давлат санитария врачининг рухсати билан йўл қўйилади.

15-модда. Хўжалик-ичимлик суви таъминотиға қўйиладиган санитария талаблари

Давлат идоралари, мулкчилик шаклларидан қатъи назар, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, бирлашмалар хўжалик-ичимлик суви таъминотининг марказлаштирилган тизимлари етказиб берадиган сувнинг сифати гигиена талабларига ва давлат стандартларига мос бўлишини таъминлашлари шарт.

Марказлаштирилган тартибда хўжалик-ичимлик суви етказиб берадиган сув қувурлари ва уларнинг манбалари учун махсус тартиблар ўрнатилган санитария муҳофазаси майдони белгилаб қўйилади.

Сув қувурларининг, улар сув оладиган манбаларнинг санитария муҳофазаси майдонлари, уларнинг санитария тартиботи маҳаллий ҳокимият ва бошқарув идоралари томонидан тасдиқланади.

Давлат идоралари, мулкчиликнинг шаклларидан қатъи назар, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, бирлашмалар ва алоҳида шахслар рўзғорда ва маиший мақсадларда ишлатиладиган ҳавзалардаги сувнинг, шу жумладан марказлаштирилмаган тартибда таъминланадиган сувнинг сифати амалдаги санитария нормалари ва қоидаларига мос бўлишини таъминлашлари шарт.

16-модда. Чет эллардан сотиб олинадиган маҳсулотни етказиб бериш ва сотишға қўйиладиган талаблар

Давлат идоралари, мулкчиликнинг шаклларидан қатъи назар, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, бирлашмалар ва алоҳида шахслар чет эллардан сотиб олинадиган технологиялар, материаллар, хом ашё ва маҳсулотларни етказиб бериш, сотиш ва улардан фой-

даланишда Ўзбекистон Республикасининг Бош давлат санитария врачлари томонидан тасдиқланган санитария нормалари, қоидалари ва гигиена нормативларига риоя қилишлари шарт.

17-м о д д а. Таълим шaroитларини тартибга солиб турувчи санитария нормалари ва қоидаларига риоя этиш талаблари

Мулкчиликнинг шаклларида қатъи назар, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, бирлашмалар, шунингдек яққа тартибдаги меҳнат фаолияти билан шуғулланувчи шахслар таълим муассасаларида ва корхоналарда санитария нормалари, қоидалари ва гигиена нормативларига риоя этилишини таъминлашлари шарт.

18-м о д д а. Тиббий кўрикдан ўтишнинг мажбурийлиги

Юқумли ва паразитар касалликлар келиб чиқиши ва тарқалишига йўл қўймаслик, касб касалликлари, заҳарланишлар ва бахтсиз ҳодисаларнинг олдини олиш мақсадида, мулкчиликнинг шаклларида қатъи назар, корхоналар, муассаса, ташкилот ва бирлашмаларнинг ходимлари дастлабки ҳамда даврий тиббий кўрикдан ўтадилар. Тиббий кўрикларни ўтказиш тартиби Соғлиқни сақлаш вазирлиги томонидан Ўзбекистон Республикаси Қасаба уюшмалари Федерациясининг Қенгаши билан келишган ҳолда белгиланади.

19-м о д д а. Касалликлар келиб чиқиши ва тарқалишининг олдини олиш соҳасидаги мажбуриятлар

Мулкчиликнинг шаклларида қатъи назар, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, бирлашмаларнинг раҳбарлари ва алоҳида шахслар юқумли, паразитар ва бошқа оммавий касалликлар, шу жумладан радиация омили билан боғлиқ бўлган касалликларнинг олдини олишга қаратилган тадбирларнинг, шунингдек улар келиб чиққан тақдирда бу касалликларни йўқотиш чораларини ўз вақтида амалга оширилишини таъминлашлари шарт.

Юқумли, паразитар, бошқа оммавий касалликлар келиб чиқиш ва тарқалиш хавфи туғилган тақдирда Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси, маҳаллий ҳокимият ва бошқарув идоралари бош давлат санитария врачларининг тақдими-га мувофиқ белгиланган тартибда тегишли ҳудудларда ишлаш, ўқиш, ҳаракатланиш ва одам, юк ташишининг алоҳида шарглари ва тартибини жорий қилишлари мумкин.

Юқумли ва паразитар касалликлар ўчоғларида карантин-ташкиллий ва профилактика тадбирларини ўтказиш, касалликка чалинган беморларни касалхоналарга ётқизиш тартиби ва муддатларини тегишли ҳудудлардаги ҳокимият ва бошқарувнинг маҳаллий идоралари ҳамда бош давлат санитария врачлари белгилайдилар.

20-модда. Илмий тадқиқот муассасалари, олий ўқув юртлари ва ташкилотларнинг махсус экспертизаларни амалга ошириш соҳасидаги мажбуриятлари

Илмий-тадқиқот муассасалари, олий ўқув юртлари, бошқа муассаса ва ташкилотлар Ўзбекистон Республикасининг Бош давлат санитария врачлари йўлланмаси билан буюртмачининг маблағлари ҳисобига фан ва техника тараққиётининг ҳозирги даражасини ҳисобга олган ҳолда, аҳоли ва алоҳида шахслар саломатлиги ва касалланиш ҳолатини махсус экспертиза қилишнинг санитария-гигиена, тиббий, биологик, техникавий, социологик ва бошқа турларини, шунингдек лойиҳа, техника ҳужжатларини ва бошқа ҳужжатларни, ускуналарни, асбобларни ва аппаратларни, кимёвий моддаларни, турли бирикмаларни, материалларни ва муҳитларни, озиқ-овқат хом ашёсини ва овқатларини, саноат буюмларини, радио-актив моддаларни, радиация техникасини экспертиза қилишлари ҳамда тиббий иммунобиологик препаратлари устидан назоратни амалга оширишлари шарт.

Қайд этилган илмий-тадқиқот муассасалари, олий ўқув юртлари, бошқа муассасалар ва ташкилотлар экспертизалар тўғри ўтказилиши учун жавобгардирлар.

IV бўлим. Давлат санитария назорати ва текшируви

21-м о д д а. Санитария назорати ва текширувини амалга оширувчи идоралар ва муассасалар

Ўзбекистон Республикасининг давлат санитария-эпидемиология хизмати қайси идорага бўйсуншидан ва мулкчиликнинг шаклидидан қатъи назар, Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган давлат идоралари, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, бирлашмалар санитария нормалари, қондалари ва гигиена нормативларига риоя этишлари устидан давлат санитария назоратини амалга оширади.

Санитария-эпидемиология станцияси ушбу Қонунга ҳамда улар тўғрисидаги Низомга мувофиқ иш кўрувчи тиббий профилактик муассаса ҳисобланиб, санитарияга доир ва эпидемияга қарши кураш чора-тадбирларининг мажмуини уюштирилишини ва ўтказилишини таъминлайди ҳамда давлат санитария назоратини амалга оширади.

Ўзбекистон Республикаси Мудофаа, Ички ишлар вазирликларининг, Миллий хавфсизлик хизматининг ва Урта Осиё темир йўлининг ишлатилаётган ва қурилаётган объектларида идоровий санитария назоратини тегишли вазирликлар ва идораларнинг санитария-эпидемиология станциялари амалга оширадилар.

Санитария милицияси Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги билан келишган ҳолда тасдиқланган Низомга мувофиқ санитария текширувини амалга оширади.

Давлат санитария-эпидемиология хизмати идоралари, муассасалари ва мансабдор шахслари қайси идорага бўйсуншидан қатъи назар, санитария-эпидемиология хизмати фаолиятига йўл-йўриқ кўрсатиб раҳбарлик қиладилар, уни уйғунлаштириб ва текшириб борадилар.

22-м о д д а. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида давлат санитария назоратини амалга оширувчи мансабдор шахслар

Давлат санитария назоратини ташкил этиш ва амалга ошириш вазифаси Ўзбекистон Республикаси Бош

давлат санитария врачлари ва унинг ўринбосарлари, вилоятлар, шаҳарлар, ноҳиялар бош давлат санитария врачлари ва уларнинг ўринбосарлари зиммасига юклатилади.

23-модда. Давлат санитария назоратини амалга оширувчи мансабдор шахслар фаолиятининг асосий кафолатлари

Ўзбекистон Республикаси Давлат санитария-эпидемиология хизматининг давлат санитария назоратини амалга оширувчи бош давлат санитария врачлари, бошқа мансабдор шахслари ва мутахассислари ҳокимият вакили ҳисобланадилар ва давлат ҳимоясида бўладилар.

24-модда. Давлат санитария назоратини амалга ошириш соҳасидаги фаолиятга аралашига йўл қўйиб бўлмаслиги

Бошқа ташкилотларнинг давлат санитария назорати идораларининг қонуний фаолиятига тўсқинлик қилиш мақсадида уларнинг ишига аралашishi, давлат санитария назоратини амалга ошираётган мансабдор шахсларга бирон-бир пул билан таъсир кўрсатиши тақиқланади ва Ўзбекистон Республикаси қонунларига мувофиқ жавобгарликка сабаб бўлади.

25-модда. Ўзбекистон Республикаси Бош давлат санитария врачининг ваколатлари

Ўзбекистон Республикасининг Бош давлат санитария врачлари:

давлат санитария эпидемиология хизмати идоралари ва муассасаларига раҳбарлик қилади, давлат санитария назоратини амалга оширишнинг асосий вазифаларини ва устивор йўналишларини белгилайди;

санитария нормалари, қондалари ва гигиена нормативларини тасдиқлайди;

атроф-муҳит омилларининг инсон организмига таъсирини аниқлашга доир республика норматив-техника ҳужжатларини ишлаб чиқади, тасдиқлайди ва нашр этади;

авария вазиятларини йўқотиш чоғида санитария ҳолатини яхшилаш ва эпидемияга қарши тадбирларни

амалга ошириш юзасидан муваққат санитария нормалари ва қондаларини ишлаб чиқади ва тасдиқлайди;

вилоятлар ва Тошкент шаҳри бош давлат санитария врачларини тайинлайди;

санитария-эпидемиология хизмати муассасаси раҳбарларининг хатти-ҳаракатлари устидан тушган шикоятларни кўриб чиқади;

одамларнинг ҳаёти ва саломатлиги учун хавfli бўлган яшаш ва ҳужалик фаолиятини юритиш тақиқланадиган ҳудудларни белгилайди;

ҳудудларни карантин инфекциялари олиб кириш ва тарқатишдан санитария муҳофазаси тадбирларини ишлаб чиқади ва амалга оширади;

санитария ҳолатини яхшилаш ва эпидемияга қарши тадбирларни амалга ошириш учун ажратиладиган республика ва маҳаллий эпидемияга қарши жамғармалардан ва моддий-техникавий ресурслардан мақсадга мувофиқ фойдаланаётганини назорат қилади.

Ўзбекистон Республикасининг Бош давлат санитария врачини Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси тайинлайди.

26-м о д д а. Вилоят ва Тошкент шаҳри бош давлат санитария врачларининг ваколатлари

Вилоят ва Тошкент шаҳрининг бош давлат санитария врачлари:

ўз бўйсунувидаги санитария-эпидемиология хизмати идоралари ва муассасаларига раҳбарлик қиладилар;

ҳалқ ҳужалиги объектларини қуриш ва қайта қуриш лойиҳалари юзасидан ҳулосалар берадилар;

санитария эпидемия жиҳатидан хотиржамлик масалалари бўйича Ўзбекистон Республикаси қонунлари, Президент фармонлари, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг ҳужжатлари маҳаллий ҳокимият ва бошқарув идораларининг қарорлари асосида ва уларни бажариш юзасидан ҳужжатлар чиқарадилар;

одамларнинг ҳаёти ва саломатлигига хавfli бўлган, аҳолининг яшаши ва ҳужалик фаолиятини юритиш тақиқланадиган ҳудудларни белгилайдилар;

вилоят ва шаҳар ҳудудларига карантин инфекциялари олиб кириш ва тарқатишдан санитария муҳофазаси тадбирларини амалга оширадилар;

авария вазиятларини йўқотиб чоғида санитария ҳолатини яхшилаш ва эпидемияга қарши тадбирларни ўтказадилар;

Ўзбекистон Республикасининг Бош санитария врач билан келишган ҳолда шаҳарлар ва ноҳияларнинг бош давлат санитария врачларини тайинлайдилар.

27-м о д д а. Давлат санитария назоратини амалга оширувчи мансабдор шахсларнинг ҳуқуқлари

Давлат санитария назоратини амалга ошираётган мансабдор шахсларга уларнинг ваколатлари доирасида қуйидаги ҳуқуқлар берилади:

а) давлат бошқаруви идораларида, мулкчиликнинг шаклларида қатъи назар, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, бирлашмалардан, шунингдек алоҳида шахслардан йўл қўйилган санитария нормалари, қондалари ва гигиена нормативлари бузилишига барҳам беришни талаб қилиш;

б) халқ хўжалиги объектларини қуриб ва уларни қайта қуриш лойиҳаларида санитария нормаларига, қондаларига ва гигиена нормативларига риоя этилишини назорат қилиш;

в) мулкчиликнинг шаклларида қатъи назар вазирликлар, давлат қўмиталари, идоралар, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, бирлашмаларга ва алоҳида шахсларга белгиланган тартибда:

аҳоли пунктларини режалаштириш ва қуриш лойиҳалари, халқ хўжалиги объектларини жойлаштиришнинг истиқбол режалари бўйича, шунингдек корхоналар, бинолар ва иншоотларни қуриш, қайта қуриш лойиҳалари бўйича хулосалар бериш;

қурилиш учун ер участкалари бериш, рўзғорда ва маънавий мақсадларда сувдан фойдаланадиган жойларни ва оқава сувлар тозаланганидан кейин уларни тушириб юбориш шартларини аниқлаш, заҳарли, кимёвий, радиоактив ва бошқа моддаларни қайта ишлаш ва қўйиб ташлаш масалалари бўйича хулосалар бериш;

г) турар жой бинолари ҳамда маданий-маънавий бинолар, саноат, қишлоқ хўжалик ва бошқа корхоналар, шунингдек иншоотларнинг амалдаги санитария нормалари, қондалари ва гигиена нормативларига мувофиқлиги ҳақида хулосалар бериш;

д) болалар муассасаларида тарбияланаётган ҳамда ўқув юртларида таълим олаётган болаларнинг ўқув-меҳнат соатлари ва тахминий машғулот тартиби ҳақида тақдим этишган таклифлар юзасидан хулосалар бериш;

е) қайси идорага бўйсунганидан қатъи назар, илмий тадқиқот муассасалари, олий ўқув юртларини, бошқа муассасалар ва ташкилотларни махсус экспертизалар ўтказишга жалб этиш ва бунга буюртмачилар ҳисобидан ҳақ тўлаш;

ж) санитария нормалари, қоидалари ва гигиена нормативлари бажарилишини назорат қилиш мақсадида исталган вақтда хизмат гувоҳномасини кўрсатиб, қайси идорага қарашли бўлишидан ва мулкчилик шакллари-дан қатъи назар, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, бирлашмаларга тўсқинликсиз кириш;

з) қайси идорага қарашли бўлишидан ва мулкчилик шакллари-дан қатъи назар, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, бирлашмаларнинг раҳбарларидан ва алоҳида шахслардан;

санитария нормаларини, қоидаларини, эпидемияга қарши тартиботни мунтазам суратда бажармаётган ва ишлаб чиқаришнинг ҳамда бажарилаётган ишларнинг хусусиятларини ҳисобга олиб, юқумли, паразитар касалликларни тарқатиш хавфини туғдирадиган шахсларни ишдан четлаштиришни;

атрофдагилар учун хавфли бўлган юқумли ва паразитар касаллик билан оғриган беморларни касалхонага ётқизишни;

профилактика ва эпидемияга қарши тартиботларни амалга оширишни;

объектларнинг санитария ҳолатини аниқлаш ҳамда аҳоли саломатлигининг ҳолатини эпидемиология жиҳатидан таҳлил қилиш учун зарур бўлган маълумотлар ва тушуниришларни беришни талаб қилиш ҳуқуқига эгадирлар;

и) гигиена экспертизалари, лаборатория тадқиқотлари ўтказиш учун озик-овқат маҳсулотларини, буюмларини, предметлар ва материалларни олиш, шунингдек бевосита объектларнинг ўзида, лабораторияда ва асбоблар ёрдамида зарур текширишлар ўтказиш;

к) санитария назоратини амалга оширишга бошқа идораларнинг мутахассисларини шартнома асосида, шунингдек жамоатчилик вакилларини жалб этиш.

Бош давлат санитария врачлари ва уларнинг ўрин-
босарлари санитария қонунлари бузилган тақдирда
қўйидаги ҳуқуқларга эга бўладилар:

ер участкаси, уй-жой, жамоат, ишлаб чиқариш ва
бошқа халқ хўжалиги объектлари қурилишига, уларни
қайта қуриш, кенгайтиришига, ер ажратишига доир, са-
нитария нормаларига ва қоидаларига жавоб бермайдиган
лойиҳалаш ҳақидаги ҳужжатларни ва лойиҳаларни
қайтариш;

санитария нормалари, қоидалари ва гигиена нор-
мативлари бузиллишига барҳам берилгунга қадар амал-
даги ишлаб чиқариш объектларида, маданий-маиший
бинолардан фойдаланишни, умумий овқатланиш ва
савдо корхоналарининг, таълим даволаш-профилактика
ҳамда санаторий-курорт муассасаларининг фаолиятини
тўхтатиб қўйиш, ускуналар, асбоблар ва гидротехника
ишшоотларини ишлатилиши тақиқлаб қўйиш;

санитария нормалари, қоидалари ва гигиена нор-
мативлари бузилган тақдирда аҳоли пунктлари, бинолар
ва ишшоотлар қурилишини, уларни қайта қуришни ҳам-
да мазкур объектларда айрим иш турларини амалга
оширишни тўхтатиб қўйиш;

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазир-
лигида рўйхатдан ўтказилмаган ёки одамлар ҳаёти ва
саломатлиги учун хавфли деб топилган янги хом ашё
турларини, кимёвий моддаларни, технология ускуналар-
ини, жараёнларини ва асбобларини, озиқ-овқат маҳ-
сулотлари ва озиқ-овқат хом ашёсини, саноат буюмлар-
ини, қурилиш материалларини, ион ҳосил қилувчи
нурланиш манбаларини, биология воситаларини, озиқ-
овқат хом ашёси, озиқ-овқат маҳсулотлари ва дори-
дармонларга ишлатиладиган идишлар, пластик, полимер
ва бошқа материалларни, улардан тайёрланган буюм-
ларни ва бошқа халқ истеъмоли молларини ишлаб чи-
қаришни, қўллашни ва сотишни тақиқлаб қўйиш;

хўжалик ва ичимлик суви билан таъминлашда, озиқ-
овқат маҳсулотларини ишлаб чиқариш ва уларга ишлов
бериш чоғида кимёвий моддаларни қўллашни, одамлар
саломатлигига зарарли таъсир кўрсатиш хавфи туғил-
ган тақдирда қишлоқ хўжалик экинлари ва ҳайвонлар-
нинг ўсишини тезлаштирадиган ва тартибга соладиган
дориларни, пестицидларни, атир-упа ва пардоз маҳсу-
лотларини қўллашни бу моддалар ва материалларни
ишлаб чиқувчи уларнинг хавфли эмаслиги ҳақида илмий

асосланган маълумотларни тақдим этгунигача тақиқлаб қўйиш;

суб истеъмол учун яроқсиз деб топилганда ундан ичиш ва хўжалик мақсадларида ишлатишни тақиқлаб қўйиш;

санитария нормаларини, қондаларини ва гигиена нормативларини бузаётган шахсларни вақтинча ишдан четлаштириш.

28-модда. Бош давлат санитария врачлари ва ўринбосарларининг қарорлари устидан шикоят қилиш

Маъмурий жарима белгилаш ҳақидаги қарорлар устидан Ўзбекистон Республикасининг қонунларида назарда тутилган тартибда шикоят берилади.

V бўлим. Санитария қонунларини бузганлик учун жавобгарлик

29-модда. Санитария қонунларини бузганлик учун жавобгарлик

Мулкчиликнинг шаклларида қатъи назар, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, бирлашмалар, мансабдор ва бошқа шахслар қўйидаги ҳолларда Ўзбекистон Республикасининг қонунларига мувофиқ интизомий ва маъмурий жавобгарликка тортиладилар:

1) тупроқни, атмосфера ҳавосини, озиқ-овқат маҳсулотларини, иш олиб бориладиган жой ҳавосини, сув билан таъминлашнинг очиқ ерости манбаларини, аҳоли томонидан маданий-маиший мақсадларда фойдаланиладиган сув ҳавзалари ҳамда сув омборларининг қирғоқларини кимёвий, физикавий, биологик ва бошқача тарзда ифлослантирганлик учун;

2) санитария нормаларига, қоидаларига ва гигиена нормативларини ҳисобга олмаган ҳолда аҳолининг саломатлигини муҳофаза қилишни, санитария-эпидемия масалаларида аҳолининг хотиржамлигини ва радиация хавфсизлигини таъминлашга доир норматив-техникавий ҳужжатларни ишлаб чиққанлик учун;

3) янги хом ашё турларини, технология ускуналарини, жараёнлари ва асбобларини, озиқ-овқат маҳсулотлари ҳамда озиқ-овқат хом ашёсини, саноат буюм-

ларини, бинокорлик материалларини, ион ҳосил қилувчи нурланиш манбаларини, кимёвий моддалар ва маҳсулотларни, биология воситаларини, озиқ-овқат хом ашёси, озиқ-овқат моллари ва дори-дармонлар бевосита тегиб турадиган идишлар, бошқа материалларни, бу материаллардан тайёрланадиган буюмларни, атир-упа ва пардоз маҳсулотларини ҳамда бошқа халқ истеъмоли молларини, тиббиёт ва иммунобиология дори-дармонларини ишлаб чиқариш ва қўлланишга доир норматив-техника ҳужжатларини Ўзбекистон Республикасининг Бош давлат санитария врачлари билан келишмаган ҳолда ишлаб чиққанлик учун;

4) корхоналар, бинолар ва иншоотларни, транспорт воситаларини, сув таъминоти, канализация ва оқова сувларни тозалаш тизимларини, гидротехника иншоотларини, бошқа объектларни санитария нормаларига, қондалари ва гигиена нормативларига риоя этмаган ҳолда ва давлат санитария назорати идоралари билан келишмасдан туриб лойиҳалаганлик, қурганлик, қайта қурганлик учун;

5) ер участкасидан давлат санитария назорати идоралари билан келишмасдан туриб янги қурилиш, объектларни қайта қуриш, кенгайтириш учун фойдаланганлик учун;

6) давлат санитария назорати идораларининг рўхсатсиз объектларни қабул қилиб олганлик ва фойдаланишга топширганлик учун;

7) озиқ-овқат хом ашёси ва маҳсулотларни сифатига қўйиладиган талабларга риоя этмаганлик, таркибда инсон ҳаёти ва саломатлиги учун хавфли бўлган радионуклидлар, захарли, биологик, кимёвий ва бошқа моддалар ва бирикмалар белгиланган гигиена нормативларидан юқори бўлган маҳсулотларни овуқатга ишлатганлик учун;

8) озиқ-овқат хом ашёси ва озиқ-овқат маҳсулотларини ишлаб чиқариш, сақлаш, ташиш ва сотиш чоғида санитария нормалари қондаларини ва гигиена нормативларини бузганлик учун;

9) қишлоқ хўжалик экинлари ва ҳайвонларининг ўсишини тезлаштирадиган моддаларни, ўсимликларни ҳимоя қилишнинг кимёвий ва биологик воситаларини, озиқ-овқат хом ашёсига, озиқ-овқат маҳсулотларига ва дори-дармонларга тегиб турадиган идишлар, бошқа материалларни, ем-хашакка қўшиб бериладиган озуқа

моддаларни давлат санитария назорати идораларининг рухсатсиз қўлланганлик учун;

10) чет элдан олинадиган технологиялар, материаллар, хом ашё ва маҳсулотларни етказиб беришда, сотишда ва улардан фойдаланишда санитария нормалари, қоидаларини ва гигиена нормативларини бузганлик учун;

11) хўжалик-ичимлик сув таъминоти марказлаштирилган тизимлари орқали берилаётган сувнинг сифати гигиена талабларига мос келмаслиги учун;

12) сув ҳавзаларидан рўзғорда ва маъмурий мақсадларда фойдаланганда, сувнинг сифати санитария нормалари ва талабларига мос келишини таъминламаганлик учун;

13) аҳоли пунктлари ва ҳудудларини сақлашнинг, саноат, қишлоқ хўжалик ва хўжалик рўзғор-чиқитларини, шу жумладан радиоактив ва заҳарли моддаларни тўплаш, сақлаш, ташиниш ва қайта ишлашнинг санитария қоидаларини бузганлик учун;

14) атмосфера ҳавосини муҳофаза қилишнинг санитария нормалари қоидалари ва гигиена нормативларини бузганлик учун;

15) барча тифдаги таълим муассасаларида соғлиқни сақлаш ва ижтимоий таъминот муассасаларида ва бошқа муассасалар ҳамда корхоналарда санитария нормалари қоидалари ва нормативларига риоя этмаганлик учун;

16) радиоактив моддалар, нон ҳосил қилувчи нурланиш манбалари билан ишлашда, шунингдек радиоактив чиқитларни кўмиб ташлаш чоғида радиация хавфсизлиги нормалари ва санитария қоидаларини бузганлик учун;

17) юқумли, паразитар касалликлар тарқалишининг олдини олиш ва уларни тугатиш чора-тадбирларини бажармаганлик учун;

18) давлат санитария-эпидемиология идоралари ва муассасаларининг йўлланмалари билан санитария-гигиена, тиббий, биологик, техникавий, социологик ва бошқа махсус экспертизалар ўтказишдан асоссиз бош тортганлик учун;

19) тиббий кўриклардан ўтмаган ёки саломатлиги туфанли меҳнатга яроқсиз деб топилган шахсларга ишлашга рухсат берганлик учун;

20) айрим тоифадаги фуқаролар мажбурий тиббий

кўриқдан ўтмаганлиги ёки кўриқдан ўтиш муддатларини бузганлиги учун;

21) давлат санитария назоратини амалга оширувчи идоралар ва муассасаларнинг кўрсатмаларини, хулосаларини ҳамда қарорларини бажармаганлик учун;

22) объектдаги санитария гигиена ҳолатини, эпидемия вазиятини ва радиация ҳолатини аниқлаш учун зарур бўлган материалларни беришдан бош тортганлик учун;

23) давлат санитария назоратини амалга оширувчи идораларга ва муассасалар томонидан ёпиб қўйилган объектларда муҳрларни узиб ташлаганлик ва ишни қайта бошлаганлик учун;

24) ишчи ва хизматчиларнинг айрим тоифалари, шунингдек яқка тартибдаги меҳнат фаолияти билан шуғулланувчи шахсларнинг мажбурий гигиена таълимидан ўтиш туғрисидаги қонун талабларини бузганлиги учун.

30-модда. Бош давлат санитария врачлари ва уларнинг ўринбосарлари қўллайдиган маъмурий жавобгарлик чоралари

Бош давлат санитария врачлари ва уларнинг ўринбосарлари санитария қонунлари, санитария нормалари, қондалари ва гигиена нормативлари бузилган, давлат санитария назоратини амалга ошираётган мансабдор шахсларнинг кўрсатмалари бажарилмаган тақдирда айбдор шахсларни маъмурий жавобгарликка тортиш, шу жумладан қўнидаги миқдорларда жарима солиш ҳуқуқига эгадирлар:

мансабдор шахсларга — кўпи билан икки ойлик даромади миқдориди;

бошқа шахсларга — кўпи билан бир ойлик даромади миқдориди.

Маъмурий жарима пуллари вилоятлар ва Тошкент шаҳрининг эпидемияга қарши жамғармаларига тушади.

Маъмурий жазо чоралари қўллангандан кейин бир йил давомида такрор содир этилган, шунингдек одамларнинг ҳалок бўлишига, гуруҳ бўлиб ёхуд оммавий тарзда касалланишига, заҳарланишига сабаб бўлган, аҳолининг саломатлигига катта зарар етказган хатти-ҳаракатлар учун айбдорлар Ўзбекистон Республикасининг қонунларига мувофиқ жиноий жавобгарликка тортиладилар.

31-м о д д а. Санитария нормалари, қоидалари ва гигиена нормативларини бузиш натижасида келтирилган зарарнинг ўрнини қоплаш

Мулкчиликнинг шаклларида қатъи назар, санитария қонунларини бузишда айбдор бўлган корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, бирлашмалар ва алоҳида шахслар шикастланганларни даволаш ва уларнинг саломатлигини тиклаш, даволаш-профилактика тадбирларига, санитария ҳолатини яхшилаш ва эпидемияга қарши тадбирларни амалга оширишга сарфланган харажатларни Ўзбекистон Республикасининг қонунларига мувофиқ тўлашлари шарт.

VI бўлим. Халқаро шартномалар

32-м о д д а. Халқаро шартномалар

Агар Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларида ушбу Қонундагидан бошқача қоидалар белгилаб қўйилган бўлса, у ҳолда халқаро шартномалар қоидалари қўлланади.

Ўзбекистон Республикасининг
Президенти

И. ҚАРИМОВ

**«ДАВЛАТ САНИТАРИЯ НАЗОРАТИ ТЎҒРИСИДА»ГИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИНИ
АМАЛГА КИРИТИШ ТАРТИБИ ҲАҚИДА**

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
1992 йил 3 июль

Қ А Р О Р И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси,
1992 йил, 9-сон, 356-модда)

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қарор қилади:

1. Ўзбекистон Республикасининг «Давлат санитария нazorати тўғрисида»ги Қонун матбуотда эълон қилинган пайтдан бошлаб амалга киритилсин.

2. ~~Ўзбекистон Республикаси Президентининг~~ ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси:

уч ой муддат ичида «Санитария нормалари, қоидалари ва гигиена нормативларига риоя қилмаслик ва санитарияга доир, эпидемияга қарши чора-тадбирларини ўтказмаганлик оқибатида одамлар саломатлигига ва атроф-муҳитга етказилган зарарнинг мулкчилик шаклидан қатъи назар, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, бирлашмалар, айрим шахслар томонидан тўланиши тартиби тўғрисида», «Санитария қонунлари бузилган ҳолларда диагностика чораларига; даволаш ва эпидемияга қарши кураш чора-тадбирларига қилинган ҳаражатларни тўлаш тартиби тўғрисида», «Санитария соҳасидаги ҳуқуқбузарликлар учун жарималар ундириш тартиби тўғрисида»ги низомларни тасдиқласин; 1992 йилнинг 1 декабрга қадар:

Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларини «Давлат санитария нazorати тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқ ҳолга келтириш ҳақидаги тәклифни Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашига тақдим этсин;

Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг қарорларини мазкур Қонунга мувофиқлаштирсин.

Ўзбекистон Республикаси Олий
Кенгашининг Раиси

Ш. ЙЎЛДОШЕВ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING ЖИНОЯТ-ПРОЦЕССУАЛ КОДЕКСИГА ЎЗГАРТИШЛАР ВА ҚЎШИМЧАЛАР КИРИТИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикасининг
1992 йил 3 июль

Қ О Н У Н И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси,
1992 йил, 9-сон, 358-модда)

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қарор қилади:

1959 йил 21 майдаги Ўзбекистон Республикасининг Қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодексига (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг Ведомостлари, 1959 йил, 6-сон, 3-модда) қуйидаги ўзгаришлар ва қўшимчалар киритилсин:

1. Кодекс қуйидаги мазмунда бўлган 47²-модда ва ўн учинчи¹ боб билан тўлдирилсин:

47²-м о д д а. Суриштирув идоралари, терговчи, прокурор ва суднинг жараён қатнашчилари ҳамда ўзга шахсларнинг ҳавфсизлигини таъминлаш чора-тадбирларни кўриш борасидаги вазифалари

Жабрланувчига, гувоҳ ёки ишда қатнашаётган бошқа шахсларга, шунингдек уларнинг оила аъзолари ёки яқин қариндош-уруғларига, улдириш, зўрлик қилиш, шахсий мол-мулкнинг йўқ қилиб ташлаш ёхуд мол-мулкига шикаст етказиш билан ёнгики ўзга ғайриқонуний хатти-ҳаракатлар билан таҳдид қилинаётир, дейиш учун етарли маълумотлар мавжуд бўлган тақдирда суриштирув идораси, терговчи, прокурор, суд, бу шахсларнинг ҳаёти, саломатлиги, шаъни, қадр-қиммати ва мол-мулкнинг муҳофаза қилиш, шунингдек аибдорларни аниқлаш ҳамда уларни жавобгарликка тортиш юзасидан чора-тадбирлар кўришлари шарт.

Суд, прокурор, шунингдек терговчи ва суриштирув идораси прокурорнинг розилиги билан милиция идораларига ишда қатнашаётган шахсларнинг ҳаёти, сало-

матлиги, шаъни, қадр-қиммати ва мол-мулки муҳофаза қилинишини таъминловчи барча чора-тадбирларни куриш хусусида ёзма равишда топшириқ беришга ҳақ-лидирлар.

Мийлиция идораси жиндий ишда хавф остида қолган шахсларга доир мавжуд маълумотлардан, бу хавфнинг эҳтимол тутилган характери, манбаларни, жойи, вақти ва бошқа ҳолатлар ҳақида хабардор этилиши лозим».

«Ун учинчи» боб

Телефонлар ва бошқа сўзлашув қурилмалари орқали олиб борилаётган сўзлашувларни эшитиш

160¹-м о д д а. Сўзлашувни эшитиш учун асослар

Қўзғатилган жиндий иш юзасидан гумон қилинаётган шахснинг, айбланувчининг телефонлар ва бошқа сўзлашув қурилмалари орқали сўзлашувларини эшитиш оқибат-натигада ишга доир муҳим аҳамиятга эга маълумотлар олинадиган деб, ҳисоблаш учун етарли асослар мавжуд бўлган тақдирда прокурорнинг рухсати билан сурштирув идораси ёки терговчининг қарорига биноан ёхуд суднинг ажримига кўра амалга оширилиши мумкин.

Жабрланувчига, гувоҳга, худди шунингдек уларнинг қариндош-уруғлари ва яқин кишиларига нисбатан зўрлик қилиш, таъмагирлик қилиш ёки ўзга ғайриқонуний хатти-ҳаракатлар содир этиш таҳдиди мавжуд бўлган тақдирда ана шу шахсларнинг аризалари ёки ёзма равишда берган розилигига кўра прокурорнинг рухсати билан ёнги суднинг ажримига биноан уларнинг телефонлари ё ўзга сўзлашув қурилмалари орқали олиб борилаётган сўзлашувни эшитиш мумкин.

160²-м о д д а. Телефон орқали сўзлашувлар ва бошқа хил сўзлашувларни эшитиш тартиби

Терговчи ёки сурштирув идораси сўзлашувларни эшитиши, зарур ҳолларда бу ишга мутахассисни жалб этиши мумкин. Терговчи, сурштирув ўтказаетган шахс, прокурор ва судья топшириқ ёзади. Бу топшириқнома ижро этиш учун ички ишлар идораси ёки миллий хавф-

сизлик хизматининг сўзлашувларни эшитиш махсус бў-
линмаси (хизмати) раҳбарига юборилади.

Эшитилаётган маълумотларнинг характери ва ҳаж-
ми, шунингдек сўзлашувларни эшитишнинг бориши ва
натижаларини қайд қилиш шакли суриштирув идораси-
нинг, терговчининг, прокурорнинг қарорида ёки суднинг
ажримида белгилаб берилади.

Телефон сўзлашувлари ва бошқа сўзлашувлар олти
ойдан ортиқ давом этиши мумкин эмас.

Телефонлар ва бошқа сўзлашув қурилмалари орқа-
ли олиб борилаётган сўзлашувларни эшитиш ҳамда
магнит лентасига овоз ёзиб олишда иштирок этаётган-
лар ўзларига маълум бўлиб қолган маълумотларни
овоза қилганлик учун жавобгар бўлишлари хусусида
огоҳлантирилади.

160-м о д д а. Телефон орқали сўзлашув ва бошқа хил сўзлашувларни эшитишнинг фонограммаси ҳамда баёни

Телефонлар ва бошқа сўзлашув қурилмалари орқа-
ли олиб борилаётган сўзлашувларни эшитиш чоғида
овоз магнит лентасига ёзиб олиниши мумкин. Эшитиш
ўтказилганлиги ва магнит лентасига овоз ёзиб олинган-
лиги тўғрисида баён тузилиб, унда ишга тааллуқли
сўзлашувлар фонограммасининг қисқача мазмуни ифо-
да этилади. Фонограмма муҳрланиб, баёнга тикиб қў-
йилади, унинг ишга тааллуқли бўлмаган қисми эса
ҳукм қонуний кучга кирганидан кейин йўқ қилиб юбо-
рилади.

Сўзлашув эшитилганлиги ва овоз магнит лентасига
ёзиб олинганлигига доир баёнда абонент рақами, сўз-
лашув эшитилган ва овоз магнит лентасига ёзиб олин-
ган вақт, жой, бу ишларни бажарган шахсларга доир
маълумотлар, шунингдек иш учун аҳамиятга эга бўли-
ши мумкин бўлган бошқа маълумотлар акс эттирилади.

Сўзлашув эшитилганлиги ва овоз магнит лентасига
ёзиб олинганлигига доир баён ушбу Кодекс 117-модда-
си талабларига риоя этилган ҳолда тузилади ва бу
ишларни амалга оширган шахслар томонидан имзола-
нади».

2. 12-м о д д а н и н г иккинчи қисми қуйидагича таҳ-
рирда баён этилсин:

«Бундан ташқари ўн олти ёшга тўлмаган шахсларнинг жиноятларига доир ишлар бўйича, ишда қатнашаётган шахслар ҳаётининг сир тутиладиган томонлари тўғрисидаги маълумотлар ошкор бўлишининг олдини олиш мақсадида жиний алоқаларга доир ва бошқа ишлар бўйича, шунингдек жабрланувчи, гувоҳ ҳамда ишда қатнашувчи бошқа шахсларнинг, уларнинг оила аъзолари ёки яқин қариндош-уруғларининг хавфсизлигини таъминлаш манфаатлари талаб қилган ҳолларда суднинг асослантирилган ажримига биноан иш ёпиқ судда кўрилишига йўл қўйилади».

3. 13 ва 14-моддалар қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«13-модда. Гумон этилаётган шахснинг, айбланувчи ва судланувчининг ҳимоя ҳуқуқи таъминланиши

Гумон этилаётган шахс, айбланувчи ва судланувчи ҳимоя ҳуқуқига эгадир.

Суд, прокурор, терговчи ва суриштирув ўтказаетган шахс гумон этилаётган шахс, айбланувчи ҳамда судланувчига қонунда белгиланган воситалар ва усуллар билан ҳимояланиш имкониятини, шунингдек уларнинг шахсий ва мулкый ҳуқуқлари муҳофаза қилинишини таъминлаб беришлари шарт.

14-модда. Ишнинг ҳолатларини ҳар тарафлама, тўла ва холис текшириш

Суд, прокурор, терговчи ва суриштирув ўтказаетган шахс ишнинг ҳолатлари ҳар тарафлама, тўла ва холис текширилиши учун қонунда назарда тутилган барча чораларни кўришлари, гумон қилинаётган шахс, айбланувчи ва судланувчининг ҳам айбини очадиган, ҳам уларни оқлайдиган, шунингдек уларнинг жавобгарлигини оғирлаштирадиган ва енгиллаштирадиган ҳолатларни аниқлашлари шарт.

Суд, прокурор, терговчи ва суриштирув ўтказаетган шахс исботлаш вазифасини гумон қилинаётган шахс, айбланувчи ва судланувчи зиммасига юклаб қўйишга ҳақли эмас.

Гумон қилинаётган шахс, айбланувчи, судланувчи ва ишда қатнашаётган бошқа шахслардан мажбурлаб

кўрсатувлар олиш, худди шунингдек зўрлик ишлатиш, таҳдид қилиш ва бошқа ғайриқонуний йўллар билан далил-исбот тўплаш ман этилади».

4. 35-модданинг учинчи ва тўртинчи қисмлари чиқариб ташлансин.

5. 36-модданинг учинчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Жабрланувчи шахсан ўзи ёки ўз вакили орқали суд муҳокамасида айбловни қўллаши мумкин».

6. 40¹-модданинг иккинчи қисми «Гумондор» сўздан кейин, «ҳимоячига эга бўлишга» сўзларни билан тўлдирилсин.

7. 42-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«42-модда. Жиноят судлов ишларини юргизишда ҳимоячининг иштироки»

Ҳимоячининг ишда қатнашишига айбнома эълон қилинган пайтдан бошлаб, жиноят содир қилинганликда гумон этилаётган шахс ушланган ёки унга нисбатан қамоққа олиш тарзидаги эҳтиёт чораси айбнома эълон қилингунга қадар қўлланилган тақдирда эса унга ушлаб туриш баёни ёхуд қамоққа олиш тарзидаги эҳтиёт чорасини қўллаш ҳақидаги қарор эълон қилинган пайтдан бошлаб, аммо ушланган вақтдан сўнг йигирма тўрт соатдан кечиктирмай йўл қўйилади. Башарти, ушбу муддат ичида гумон этилаётган шахс ёки айбланувчи танлаган ҳимоячи ҳозир бўлишининг имкони топилмаса, суриштирув ўтказаетган шахс, терговчи ва прокурор гумон этилаётган шахсга ёки айбланувчига бошқа ҳимоячи чақиришни таклиф қилишга ҳақлидирлар, ёинки ҳуқуқий маслаҳат идораси орқали уларни ҳимоячи билан таъминлайдилар.

Адвокатларнинг, касаба уюшмалари ва бошқа жамоат ташкилотлари вакилларининг муайян ташкилотлар аъзоларига тааллуқли ишлар юзасидан ҳимоячи сифатида қатнашишларига йўл қўйилади. Суриштирув идораси, терговчи ва судьянинг қарорига ёки суднинг ажримига кўра бошқа шахсларнинг ҳам ҳимоячи сифатида қатнашишларига йўл қўйилади.

Ҳуқуқий маслаҳат идорасининг мудирини ёки адвокатлар ҳайъатининг раёсатини гумон этилаётган шахсни айбланувчи ёхуд судланувчини ҳимоя қилиш учун адвокат тайинлашлари шарт. Ҳуқуқий маслаҳат идорасининг

мудирини ёки адвокатлар ҳайъатининг раёсати, шунингдек ишни юргизаётган суриштирув идораси, дастлабки тергов идораси, прокурор, суд Ўзбекистон Республикаси Президентини ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланадиган тартибда гумон этилаётган шахсни, айбланувчини, судланувчини ҳуқуқий ёрдам ҳақини тўлашдан бутунлай ёки қисман озод қилишга ҳақлидир. Ҳуқуқий маслаҳат идораси мудирини ёки адвокатлар ҳайъатининг раёсати ҳақ тўлашдан бундай озод қилишга йўл қўйгани тақдирда ҳимоячининг меҳнатига адвокатлар ҳайъати маблағлари ҳисобидан, бошқа ҳолларда давлат ҳисобидан ҳақ тўланади.

Адвокатлар меҳнатига Ўзбекистон Республикаси Президентини ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси белгиладиган тартибда ҳақ тўлаш ёки адвокат суриштирувида, дастлабки терговда ва судда тайинлаш асосида қатнашган ҳолларда унинг меҳнатига ҳақ тўлаш учун кетган ҳаражатлар бюджет ҳисобидан амалга оширилади. Бундай ҳолда давлатдан кетган ҳаражатларни қоплаш маҳкумнинг зиммасига юклатилиши мумкин».

8. 43-модданинг биринчи ва иккинчи қисмлари қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Вояга етмаганларнинг, соқовлар, карлар, кўрлар ва жисмоний ёки руҳий нуқсонли туфайли ўзининг ҳимоя ҳуқуқини ўзи амалга ошира олмайдиган бошқа шахсларнинг, шунингдек судлов иши юритилаётган тилни билмайдиган шахсларнинг ишлари бўйича суриштирув ва дастлабки тергов ўтказиш, бундай ишларни судда кўриб чиқиш чоғида ҳимоячининг иштирок этиши шарт. Бундай ҳолларда ушбу Кодекснинг 42-моддаси биринчи бандида уқтирилган пайтдан бошлаб ҳимоячининг ишда иштирок этишига йўл қўйилади.

Улим жазоси тайинланиши мумкин бўлган жиноятларни содир қилишда айбланаётган шахсларнинг ишлари бўйича айбнома эълон қилинган пайтидан бошлаб ҳимоячининг иштирок этиши шартдир. Ўзбекистон Республикаси қонунларида белгилаб қўйиладиган бошқа ҳолларда ҳам ҳимоячининг ишда иштирок этиши шарт бўлиши мумкин»;

учинчи қисмдан «Айбланувчи ҳимоячининг иштирок этиши тўғрисида илтимос қилган ёки» деган сўзлар чиқариб ташлансин.

9. 44, 45 ва 46-моддалар қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«44-м о д д а. Ҳимоячини таклиф қилиш, тайинлаш ва ўзгартириш

Ҳимоячини гумон қилинаётган шахс, айбланувчи ва судланувчи томонидан, гумон қилинаётган шахс, айбланувчи ёки судланувчининг топшириғи ёхуд розилиғи билан уларнинг қонуний вакиллари, қариндош-уруғлари ёки бошқа шахслар томонидан таклиф қилинади.

Гумон қилинаётган шахс, айбланувчи ёки судланувчининг илтимосига биноан ҳимоячининг қатнашуви сурштирув ўтказаетган шахс, терговчи ёки суд томонидан таъминланади.

Гумон қилинаётган шахс, айбланувчи ёки судланувчи танлаган ҳимоячининг узоқ вақт ишда иштирок этиш имкони бўлмаса, суриштирув ўтказаетган шахс, терговчи ва суд гумон қилинаётган шахс, айбланувчи ёки судланувчига бошқа ҳимоячи чақиришни таклиф қилишга ёхуд гумон қилинаётган шахс, айбланувчи ёки судланувчига ҳуқуқий маслаҳат идораси орқали ҳимоячи тайинлашга ҳақлидирлар.

Башарти, гумон қилинаётган шахслар, айбланувчи ёки судланувчилар икки нафар ва ундан ортиқ бўлиб, улардан бирини ҳимоя қилиш манфаатлари иккинчисини ҳимоя қилиш манфаатларига зид келса, айти бир шахс юқорида уқтирилган шахслардан икки нафар ёки ундан ортигининг ҳимоячиси бўла олмайди.

45-м о д д а. Ҳимоячидан воз кечиш

Гумон қилинаётган шахс, айбланувчи ёки судланувчи иш юритилаётган исталган вақтда ҳимоячидан воз кечишга ҳақлидир. Бундай воз кечишга фақат гумон қилинаётган шахс, айбланувчи ёки судланувчининг ташаббуси билангина йўл қўйилади ва у давлат ёки жамоат қораловчисининг, шунингдек бошқа гумон қилинаётган шахслар, айбланувчилар ва судланувчилар ҳимоячиларининг ишда қатнашишига тўсқинлик қилмайди.

Ушбу Кодекснинг 43-моддасига мувофиқ ҳимоячининг қатнашиши шарт бўлган ҳолларда ҳимоячидан воз кечиш истаги қондирилмайди.

46-м о д д а. Ҳимоячининг мажбуриятлари ва ҳуқуқлари

Ҳимоячи гумон этилаётган шахсни, айбланувчи ёки судланувчини оқлайдиган, уларнинг жавобгарлигини камайтирадиган ҳолатларни аниқлаш мақсадида ҳимоя қилишнинг қонунда кўрсатилган барча воситалари ва усулларидан фойдаланиши ҳамда уларга зарур юридик ёрдам кўрсатиши шарт.

Ҳимоячи ишда қатнашишга рухсат этилган вақтдан бошлаб: айбнома эълон қилинаётган чоғда иштирок этишга, гумон этилаётган шахс ёки айбланувчини сўроқ қилишга, шунингдек улар иштирокида ўтказиладиган бошқа тергов ҳаракатлари вақтида қатнашишга; ишга доир барча материаллар билан танишиш ҳамда улардан зарур маълумотларни кўчириб олишга; суд терговиде қатнашишга; далил-исботларни тақдим этишга; нятимосларни баён этишга; раддиялар беришга; суриштирув ўтказиладиган шахс, терговчи, прокурор ва суднинг ҳаракатлари ҳамда қарорлари юзасидан шикоят қилишга ҳақлидир. Ҳимоячи ишда қатнашишга рухсат этилган вақтдан бошлаб ушланган шахс ёки қамоқда сақланаётган, гумон этилаётган шахс ёхуд айбланувчи билан истаганча ва давомийлиги чекланмаган ҳолда танҳоликда учрашишга ҳақлидир.

Тергов ҳаракатлари олиб борилаётганда иштирок этаётган ҳимоячи сўроқ қилинаётган шахсга саволлар беришга, тергов баёнидаги ёзувларнинг нотўғрилиги ёки тўлиқ эмаслиги юзасидан ёзма фикр-мулоҳазалар билдиришга ҳақлидир.

Ҳимоячи ҳимояни амалга ошириши муносабати билан ўзига маълум қилинган маълумотларни ошкор этишга ҳақли эмас.

Ўзбекистон Республикасининг қонунларида ҳимоячининг бошқа ҳуқуқлари ҳам назарда тутилиши мумкин.

Адвокат гумон этилаётган шахсни, айбланувчини ёки судланувчини ҳимоя қилиш бўйича ўз зиммасига олган вазифадан воз кечишга ҳақли эмас».

10. 50-модданинг иккинчи қисми «тергов ва суд ҳаракатларининг протоколлари» сўзларидан сўнг «видеоёзувлар, кинофото, суратлар ва магнит лентаси ёзувларидан иборат материаллар» деган сўзлар билан тўлдирилсин.

11. 54-модданинг иккинчи қисми қўйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Гувоҳ узрли сабабларсиз келмаса, суриштирув ўтказаетган шахс, терговчи, прокурор ва суд уни мажбурий равишда олиб келтиришга ҳақлидир. Гувоҳ қасддан судда ҳозир бўлишдан бош тортгани тақдирда, суд бундай шахсларга нисбатан маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги қонунларда назарда тутилган тартиб ва миқдорларда маъмурий жазо белгилashi ҳам мумкин».

12. 78-модданинг учинчи қисми қўйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Суриштирув ўтказаетган шахс, терговчи, прокурор, суд эҳтиёт чораси сифатида ҳибсга олиш танланганлиги тўғрисида гумон қилинаётган шахс, айбланувчи ва судланувчининг иш жойига, ўқиш жойига, oilасига ёки яқин қариндош-уруғларидан бирига зудлик билан маълум қилади. Ҳибсга олиш тўғрисидаги қарор ёки ажрим қамоқ жойига жўнатилади. Башарти, гумон қилинаётган шахс, айбланувчи ёки судланувчи хорижий давлат фуқароси бўлса, қарор ёки ажрим Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлигига ҳам юборилади».

13. 98-модданинг биринчи қисми қўйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Суриштирув идоралари зиммасига жиноят аломатларини ва жиноятни содир этган шахсларни топиш, ушбу Кодекснинг қоидаларига мувофиқ текшириб чиқилганидан сўнг жинoий иш юзасидан исбот сифатида фойдаланилиши мумкин бўлган ҳақиқий маълумотларни аниқлаш мақсадида зарур оператив-қидирув чораларини кўриш, шу жумладан видеоёзувлар, кинофото, суратлар ва овоз ёзиш воситаларидан фойдаланган ҳолда оператив-қидирув чораларини кўриш вазифаси юклатилади».

14. 99-модданинг биринчи қисми қўйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Жиноятнинг мавжуд аломатларига кўра дастлабки тергов ўтказилиш шарт бўлса, суриштирув идораси жинoий иш қўзғайди ва ушбу Кодексга амал қилган ҳолда жиноят аломатларини аниқлаш ҳамда мустаҳкамлаш юзасидан; кўздан кечириш, тинтув ўтказиш, ишга дахлдор нарсаларни олиб қўйиш, телефон орқали ва бошқа хил сўзлашувларни эшитиш, мол-мулкни хатлаш, гумон қилинаётган шахсларни гувоҳлантириш, ушлаш,

сўроқ қилиш, жабрланувчи ва гувоҳларни сўроқ қилишдан иборат кечиктириб бўлмайдиган тергов ҳаракатларини амалга оширади, зарур ҳолларда эса экспертиза тайинлайди».

15. 100-моддада:

учинчи қисмдан «ишдаги материаллар билан уларни таништирмайди» деган сўзлар чиқариб ташлансин; тўртинчи қисм чиқариб ташлансин.

16. 113-модданинг бешинчи қисмидаги «жабрланувчига, гражданлик даъвогари ва гражданлик жавобгарига», деган сўзлар «шунингдек жабрланувчига, гражданлик даъвогарига, гражданлик жавобгари ва уларнинг вакилларига» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

17. 115-модданинг биринчи, иккинчи ва учинчи қисмларидаги «терговчи» сўзи «суриштирув ўтказаетган шахс, терговчи» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

18. 117-модданинг олтинчи қисми «фонограммалар» деган сўздан кейин «видеоёзувлар» деган сўз билан тўлдирилсин.

19. 176-модданинг тўртинчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Иш тўхтатилганлиги тўғрисида айбланувчига, жабрланувчига, гражданлик даъвогарига, гражданлик жавобгарига ва уларнинг вакилларига тўхтатиш важлари кўрсатилган ҳамда уларга иш материаллари билан танишиш ҳуқуқи тушунтирилган ҳолда ёзма равишда маълум қилинади».

20. 178-модданинг номи ва биринчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«178-м о д д а. Жабрланувчи, гражданлик даъвогари, гражданлик жавобгари ва уларнинг вакилларини ишга тааллуқли барча материаллар билан таништириш

Тергов ниҳоясига етказилиб, тўпланган далиллар айблов хулосаси тузиш учун етарли деб топгач, терговчи бу ҳақда жабрланувчига, гражданлик даъвогарига, гражданлик жавобгарига ва уларнинг вакилларига маълум қилиши, аynи вақтда уларга ишга доир барча материаллар билан танишиш, худди шунингдек дастлабки терговни тўлдириш тўғрисида илтимоснома билан ариза бериш ҳуқуқига эга эканликларини тушун-

тириши шарт. Шундан сўнг уларнинг ҳар бирига ишга доир барча материаллар тикилган ва рақамланган ҳолда танишиб чиқиш учун тақдим этилиб, бу хусусда баён тузилади. Жабрланувчи, гражданлик даъвогари, гражданлик жавобгари ва уларнинг вакиллари ишга доир материаллар билан танишиш чоғида ундан зарур маълумотларни кўчириб олишга ҳақлидирлар. Башарти, дастлабки тергов ўтказиш чоғида видеоёзув олиб борилган, кинога олинган ёки овоз магнит лентасига ёзиб олинган бўлса, бу воситалар юқорида уқтириб ўтилган шахсларнинг илтимосига кўра намоёйиш этилиши ёки эшиттирилиши мумкин»;

иккинчи қисм чиқариб ташлансин. Шу муносабат билан учинчи ва тўртинчи қисмлар тегишинча иккинчи ва учинчи қисмлар деб ҳисоблансин.

21. 179-моддада:

иккинчи қисм қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Ушбу Кодекснинг қоидалари бўйича ҳимоячининг иштирок этиши шарт бўлган ҳолларда, шунингдек ушбу Кодекснинг 42-моддасида назарда тутилган ҳолларда терговчи ишга доир барча материалларни айбланувчига ва айни бир вақтда ҳимоячига кўрсатади. Ҳимоячи ҳозир бўлмаган тақдирда тергов иши юргизишга доир материалларни кўрсатиш кечиктирилиши лозим, бироқ кечиктириш муддати беш суткадан ошмаслиги керак. Бу муддат ичида айбланувчи танлаган ҳимоячининг ҳозир бўлиш имкони топилмаса, терговчи бошқа ҳимоячини чақириш чорасини кўради»;

учинчи қисмидаги «киносъёмка ёки овоз ёзиш» деган сўзлар «видеоёзувлар, киносъёмка ёки овоз ёзиш» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

22. 180-модданинг 7-бандидан «терговчининг рухсати билан» деган сўзлар чиқариб ташлансин.

23. 182-модда:

учинчи қисмидаги «қўшимча тергов ҳаракатларини ўтказиш вақтида ҳимоячи иштирок қилаётган бўлса, у гувоҳга, жабрланувчига, экспертга ва айбланувчига, терговчи орқали саволлар беришга» деган сўзлар «қўшимча тергов ҳаракатларини ўтказиш вақтида иштирок қилаётган ҳимоячи гувоҳ, жабрланувчи, эксперт ва айбланувчига саволлар беришга» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

тўртинчи қисмидаги «гражданлик даъвогарини ва гражданлик жавобгарини» деган сўзлар «гражданлик

даъвогари, гражданлик жавобгари ва уларнинг вакиллари» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

24. 221-модданинг биринчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Айблов хулосасининг кўчирма нусхаси ва судга чақирув қоғози судланувчига, шунингдек жабрланувчига ёки унинг вакилига топширилади. Агар ишни судга ошириш тўғрисидаги масалани ҳал этиш чоғида айблов ёки эҳтиёт чораси, ёхуд судга чақирилиши лозим бўлган шахсларнинг рўйхати ўзгартирилган бўлса, судланувчига, шунингдек жарланувчига ёки унинг вакилига суд чиқарган тегишли ажримнинг ёки судья қарорининг кўчирма нусхалари ҳам топширилади».

25. 249-модда қуйидаги мазмунли бешинчи қисм билан тўлдирилсин:

«Гражданлик даъвогари ёки гражданлик жавобгари қасддан судда ҳозир бўлишдан бош тортгани тақдирда суд бундай шахсларга нисбатан маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги қонунларда назарда тутилган тартиб ва миқдорларда маъмурий жазо белгилаши мумкин».

26. 250-модда қуйидаги мазмунли учинчи қисм билан тўлдирилсин:

«Жабрланувчи қасддан судда ҳозир бўлишдан бош тортгани тақдирда, у маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги қонунларда назарда тутилган тартиб ва миқдорларда жавобгар бўлади».

27. 254-модданинг иккинчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Гувоҳ, эксперт ёки мутахассис узрли сабабларсиз ҳозир бўлмаса, суд уларни мажбурий равишда олиб келиш ҳақида ажрим чиқаришга ҳақлидир. Гувоҳ, эксперт ёки мутахассис қасддан судда ҳозир бўлишдан бош тортган тақдирда суд уларга нисбатан маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги қонунларда назарда тутилган тартиб ва миқдорларда маъмурий жазо белгилаши ҳам мумкин».

28. 256-модданинг номи ва биринчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«256-м о д д а. Жабрланувчи, гражданлик даъвогари, гражданлик жавобгари ва уларнинг вакилларига ўз ҳуқуқларини тушунтириш

Раислик қилувчи жабрланувчи, гражданлик даъвогари, гражданлик жавобгари ва уларнинг вакилларига ушбу Кодекснинг 36—38-моддаларида назарда тутилган ўз ҳуқуқларини тушунтириб беради.

29. 276-модда:

Биринчи қисм қуйидагича таҳрирда баён этилсин:
«Судлов тергови тугаганидан сўнг суд судлов музокараларига ўтади. Судлов музокаралари ишда қатнашаётган давлат ва жамоат қораловчиларининг, шунингдек жабрланувчи, гражданлик даъвогари, гражданлик жавобгари ёки улар вакилларининг, жамоат ҳимоячисининг, ҳимоячи ёки агар ҳимоячи суд мажлисида қатнашаётган бўлса, судланувчининг нутқларидан иборат бўлади. Давлат ва жамоат қораловчиларининг сўзга чиқиш навбатини уларнинг фикрларини ҳисобга олган ҳолда суд белгилайди. Жамоат ҳимоячисининг сўзга чиқиш навбати ҳам худди шу тарзда белгиланади»;

иккинчи ва учинчи қисмлар чиқариб ташлансин. Шу муносабат билан тўртинчи, бешинчи, олтинчи ва еттинчи қисмлар тегишинча иккинчи, учинчи, тўртинчи ва бешинчи қисмлар деб ҳисоблансин.

30. 332-модда биринчи қисмининг биринчи банди «жабрланувчи» деган сўздан кейин «ва унинг вакили» деган сўзлар билан тўлдирилсин.

31. 413-модданинг биринчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Жиноят содир этганликда гумон қилиниб ушланган шахслар қуйидаги ҳуқуқларга эгалар:

ўзларининг нимада гумон қилинаётганликларини билиш;

ушбу Кодекс 43-моддаси биринчи қисмида назарда тутилган ҳолларда ҳимоячи таклиф этилишини талаб қилиш;

исботлар тақдим этиш;

ушлашнинг қай даражада тўғри эканлигини текширишни прокурордан талаб қилиш. Ушланганларни сақлаш жойи маъмурияти баён қилинган талаб ҳақида прокурорга дарҳол маълум қилади;

суриштирув ўтказаетган шахс, терговчи ёки проку-

рорнинг хатти-ҳаракатлари ва қарорлари устидан шикоят қилиш, тушунтиришлар бериш, илтимос қилиш ва рад этиш;

ушбу Кодекснинг 416-моддасида белгиланган тартибда давлат идораларига, жамоат ташкилотлари ва мансабдор шахсларга шикоят ҳамда аризалар билан муурожаат қилиш;

ўз кийим-кечаги ва пойабзалидан, шунингдек бошқа зарур ашё ва буюмлардан фойдаланиш, бундай ашё ва буюмлар рўйхати ушланганларни сақлаш жойларининг ички тартиб қоидаларида белгилаб қўйилади».

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

И. ҚАРИМОВ

**ГУВОҲЛАР, ЖАБРЛАНУВЧИЛАР, ЭКСПЕРТЛАР,
МУТАХАССИСЛАР, ТАРЖИМОНЛАР ВА
ХОЛИСЛАРНИНГ ҚИЛГАН ХАРАЖАТЛАРИНИ
ТЎЛАШ ТАРТИБИ ВА МИҚДОРЛАРИ ТУҒРИСИДА**

**Ўзбекистон Республикасининг
1992 йил 3 июль**

Қ О Н У Н И

**(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси,
1992 йил, 9-сон, 359-модда)**

**Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қарор
қилади:**

1. Суриштирув органига, терговчи, прокурор ҳузурига ёки судга чақириладиган гувоҳлар, жабрланувчилар, экспертлар, мутахассислар, таржимонлар ва холисларга ўз турар жойидан шу чақирилган ерга келиш ва бу ердан қайтиб кетиш харажатлари корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг ходимларига хизмат сафарига бориш ва қайтиш харажатларини қоплаш учун белгиланган тартибда тўланади.

2. Гувоҳлар, жабрланувчилар, экспертлар, мутахассислар, таржимонлар ва холислар ўзларининг доимий яшаш жойларидан ташқаридаги суриштирув органига, терговчи, прокурор ҳузурига ёки судга чақирилганда ва улар шу чақирилган жойда бир суткадан ортиқ туришлари лозим бўлганда, уларга турар жой биносини ижарага ояганлик учун қилинган харажатлар ва суткалик харажатлар, шунингдек хизмат сафари билан боғлиқ қўшимча харажатлар корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар ходимларининг хизмат сафари билан боғлиқ бўлган харажатларни қоплаш учун белгиланган тартибда ва миқдорда тўланади.

3. Экспертлар, мутахассислар бажарган иш учун соатига беш сўмдан ўн сўмгача миқдорда ҳақ тўланади. Алоҳида ҳолларда, экспертизага юқори малакали мутахассислар жалб қилинган тақдирда, экспертиза учун тўланадиган ҳақнинг миқдори эксперт ва мутахассиснинг ўзи билан келишиб туриб юқорида кўрсатилган нормадан ошиқча белгиланиши мумкин, лекин бу миқдор соатига ўн беш сўмдан ортиқ бўлмаслиги лозим.

4. Таржимонлар ёзма таржимага ҳар 1000 босма (қўлёзма) белги учун ўн сўм миқдорда ҳақ оладилар.

Суд мажлисларида ёки суриштирув органлари ва дастлабки тергов органлари ўтказадиган сўроқларда таржимон сифатида қатнашганлик учун таржимонлар соатига уч сўмдан ҳақ оладилар.

5. Экспертлар, мутахассислар ва таржимонлар бажарган ишлари учун суриштирув ёки дастлабки тергов органларининг қарорига ёхуд суднинг ажримига биноан ҳақ оладилар.

Бу ҳақнинг миқдори эксперт, мутахассис ёки таржимонни чақирган идора томонидан уларнинг малакаси ва ишнинг мураккаблиги, шунингдек бажарилган иш учун сарфланган вақтни ҳисобга олиб белгиланади.

6. Ушбу Қонунда кўрсатилган барча пуллар чақирувчи орган томонидан: жиний ишлар бўйича — смета бўйича махсус ажратиладиган маблағлар ҳисобидан, фуқаролик ишлари бўйича эса — тарафлар берадиган пуллар ҳисобидан тўланади, тарафлар иш юзасидан қилинадиган харажатларни тўлашдан озод этилган ҳоллар бундан мустаснодир. Бундай ҳолларда пуллар смета бўйича ажратиладиган маблағлар ҳисобидан тўланади.

7. Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг 86-моддасига мувофиқ гувоҳлар, жабрланувчилар, экспертлар, мутахассислар, таржимонлар ва ҳолисларга тўланадиган маблағлар жиний ишлар бўйича суд харажатларига қўшилади ва Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг 87-моддасида белгиланган тартибда ундириб олинади.

Суд томонидан ундириб олинган суд харажатлари республика бюджетига тушади.

8. Гувоҳлар, жабрланувчилар, экспертлар, мутахассислар, таржимонлар ва ҳолисларга ҳақ уларни чақирган орган томонидан бу шахслар ўз вазифаларини бажариб бўлганларидан кейин, тегишли пуллар иш юзасидан қилинган харажатлар тарзида ёки ҳукм этилганлардан суд харажатлари тарзида ташқаридан олинган ва ундириб олинган ёки олинмаганлигидан қатъи назар дарҳол тўланиши керак.

9. Суриштирув органига, терговчи, прокурор ҳузурига ёки судга гувоҳлар, жабрланувчилар, экспертлар, мутахассислар, таржимонлар ва ҳолислар сифатида чақириладиган ҳарбий хизматчиларнинг харажатларини

(йўлкира ҳақи, суткалик ҳақ ва квартира ҳақи) суд ҳарбий қисмларнинг талабига биноан ва ҳарбий хизматчиларнинг пул таъминоти тўғрисидаги Низомда белгиланган нормалар бўйича тўлайди.

10. Ушбу Қонун хизмат топшириғи сифатида ўз вазифаларини бажарадиган экспертлар, мутахассислар ва таржимонларга тааллуқли эмас.

Ўзбекистон Республикасининг
Президенти

И. ҚАРИМОВ

**«ГУВОҲЛАР, ЖАБРЛАНУВЧИЛАР, ЭКСПЕРТЛАР,
МУТАХАССИСЛАР, ТАРЖИМОНЛАР ВА
ХОЛИСЛАРНИНГ ҚИЛГАН ХАРАЖАТЛАРИНИ
ТУЛАШ ТАРТИБИ ВА МИҚДОРЛАРИ ТЎҒРИСИ-
ДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ
ҚОНУНИНИ АМАЛГА КИРИТИШ ҲАҚИДА**

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
1992 йил 3 июль

Қ А Р О Р И

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси,
1992 йил, 9-сон, 360-модда)

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қарор
қилади:

1. «Гувоҳлар, жабрланувчилар, экспертлар, мутахассислар, таржимонлар ва холисларнинг қилган харажатларини тўлаш тартиби ва миқдорлари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонуни 1992 йил 1 августдан кучга киритилсин.

2. Қуйидагилар ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин:

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсатининг «Гувоҳлар, жабрланувчилар, экспертлар, таржимонлар ва холисларнинг қилган харажатларини тўлаш тартиби ва миқдорлари тўғрисида»ги 1963 йил 4 февралдаги Фармони (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1963 йил, 4-сон, 9-модда);

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати 1967 йил 25 январда қабул қилган «Гувоҳлар, жабрланувчилар, экспертлар, таржимонлар ва холисларнинг қилган харажатларини тўлаш тартиби ва миқдорлари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раёсати Фармонига қўшимчалар киритиш ҳақида»ги Фармон (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1967 йил, 1-сон, 9-модда).

Ўзбекистон Республикаси Олий
Кенгашининг Раиси

Ш. ЙЎЛДОШЕВ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА БАЙРАМ КУНЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикасининг
1992 йил 3 июль

Қ О Н У Н И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси,
1992 йил, 9-сон, 368-модда)

Тарихан таркиб топган миллий анъаналарга асос-
ланиб, демократизм, инсонпарварлик қоидаларига ён-
дашган ҳолда ва фуқаролар ўртасида тотувчиликни ва
марҳаматлиликни мустаҳкамлаш мақсадида Ўзбекистон
Республикаси Олий Кенгаши қ а р о р қ и л а д и:

1. Қуйидаги кунлар Ўзбекистон Республикаси ҳуду-
дида байрам (дам олиш) кунлари деб белгилансин:
1 январь — Янги йил, 8 март — Хотин-қизлар куни,
21 март — Наврўз байрами, 9 май — Ғалаба куни,
1 сентябрь — Мустақиллик куни, Рўза хайит (Ийид ал
Фитр)нинг биринчи куни ва қурбон хайит (Ийд ал
Адха)нинг биринчи куни.

2. Ўзбекистон Республикасининг 1971 йил 17 дека-
брдаги қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Респуб-
ликасининг Меҳнат тўғрисидаги қонунлари Кодексининг
77-моддаси (Ўзбекистон Республикаси Олий Совети-
нинг Ведомостлари, 1971 йил, 34-сон, 322-модда) қуйи-
даги таҳрирда баён этилсин:

«77-м о д д а. Байрам кунлари

Корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотларда қуйи-
даги байрам кунларида ишланмайди:

1 январь — Янги йил;

8 март — Хотин-қизлар куни;

21 март — Наврўз байрами;

9 май — Ғалаба куни;

1 сентябрь — Мустақиллик куни;

Рўза хайит (Ийд ал Фитр) байрамининг биринчи
куни;

Қурбон хайит (Ийд ал Адха) байрамининг биринчи
куни».

Ўзбекистон Республикасининг
Президенти

И. ҚАРИМОВ

МОНОПОЛИСТИК ФАОЛИЯТНИ ЧЕКЛАШ ТУҒРИСИДА

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ

1992 йил 2 июль

Қ О Н У Н И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси,
1992 йил, 10-сон, 392-модда)

Ушбу Қонун тадбиркорликни ривожлантириш ва жамият манфаатларини ҳимоя қилиш мақсадларида хўжалик юритувчи субъектларнинг, давлат ҳоқимияти ва бошқарув идораларининг хўжалик юритувчи субъектларнинг рақобатлашуви — баҳслашувига йўл бермайдиган, чеклаб қўядиган ёки уни йўқ қиладиган қўшимча фойда олиш мақсадидаги ҳаракати ёки ҳаракатсизлигини англатувчи монополистик фаолиятнинг олдини олиш ва пайини қирқишнинг ҳуқуқий асосларици белгилаб беради.

1. Умумий қоидалар

1-модда. Қонунни қўлланиш соҳаси

1. Ушбу Қонун республика ва маҳаллий товарлар бозоридаги фаолиятда қатнашаётган мулкчиликнинг шаклидан қатъи назар хўжалик юритувчи субъектлар, давлат ҳоқимияти ва бошқарув идоралари, айрим мансабдор шахслар ўртасидаги муносабатларга татбиқ этилади.

2. Юридик ва жисмоний шахслар Ўзбекистон Республикасининг ҳудудидан ташқарида содир этаётган хатти-ҳаракатлар ёки тузаётган битимлар республика бозорида рақобатнинг чекланишига олиб келаётган ёки бошқа салбий оқибатларга сабаб бўлаётган ҳолларда ҳам ушбу Қонун қўлланилади.

3. Қонун:

энергетика тармоғи корхоналари;
мудофаа аҳамиятига молик маҳсулот ишлаб чиқарувчи корхоналар;
магистраль темир йўллар;
қувур ўтказиш транспорти;
умумдавлат аҳамиятига эга бўлган алоқа тизимлари

фаолияти билан боғлиқ муносабатларга татбиқ этилмайди.

Қонун, шунингдек ихтиролар, саноат намуналари, товар белгилари ва муаллифлик ҳуқуқларини ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоя қилиш меъёрларини тартибга солувчи муносабатларга ҳам татбиқ этилмайди. Бу ҳуқуқлар уларнинг эгалари томонидан рақобатни чеклаш мақсадида қасддан қўлланилаётган ҳоллар бундан мустаснодир.

4. Қорақалпоғистон Республикаси ҳудудида монополияга қарши тадбирларни амалга ошириш тартиби Қорақалпоғистон Республикасининг қонунлари билан белгилаб берилади.

II. Монополистик фаолиятни ва фирром рақобатни чеклаш ва тақиқлаш

2-модда. Бозордаги устунлик мавқеини суистеъмол қилишга йўл қўймаслик

1. Устун мавқе деганда хўжалик юритувчи субъектнинг муайян товар бозоридаги улуши монополияга қарши фаолиятини амалга оширишга ваколатли идора белгилаб қўйган энг юқори меъёр чегарасидан ошиб кетган ва бу ҳол унга мустақил равишда ёки бошқа хўжалик юритувчи субъектлар билан, биргаликда иш кўриб, товарларнинг олди-сотдисига ҳал қилувчи таъсир кўрсатиш, хўжалик юритувчи бошқа субъектларнинг бозорга киришини қийинлаштириб қўйиш ва шу тариқа истеъмолчилар ва жамиятнинг қонуний манфаатларига зиён етказиш имконини берадиган ҳукмрон мавқеи тушунилади.

2. Бозорда устун мавқега эга бўлган хўжалик юритувчи субъектларнинг қуйидаги хатти-ҳаракатларни қилиши тақиқланади:

бозорда тақчилликни келтириб чиқариш ёки сақлаб туриш мақсадида товарларни ишлаб чиқаришни камайтириш ёхуд тўхтатиб қўйиш, шунингдек уларни муомаладан олиб қўйиш;

мўмай фойда олиш мақсадида ҳаддан ташқари банд нарх белгилаш ва уни сунъий равишда шундай ушлаб туриш, нархларни асоссиз равишда пасайтириш, давлат томонидан бошқариб туриладиган нарх-навоми бошқа йўсинда бузишлар;

хўжалик юритувчи субъектларга уларни бошқа хўжалик юритувчи субъектларга нисбатан нотенг аҳволга солиб қўядиган шартларни тиқиштириш;

хўжалик юритувчи субъектларнинг бозорга киришига ўзгача тўсқинлик қилиш.

3-модда. Хўжалик юритувчи субъектлар ўртасида қонунга хилоф битимлар тузилишини (келишиб қилинадиган ҳаракатларни) тақиқлаш

1. Хўжалик юритувчи субъектлар ўртасида:

кимошди савдоларида, биржаларда ва бошқа савдоларда нархларни ошириш, сақлаб туриш ёки пасайтириш;

бозорларни ҳудудий принцип бўйича, олди-сотди ҳажми бўйича сотилажак товарларнинг турлари бўйича, сотувчилар ёки хариддорлар (буюртмачилар) доираси бўйича ёхуд уларни монополия қилиб олиш мақсадида бошқа белгилар бўйича тақсимлаб олиш;

сотувчи ёки хариддор (буюртмачи) сифатида хўжалик юритувчи ўзга субъектларнинг бозорга киришини чеклаш ёки уларни бозордан сиқиб чиқариш;

муайян сотувчилар ёки хариддорлар (буюртмачилар) билан шартномалар тузишдан бош тортиш мақсадида тил бириктириш;

рақобатни жиддий тарзда чеклайдиган ёки чеклаши мумкин бўлган бошқа тадбирларни амалга ошириш йўли билан рақобатни чеклашга қаратилган битимлар тузиш (келишиб ҳаракат қилиш) тақиқланади ҳамда ҳақиқий эмас деб топилади.

2. Бири устун мавқега эга бўлган, иккинчиси эса маҳсулот етказиб берувчи ёки истеъмолчи (буюртмачи) бўлган ва бир-бири билан рақобатлашмаётган хўжалик юритувчи субъектлар ўртасида тузилган битимлар (келишиб ҳаракат қилишлар), башарти бундай битимлар пировардида рақобатни жиддий тарзда чеклаб қўйса, ёхуд чеклаб қўйиши мумкин бўлса, бундай битимлар (келишиб ҳаракат қилишлар) ҳақиқий эмас деб топилади.

3. Алоҳида ҳоллардагина хўжалик юритувчи субъектларнинг ушбу модданинг 1 ва 2-бандларида айтиб ўтилган хатти-ҳаракатлари, башарти, бу субъектлар ўз хатти-ҳаракатлари бозорнинг товарлар билан мўл-кўл

бўлишига, товарларнинг истеъмол хусусиятлари яхшиланишига ёки ташқи бозорда ўзларининг рақобат лаёқатларининг ошишига ёрдам беришини исботлаб берсалар, тўғри деб топилиши мумкин.

4-м о д д а. Рақобатни чеклайдиган ташкилий қайта тузилишларни тақиқлаш

1. Бозорда устун мавқега эга бўлишни таъминлайдиган хўжалик юритувчи субъектларни ташкил этиш, бирлаштириш, қўшиб олиш, қайта тузиш, тугатиш, уларнинг хўжалик юритувчи бошқа субъектларнинг (шу жумладан ҳамма турдаги хўжалик уюшмаларининг) устав жамғармасида иштирок этиши тақиқланади.

2. Товарлар (хизматлар) бозорида монополистик фаолият олиб бораётган ёки рақобатнинг жиддий равишда чекланишига олиб келувчи хатти-ҳаракатларга йўл қўяётган хўжалик юритувчи субъектлар мажбурий тартибда бўлиб юборилиши мумкин.

5-м о д д а. Давлат ҳокимияти ва бошқарув идораларининг ҳамда улар мансабдор шахсларининг рақобатни чекловчи хатти-ҳаракатларига йўл қўймаслик

1. Давлат ҳокимияти ва бошқарув идоралари, уларнинг мансабдор шахслари хўжалик юритувчи субъектларнинг мустақиллигини чекловчи, улардан айримларининг фаолият олиб боришини камситувчи ёки, аксинча улар учун кулайлик тўғдирувчи, шароит яратиб берувчи ҳуқуқий ҳужжатлар чиқаришга ёки ҳаракатлар қилишга ҳақли эмаслар, башарти бундай ҳужжатлар ёки ҳаракатлар ўз пировардида рақобатнинг жиддий равишда чекланишига ёки хўжалик субъектлари ёхуд жисмоний шахсларнинг манфаатларига зарар етказилишига олиб келса ёки олиб келиши мумкин бўлса.

Давлат ҳокимияти ва бошқарув идораларининг қўйидаги ҳаракатларни қилиши тақиқланади:

хўжалик юритувчи субъектларнинг муайян фаолият турларини амалга оширишига, айрим товар турларини ишлаб чиқаришга тақиқ белгилаш, қонунларда кўзда тутилган ҳоллар бундан мустасно;

хўжалик юритувчи субъектларнинг бозорга киришини чеклаш ёки уларни бозордан четлатиш;

хўжалик юритувчи айрим субъектларга уларни бозорга худди шу хил товар чиқараётган хўжалик юритувчи бошқа субъектларга нисбатан устун мавқега қўядиган солиқ имтиёзи ёки ўзга имтиёзларни асоссиз равишда бериш;

хўжалик юритувчи субъектларга шартномалар тузишда кимгадир устунлик бериш тўғрисида ёки муайян харидорлар (буюртмачилар) доирасига молларни биринчи навбатда етказиб бериш (ишларни бажариш, хизмат кўрсатиш) тўғрисида кўрсатмалар бериш;

фаолиятнинг муайян соҳасида хўжалик юритувчи янги субъектлар ташкил этишга асоссиз тўсқинлик қилиш;

хўжалик юритувчи субъектлар мустақиллигини чекловчи қонунга хилоф бошқа ҳаракатлар содир этиш.

2. Мансабдор шахсларга (Ўзбекистон Республикасининг қонунларида белгиланган рўйхатдаги мансабдор шахсларга) қўйиладиган тақиқловчи:

тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиш;

корхонанинг эгаси ёки муассиси бўлиш;

давлат тасарруфида бўлмаган хўжалик юритувчи субъектларнинг бошқарув идораларида раҳбарлик лавозимларини эгаллаш;

акцияли жамиятларнинг, масъулияти чекланган жамиятларнинг ёки бошқа хил ширкатларнинг умумий йиғилиши қарорларини қабул қилишда мустақил равишда ёки вақил орқали ўзига тегишли акциялар, улуш қатнашувидаги ҳисса воситасида овоз бериш.

6-м о д д а. Фиром рақобатни тақиқлаш

Фиром рақобатга, шу жумладан:

хўжалик юритувчи бошқа субъектнинг мол-мулки ва тадбиркорлик нуфузига зидан етказиши мумкин бўлган ёлгон, ноаниқ ёки бузиб кўрсатилган маълумотлар тарқатишга;

товар белгисидан, товарнинг фирма номидан ёки марқасидан ўзбошимчалик билан фойдаланиш, шунингдек хўжалик юритувчи бошқа субъект товарининг шаклини, идишини, ташқи безагини айнан кўчариб олишга;

илмий-техникавий, ишлаб чиқариш, иқтисодий, савдо ва бошқа соҳага оид махфий ахборотни эгасининг розилигисиз олиш, унда фойдаланиш ва уни ошкор қилишга;

товарларнинг хусусияти, уларни тайёрлаш усули ва ўрни, истеъмол хоссалари ва сифати хусусида истеъмолчиларни чағратишга;

хўжалик юритувчи бошқа субъектларнинг бозорга киришини чекловчи хатти-ҳаракатлар қилишга йўл қўйилмайди.

III. Монополистик фаолиятни чеклаш ва фирром рақобатни тақиқлаш тадбирлари

7-модда. Монополияга қарши фаолиятни амалга оширишга ваколатли идора

1. Ўзбекистон Республикасида монополияга қарши давлат сиёсатини юргизиш мақсадида монополияга қарши фаолиятни амалга оширишга ваколатли идора тuzилади, унинг асосий вазифаси қуйидагилардан иборат бўлади:

тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш, товар бозорида рақобатни ривожлантириш;

монополистик фаолиятнинг, бозордаги устун мавқеени суиистеъмол қилишларнинг олдини олиш ва уларга йўл қўймасликка, монополист корхоналар белгилайдиган нарх-наволарни бошқариб боришга, фирром рақобатнинг пайини қирқишга қаратилган чоралар кўриш;

монополияга қарши қонунларга риоя этилишини назорат қилиб туриш.

2. Монополияга қарши қонунлар бузилган ҳолларда монополияга қарши фаолиятни амалга оширишга ваколатли идора қонунбузарликларни тўхтатиш, дастлабки ҳолатни тиклаш тўғрисида асосенз орттирилган даромадни тегишли бюджетга ўтказиш тўғрисида, хўжалик юритувчи субъектларни мажбурий тартибда майдалаб (бўлиб) юбориш тўғрисида ва хўжалик юритувчи субъектларнинг бозордаги устун мавқеени бар-тараф этиш ёки пасайтиришга қаратилган бошқа тадбирлар тўғрисида хўжалик юритувчи субъектлар бажариши шарт бўлган кўрсатмалар беришга, шунингдек хўжалик юритувчи субъектларга, бошқарув идораларига ва мансабдор шахсларга жарима солишга ҳақлидир.

3. Тегишли ҳолларда монополияга қарши фаолиятни амалга оширишга ваколатли идора материалларни қонунда белгилаб қўйилган тартибда кўриб чиқиш учун

суд ёки ҳакамлик судига, прокуратура идораларига юборади.

8-модда. Зарарни қоплаш

1. Монополияга қарши қонунларни бузган хўжалик юритувчи субъект ўзининг монополистик фаолияти, бозордаги устун мавқеини суистемол қилиши ёки гирром рақобати оқибатида етказилган зарарни суд ёки ҳакамлик судининг қарорига биноан жабр кўрган хўжалик юритувчи субъектга тўлашга мажбурдир.

2. Агар бошқарув идорасининг монополияга қарши қонунларни бузиб қабул қилган ҳужжати туфайли хўжалик юритувчи субъектга зарар етказилган бўлса, жабрланувчи томон зарарни қоплаш тўғрисидаги даъво билан ҳакамлик судига мурожаат этишга ҳақлидир.

9-модда. Монополияга қарши қонунларни бузганлик учун жарималар

1. Монополияга қарши фаолиятни амалга оширишга ваколатли идора хўжалик юритувчи субъектларга қуйидаги ҳолларда:

а) қонунбузарликларни тўхтатиш, дастлабки ҳолатни тиклаш, ушбу Қонунга зид шартномаларни бекор қилиш ёки ўзгартириш тўғрисидаги кўрсатмаларни бажаришдан бўйин товланганлик ёки ўз вақтида бажармаганлик учун:

бошқарув идоралари ва хўжалик юритувчи субъект бўлган юридик шахсларга — 100 минг сўмдан 1 миллион сўмгача миқдорда;

хўжалик юритувчи субъект бўлган жисмоний шахсларга — 10 минг сўмгача миқдорда;

давлат ҳокимияти ва бошқарув идораларининг ҳамда хўжалик юритувчи субъектларнинг мансабдор шахсларига — 2 минг сўмгача миқдорда;

б) монополияга қарши фаолиятни амалга оширишга ваколатли идорага хабар бермаганлик ёки қасддан нотўғри маълумот берганлик учун:

бошқарув идоралари ва хўжалик юритувчи субъект бўлган юридик шахсларга — 50 минг сўмгача миқдорда;

хўжалик юритувчи субъект бўлган жисмоний шахсларга — 5 минг сўмгача миқдорда;

давлат ҳоқимияти ва бошқарув идораларининг ҳамда хўжалик юритувчи субъектларнинг мансабдор шахсларига —1 минг сўмгача миқдорда жарима солишга ҳақлидир.

Жарималар миқдори нарх-наво даражасининг ўзгаришига мувофиқ равишда индексациялаб турилади.

2. Монополияга қарши фаолиятни амалга оширишга ваколатли идора томонидан солинган жаримани хўжалик юритувчи субъект, бошқарув идораси ёки мансабдор шахс жарима солинганлиги тўғрисидаги қарорни олган пайтдан бошлаб 30 кун ичида тўлаши керак.

Жаримани белгиланган муддатда тўлашдан бўйин товланган ёки жарима тўлиқ миқдорда тўланмаган тақдирда монополияга қарши фаолиятни амалга оширишга ваколатли идора тегишли ариза билан судга ёки ҳакамлик судига мурожаат қилишга ҳақлидир.

Агар жарима солиш тўғрисидаги қарорнинг дарҳол ижро этилиши корхонани сенишга олиб келиши мумкин бўлса, у ҳолда монополияга қарши фаолиятни амалга оширишга ваколатли идора, суд ёки ҳакамлик суди жарима солинган хўжалик юритувчи субъектнинг аризасига биноан унга жаримани бўлиб-бўлиб тўлаш имконини беришга ҳақлидир.

Монополияга қарши фаолиятни амалга оширишга ваколатли идора томонидан солинган жарималар тегишли бюджетга тўланади ёки шу бюджет фойдасига ундарилади.

10-м о д д а. Ушбу Қонунни бузганлик тўғрисидаги ишларни қараб чиқиш учун асослар

1. Монополияга қарши фаолиятни амалга оширишга ваколатли идора монополияга қарши қонунларни бузиш ҳолларига оид ишларни ўз материаллари асосида, хўжалик юритувчи субъектларнинг, давлат ҳоқимияти ва бошқарув идораларининг, истеъмолчилар жамиятлари ва уюшмаларининг, бошқа жамоат ташкилотлари, ва айрим шахсларнинг аризалари, прокуратура, суд ва ҳакамлик судининг материаллари асосида қараб чиқади.

Аризалар монополияга қарши фаолиятни амалга оширишга ваколатли идорага ёзма шаклда берилади, уларга монополияга қарши қонунларни бузиш ҳолларидан шохидлик берувчи ҳужжатлар илова қилинади.

Аризалар ва ҳужжатларнинг мазмуни ошкор қилиниши мумкин эмас.

2. Суд ёки ҳакамлик суди монополияга қарши қонунларни бузганлик ҳақидаги ишларни монополияга қарши фаолиятни амалга оширишга ваколатли идоранинг аризаси, прокуратура материаллари, хўжалик юритувчи субъектлар ва бошқарув идораларининг мурожаатлари асосида қараб чиқади.

11-м о д д а. Монополияга қарши фаолиятни амалга оширишга ваколатли идоранинг қарорлари устидан шикоят қилиш тартиби

1. Бошқарув идоралари, хўжалик юритувчи субъектлар, мансабдор шахслар монополияга қарши фаолиятни амалга оширишга ваколатли идоранинг қарорларига ~~юрози бўлган тақдирда бундай қарорларнинг~~ бутунлай ёки қисман ҳақиқий эмас деб топилгани ҳақидаги ёхуд жарима солинганлик тўғрисидаги қарорларни бекор қилиш ёки ўзгартириш ҳақидаги ариза билан судга ёки ҳакамлик судига мурожаат қилишга ҳақлидирлар.

2. Аризалар ҳакамлик суди томонидан — бошқарув идораларининг ҳужжатларини ҳақиқий эмас деб топилган тўғрисидаги аризаларни қараб чиқиш учун белгиланган тартибда, суд томонидан эса — маъмурий-ҳуқуқий муносабатлардан келиб чиқадиган ишларни кўриш учун Ўзбекистон Республикасининг фуқаролик процессуал кодексига назарда тутилган тартибда қараб чиқилади.

3. Монополияга қарши фаолиятни амалга оширишга ваколатли идоранинг ноқонуний хатти-ҳаракатлари натижасида етказилган зарарлар манфаатдор шахсларнинг даъвосига биноан қонунда белгиланган тартибда қопланади.

12-м о д д а. Хўжалик юритувчи субъектнинг асосиз равишда эрттирган фойдасини тўртиб олиш

Монополияга қарши фаолиятни амалга оширишга ваколатли идоранинг кўрсатмаси бажарилмаган тақдирда хўжалик юритувчи субъектнинг бозордаги устун мавқеини суистеъмол қилиш ёки фирром рақобат натижасида олган фойдаси суднинг ёки ҳакамлик суди-

нинг қарори билан тегишли бюджет фойдасига тортиб олинади.

13-м о д д а. Монополияга қарши қонунларга риоя этилиши устидан жамоат назорати

Ўз низомларига кўра рақобатни ривожлантиришга ва истеъмолчиларнинг манфаатларини монополистик фаолиятдан ҳимоя қилишга кўмаклашиш мақсадини кўзловчи жамоат уюшмалари тегишли идоралар билан ҳамкорликда монополияга қарши қонунларга риоя этилиши устидан жамоат назоратини амалга оширишга ҳақлидирлар.

Мазкур уюшмалар ўз фаолиятларида амалдаги қонунларга риоя қиладилар.

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

И. ҚАРИМОВ

**«МОНОПОЛИСТИК ФАОЛИЯТНИ ЧЕКЛАШ
ТЎҒРИСИДА»ГИ УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ҚОНУНИНИ АМАЛГА КИРИТИШ ҲАҚИДА**

Ўзбекистон Республикаси

Олий Кенгашининг

1992 йил 2 июль

Қ А Р О Р И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг

Ахборотномаси,

1992, йил 10-сон, 393-модда)

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қарор қилади:

1. «Монополистик фаолиятни чеклаш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини эълон қилинган пайтдан бошлаб амалга киритилсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси зиммасига икки ойлик муддат ичида:

монополияга қарши фаолиятни амалга оширишга ваколатли бўлган бошқарув идорасини тузиш;

Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларини «Монополистик фаолиятни чеклаш тўғрисида»ги Қонунга мувофиқ ҳолга келтириш ҳақидаги таклифларни Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашига тақдим этиш;

Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг қарорларини «Монополистик фаолиятни чеклаш тўғрисида»ги Қонунга мувофиқ ҳолга келтириш;

Ўзбекистон Республикаси вазирликлари, давлат қўмиталари ва идораларининг ушбу Қонунга зид келадиган норматив ҳужжатлари қайта кўриб чиқилишини ва бекор қилинишни таъминлаш вазифалари топширилсин.

3. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Иқтисодий ислоҳот, бюджет сиёсати ва маҳаллий ўзини ўзи бошқариш қўмитаси «Монополистик фаолиятни чеклаш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг ижроси устидан назорат ўрнатсин.

Ўзбекистон Республикаси Олий
Кенгашининг Раиси

Ш. ЙУЛДОШЕВ

БИРЖАЛАР ВА БИРЖА ФАОЛИЯТИ ТУҒРИСИДА¹

Ўзбекистон Республикасининг
1992 йил 3 июль

Қ О Н У Н И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси,
1992 йил, 10-сон, 394-модда)

Ушбу Қонун биржалар ташкил этиш ва биржа фаолиятини ҳуқуқий бошқариш тартибини белгилайди.

1 бўлим. Умумий қондалар

1-модда. Биржа

Биржа аввалдан тайинланадиган манзил ва вақтда белгиланган қондалар асосида очиқ савдо-сотик ўтказиш орқали биржа товарлари билан эркин улгуржи савдо қилиш учун шарт-шароитлар яратувчи, юридик шахс ҳисобланадиган корхонадир.

2-модда. Биржа фаолияти

Биржа фаолияти — товарларга бўлган талаб ва уларни таклиф қилишнинг амалда мавжуд нисбатларини аниқлаш ҳамда уни ҳисобга олган ҳолда нарх-навоҳи шакллантириш асосида биржа товарларининг улгуржи бозорини вужудга келтиришга қаратилган ҳаракатларнинг мажмундан иборатдир.

3-модда. Биржа товари

1. Мол-мулк, шу жумладан кўчмас мол-мулк, хизматлар, маҳсулот етказиб беришга доир шартномалар, интеллектуал мулк, қийматли қоғозлар, валюта маблағлари ва фуқаролар ўртасида муомалага чиқариладиган бошқа товар биржа товари ҳисобланади.

2. Ер, ер ости бойликлари, сувлар, бошқа табиий ресурслар, маданият ва тарихга доир миллий бойлик-

¹ Ўзбекистон Республикасининг 1992 йил 9 декабрдаги Қонуни билан киритилган ўзгартишлар билан.

лар рўйхати, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланадиган бошқа турдаги товарлар биржа товари бўлиши мумкин эмас.

4-модда. Биржа фаолиятининг қатнашчилари

Мулчиликнинг барча шаклидаги корхоналар, ташкилотлар, хўжалик уюшмалари, брокерлик ва дилерлик фирмалари (идоралари), брокерлар, дилерлар, бошқа юридик ва жисмоний шахслар, шу жумладан чет эл юридик ва жисмоний шахслари биржа фаолиятининг иштирокчилари ҳисобланади.

5-модда. Биржа ва биржа фаолияти тўғрисидаги қонунлар

~~Биржа тузиш ва биржа фаолияти билан боғлиқ муносабатлар «Ўзбекистон Республикасидаги корхоналар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонуни, ушбу Қонун, Ўзбекистон Республикасининг бошқа қонун ҳужжатлари билан Қорақалпоғистон Республикаси ҳудудида эса Қорақалпоғистон Республикасининг қонунлари билан ҳам тартибга солиб турилади.~~

Ушбу Қонун меҳнат биржасига тааллуқли эмас.

II бўлим. Биржа таъсис этиш ва унинг фаолиятини ташкил қилиш

6-модда. Биржа таъсис этиш ва уни тугатиш

1. Биржа юридик шахслар томонидан ҳам, жисмоний шахслар томонидан ҳам, шу жумладан чет эл юридик ва жисмоний шахслари томонидан улар ўртасидаги ихтиёрий келишув асосида таъсис этилади. Биржа таъсис этиш таъсис шартномаси билан расмийлаштирилиб, унда биржанинг вазифалари ва фаолият соҳаси, биржа муассисларининг таркиби, устав фондининг миқдори, ҳар бир муассиснинг устав фондидаги улуши, улуш кiritиш муддатлари ва тартиби кўрсатилади.

Биржанинг устав фонди 50 миллион сўмдан кам бўлмаслиги керак.

Устав фондининг энг кам миқдори ҳар йили нархнаво даражасининг ўзгаришига мувофиқ равишда қо-

нунларда белгиланган тартибда индексация қилиниши лозим.

2. Қўйидагилар:

давлат ҳокимияти ва бошқарувининг олий ҳамда маҳаллий идоралари;

давлат банклари ва давлат кредит муассалари (бунда банклар фонд ва валюта биржаларининг муассислари бўлиши мумкин);

давлат суғурта ва давлат инвестиция компаниялари ҳамда фондлари;

жамоат, диний ва хайрия бирлашмалари (ташкилотлари) ҳамда фондлари;

қонунларга кўра тадбиркорлик фаолнати билан шуғулланиши ман этилган жисмоний шахслар биржа муассислари бўлиши мумкин эмас.

3. Биржа белгиланган тартибда рўйхатдан ўтгандан кейин биржа савдо-сотиғи ўтказиш ҳуқуқини қўлга киритади.

4. Биржани тугатиш ва қайта ташкил этиш Ўзбекистон Республикасининг қонунларига мувофиқ амалга оширилади.

7-м о д д а. Биржа ташкил қилиш шакллари

Биржалар акциядор жамиятлар (очиқ ёки ёпиқ ҳилдаги), масъулияти чекланган жамиятлар каби ҳужалик жамиятлари кўринишида ва бошқа шаклдаги уюшмалар тарзида тузилиши мумкин.

8-м о д д а. Биржа турлари

1. Биржалар ихтисослашувига қараб:

товар биржалари, шу жумладан универсал ва ихтисослаштирилган биржалар;

фонд биржалари;

валюта биржалари;

товар-фонд биржалари;

интеллектуал мулк объектлари билан савдо-сотиқ қилувчи биржалар;

аралаш биржалар бўлиши мумкин.

2. Фонд ва валюта биржалари, товар-фонд биржаларининг фонд бўлимлари фаолиятининг ўзига хос жиҳатлари махсус қонунлар билан тартибга солинади.

9-м о д д а. Биржаларнинг хўжалик уюшмалари

1. Биржалар ўз фаолиятларини мувофиқлаштириб бориш, биржа ҳаракатини ривожлантиришга оид бошқа вазифаларни ҳал этиш мақсадида иттифоқлар, уюшмалар ва ўзга бирлашмаларга бирлашиши мумкин.

2. Биржа савдо-сотиғида рақобатга барҳам бериш ёки уни чеклаб қўйиш мақсадида биржаларнинг бирлашиши таъқиқланади ҳамда шунга қаратилган битимлар ва ҳаракатлар ҳақиқий эмас, деб ҳисобланади.

10-м о д д а. Биржанинг фаолият соҳаси

1. Биржа биржанинг савдо-сотиғини ташкил этиш ва уни тартибга солиб туришга доир фаолият билан шуғулланишга ҳақлидир.

2. Биржа олди-сотди, савдо-воситачилик фаолияти билан бевосита шуғулланиши мумкин эмас.

Башарти, корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар ўз олдиларига ушбу Қонуннинг 2-моддасида назарда тутилган фаолият билан шуғулланишни мақсад қилиб қўймаган бўлсалар, биржа бу корхоналар, муассасалар ва ташкилотларга пул қўйишга, уларнинг улуши (пайи)ни, акцияларини сотиб олиш ва муассисни бўлишига ҳақли эмас.

11-м о д д а. Биржани бошқариш

Биржани бошқариш унинг уставига мувофиқ амалга оширилади. Биржа ўз бошқарувининг тузилиши, шакли ва услубларини мустақил белгилайди.

12-м о д д а. Биржа устави

Биржа ўз фаолиятини муассислари тасдиқлайдиган устав асосида амалга оширади.

Биржанинг уставига:

биржанинг номи ва тури;

биржа манзилгоҳи;

биржа фаолиятининг соҳаси ва мақсади;

устав фондининг миқдори, муассислар томонидан фондга улушлар киритишнинг тартиби ва муддатлари;

даромадни тақсимлаш ва эҳтимол тутилган зарарларни қоплаш тартиби;

биржа муассислари ва аъзоларининг мулкый жавобгарлиги;

биржанинг бошқарув идоралари, уларни ташкил этиш тартиби ва уларнинг ваколатлари;

биржа савдо-сотиғи қоидаларини ишлаб чиқиш ва қабул қилиш тартиби;

биржа аъзолигига қабул қилиш, аъзоликни вақтинча тўхтатиб туриш ва тўхтатиш тартиби, биржа аъзоларининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари;

биржани қайта ташкил этиш ва тугатиш тартиби белгилаб берилиши керак.

Уставда қонунларга зид келмайдиган бошқа қоидалар ҳам назарда тутилиши мумкин.

13-м о д д а. Биржанинг ҳуқуқлари ва вазифалари

1. Биржа ушбу Қонун ва ўз устави асосида биржа савдо-сотиғи қоидаларини қабул қилишга ва бу қоидаларнинг биржа савдо-сотиғининг барча иштирокчилари томонидан ижро этилишини талаб қилишга ҳақлидир.

Биржа юридик шахс ҳуқуқига эга бўлган шуъба корхоналар, шунингдек биржа инфраструктурасини шакллантирувчи филиаллар ва бошқа алоҳида бўлинмалар ташкил этишга ҳақлидир.

2. Биржа:

биржа савдо-сотиғи ўтказиш учун шароит яратиб бериши;

биржа операцияларини тартибга солиб бориши;

товарларга бўлган талаб ва таклифлар нисбати асосида нарх-навони аниқлаши;

биржа аъзолари ва мизожларига ташкилий йўсиндаги ҳамда бошқа хил хизматлар кўрсатиши;

мунтазам равишда (ҳафтасига камида бир марта) нарх-наво аниқланишига, индексацияси ва ўзгаришига, савдо-сотиқ вақти, товарлар, битим ҳажмлари, контрактларнинг миқдорларига ва бошқа кўрсаткичларига доир ахборотлари, товарлар бозорининг аҳволи ва унинг ривожланиши тахминларига доир таҳлилий шарҳларни эълон қилиши шарт.

14-модда. Биржа мол-мулки

1. Биржанинг мол-мулки асосий фондлар ва оборот маблағларидан, шунингдек жамоа эгаллиги ҳуқуқида биржага қарашли бошқа мол-мулкдан иборат бўлади.

Биржа мол-мулки биржа қатнашчилари томонидан таъсис пайлари ва кириш бадаллари ҳисобига унинг эгаллигига ёки унга ижарага берилади, шунингдек биржа томонидан ўз фаолиятидан орттирган даромадлар ҳисобига мулк сифатида сотиб олинади.

2. Биржа мол-мулкдан фойдаланиш тартибини биржа аъзоларининг умумий йиғилиши белгилаб беради.

3. Давлат биржанинг мулкӣ ҳуқуқлари муҳофаза қилинишини кафолатлайди. Қонунларда назарда тутилганидан бўлак ҳолларда биржа мол-мулкнинг тортиб олинишига йўл қўйилмайди.

Биржанинг мулкӣ ҳуқуқларини бузиш туфайли, фаолиятига қонунга хилоф равишда аралашши оқибатида унга етказилган зарарлар қонунларда белгиланган тартибда қопланади.

15-модда. Биржа аъзолари

Биржанинг устав капиталида иштирок этувчи (муассислар) ёхуд биржа мол-мулкига ўзга бадаллар киритувчи юридик ва жисмоний шахслар биржа аъзолари ҳисобланади.

Ушбу Қонуннинг 6-моддаси 2-бандида санаб ўтилган юридик ва жисмоний шахслар, шунингдек мазкур биржанинг хизматчилари биржа аъзолари бўлиши мумкин эмас.

III бўлим. Биржа фаолияти

16-модда. Биржа фаолиятининг асосий қоидалари

Биржа фаолияти:

ўтказиладиган жойи ва вақтини олдиндан тартибга солиш йўли билан биржа савдо-сотиғи самарадорлигини таъминлаш;

биржа товарлари бозорини шакллантириш;

эркин равишда юзага келадиган бозор нархларини қўллаш;

савдо-сотиқни ошкора ва омма олдида ўтказиш;
биржа битимларини тасдиқланган қондаларга асосан
эркин равишда тузиш ва уларни рўйхатдан ўтказиш;
товарларнинг нархини белгилаш ва уларга доир
маълумотларни эълон қилиш;
монополияга қарши кураш тўғрисидаги қонунларга
риоя этиш қондалари асосида амалга оширилади.

**17-модда. Биржа савдо-сотиғи иштирокчилари
ва уларнинг биржа савдосидаги иш-
тироки**

Биржа аъзолари, биржа воситачилари, шунингдек
биржа мижозлари биржа савдо-сотиғининг қатнашчилари
бўлиши мумкин.

Брокерлик жойига эга эканлик ёхуд доимий ва бир
галлик мижозлар томонидан савдо-сотиққа келганлик
учун йиғимлар тулаганлик биржа савдо-сотиғида бево-
сита иштирок этиш ҳуқуқини беради.

Брокерлик жойига эга бўлмаган биржа аъзолари
биржа савдо-сотиғида брокерлик фирмалари (идоралари)
ва ушбу биржада ўз фаолиятини амалга ошираётган
мустақил брокерлар билан тузган шартномалар
асосида иштирок этадилар.

18-модда. Биржа фаолиятидаги воситачилик

Биржа фаолиятидаги воситачилик фақатгина биржа
воситачилари — брокерлар ва дилерлар, брокерлик ва
дилерлик фирмалари (идоралари) томонидан амалга
оширилади.

Брокер — олди-сотди битимлар тузилишида ўз мижозларининг топшириғига биноан ва уларнинг номидан
воситачилик хизматини амалга оширувчи шахсдир.

Дилер — биржада ўз номи ва ўз ҳисобидан воситачиликни амалга оширувчи шахсдир.

19-модда. Биржа савдо-сотиғи қондалари

1. Биржа савдо-сотиғи қондалари биржа аъзоларининг умумий йиғилиши ёки умумий йиғилиш ваколат берган биржанинг бошқарув идораси томонидан тасдиқланади.

2. Биржа савдо-сотиғи қондаларида:

биржада амалга ошириладиган биржа операцияларининг турлари;

биржа савдо-сотиғи иштирокчиларининг таркиби ва уларга қўйиладиган талабларнинг мажмуи;

биржа операцияларини амалга ошириш ва рўйхатдан ўтказиш тартиби;

биржа товарлари нарх-навосини аниқлаш тартиби;

биржа битимлари тузиш чоғида биржа аъзолари ва биржа савдо-сотиғи бошқа қатнашчиларининг ўзаро ҳисоб-китоб қилиш тартиби;

биржа хизматидан фойдаланганлик учун тўлов миқдори ва бу тўловларни белгилаш тартиби;

биржа қатнашчилари ва ходимларининг биржа савдо-сотиғи қондаларини бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун жавобгарлиги тўғрисидаги Низом ақс этирилиши шарт.

3. Биржа қондаларида:

нарх-навосининг ўзгаришига таъсир кўрсатиш мақсадида бир шахс томонидан бевосита ёки сохта шахслар орқали товарларни (битимларни) олди-сотди қилиш;

биржа савдо-сотиғи қатнашчилари томонидан келишиб туриб биржадаги кундалик нарх-навоси ўзгартириши ёки белгилаб бериши мумкин бўлган ҳар қандай хатти-ҳаракатлар содир этиш;

бозор конъюнктурасини сунъий равишда ўзгартиришга олиб келиши мумкин бўлган сохта маълумотлар тарқатиш ман этилади.

4. Биржа фаолияти билан шуғулланишни рўйхатдан ўтказувчи ва бундай фаолият билан шуғулланиш учун лицензия берувчи давлат бошқаруви идоралари биржа савдо-сотиғи қондаларининг ижро этилиши республика иқтисодиётига зарар етказиши мумкин бўлган тақдирда ушбу Қонун 16-моддасининг талабларига мувофиқ ана шу қондаларга ўзгартиришлар киритишни талаб қилишга ҳақлидирлар.

20-модда. Биржа операциялари

1. Муайян биржада тақдим этилган товарлар олди-сотдиси бўйича биржа воситачилари ўртасида тузилган, биржа савдо-сотиғи қондаларига мувофиқ амалга оширилган ва белгиланган тартибда биржада рўйхатдан ўт-

казилган битимлар биржа операциялари деб эътироф этилади.

2. Биржада рўйхатга олинган битимлар нотариал идорада тасдиқланмайди, амалдаги қонунларда назарда тутилган ҳоллар бундан мустаснодир.

3. Биржа битимининг мазмуни (товарнинг номи, миқдори, нархи, ижро ўрни ва муддатидан бўлак) ошкор этилиши мумкин эмас. Биржа битимининг мазмунига доир маълумотлар фақат тергов ва суд идораларининг талаби билан тақдим этилиши мумкин.

4. Биржа битимларни биржа номидан ва унинг ҳисобига тузилиши мумкин эмас.

21-модда. Биржа битимларининг турлари

Биржаларда:

бор товарларнинг олди-сотди битимлари, шу жумладан товарларни дарҳол бериб юбориш ёки етказиб бериш ёхуд товарга эгаллик қилиш ҳуқуқини берувчи ҳужжатлар топширишни ҳам кўзда тутувчи олди-сотди битимлари;

форвард битимлар, яъни бор товарни етказиб бериш муддатларини кечиктирган ҳолда харид қилиш ва сотишга доир битимлар;

фьючерс битимлар, яъни стандарт контрактларга доир олди-сотди битимлари;

опцион битимлар, яъни товарларни ёки товарлар етказиб бериш контрактларини белгиланган нархлар бўйича келгусида харид қилиб олиш ёки сотиш ҳуқуқларига доир олди-сотди битимлари;

биржа савдо-сотиғи қондаларида назарда тутилган товарлар контрактлар ёки ҳуқуқларни харид қилиш ва сотишга доир бошқа битимлар тузилиши мумкин.

Форвард ва фьючерс битимлари ҳамда опционлар савдосини амалга оширувчи биржа ўзининг ҳисоб-китоб (клиринг) марказлари орқали битимлар ижросини кафолатлаши шарт.

22-модда. Биржада товар экспертизаси

Биржа савдо-сотиқ қатнашчисининг талабига кўра биржа олди-сотдиси орқали сотиладиган мавжуд моллар сифатининг экспертизасини ташкил этиши шарт.

23-м о д д а. Ҳисоб-китоб ва ҳисобот

Биржа ўз фаолияти натижаларининг оператив ва бухгалтерия ҳисобини, шунингдек амалдаги қонунларда белгиланган тартибда статистика ҳисоботини юритади.

Давлат статистика ҳисоботини бузиб кўрсатишда ёки белгиланган муддатда тақдим этмаганликда айбдор бўлган биржанинг мансабдор шахслари қонунларда белгиланган тартибда жавобгарликка тортиладилар.

IV бўлим. Биржа фаолиятини давлат томонидан тартибга солиш

24-м о д д а. Биржа фаолиятини давлат томонидан тартибга солиш

Биржа фаолиятини давлат томонидан тартибга солиш:

биржани ва биржа фаолияти иштирокчиларини (юридик шахсларни) давлат рўйхатидан ўтказиш;
лицензиялар бериш;

биржа фаолиятини солиқ солиш билан бошқариш;
биржага доир қонунларга риоя этилиши устидан назорат қилиш йўли билан амалга оширилади.

Давлат тасарруфида бўлмаган тузилмаларнинг биржалар ва биржа қатнашчилари фаолиятини рўйхатдан ўтказиш ва уларга лицензия бериш ишларига аралашувига йўл қўйилмайди.

25-м о д д а. Биржани ва биржа фаолияти қағнашчиларини давлат рўйхатидан ўтказиш

1. Биржани давлат рўйхатидан Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги ўтказиши, биржа фаолияти қатнашчиларини рўйхатдан ўтказиш эса «Ўзбекистон Республикасидаги корхоналар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқ амалга оширилади. Давлат рўйхатидан ўтказганлик учун Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузурдаги Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланган қатъий суммаларда давлат пошлиnasi ундирилади.

2. Биржани қайта рўйхатдан ўтказиш унинг таъсис ҳужжатлари (тасис шартномаси ва устави) ўзгаргани тақдирдагина амалга оширилади.

3. Асоссиз равишда рўйхатдан ўтказишни рад этиш устидан судга шикоят қилиниши мумкин.

26-м о д д а. Биржа фаолиятига лицензия бериш

Қийматли қоғозлар, валюта, кучмас мулк, интеллектуал мулк билан савдо операциялари бажариш биржа фаолияти қатнашчилари томонидан лицензиялар асосида амалга оширилади.

Биржа фаолиятига лицензия бериш тартибини Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси белгилаб беради.

Биржа фаолиятининг қатнашчиларига лицензия у давлат рўйхатидан ўтказилгандан кейингича Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси ваколат берган идора томонидан тақдим этилади.

27-м о д д а. Биржа фаолиятини солиқ йўли билан тартибга солиш

Биржа фаолиятини солиқ йўли билан тартибга солиб туриш корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотлардан олиннадиган солиқлар тўғрисидаги Ўзбекистон Республикасининг қонунларига мувофиқ амалга оширилади.

28-м о д д а. Биржа қонунларига риоя этилиши устидан назорат қилиш

Биржаларни давлат рўйхатидан ўтказиш ҳамда биржа фаолияти қатнашчиларига лицензиялар бериш ишини амалга оширувчи давлат бошқаруви идоралари биржалар ва биржа қатнашчилари биржага доир қонунларга риоя этишларини назорат қиладилар.

29-м о д д а. Биржанинг ташқи иқтисодий фаолияти

Биржа ташқи иқтисодий фаолиятни ушбу Қонун ва амалдаги қонунларда белгиланган тартибда давлат рўйхатидан ўтганидан кейин амалга оширади.

Биржа савдо-сотиғига қўйиш учун мўлжалланган товарларга доир экспорт ва импорт ишлари биржа воқитачилари томонидан амалга оширилади.

30-модда. Биржа фаолиятига давлат кафолати

Давлат амалдаги қонунларга зид бўлмаган барча турдаги биржа битимлари бўйича мулкчилик ҳуқуқлари муҳофаза қилинишини кафолатлайди.

Давлат бошқаруви идоралари биржа фаолияти қатнашчиларининг фаолиятига аралашишга ҳақли эмас, қонунларда назарда тутилган ҳоллар бундан мустаснодир.

V бўлим. Низоларни ҳал этиш тартиби ва биржа фаолияти субъектларининг жавобгарлиги

31-модда. Низоларни қараб чиқиш тартиби

1. Биржа фаолияти қатнашчилари ўртасида, шунингдек биржа фаолияти қатнашчилари билан давлат ҳокимияти ва бошқаруви идоралари ўртасида келиб чиқадиган низолар ҳакамлик судлари ёки халқ судлари томонидан ҳал этилади.

2. Биржа битимлари қатнашчилари ўртасида биржа савдо-сотиғи қоидаларида назарда тутилган масалалар юзасидан келиб чиққан низоларни биржанинг ҳакамлик комиссияси ҳал этади, томонлардан биронтаси унинг қарорига рози бўлмаган тақдирда эса тегишли ҳакамлик суди ҳал этади.

Низоларни ҳакамлик комиссиясида қараб чиққанлик учун ҳақ ундириш тақиқланади.

32-модда. Биржа ва биржа фаолияти қатнашчиларининг жавобгарлиги

1. Биржаларни давлат рўйхатидан ўтказиш ва биржа қатнашчиларига лицензиялар бериш билан шуғулланадиган идоралар 1, 2, 6 (2-банд), 9 (2-банд), 10, 13 (2-банд, 4-хатбоши), 15 (2-банд), 19 (3-банд), 29-моддаларида назарда тутилган қоидалар бузилган тақдирда биржа фаолиятини ва лицензияларнинг амал қилинишини уч ойгача тўхтатиб қўйишга ҳақлидир.

2. Агар биржа томонидан ушбу Қонуннинг қоидалари бузилиши давом эттирилаверса, назорат қилувчи идоралар Ўзбекистон Республикаси Олий ҳўжалик судига биржани тугатиш тўғрисидаги даъволи тақдим қилишга ҳақлидирлар.

3. Ушбу Қонуннинг қоидаларини бузганларга нисбатан:

биржа фаолиятининг қатнашчиси бўлган корхонанинг мансабдор шахсини биржага доир қонунлар бузилганлиги ҳолларига 15 кунлик муддат ичида барҳам бериш тўғрисида огоҳлантириш;

биржа фаолияти қатнашчиси бўлган юридик шахслардан 500 минг сўмгача миқдорда жарима ундириш;

биржа фаолияти қатнашчиси бўлган корхоналарнинг мансабдор шахсларидан 50 минг сўмгача миқдорда жарима ундириш каби жавобгарлик чоралари ҳам қўллашни мумкин.

Биржага доир қонунлар бузилишига йўл қўйганлик учун жавобгарлик турини аниқлаш биржага доир қонунларга риоя этилиши устидан назоратни амалга оширувчи идораларнинг ваколатига киради.

Жазо тариқасидаги жарималар назорат қилувчи идора томонидан ҳакамлик судида ёки халқ судида даъво қўзғаш йўли орқали ундирилади.

4. Биржага доир қонунлар ва биржа савдо-сотиғи қоидалари бузилганлиги учун жарима ундириш тўғрисида ҳакамлик судида ёки халқ судида даъво қўзғатган давлат бошқаруви идоралари давлат пошлинаси тўлашдан озод қилинади.

5. Ушбу моддага мувофиқ ундириб олинган жарима суммалари тўлиқ миқдорда тегишли бюджетга ўтказилади.

6. Жарима миқдорлари нарх-наво даражасининг ўзгаришига мувофиқ индексация қилиниши лозим.

Ўзбекистон Республикасининг
Президенти

И. ҚАРИМОВ

**«БИРЖАЛАР ВА БИРЖА ФАОЛИЯТИ ТЎҒРИСИ
ДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ
ҚОНУНИНИ АМАЛГА КИРИТИШ ТАРТИБИ
ҲАҚИДА**

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
1992 йил 2 июль

Қ А Р О Р И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси,

1992 йил, 10-сон, 395-модда)

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қ а р о р
қ и л а д и:

1. «Биржалар ва биржа фаолияти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни эълон қилиниши биланок амалга киритилсин.

2. Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатлари «Биржа ва биржа фаолияти тўғрисида»ги Қонунга мувофиқ ҳолга келтирилгунга қадар амалдаги норматив ҳужжатларнинг ушбу Қонунга зид келмайдиган қисми қўлланилавериши белгилаб қўйилсин.

3. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузурдаги Вазирлар Маҳкамаси икки ойлик муддат ичида:

Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларини ушбу Қонунга мувофиқ ҳолга келтириш тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашига таклифларни тақдим этсин:

Ўзбекистон Республикаси Хукуматининг қарорларини ушбу Қонунга мувофиқ ҳолга келтирсин ҳамда Ўзбекистон Республикаси вазирликлари, давлат кўмиталари ва идораларининг ушбу Қонунга зид келадиган норматив ҳужжатлари қайта кўриб чиқилишини ва бекор қилинишини таъминласин;

биржа товари бўлиши ман этиладиган мол-мулк турларининг, миллий, маданий ва тарихий бойликларнинг рўйхатини тасдиқласин:

биржаларнинг устав фондларини индексация қилиш тартиби белгилансин;

ушбу Қонунни амалга оширишга доир тегишли қарорлар қабул қилсин.

4. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Иқтисодий ислоҳот, бюджет сиёсати ва ва маҳаллий ўзини ўзи бошқариш қўмитаси ушбу Қонуннинг ижроси устидан назорат ўрнатсин.

Ўзбекистон Республикаси Олий
Кенгашининг Раиси

Ш. ЙЎЛДОШЕВ

МУДОФАА ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикасининг
1992 йил 3 июль

Қ О Н У Н И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1992 йил, 10-сон, 398-модда)

Ўзбекистон Республикаси Мустақиллик декларацияси, «Ўзбекистон Республикасининг Давлат мустақиллиги асослари тўғрисида»ги Қонун, Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қондаларидан келиб чиқиб, барча давлатлар билан тинч-тотув яшаш сиёсатини ўтказиб бориб ўз мудофаа қудратини қуролли тажовуздан ҳимояланиш учун етарли даражада сақлаб туради.

Ушбу Қонун давлат идоралари ва маҳаллий бошқарув идораларининг Ўзбекистон Республикасининг мудофаа қобилиятини таъминлаш борасидаги ишларни йўлга қўйиш, бошқариш асосини, ҳуқуқ ва мажбуриятларини белгилаб беради.

1-м о д д а. Ўзбекистон Республикаси мудофаасининг асослари

1. Ўзбекистон Республикасининг мудофааси давлат мустақиллигини, ҳудудий яхлитлигини, республика манфаатлари ҳимоя қилинишини ва аҳолининг тинч ҳаёт кечиришини таъминлашга қаратилган сиёсий, иқтисодий, ҳарбий ва ижтимоий-ҳуқуқий тадбирлар мажмуидан иборатдир.

2. Мудофаанинг мақсадларига Ўзбекистон Республикасига қарши четдан қилинадиган ҳужумнинг олдини олиш ва ҳар қандай тажовуз қилиниши мумкин бўлган шароитда қуролли ҳимояланишни уюшган ҳолатда қўллашнинг барча зарур шарт-шароитини яратиш орқали эришилади.

3. Ўзбекистон Республикасини мудофаа қилиш Қуролли Кучларнинг, иқтисодиётнинг, аҳолининг, ҳудуднинг Ўзбекистон Республикаси ҳарбий доктринасига мувофиқ тажовузнини даф этишга доим тайёрлигига асосланади.

4. Ўзбекистон Республикасининг ҳарбий доктринаси Қуролли Кучлар тузилишида мудофааланиш кифоя қиларли даражада бўлиши қондасига амал қилади ва Ўзбекистон Республикаси:

урушни халқаро муаммоларни хал этишнинг усули сифатида тан олмаслигидан;

бетарафлик йўлини тутишга интилишидан ва ядро қуролларини яқинлаштирмаслик: ядро қуролларини жойлаштирмаслик, ишлаб чиқармаслик ва сотиб олмаслик қондасига риоя этишга ҳаракат қилишидан;

биронта ҳам давлатга ҳудудий масалада даъво қилмаслигидан ва биронта ҳам халқни душман деб билмаслигидан;

башарти ўзи тажовуз объекти бўлиб қолмаган тақдирда бирон-бир давлатга қарши жанговар ҳаракатларни биринчи бўлиб бошламаслигидан иборатдир.

2-м о д д а. Ўзбекистон Республикасининг мудофаасини ташкил этиш

Ўзбекистон Республикасининг мудофаасини ташкил этиш:

ҳарбий сиёсатни, ҳарбий доктринани ишлаб чиқишни ва ҳарбий фанни ривожлантиришни;

тажовузларнинг олдини олиш юзасидан халқаро майдонда тегишли тадбирларни амалга оширишни; хавфсизликнинг жамоа бўлиб амалга ошириладиган тадбирларини ишлаб чиқиш ва ўтказишда қатнашиш имкониятларини;

давлат чегараларини қўриқлашни;

ҳарбий-техника сиёсатини, ҳарбий-иқтисодий тадбирларни ишлаб чиқиш ҳамда амалга оширишни ва Қуролли Кучларни қурол-яроғ, ҳарбий техника билан, ҳарбий-техника ашёлари, озиқ-овқат ҳамда бошқа моддий-техника воситалари билан тўла-тўқис таъминлаб туришни;

халқ хўжалигини, давлат идораларини, бошқарув тизимини сафарбарликка тайёрлашни;

аҳолини ва республика ҳудудини мудофаага тайёрлашни;

Қуролли Кучларнинг керакли тузилмаларини ҳозирлаш, тайёргарлик даражасини кучайтириш ҳамда зарур таркибни ва миқдорини таъминлаш, уларнинг жанговарлик қобилияти, жанговар ва сафарбарлик тайёргарлиги Ўзбекистон Республикасига қарши қаратилган

ҳарбий ифвогарликларнинг пайини қирқишни ва тажовузларини даф этишни таъминлайдиган даражада бўлишини;

мудофаа ва ҳарбий қурилишга доир масалаларни қонуви йўли билан тартибга солиб боришни ўз ичига олади.

3-м о д д а. Ўзбекистон Республикасининг мудофаа тўғрисидаги қонунлари

Ўзбекистон Республикасининг мудофаа тўғрисидаги қонунлари ушбу Қонундан ҳамда унга мувофиқ чиқариладиган Ўзбекистон Республикасининг бошқа қонун ҳужжатларидан иборатдир.

4-м о д д а. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг вазолатлари

Ўзбекистон Республикасининг Олий Кенгаши:

мудофаа, ҳарбий қурилиш, ҳарбий хизматчилар ва уларнинг оила аъзоларини ижтимоий-ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоя қилиш масалаларига доир қонунлар ҳақиқатда бажарилиши устидан парламент назоратини амалга оширади.

Мудофаа концепциясини, ҳарбий қасамёдни, Ўзбекистон Республикаси Президентининг тақдимига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирини;

Ўзбекистон Республикаси Президентининг сафарбар этиш ва сафарбарликдан бўшатилган тўғрисидаги, қуроли ҳужум қилинган тақдирда ҳарбий ҳолат эълон қилиш ҳақидаги, уруш ҳолати эълон қилиш тўғрисидаги, ҳарбий ҳаракатлар тўхтатилгач сулҳ тузиш хусусидаги, тинчлик ва хавфсизликни сақлаш бўйича халқаро шартномаларга доир мажбуриятларни бажариш зарур бўлиб қолганда Қуроли Кучларни қўллаш тўғрисидаги, шунингдек Республика манфаатлари учун бошқа вазифаларни ҳал этишга доир фармонларини тасдиқлайди;

Ўзбекистон Республикасининг ҳарбий масалаларга доир халқаро шартномаларини ратификация қилади ва бекор қилади:

Қуроли Кучларнинг Бош қўмондонига олий ҳарбий унвон беради.

**5-модда. Ўзбекистон Республикаси
Президентининг ваколатлари**

Ўзбекистон Республикаси Президенти:

Ўзбекистон Республикаси давлат манфаатларига қуролини ҳуруж қилинган тақдирда республика мудофаасини таъминлаш, унинг мустақиллигини, худудий яхлитлигини, эркинлигини ҳимоялашнинг зарур чоратадбирларини кўради;

Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирини тайинлаб, сўнгра уни Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши тасдиғига тақдим этади;

муайян муддатга Қуролини Кучлар тузиши, уларнинг стратегик вазифаларни режасини, шунингдек сафарбарлик режасини тасдиқлайди;

давлат идораларининг мудофаа соҳасидаги фаолиятини тартибга солиб туради;

ҳарбий масалага доир умумий кўламда музокаралар олиб боради ва халқаро шартномаларни имзолайди;

Ўзбекистон Республикасига қуролини ҳужум қилинган тақдирда умумий ёки қисман сафарбарлик, уруш ҳолати эълон қилади, айрим ҳудудларда ҳарбий ҳолат жорий этади, ҳарбий вақтнинг норматив ҳужжатларини амалга киритади ва уларнинг амал қилинишини тўхта-тади. Қабул қилган қарорларини Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши тасдиғига киритади;

қарорлар қабул қилади ва Ўзбекистон Республикаси Қуролини Кучларига жанговар ҳаракатлар юри-тин тўғрисида, шунингдек фавқулодда ҳолатларда улардан фойдаланиши ҳақида буйруқ беради;

юқори офицерлар составини лавозимларга тайин-лайди, уларга ҳарбий ҳамда махсус унвонлар беради, шунингдек уларнинг лавозимлари ва унвонларини па-сайтиради.

**6-модда. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар
Маҳкамасининг ваколатлари**

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси:

ўзига бўйсунадиган тузилмаларнинг мудофаани таъ-минлаш, Қуролини Кучларини қуроляроғ, ҳарбий техни-ка ва бошқа моддий воситалар билан таъмин этиш бо-расидаги фаолиятига раҳбарлик қилади;

мудофаа ва Қуролини Кучлар эҳтиёжлари учун за-рур бўладиган моддий-техника ресурслари, озиқ-овқат,

буюм ва бошқа ашёлар меъёри ва ҳажмини, ҳарбий хизматга ва муқобил хизматга чақирилиши лозим бўлаган Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг миқдорини ҳамда уларнинг ҳарбий хизмати ва муқобил хизматни ўташи тартибини, ҳарбий хизмат ёшидагилар ва чақирилувчиларни ҳарбий ҳисобга олиш ишини юритиш тартибини белгилаб беради.

ҳарбий хизматчиларни муддатли ҳақиқий ҳарбий хизматга чақириш ҳамда ҳарбий хизматдан заҳирага бўшатилиш ва ҳарбий хизмат ёшидагиларни йиғинга чақириш, уруш даврида сафарбар этиш ва сафарбарликдан бўшатилиш тўғрисида қарорлар қабул қилади;

давлат ва сафарбарлик заҳираларининг моддий бойликларини тўплаш режаларини тасдиқлайди;

халқ хўжалигини сафарбарликка тайёрлаш, сафарбарликни кучайтириш ва уни уруш ҳолати шароитидаги иш тартибига ўтказишга раҳбарлик қилади;

ҳарбий хизматчилар, истеъфодаги ҳарбий хизмат ёшидагилар ва улар oilаларининг, шунингдек хизмат бурчинини ўтаётганда ҳалок бўлган, вафот этган, бедарак йўқолган ёки аспирликка тушиб қолган ҳарбий хизматчилар oilаларининг ижтимоий-ҳуқуқий кафолатлари, уларнинг моддий, манший ва пенсия таъминоти масалаларини ҳал этади;

мудофаа соҳасидаги халқаро шартномалар бажарилишини таъминлайди;

ҳарбий-ҳунар таълимга ихтисослашган олий ва ўрта ҳарбий-ўқув юртларини тузади ва уларни тугатади.

7-модда. Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлигининг ваколатлари

Ўзбекистон Республикасининг Мудофаа вазирлиги республика Қуролли Кучларининг давлат бошқарув идораси ҳисобланади ва Қуролли Кучларнинг ҳолати ҳамда уларни янада ривожлантириш учун, жанговор тайёргарлиги ва ҳарбий иштироки учун тўла жавобгар бўлади.

Ўзбекистон Республикасининг Мудофаа вазирлиги:

Қуроли Кучларда мудофаа соҳасидаги ва ҳарбий қуролли жабҳасидаги давлат сиёсати ўтказилишини таъминлайди;

мудофаа, Қуролли Кучларни тузиш ва ривожлантириш режаларини ва концепцияларининг қурол-яроғларни

ва ҳарбий техникани ривожлантириш давлат дастури-
нинг лойиҳаларини, мудофаа эҳтиёжларига пул ажра-
тишга донр таклифларни ишлаб чиқади ва Ўзбекистон
Республикаси Вазирлар Маҳкамаси муҳокамасига ки-
ритади;

ҳарбий қурилиш соҳасида илмий тадқиқотларни
йўлга қуяди ва олиб боради;

ҳарбий техника ва бошқа ҳарбий ашёлар яратиш,
ишлаб чиқариш ва ремонт қилишга онд давлат буюрт-
малэри бажарилишини назорат қилади;

Қуролли Кучлар шахсий состави билан ҳарбий, ҳу-
қуқий, ахлоқий тарбия, шунингдек маънавий-психологик
тайёргарлик, ҳарбий кадрларни жой-жойига қўйиш иш-
ларини олиб боради;

ҳарбий хизматдан бўшатишларга пенсиялар тў-
ланишини, ҳарбий хизматчилар ва улар онла аъзолар-
рининг шахсий ҳуқуқ ва эркинликларни ҳимоясини амал-
даги қоиунларга мувофиқ равишда таъминлайди;

халқ хўжалигининг сафарбарлик даражасида тайёр-
лигини ташкил этишда иштирок этади;

сафарбарлик заҳираларини ҳозирлаш ва қайта
тайёрлаш, фуқароларни ҳарбий ва муқобил хизматга
чақириш ҳамда белгиланган хизмат муддатини тугат-
ган ҳарбий хизматчиларни ва муқобил хизматдаги хиз-
матчиларни заҳирага бўшатиш, ҳарбий хизмат ёшида-
гиларни йиғинга чақириш, шунингдек сафарбарликка
чақириш ва сафарбарликдан бўшатиш ишларини режа-
лаштиради ва амалга оширишни ташкил этади;

бошқа давлатларнинг Қуролли Кучлари билан ҳар-
бий, маданий ва илмий алоқалар ўрнатади.

8-м о д д а. Бошқа вазирликлар ва идораларнинг ваколатлари

Ҳарбий буюртмаларни бажараётган вазирликлар
ва идоралар бошқарувининг топширилган тармоқлари-
да мудофаа эҳтиёжларига мўлжалланган зарур маҳ-
сулотларнинг етказиб берилиши учун, тармоқнинг
сафарбарлик тайёрлиги учун жавобгар бўлади, тармоқ
ҳарбий даврда сафарбарлик тайёрлиги режасига му-
вофиқ барқарор ишлашини таъминлашга донр чора-
тадбирларни амалга оширади.

9-м о д д а. Давлат ҳокимияти ва бошқаруви маҳаллий идораларининг ваколатлари

Давлат ҳокимияти ва бошқаруви маҳаллий идоралари:

корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, мансабдор шахслар ва фуқаролар мудофаани, халқ хўжалигининг сафарбарлик тайёргарлигини таъминлаш соҳасидаги қонунларнинг бажаришлари учун масъул бўладилар;

ҳарбий қисмларга ва муассасаларга зарур маҳаллий маҳсулотлар етказилиб берилишини, улар сув, иссиқлик ва электр энергияси билан таъминланишини амалга оширадилар, алоқа воситаларини берадилар, коммунал-маиший ва бошқа хизматлар кўрсатадилар;

мудофаа манфаатларини кўзлаб қонунларга мувофиқ ер ажратиб берадилар ва улардан фойдаланишни назорат қилиб борадилар;

қонунларда белгиланган тартибда ҳарбий қисмларга, Қуролли Кучларнинг муассасаларига, ҳарбий ўқув юртлари, корхона ва ташкилотларига хизмат бинолари ва турар жойлар ажратиб берадилар, ҳарбий объектларга, ҳарбий хизматчиларга, уларнинг oilаларига nisbatan қонунга зид хатти-ҳаракатлар қилинишига йўл қўймаслик юзасидан чора-тадбирлар кўрадилар.

10-м о д д а. Корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг вазифалари

Корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар кимнинг тасарруфида эканликлари ва мулкчиликнинг шаклидан қатъи назар, давлатнинг ҳарбий буюртмалари ва шартномалар бажарилиши учун қонунда белгиланган тартибда жавоб берадилар, сафарбарлик учун керакли кучларни ва заҳираларни яратадилар ва шай қилиб турадилар.

11-м о д д а. Фуқароларнинг бурчи

Ўзбекистон Республикаси, унинг худудий яхлитлигини, мустақиллигини ҳимоя қилиш республика фуқароларининг Конституциявий бурчи ҳисобланади.

Бошқа давлатларнинг Ўзбекистонда доимий яшаб турган ёки вақтинча турган фуқаролари ва фуқаролиги

бўлмаган шахслар Ўзбекистон Республикасида ҳарбий хизматга ва ҳарбий тайёргарлик кўришга мажбур эмас.

12-м о д д а. Ўзбекистон Республикасининг Қуrolли Кучлари

1. Ўзбекистон Республикасининг Қуrolли Кучлари республика манфаатларини, аҳолининг тинч турмушини, Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигини ва ҳудудий яхлитлигини ҳимоя қилиш учун барпо этилади.

2. Ўзбекистон Республикаси Қуrolли Кучлари: қонуннинг устунлиги; марказлашган раҳбарлик ва яккабошчилик; доимий жанговар тайёргарлик ва сафарбарликка шайлик;

фуқароларнинг умумий ҳарбий мажбурияти; умумий хавфсизлик тизимини яратиш; ҳарбий интизомга риоя этиш; партиядан ҳолилик; ҳарбий хизматчилар ва улар оила аъзоларининг ижтимоий ва ҳуқуқий ҳимояланишини таъмин этиш асосида қурилади ва ўз фаолиятини амалга оширади.

3. Ўзбекистон Республикаси Қуrolли Кучлари Қуруқликдаги қўшинлар, Ҳарбий-Ҳаво кучлари, Ҳаво ҳужумидан мудофаа қўшинлари, махсус ва Миллий Гвардия қўшинлардан иборат бўлади.

Уруш бўлган тақдирда Қуrolли Кучлар ўз вазифаларини Миллий хавфсизлик хизматининг чегара қўшинлари билан, Ички ишлар вазирлигининг ички қўшинлари билан ҳамкорликда бажаради.

4. Қуrolли Кучларни жойлаштириш Ўзбекистон Республикаси ҳудудини, чегараларини ва ҳаво теграларини ишончли ҳимоя қилинишини таъминлашдек стратегик режалар асосида белгиланади ва ҳарбий доктрина талабларига, стратегик ва оператив режалар асосида, шунингдек қўшинларни сафарбар этиб жойлаштириш режасига мувофиқ амалга оширилади.

5. Қуrolли Кучларни тузиш «Умумий ҳарбий мажбурият ва ҳарбий хизмат тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонунига мувофиқ амалга оширилади.

Қуrolли Кучларни тузиш — ҳарбий хизматга шу ҳудуддан ва ҳудуд ташқарисидан чақиришни уйғун ҳолда бажариш орқали амалга оширилади.

6. Қуролли Кучларни моддий-техникавий жиҳатдан таъминлаш давлат томонидан амалга оширилади.

Ҳарбий объектлар ва иншоотлар, қурол-яроғларнинг, ҳарбий техниканинг ва бошқа ҳарбий мол-мулкнинг барча турлари давлат мулки ҳисобланади. Қуролли Кучлар тасарруфида бўлади, улар қонунларда белги-ланган асосларга биноан ва ваколатлари доирасида бу нарсаларга эгалик қиладилар, улардан фойдаланадилар ва уларни тасарруф этадилар.

Қурол-яроғни, ҳарбий техникани, бутловчи буюмлар-ни ва бошқа мол-мулкни ишлаб чиқариш, етказиб бе-риш ва таъмирлаш, мудофаа эҳтиёжлари учун озиқ-овқатни етказиб бериш, шунингдек мудофаа манфаат-лари йўлида илмий-тадқиқот, тажриба-конструкторлик ва қурилиш ишларини бажариш, давлат сафарбарлик заҳираларида сафарбарлик бойликларини яратиш, ри-вожлантириш ва сақлаб қолиш тўла ҳажмида давлат буюртмасига киритилади.

Мудофаа эҳтиёжлари учун давлат буюртмаларининг бажарилиши солиқ, ижара имтиёзлари ва бошқа имти-ёзлар билан рағбатлантирилади.

Қуролли Кучларнинг бинолари, иншоотлари, ҳарбий техникаси, қурол-яроғлари ва бошқа мол-мулки давлат тасарруфидан чиқарилиши ва хусусийлаштирилиши мумкин.

13-м о д д а. Уруш ҳолати, ҳарбий давр

Уруш ҳолати Ўзбекистон Республикасига ҳарбий ҳужум қилинган тақдирда эълон қилинади ва бу ҳолат бир-бирига қарши урушаётган томонлар сулҳ тузганла-ридан кейингина бекор қилинади.

Уруш ҳолати эълон қилиниши биланоқ ёки ҳарбий ҳаракатлар амалда бошлаб юборилган дақиқадан эъти-боран ҳарбий давр амал қилади ҳамда у ҳарбий ҳара-катлар амалда тўхтатилган кунда ва соатда тугайди.

Республика ҳудудига қўшинлар ёки қуролли гуруҳ-лар қўққисдан ҳужум қилган ёки бостириб кирган тақ-дирда ҳарбий бошқарувнинг маҳаллий идоралари уруш эълон қилинишини кутмай ҳужумни қайтаришнинг бар-ча чораларини кўришлари шарт.

14-м о д д а. Ҳарбий ҳолат

Ҳарбий ҳуруж ҳавфи бўлганида республиканинг ай-рим ерларида ёки бутун ҳудудида ҳарбий ҳолат жорий этилади.

Олий Бош қўмондоннинг вазифалари ҳарбий ҳолат эълон қилиниши биланоқ Ўзбекистон Республикаси Президенти зиммасига юкланади. Унинг ҳузурда Мудофаа Кенгаши тузилади. Кенгаш ҳарбий даврда Қуролли Кучларга ва халқ хўжалигига раҳбарлик қилади.

Ҳарбий ҳолат тартиби қонунлар билан белгиланади.

15-м о д д а. Сафарбарлик

Уруш ҳолати эълон қилиниши ёки ҳарбий ҳолат жорий этилиши биланоқ Қуролли Кучларни сафарбар этиб жойларга тарқатиш ва иқтисодиётни уруш даври иш тартибига ўтказиш мақсадида умумий ёки қисман сафарбарлик эълон қилинади.

Сафарбарликни ўтказиш тартиби қонунлар билан белгиланади.

16-м о д д а. Худудий мудофаа

Худудий мудофаа давлат чегараларини, ҳарбий объектлар ва иншоотларни душман ҳужумидан ҳимоя қилиш, душмanning десантчи ва қўпоровчи кучларига қарши кураш, шунингдек ҳарбий ҳолат тартибини сақлаб туриш мақсадида ташкил этилади ва амалга оширилади.

Худудий мудофаани таъминлашга жалб этилаётган кучларнинг вазифалари, уларни ташкил этиш ва ҳамкорликда ҳаракат қилиш тартиби Қуролли Кучларнинг сафарбарлик режасида белгилаб қўйилади.

17-м о д д а. Фуқаролар ва мансабдор шахсларнинг мудофаа тўғрисидаги қонунларни бузганлик учун жавобгарлиги

Фуқаролар ва мансабдор шахсларнинг мудофаа тўғрисидаги қонунларни бажармаслиги амалдаги қонунларга мувофиқ жиноий, маъмурий, интизомий жавобгарликка тортишга сабаб бўлади.

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

И. КАРИМОВ

**«МУДОФАА ТЎҒРИСИДА»ГИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ҚОНУНИНИ АМАЛГА КИРИТИШ ТЎҒРИСИДА**

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
1992 йил 3 июль

Қ А Р О Р И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси,
1992 йил, 10-сон, 399-модда)

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қарор қилади:

1. «Мудофаа тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонуни эълон қилинган дақиқадан бошлаб амалга киритилсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси:

«Қонверсия тўғрисида»ги Қонуннинг лойиҳасини ишлаб чиқсин ҳамда уни Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши муҳокамасига киритсин;

«Ўзбекистон Республикаси халқ хўжалигини, давлат идораларини, бошқарув тизимларини сафарбарлик тайёргарлиги тўғрисида» ва «Ўзбекистон Республикаси аҳолисини ва ҳудудини мудофаага ҳозирлаш тўғрисида»ги низомларни ишлаб чиқсин ва тасдиқласин.

Ўзбекистон Республикаси
Олий Кенгашининг Раиси

Ш. ЙУЛДОШЕВ

ҲАРБИЙ ҚАСАМЁД ТУҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг

1992 йил 3 июль

Қ А Р О Р И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси,
1992 йил, 9-сон, 348-модда)

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қ а р о р
қ и л а д и:

1. Ҳарбий қасамёднинг қуйидаги матни тасдиқлан-
син:

«Мен (фамилияси, исми, отасининг исми) Ўзбеки-
стон Республикаси Қурулли Кучлари сафига кирар экан-
ман, халқимга, Президентимга содиқ бўлишга тантана-
ли равишда қасамёд қиламан.

Мен Ўзбекистон Республикасининг Конституциясини
ва қонунларини муқаддас билиб, уларга риоя этишга,
ҳарбий низомларни, қўмондонлар ва бошлиқларнинг
буйруқларини сўзсиз бажаришга, ҳарбий интизомга
қатъий риоя қилишга, ҳалол, жасур ва сергак жангчи
бўлишга қасамёд қиламан.

Сўнгги нафасим қолгунча она-Ватанимнинг садоқат-
ли фарзанди бўлиб қолишга, ҳарбий хизматнинг бутун
машаққати ва қийинчиликларини сабот билан енгишга,
давлат ва ҳарбий сирларни мустақкам сақлашга аж-
додларим руҳи олдида қасамёд қиламан.

Жонажон Ўзбекистонимни нурли истиқболи учун
унинг давлат манфаатлари ва мустақиллигини ҳимоя-
чиси бўлишга қасамёд қиламан.

Агар мен ушбу тантанали қасамёдимни бузсам қо-
нунларда белгиланган жазога ва халқнинг нафратига
мубтало бўлай».

2. Белгилаб қўйилсинки, Ҳарбий қасамёдни Ўзбеки-
стон Республикаси ҳудудида жойлашган ҳарбий қисмлар-
га, муассасаларга, бошқа ҳарбий қўшилмаларга ҳақиқий
ҳарбий хизматга чақирилган фуқаролар, ҳарбий-ўқув
юртларининг илгари Ҳарбий қасамёд қабул қилмаган
курсантлари қабул қиладилар.

3. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида хизмат ўтаётган ва илгари Ҳарбий қасамёдни қабул қилган ҳарбий хизматчилар қасамёд қилдирмайдилар.

4. Ҳарбий қасамёд қилдириш тартиби тасдиқлансин.

Ўзбекистон Республикаси
Олий Кенгашининг Раиси

Ш. ЙУЛДОШЕВ

УМУМИЙ ҲАРБИЙ МАЖБУРИЯТ ВА ҲАРБИЙ ХИЗМАТ ТУҒРИСИДА¹

Ўзбекистон Республикасининг
1992 йил 3 июль

Қ О Н У Н И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси,
1992 йил, 10-сон, 401-модда)

1 боб. Умумий қоидалар

1-м о д д а. Умумий ҳарбий мажбурият

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига мувофиқ мамлакатни мудофаа қилиш давлатнинг энг муҳим вазифаларидан бири бўлиб, Ўзбекистон Республикаси ҳудудида истиқомат қилувчи барча фуқароларнинг вазифасидир. Ўзбекистон Республикасини ташқаридан бўладиган қуролли тажовуздан ҳимоя қилиш Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг Конституциявий бурчидир.

2. Умумий ҳарбий мажбуриятнинг мазмуни Ўзбекистон Республикасининг фуқароларини ўз мамлакатларини қуролли ҳимоя қилиш учун мажбурий ҳарбий тайёргарликдан ўтказишдан иборат бўлиб, республика Қуролли Кучларини бутлаш ва резерв таъёрлашни таъминлаш мақсадларида жорий этилади.

3. Умумий ҳарбий мажбурият фуқароларни ҳарбий хизматга тайёрлашни, чақирув участкаларида қайд этишни, ҳарбий хизматга чақиришни, ҳарбий хизматни (чақирув бўйича ва ихтиёрий равишда) ўташни, захирада хизмат қилишни, ҳарбий рўйхатдан ўтиш қоидаларига риоя этишни, умимий ҳарбий таълим беришни (уруш даврида) қамраб олади.

4. Ушбу Қонунни бажариш Ўзбекистон Республикасининг фуқаролари, давлат бошқарувининг марказий идоралари, ҳокимликлар, жамоат бирлашмалари, ўқув юртлари, муассасалар, корхоналар, жамоа хўжаликлари, кооперативлар ҳамда идоравий бўйсунуви, мулкчилик шакли ва хўжалик юритиш шарт-шароитларидан қатъи назар, бошқа ташкилотлар зиммасига юклатилди.

¹ Ўзбекистон Республикасининг 1993 йил 7 майдаги Қонуни билан киритилган ўзгартишлар билан.

Умумий ҳарбий мажбурият Ўзбекистон Республикасининг ҳудудида доимий ёки вақтинча истиқомат қилувчи ажнабий шахслар ва фуқаролиги бўлмаган шахсларга тааллуқли эмас.

5. Ушбу Қонунга мувофиқ Ўзбекистон фуқароларидан:

чақирув участкаларида қайд этилгунга қадар чақирувгача бўлган тайёргарликни ўтаётган шахслар—чақирув ёшига етмаган шахслар;

чақирилувчилар ҳисобида турган шахслар—чақирилувчилар;

ҳақиқий ҳарбий хизматни ўтаётган шахслар—ҳарбий хизматчилар;

Қуролли Кучларнинг заҳираси ҳисобида турган шахслар—ҳарбий хизматга мажбурлар;

турли сабабларга кўра ҳарбий рўйхатга олинмаган ёки бу рўйхатдан чиқариб юборилган, шу жумладан истеъфога ўтказилган шахслар—ҳарбий хизматга мажбур бўлмаган шахслар деб аталади.

6. Эркак фуқаролар, башарти, саломатликлари ва ёшлари нуқтан назаридан ҳарбий хизматни ўташга яроқли бўлсалар, ҳарбий хизматга чақирилишлари шарт.

Шу муносабат билан улар:

ноҳия, шаҳар мудофаа ишлари идораларининг чақириғига биноан қайд ҳисобидан, тиббий кўрикдан ўтиш, ҳарбий ихтисосни ўрганишга боришга йўлланма олиш, ҳарбий хизматга ва ўқув машқлари йиғинига чақирув йўлланмасини олиш учун чақирув участкаларига келишлари;

чақирувга қадар тайёргарликдан ўтишлари, ҳарбий хизматни ўташлари ва заҳирада хизмат қилишлари;

ҳарбий рўйхатдан ўтиш қондаларига риоя этишлари шарт.

7. Тиббий тайёргарликка эга ёки Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси белгилайдиган рўйхатга кўра ҳарбий ихтисосликларга турдош касб эгалари бўлган хотин-қизлар ҳарбий рўйхатга олинишлари мумкин.

Улар тиббий кўрикдан ўтиш ва ҳарбий рўйхат қондаларини бажариш учун ноҳия, шаҳар мудофаа ишлари идораларининг чақирувига биноан ҳозир бўлишлари шарт.

Тинчлик вақтида хотин-қизлар ихтиёрий равишда битим бўйича ҳарбий хизматга киришлари мумкин. Ҳарбий рўйхатда турган ёки умумий ҳарбий таълим олган хотин-қизлар уруш даврида ҳарбий хизматга Ўзбекис-

тон Республикаси Президентининг қарорига биноан чақирилишлари мумкин.

2-м о д д а. Ҳарбий хизмат ва заҳирадаги хизмат

1. Ҳарбий хизмат Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари ва бошқа ҳарбий тузилмаларида умумий ҳарбий мажбуриятни бажаришлари ҳамда битимга биноан хизмат қилишлари борасидаги давлат хизматининг алоҳида туридир.

Ҳарбий хизматнинг:

муддатли ҳарбий хизмат;

аскар, денгизчи, сержант ва старшина, шунингдек прапоршчик ва мичман лавозимларида битимга биноан ҳарбий хизмат;

хотин-қизлар битимга биноан ўтайдиган прапоршчик ва мичман, шунингдек аскар ва сержант лавозимларидаги ҳарбий хизмат;

ҳарбий ўқув юртларининг курсанти (тингловчиси) сифатида ўталадиган ҳарбий хизмат;

офицерлар лавозимларида ўталадиган ҳарбий хизматдан иборат турлари жорий этилади.

2. Тинчлик вақтида заҳирадаги хизмат — ўқув машқлари йиғинида қатнашишдан, уруш вақтида Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучларининг, шунингдек Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги Стратегик Кучларининг сафарбар этилгани ва ёйилганида ҳарбий хизматга мажбурлардан ҳарбийлар рўйхатида қайд этилган ихтисослари бўйича талаб қилинадиган билим, кўникма ва маҳоратни сақлаб қолиш ҳамда такомиллаштиришдан иборатдир.

3. Ҳарбий хизматга биринчи марта чақирилган ёки ихтиёрий равишда ҳарбий хизматга кирган Ўзбекистон Республикасининг фуқаролари Ўзбекистон Республикасининг ҳалқига ва Президентига содиқ эканликлари тўғрисида Ҳарбий қасам ёд қабул қиладилар.

Муқаддам Ҳарбий қасам ёд қабул қилмаган ҳарбий хизматга мажбурлар йиғинга ёки сафарбарликка чақирилган вақтда Ҳарбий қасам ёд қабул қиладилар.

3-м о д д а. Муқобил (меҳнат) хизмат

Муқобил хизмат Ўзбекистон Республикасининг «Муқобил (меҳнат) хизмат тўғрисида»ги Қонуни билан тартибга солиб борилади.

4-м о д д а. Ўзбекистон Республикасининг Қуроли Қучларини ва бошқа қўшинларини ҳарбий хизматчилар билан бутлаш

Ўзбекистон Республикасининг Қуроли Қучлари ва бошқа қўшинлари:

умумий ҳарбий мажбурият асосида фуқароларни ҳарбий хизматга чақириш;

фуқароларнинг битимга биноан ҳарбий хизматга кириши орқали бутланади.

Ўзбекистон Республикасининг Қуроли Қучлари ва бошқа қўшинларини уруш вақтида тақозо этиладиган штатлар даражасигача ҳарбий хизматчилар билан қўшимча равишда бутлаш ушбу Қонунда ва бошқа қонун ҳужжатларида белгилаб берилади.

5-м о д д а. Ҳарбий хизматчилар, ҳарбий хизматга мажбурларнинг таркиби ҳамда уларнинг ҳарбий унвонлари

1. Ҳарбий хизматчилар ва ҳарбий хизматга мажбурлар оддий аскарлар, сержантлар ва старшиналар таркибига, прапорщиклар ва мичманлар таркибига ҳамда офицерлар таркибига бўлинади.

Офицерлар таркиби — кичик, катта ва олий офицерлар таркибига бўлинади.

2. Ҳар бир ҳарбий хизматчи ва ҳарбий хизматга мажбурга тегишли ҳарбий унвон берилади. Ўзбекистон Республикаси Қуроли Қучлари ва бошқа қўшинларида ҳарбий унвонлар — қўшинлар унвонлари ва кема таркибигадаги унвонларга бўлинади.

Қуроли Қучларда қуйидаги унвонлар жорий этилади:

Қўшинлар унвонлари	Кема таркибигадаги унвонлар
--------------------	-----------------------------

Оддий аскарлар таркиби
Оддий аскар матрос

Сержантлар ва старшиналар таркиби

кичик сержант	2-даражадаги старшина
сержант	1-даражадаги старшина
катта сержант	бош старшина
старшина	кеманинг бош старшинаси

Прапорщиклар ва мичманлар таркиби

прапорщик	мичман
катта прапорщик	катта мичман

Кичик офицерлар таркиби

кичик лейтенант	кичик лейтенант
лейтенант	лейтенант
катта лейтенант	катта лейтенант
капитан	капитан-лейтенант

Катта офицерлар таркиби

майор	3-даражадаги капитан
подполковник	2-даражадаги капитан
полковник	1-даражадаги капитан

Олий офицерлар таркиби

генерал-майор
генерал-лейтенант
генерал-полковник
армия генерали
Ўзбекистон Республикаси
Маршали

Заҳира ёки истеъфодаги фуқароларнинг ҳарбий унвонларига тегишнча «заҳирадаги» ёки «истеъфодаги» деган сўзлар қўшилади.

3. Ҳарбий унвонлар «Мудофаа тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонунига ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тасдиқлайдиган «Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг ҳарбий хизматини ўташи тўғрисида»ги Низомга мувофиқ берилади.

4. Офицерлар таркибига кирувчиларни ҳарбий унвондан маҳрум қилиш оғир жиноят учун маҳкум этилганларида суднинг қарорига биноангина мумкин бўлади.

Аскар, матрос, сержант ва старшина лавозимларида (оддий аскар ва матрос унвонига эга шахслардан ташқари) муддатли хизматни ва битимга биноан хизматни ўтаётган прапоршчиклар (мичманлар), ҳарбий хизматчилар Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучларининг Интизомий Уставида белгиланган тартибдагина ҳарбий унвондан маҳрум этилишлари ёки уларнинг ҳарбий унвонлари пасайтирилиши мумкин.

5. Ҳарбий унвонни тиклаш «Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг ҳарбий хизматни ўташи тўғрисида»ги Низом талабларига мувофиқ амалга оширилади.

6-м о д д а. Ҳарбий лавозимлар

1. Ҳарбий лавозимлар (ҳарбий хизматчилар эгаллаши лозим бўлган штат лавозимлари) ва уларга мувофиқ келадиган ҳарбий унвонлар Ўзбекистон Республикаси ҳарбий қисмларининг, ҳарбий бошқарув идоралари ва муассасаларининг, ҳарбий ўқув юртларининг штатларида назарда тутилади.

Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучларида олий раҳбарлик лавозимларига тайинлаш Ўзбекистон Республикасининг Президенти томонидан, бошқа лавозимларга тайинлаш эса Ўзбекистон Республикасининг Мудофаа вазирли томонидан амалга оширилади.

2. Ҳарбий лавозимлар:

оддий аскарлар таркиби лавозимлари;

сержантлар ва старшиналар таркиби лавозимлари;

прапоршчиклар лавозимлари;

офицерлар таркиби лавозимларидан иборат бўлади.

3. Ҳарбий хизматчилар ўз розилигига кўра Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори асосида ҳарбий хизматдан қолдирилган, шунингдек ижтимоий ҳимояланиш ҳуқуқлари сақланган ҳолда давлат ҳуқуқ ва мудофаа йўналишидаги вазифаларини бажариш учун давлат ҳокимияти ва бошқаруви идораларига ишга йўлланиши мумкин.

4. Ҳарбий хизматчиларни хизматда юқори лавозимга ўтказиш «Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг ҳарбий хизматни ўташи тўғрисида»ги Низомда белгилаб берилади.

7-м о д д а. Ҳарбий хизматчиларнинг ҳарбий кийим-кечаклари ва фарқловчи нишонлари

1. Ҳарбий хизматчилар, шунингдек ҳарбий хизматга мажбурлар йиғинларда иштирок этаётганда ҳарбий унвонни ва қўшин турини фарқловчи нишонлари бўлган ҳарбий кийим-кечакда юрадилар.

Ҳарбий кийим-кечак ва фарқловчи нишонлар Ўзбекистон Республикасининг Президенти томонидан тасдиқланади.

2. Қайси идорага тегишли эканлигидан қатъи назар, ишчи ва хизматчилар учун ҳарбий хизматчиларнинг кийим-кечагини ва фарқловчи нишонларини жорий этиш зарур бўлади.

3. Ҳарбий кийимда юриш ҳуқуқига эга бўлмаган ҳолда фуқароларнинг ҳарбий кийимда юриши, шунингдек ҳарбий хизматчиларнинг ҳарбий кийим-кечакларини ва фарқловчи нишонларини таҳқирлаш ёки хўрлаш Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунларига мувофиқ жазоланади.

II боб. Фуқароларни ҳарбий хизматга тайёрлаш

8-м о д д а. Чақириш ёшига етмаганларни ва чақирилувчиларни ҳарбий хизматга тайёрлаш

1. Чақириш ёшига етмаганлар ва чақирилувчилар билан тайёргарлик ишлари олиб борилади, бу иш қуйидагиларни қамраб олади: ўспиринларни чақиришга қадар тайёргарликдан ўтказиш; чақирилувчиларни ҳарбий-техника ихтисослари бўйича тайёрлаш; ҳарбий ўқув юртларига ўқишга киришга тайёрлаш; жисмоний жиҳатдан тайёрлаш, даволаш-соғломлаштириш ишлари ўтказиш; умумий олган таълимнинг савиясини ошириш; давлат тилини ўргатиш; ватанпарварлик руҳида тарбиялаш.

2. Чақириш ёшига етмаганлар ва чақирилувчиларни ҳарбий хизматга тайёрлаш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси раҳбарлиги остида вилоятлар, ноҳиялар, шаҳарлар, шаҳарлардаги ноҳияларнинг ҳокимликлари томонидан амалга оширилиб, бу идоралар ўспиринларни ҳарбий хизматга тайёрлаш ишларини пул билан таъминлайдилар, моддий-техника таъминотини

амалга оширадилар, ўқув-моддий баъзасини вужудга келтирадилар ва ўспиринларни ҳарбий хизматга тайёрлаш учун жавобгар бўладилар.

Чақириш ёшига етмаганлар ва чақирилувчиларни ҳарбий хизматга тайёрлашнинг ташкил этилишини амалга оширилишини ва бу ишнинг натижаларини назорат қилиб бориш, чақиришга қадар бўлган тайёргарликни дастурий ва услубий жиҳатдан таъминлаш ишларни Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги, шунингдек ўқув юртларини тасарруф этувчи вазирликлар, давлат кўмиталари ва идоралари томонидан амалга оширилади.

9-м о д д а. Чақиришга қадар тайёргарлик ишлари

Ўспиринларни чақиришга қадар тайёрлаш ишлари, шу жумладан уларни фуқаролар мудофаасига тайёрлаш ишлари мажбурий фан бўлиб, умумий таълим мактабларида (шу жумладан гимназиялар, лицейлар ва ўрта умумтаълим ўқув юртларининг бошқа турларида), ҳунар-техника билим юртларида битириш йили арафасидаги синфларда, курсларда штатдаги ҳарбий раҳбарлар томонидан ўқитилади.

Чақиришга қадар тайёргарлик даражаси паст бўлган ўспиринлар чақиришдан олдин Ўзбекистон Республикаси ҳокимликлари томонидан корхоналар, муассасалар ва ташкилотларда уюштириладиган мудофаа-спорт-соғломлаштириш лагерларида чақиришга қадар қўшимча тайёргарликдан ўтадилар.

10-м о д д а. Чақирилувчиларни ҳарбий-техника ихтисослари бўйича тайёрлаш

Чақирилувчиларни ҳарбий-техника ихтисослари бўйича тайёрлаш, яъни:

ҳунар-техника билим юртлари ўқувчилари орасидан бўлган чақирилувчиларни ҳарбий рўйхатга киритилган соҳага ўхшаш ихтисослар бўйича тайёрлаш — бевосита ана шу билим юртларида;

ишловчи ва вақтинча ишламаётганлар жумласидан, шунингдек ҳунар-техника билим юртларида ҳарбий рўйхатга киритилган ихтисосга даҳли бўлмаган мутахассислик бўйича таълим олаётган ўқувчилар орасидан бўлган чақирилувчилар тайёрлаш — Ўзбекистон Республикаси мудофаага кўмаклашувчи «Ватанпарвар» жамиятининг ўқув ташкилотларида амалга оширилади.

Бундай таълимга 17 ёшга тўлган, саломатлигига кўра ҳарбий хизматга яроқли бўлган ҳамда ўқишни битиргач ҳарбий хизматга чақирилиши лозим бўлган чақирилувчилар жалб этилади.

Ҳарбий-техника ихтисосликлари бўйича тайёргарликдан ўтказилиши лозим бўлган чақирилувчиларнинг сони, шунингдек ихтисосликларнинг ва дастурларнинг рўйхати Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги томонидан манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан биргаликда белгиланади ҳамда Ўзбекистон Республикасининг Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланади.

Мудофаага кўмаклашувчи «Ватанпарвар» жамиятининг мактабларида чақирилувчиларни ҳарбий-техника ихтисосликлари бўйича тайёрлашни пул билан таъминлаш унинг Марказий Кенгаши орқали республика бюджетни маблағлари ҳисобидан амалга оширилади.

11-м о д д а. Олий ўқув юртларида заҳирадаги офицерларни тайёрлаш

1. Заҳирадаги офицерларни тайёрлаш олий ўқув юртларининг талабаларига олий ўқув юртлариаро ҳарбий тайёргарлик ўқув марказларида (ҳарбий кафедралар ёки циклларида) таълим бериш орқали амалга оширилади.

Олий ўқув юртларининг кундузги бўлимида ўқиётган, саломатлигига кўра ҳарбий хизматга яроқли талабалар (27 ёшгача бўлган эркаклар) ҳарбий тайёргарлик курсини, тиббиёт олий ўқув юртларининг талаба хотин-қизлари-ҳарбий тиббий тайёргарлик курсини ўтайдилар.

Талабаларни ҳарбий тайёргарлик курсларига қабул қилиш ихтиёрий асосларда (талабаларнинг шахсий аризаларига биноан) амалга оширилиши мумкин. Муддатли ҳарбий хизматни ўтаган шахслар ҳарбий тайёргарликни юқори курсларда ўтайдилар.

2. Олий ўқув юртлариаро ўқув марказларида (ҳарбий кафедралар ёки циклларида) ҳарбий тайёргарлик курсини ўтган, таълим дастурини ўзлаштирган, белгиланган давлат имтиҳонларини топширган шахслар кичик лейтенант унвони олганларидан кейин заҳирадаги офицерлар ҳисобига киритиладилар. Олий ўқув юртлариаро ўқув марказларида таълим курсини муваффақиятли тугаллаб, офицер лавозимида ҳарбий хизматни ўташ истagini билдирган эркак талабалар дастлабки офицерлик унвони олганлари ва олий ўқув юртини битирганларидан

кейин қўшинларга жўнатилишлари мумкин. Бунда олий ўқув юртида ўқиш даври ҳарбий хизмат муддатига қўшилади.

Олий ўқув юртларининг кичик курсларида сержантлар тайёрлаш дастурини ўтган ёки юқори курсларда ҳарбий таълим олишни давом эттиришни рад этган, ҳарбий тайёргарлик таълими олиш истагини билдирмаган талабалар (олий ўқув юртини битиргандан кейин) ушбу Қонунга мувофиқ муддатли ҳарбий хизматни ўташга жалб этиладилар.

3. Заҳирадаги офицерларни тайёрлаш дастурларини ишлаб чиқиш ва тасдиқлаш вазифаси Мудофаа вазирлиги билан биргаликда олий ўқув юртларини тасарруф этувчи вазирликлар (қўмиталар) зиммасига юклатилади.

Олий ўқув юртлариаро ҳарбий тайёргарлик ўқув марказларининг (ҳарбий кафедралар ёки цикллارнинг) йўналишларини, заҳирадagi офицерлар ихтисосларининг рўйхатини Мудофаа вазирлиги белгилайди ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тасдиқлайди.

4. Таркибида олий ўқув юртлариаро ўқув марказлари (ҳарбий кафедралар ёки цикллари) ташкил этилган олий ўқув юртларига эга бўлган вазирликлар ва давлат бошқарувининг бошқа идоралари ҳарбий тайёргарликни алоҳида модда бўйича пул билан таъминлайдилар ҳамда Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлигининг қўмағида зарур ўқув-моддий базани яратадилар.

5. Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги талабаларнинг ҳарбий тайёргарлиги устидан назоратни, ўқув юртлариаро ўқув марказларининг, ҳарбий кафедралар (цикллари)нинг бошлиқлари ва уларнинг ўринбосарлари лавозимига ушбу келишган ҳолда, бошқа лавозимларга эса—олий ўқув юртларининг ректорлари билан келишган ҳолда офицерлар танлаш ва тайинлашни амалга оширади.

Олий ўқув юртлариаро ўқув марказларининг, ҳарбий кафедраларнинг (циклларнинг) ҳарбий лавозимига тайинланган ҳарбий хизматчилар Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучларининг кадри сифатида қоладилар ва ҳақиқий ҳарбий хизматдагилар учун белгиланган барча имтиёزلардан фойдаланадилар.

12-м о д д а. Ҳарбий ўқув юртига киришга ва ҳарбий хизматга тайёрлаш тартиби. Жисмоний тайёргарлик. Даволаш соғломлаштириш ишлари, Умумтаълим тайёргарлик савиясини ошириш. Давлат тилини ўрганиш. Ватанпарварлик руҳида тарбиялаш

1. Ҳарбий ўқув юртига кириш истагини билдирган фуқаролар ҳарбий лицейларда, умумтаълим ўқув юртларида (гимназияларда, лицейларда), Ўзбекистон Республикаси мудофаасига кўмаклашувчи «Ватанпарвар» жамиятининг ташкилотларида, ҳарбий ўқув юртлари қошидаги тайёрлов курсларида ёки мустақил равишда тайёргарликдан ўтадилар.

2. Чақириш ёшига етмаганлар ва чақирилувчиларни жисмоний жиҳатдан тайёрлаш жисмоний тарбия дастурига мувофиқ халқ таълими, жисмоний тарбия ва спорт давлат бошқаруви идоралари, спорт жамиятлари ва клублари, даволаш муассасалари томонидан корхоналар, муассасалар ва ташкилотлардаги мудофаа-спорт-соғломлаштириш лагерларида амалга оширилади.

3. Ўспиринлар ўртасида даволаш-соғломлаштириш ишлари соғлиқни сақлаш идоралари ва муассасалари томонидан уларнинг турар жойларида, иш ёки ўқиш жойларида, даволаш муассасаларида, даволаш-олдини олиш ва даволаш-соғломлаштириш муассасаларида ташкил этиладиган ўсмирлар хоналари ва поликлиникаларида уюштирилади ҳамда ўтказилади.

15—17 ёшдаги ўспиринлар ҳар йили чақирилувчиларни тиббий кўрикдан ўтказишга жалб этиладиган мутахассис врачлар томонидан тиббий кўрикдан ўтказилади.

4. Таълимни бошқариш давлат идоралари чақирилиш ёшига етмаганлар ва чақирилувчиларнинг тарбия, умумтаълим тайёргарлик даражасини ошириш юзасидан зарур чора-тадбирларни кўришлари, давлат тилини яхши билмайдиган ёки мутлақо билмайдиган ўсмирлар билан давлат тилини ўрганиш бўйича қўшимча машғулотлар ўтказишни уюштиришлари ва ўтказишлари шарт.

13-м о д д а. Ҳарбий хизматга тайёргарликка жалб этиладиган фуқароларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари

1. Ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда ҳунар-техника таълимининг ўқув ташкилотларида, Ўзбекистон Респуб-

ликиси мудофаасига кўмаклашувчи «Ватанпарвар» жамиятининг ўқув ташкилотларида ҳарбий-техника ихтисосликлари бўйича тайёргарлик кўришга жалб этилган фуқароларнинг иш ўрни ва эгаллаган лавозими уларнинг юқоридаги вазифаларни бажаришларининг бутун даврида, шу жумладан ўқиш (йиғин) ўтказиладиган жойга бориш ва орқага қайтиш даврида сақлаб қолади.

2. Чақирилувчиларнинг таълим олиш (йиғинлар) даврида ижарага олган уй-жойларга қилган харажатлари, ўқиш жойга бориш ва у ердан қайтишнинг (башарти, бошқа аҳоли пунктга бориш билан боғлиқ бўлган бўлса) йўлқира қиймати, шунингдек ўртача ойлик иш ҳаёти асосий иш жойида тўланади. Ишламайдиган чақирилувчиларнинг ана шундай харажатлари, шунингдек кун кечиришнинг белгиланган энг кам миқдоридagi нафақа ҳокимиятлар томонидан тўланади.

3. Ҳарбий-техник ихтисослар бўйича чақиришга қадар тайёргарликдан ўтишга жалб этилган фуқаролар машғулотларида қатнашишлари шарт.

III боб. Фуқароларни чақириш пунктларида қайд этиш. Ҳарбий хизматга чақириш ва қабул қилиш (кириш)

14-м о д д а. Фуқароларни чақириқ участкаларида қайд этиш

1. Фуқароларни чақириқ участкаларида қайд этиш ўспиринларни рўйхатга олиш, уларнинг сонини, ҳарбий хизматга қай даражада яроқли эканлигини аниқлаш, умумтаълим савияси, эгаллаган ихтисоси ва жисмоний тайёргалигини билиб олиш мақсадида ўтказилади.

Фуқароларни қайд этиш учун ноҳияларда (шаҳарларда) чақириқ участкалари ташкил этилади.

2. Чақириқ участкаларида ҳар йили январь—март ойларида шу йил 17 ёшга тўладиган фуқаролар қайд этиладилар.

Қайд қилиш қайд қилинадиган фуқароларнинг турар жойларидаги ноҳия (шаҳар) мудофаа ишлари идораларини томонидан ўтказилади.

Чақириқ участкаларида қайд қилинадиган фуқароларни врачлар, шу жумладан жарроҳлар, терапевтлар, асаб касалликларни, руҳий касалликлар, кўз касалликларни, қулоқ, томоқ, бурун касалликларни, тиш касалликларни мутахассислари, заруратга қараб бошқа ихтисосдаги врачлар тиббий кўриқдан ўтказадилар.

3. Уй-жойдан фойдаланиш ташкилотлари, уйлардан фойдаланишни амалга оширувчи корхоналар ва муассасалар, уй эгалари, шунингдек ҳарбий хизматга мажбурлар ва чақирилувчиларни дастлаб рўйхатга олиш вазифаси юклатилган ҳокимиятлар, корхоналар, ташкилотлар ва ўқув юртларининг кадрлари бўлимлари Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги белгилаган муддатларда ҳар йили тегишли ноҳия (шаҳар) мудофаа ишлари идораларига чақириқ участкаларида қайд этилиши лозим бўлган ўспиринларнинг рўйхатини берадилар.

4. Чақириқ участкасида қайд этиш учун фуқаролар чақирув қоғозида кўрсатилган муддатда мудофаа ишлари идораларига келиб, зарур ҳужжатларни тақдим этишлари шарт.

5. Фуқароларни чақириқ участкаларида қайд этиш ишларини ўтказиш учун ноҳияларда (шаҳарларда) тегишли комиссиялар тузилади.

6. Чақириқ участкаларида қайд этилган фуқаролар чақирилувчилар деб ҳисобланади. Уларга чақирувчининг қайд этилганлиги тўғрисидаги гувоҳномаси берилди, ҳуқуқ ва мажбуриятлари, ҳарбий рўйхатга олиш ва ҳарбий хизматга тайёрлаш тартиби тушунтирилади. Қайд этилган вақтдан бошлаб фуқаролар ҳарбий рўйхатга киритиладилар.

15-м о д д а. Чақирув ёши. Фуқароларни муддатли ҳарбий хизматга чақириш

1. Тинчлик вақтида саломатлигига кўра ҳарбий хизматга яроқли бўлган ва чақирув кунин 18 ёшга тўлган Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлиши йиғитлар муддатли ҳарбий хизматга чақириладилар.

Фуқароларни муддатли ҳарбий хизматга чақириш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Қарорига асосан йилига икки марта: май-июнь ва ноябрь-декабрь ойларида ўтказилади.

Вазирлар Маҳкамасининг Қарори чақирув бошланishiга камида бир ой қолганида оммавий ахборот воситаларида эълон қилинади.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Қарори эълон қилинганидан кейин ҳар бир чақирилувчи, шу жумладан вақтинча рўйхатда турган чақирилувчи чақирув қоғозида кўрсатилган муддатда чақирув пунктида ҳозир бўлиши шарт. Муддатли ҳарбий хиз-

матни ўтамаган ва ҳарбий рўйхатга киритилмаган чақирув ёшидаги фуқаролар, шунингдек доимий истиқомат жойидан вақтинча бошқа жойга кетиб қолган ва у ерда ҳарбий рўйхатда турмаган чақирилувчилар турар жойларидаги мудофаа ишлари идораларига боришлари шарт.

2. Корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, жамоа хўжаликлари, кооперативлар ва ўқув юртларининг раҳбарлари хизмат сафарида бўлган чақирилувчиларни чақиртириб олишлари ва уларнинг чақириқ участкасида ўз вақтида ҳозир бўлишини таъминлашлари шарт.

3. 18 ёшга тўлган ва 18 ёшдан катта чақирилувчиларнинг ҳарбий рўйхатда туриш жойини ўзгартиришга Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг навбатдаги чақирув тўғрисидаги Қарори эълон қилингунга қадар йўл қўйилади. Қарор эълон қилинганидан кейин эса фақатгина айрим ҳолларда, башарти чақирилувчи мудофаа ишлари идораларига:

бошқа жойдаги ишга ўтказилганлигини;

янги истиқомат жойига кўчиб ўтганлигини;

ўқув юртига қабул қилинганлиги ва таълим олишни давом эттириш учун кетаётганлиги ёки ўқув юртини тугатиб, йўлланма бўйича ишга жўнатилаётганлигини тасдиқловчи ҳужжатлар тақдим этганидан кейин ҳарбий рўйхатда туриш жойини ўзгартириши мумкин.

4. Қўйидагилар:

фуқаронинг чақириқ участкасига шахсан келишига имкон бермаган касаллиги;

яқин туғишганининг вафот этгани ёки оғир бетоблиги;

фуқарога боғлиқ бўлмаган ҳолда, уни кўрсатилган участкаларга ва муддатларда шахсан етиб келишига тўсқинлик қилган табиий офат ва шунга ўхшаш бошқа вазиятлар фуқаронинг мудофаа ишлари идоралари белгиланган муддатларда чақириқ участкаларига етиб келмаганлигининг узрли сабаблари ҳисобланади.

Ҳозир бўлмаганлик сабаблари тегишли ҳужжатлар билан тасдиқланиши лозим.

5. Тинчлик вақтида:

ушбу Қонуннинг 17 ва 18-моддаларига мувофиқ чақирувдан озод этилган;

ўтказилаётган дастлабки суриштирув ёки тергов дахлдор бўлган шахслар; жиноий ишга дахлдор бўлган шахслар иш то судда узил-кесил қараб чиқилиб, айблов ёки оқлов хулосаси чиқарилгунга қадар;

шунингдек, Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига эга бўлмаган шахслар муддатли хизматга чақирилмайдилар.

16-м о д д а. Чақирув комиссиялари

1. Фуқароларнинг муддатли ҳарбий хизматга чақирувини ўтказиш учун ноҳияларда, шаҳарларда, вилоятларда, Қорақалпоғистон Республикасида чақирув комиссиялари тузилади.

Чақирув комиссияларининг таркиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоят, шаҳар ва ноҳия ҳокимлари томонидан вилоят, шаҳар ва ноҳия ҳарбий бошқарув идораларининг муқаррар иштирокида белгиланади.

Юқори турувчи чақирув комиссиялари зиммасига: чақирув муддатини кечиктириш ёки чақирувдан озод қилганлик қай даражада тўғри эканлигини текшириш; чақирилувчиларни ҳарбий касб-корларга тайинлашда уларнинг тажрибаси, қобилияти, қизиқишлари ва шахсий имкониятларини ҳисобга олиши қай даражада асосли бўлганлигини назорат қилиш;

фуқароларнинг ноҳия (шаҳар) чақирув комиссияларининг хатти-ҳаракатлари устидан қилган шикоятларини қараб чиқиш вазифалари юклатилади.

Муддатли ҳарбий хизматга чақирилганларни, шунингдек ноҳия (шаҳар) чақирув комиссияларининг тиббӣ кўрик натижаларига ҳамда қарорига норозилигини баён этган шахсларни ҳарбий қисмларга жўнатишдан аввал назорат тарзида тиббӣ кўриқдан ўтказишни Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлигининг ҳарбий врачлар комиссиялари амалга оширадилар.

Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар чақирув комиссиялари ноҳия (шаҳар) чақирув комиссияларининг қарорларини кўриб чиқиш ва бекор қилиш ҳуқуқига эгалар.

Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар чақирув комиссиясининг қарорлари устидан давлат бошқаруви идоралари ва мансабдор шахсларнинг фуқаролар ҳуқуқларини камситувчи ғайриқонуний хатти-ҳаракатлари устидан шикоят қилиш учун белгиланган тартибда халқ судига шикоят қилиши мумкин.

2. Ҳарбий хизматга чақирилатган барча фуқаролар Ўзбекистон Республикаси Мудофаа Вазирлиги ва Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги томонидан тасдиқланадиган Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучларида тиббий кўрикдан ўтказиш тўғрисидаги Низомга мувофиқ мутахассис врачларнинг тиббий кўригидан ўтишлари шарт.

3. Чақирилувчини тиббий кўрикдан ўтказиш натижаларига, унинг маънавий ва касбий хислатларини ўрганишга, шунингдек оила аъзоларининг моддий ва ижтимоий аҳволини ўрганиб чиқиш натижаларига мувофиқ ноҳия (шаҳар) чақирув комиссияси:

ҳарбий хизматга яроқлилиги ва қўшин турини белгилаган ҳолда ҳарбий хизматга чақириш тўғрисидаги;

муқобил хизматга яроқлилиги ва муқобил хизматга чақириш тўғрисидаги;

саломатлигига кўра ҳарбий хизматга вақтинча яроқсизлиги тўғрисидаги;

ушбу Қонуннинг 17 ва 18-моддаларига асосан муддатли хизматга чақиришни кечиктириш ёки чақиришдан озод қилиш тўғрисидаги;

саломатлигига кўра тинчлик вақтида ҳарбий хизматга яроқсизлиги, уруш вақтида чекланган равишда яроқлилиги ва заҳирага ўтказиш тўғрисидаги;

ҳарбий рўйхатдан чиқарган ҳолда ҳарбий хизматга яроқсиз деб топилган тўғрисидаги қарорлардан бирини қабул қилади.

17-м о д д а. Чақириш муддатини кечиктириш

1. Муддатли ҳарбий хизматга чақириш муддатини узайтириш;

фуқароларнинг оилавий шароити, саломатлигининг ёмонлашганлиги муносабати билан ўқишни давом эттиришлари учун ноҳия (шаҳар) чақирув комиссиясининг қарорига биноан амалга оширилади.

Қуйидаги чақирилувчиларнинг чақириш муддати оилавий шароитга кўра узайтирилади, чунончи:

а) чақирилувчининг отаси ва онаси ёки улардан бири меҳнатга қобилиятсиз бўлиб, улар билан бирга ёки айрим ҳолда истиқомат қилишдан қатъи назар, ўзларини боқиши шарт бўлган бошқа меҳнатга қобилиятли ўғли бўлмаса. Ота-оналарнинг меҳнатга қобилиятсизлиги амалдаги қонунларга мувофиқ аниқланади;

б) чақирилувчининг меҳнатга қобилиятли онаси ёлғиз бўлиб, унинг 16 ёшга тўлмаган икки ва ундан ортиқ боласи бўлса-ю, истиқомат жойидан қатъи назар, амалдаги қонунларга мувофиқ онасига моддий ёрдам кўрсатиши шарт бўлган меҳнатга қобилиятли бошқа болалари бўлмаса;

в) чақирилувчининг бир фарзанди бўлиб, уни ёлғиз ўзи тарбиялаётган бўлса;

г) чақирилувчининг икки ва ундан ортиқ фарзанди бўлса, ёки хотини I ёки II гуруҳ ногирони бўлса.

Ота-онасининг вафот этганлиги, уларнинг узоқ муддат бетоблиги ёки бошқа узрли сабабларга кўра чақирилувчини камида беш йил давомида ўз қарамоғида сақлаётган шахслар унинг ота-онасига тенг шахслар ҳисобланадилар.

Ўрта умумий таълим, ҳунар техника билим юрталари, кундузги диний ўрта ўқув юрталарида таҳсил кўраётган чақирилувчиларнинг чақириш муддати — тўлиқ умумий таълим олгунларига қадар, лекин кўпи билан 21 ёшгача, ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда олий ўқув юрталарида таълим олаётган студентларга ҳамда кундузги диний олий ўқув юрталарида таҳсил кўраётган фуқароларга чақириш муддати — ўқув юртини битиргунларига қадар таълим олишни давом эттиришлари мақсадида узайтирилади.

Ўқув юрталаридан интизомсизлиги, ўқишда улгурмаслиги ва ўқишни хоҳламаслиги сабабли ҳайдаб юборилган шахслар чақирилиш муддатини узайтириш ҳуқуқидан маҳрум бўладилар.

2. Табiiй офат рўй берган жойлардан кўчирилган чақирилувчиларнинг чақириш муддати Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорига биноан кўчирилган вақтдан бошлаб кўпи билан 2 йилга кечиктирилади.

3. Чақирилиш муддатини кечиктириш ҳуқуқини йўқотган чақирилувчилар, шунингдек чақирилиш муддатини кечиктириш ҳуқуқига эга бўлмаган ёки ушбу Қонуннинг 17-моддасида назарда тутилган чақирилишдан озод бўлиш асослари бўлмаган шахслар ва турли сабабларга кўра муддатли хизматга чақирилмаганлар қўшинларга жўнатиш кунигача 27 ёшга тўлгунга қадар навбатдаги чақириш амалга оширилаётганда чақириладилар.

**18-м о д д а. Муддати ҳарбий хизматга
чақиришдан озод этиш**

Тинчлик вақтида:

тинчлик вақтида саломатлиги ёмонлашганлиги учун ҳарбий хизматга яроқсиз деб топилган;

27 ёшга тўлгунига қадар муддатли ҳарбий хизматга ёки муқобил хизматга чақирилмаган;

рўйхатдан ўтказилган диний идораларнинг бирида диний рутбага эга бўлган;

туғишган ака-укаларидан бири муддатли ҳарбий хизматни ўташ вақтида ҳалок бўлган ёки ўлган чақирилувчилар муддатли ҳарбий хизматга чақирилишдан озод этиладилар.

**19-м о д д а. Заҳирадаги офицерларни ҳарбий
хизматга чақириш**

Муддатли хизматни ўтамаган 40 ёшгача бўлган ва (17-моддага биноан) чақирилиш муддатини кечиктириш асосларига эга бўлмаган офицерлар Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирининг буйруғига биноан тинчлик вақтида 18 ой давомида офицерлар таркибига кирувчи лавозимларда ҳарбий хизматни ўташ учун чақирилишлари мумкин.

Кейинчалик эса офицер ихтиёрий равишда ҳарбий хизматни ўташи мумкин. Бунда олний ва Ўрта махсус ўқув юртида таълим олиш даври ва ҳарбий рўйхатдаги ихтисосликка мос келадиган узлуксиз иш стажи ҳарбий хизмат муддатига қўшилади.

**20-м о д д а. Битимга биноан ҳарбий хизматга
(кириш) қабул қилиш (Ўзбекистон
Республикаси Вазирлар Маҳкамаси
томонидан жорий этилади)**

1. Ҳарбий хизматнинг талабларига жавоб берувчи қуйидаги фуқаролар, чунончи:

чақирувга биноан камида бир йил оддий аскарлар, сержантлар ва старшиналар таркибида хизматни ўтаган ҳамда ихтисоси бўйича тегишли ҳунар бўйича тайёргарликка эга бўлган ҳарбий хизматчилар битимга биноан аскарлик ва сержантлик лавозимидаги ҳарбий хизматга;

19 ёшдан 30 ёшгача бўлган оддий аскарлар, сержантлар ва старшиналар таркибидаги лавозимларда хотин-қизлар бажарадиган ҳарбий хизматга;

муддатли хизматни ўтаб бўлган оддий аскарлар, сержантлар ва старшиналар таркибига кирувчи ҳарбий хизматчилар, офицерлар таркибига кирувчи ҳарбий унвонларга эга бўлмаган ҳарбий хизматга мажбурлар—30 ёшга тўлгунга қадар, шунингдек 19 ёшдан 40 ёшгача бўлган олий ва ўрта махсус маълумотли, тегишли ихтисос тайёргарлигига эга хотин-қизлар — прапорщиклар лавозимидаги ҳарбий хизматга;

17 ёшдан 21 ёшгача бўлган фуқаролар, шу жумладан ўқишга қабул қилинган ёки 17 ёшга тўлган фуқаролар, шунингдек офицерлар таркибига кирувчи ҳарбий унвонларга эга бўлмаган 18 ёшдан 23 ёшгача бўлган ҳарбий хизматчилар ва ҳарбий хизматга мажбурлар — ҳарбий ўқув юртларининг курсантлари лавозимидаги ҳарбий хизматга;

заҳирадаги офицерлар ва офицерлар таркибига кирувчи унвонлар берилган 40 ёшгача бўлган хотин-қизлар — офицерлар таркибига кирувчи ҳарбий хизматга ихтиёрий равишда қабул қилинадилар.

2. Ҳарбий хизматга қабул қилинаётган фуқаролар мажбурий тиббий кўрикдан ўтадилар.

**21-м о д д а. Фуқароларни ҳарбий хизматга
чақирилганлиги ёки қабул
қилинганлиги муносабати билан
моддий таъминлаш**

1. Ҳарбий хизматга чақирилган ёки қабул қилинган фуқароларга иш жойидан Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунларига мувофиқ ишдан бўшаганлик нафақалари тўланади.

2. Фуқаролар ҳарбий рўйхатдан ўтиш, ҳарбий хизматга чақирилиш ёки кириш билан боғлиқ вазифаларни бажаришлари учун кетадиган зарур вақт давомида ишдан (ўқишдан) озод этилиб, уларнинг доимий иш (ўқиш) жойидаги ўртача иш ҳақи (ўқиш пули) сақлаб қолинади.

3. Ҳарбий ўқув юртларига кираётган фуқаролар ўқув юртига бориш ва у ердан қайтиш, кириш имтиҳонларини топшириш учун кетадиган зарур вақт давомида ишдан озод этилиб, доимий иш жойидаги лавозими ва ўртача иш ҳақи сақланиб қолади.

4. Мудофаа ишлари идоралари томонидан диспансер ёки стационар текширувга юборилган фуқароларнинг тиббий текширувда бўлган бутун давр учун иш жойи ва эгаллаб турган лавозими, ўртача иш ҳақи сақланиб қолади, текширув жойига бориш ҳамда у ердан қайтишга кетган харажатларини иш (ўқиш) жойида қопланади. Фуқаро стационар даволанишга юборилганида унга иш жойидан Ўзбекистон Республикаси қонунларида белгиланган тартибда меҳнат қобилиятини вақтинчалик йўқотганлик нафақаси тўланади.

IV боб. Ҳарбий хизматни ўташ

22-м о д д а. Ҳарбий хизматни ўташ тартиби, ҳарбий хизматда бўлиш ёшининг чегараси

1. Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг ҳарбий хизматни ўташ тартиби ушбу Қонун, «Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг ҳарбий хизматни ўташи тўғрисида»ги Низом билан белгилаб берилади.

2. Ҳарбий хизматда бўлиш ёшининг чегараси:

а) хизматни битимга биноан ўтаётган аскарлар, денгизчилар, сержантлар ва старшиналар учун — 45 ёшгача;

б) оддий аскарлар, сержантлар ва старшиналар таркибдаги лавозимларда хизмат қилаётган хотин-қиз ҳарбий хизматчилар учун, шунингдек прапорщиклар ва мичманлар учун — 45 ёшгача;

в) кичик офицерлар учун — 43 ёшгача;

г) катта офицерлар учун — 45 ёшгача, полковниклар (1 даражадаги капитанлар) учун — 50 ёшгача;

д) олий офицерлар учун: генерал-майор, генерал-лейтенант ҳарбий унвонидагиларга — 55 ёшгача, генерал полковник ҳарбий унвонидагиларга — 60 ёшгача, армия генералларига — 65 ёшгача қилиб белгиланади.

Илмий даража ва илмий унвонга эга бўлган офицерларнинг, шунингдек юксак касб маҳоратига, эгаллаб турган лавозимида амалий иш тажрибасига эга бўлган саломатлигига кўра ҳарбий хизматни ўташга яроқли офицерларнинг хизмат муддати Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазири томонидан беш йилгача узайтирилиши мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазири хизматни битимга биноан ўтаётган аскарлар, денгизчилар, сер-

жантлар ва старшиналарнинг, шунингдек прапоршчик ва мичман лавозимидаги ҳарбий хизматчиларнинг, шу жумладан хотин-қиз ҳарбий хизматчиларнинг ҳарбий хизматда бўлиш ёшининг чегарасини беш йилгача узайтириш мумкин.

Ҳарбий хизматда бўлиш ёшининг чегарасига етган ҳарбий хизматчилар «Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг ҳарбий хизматни ўташи тўғрисида»ги Низомда белгиланган тартибда заҳирага бўшатилишлари лозим.

23-модда. Ҳарбий хизмат муддатлари

Ҳарбий хизмат муддатлари календарь ҳисобда:

а) аскар, сержант ва старшинадар учун: хизматни чақирувга биноан ўтаётганларга — 18 ой (олий маълумотли шахслар учун — 12 ой), биринчи битимга биноан ўтаётганларга 3 йил;

б) аскар, сержант лавозимларидаги хотин-қизлар учун—биринчи битимга биноан камида 3 йил;

в) прапоршчиклар учун—биринчи битимга биноан камида 5 йил;

г) ҳарбий хизматга заҳирадан чақирилган офицерлар учун 12 ой, ҳарбий хизматга ихтиёрий равишда келганлар учун—камида уч йил қилиб белгиланади. Ушбу моддада белгиланган ҳарбий хизмат муддати тугаганидан сўнг бу хизмат офицерларининг истагига кўра давом эттирилиши мумкин.

24-модда. Ҳарбий хизматнинг бошланиши ва тугаши

1. Чақирилувчилар ва заҳирадан чақирилган офицерлар учун — ҳарбий қисмга жўнаш мақсадида мудофаа ишлари идораларига келган кун;

хотин-қиз ҳарбий хизматчилар учун — мудофаа ишлари идораларининг кўрсатмасига мувофиқ хизмат жойига жўнаб қетилган кун;

ҳарбий хизматга мажбур бўлган чақирилувчилар учун ҳарбий ўқув юртига ўқишга қабул қилинган кун ҳарбий хизматнинг бошланиши ҳисобланади.

2. Ҳарбий қисм командирининг буйруғига биноан ҳарбий хизматдан бўшатилиши, истеъфога чиқиши муносабати билан шахсий таркиб рўйхатидан чиқарилган кун—ҳарбий хизматчи учун ҳарбий хизматнинг тугаши ҳисобланади.

25-м о д д а. Ҳарбий ўқув юртлари курсантлари ва тингловчиларнинг ҳарбий хизмати

1. Ҳарбий ўқув юртларида таълим олаётган фуқаролар курсантларнинг ва (тингловчиларнинг) ҳарбий хизматида бўлиб, башарти, улар офицерлар таркибига кирувчи унвонга эга бўлмасалар—курсантлар деб, агар бундай унвонларга эга бўлсалар—тингловчилар деб аталадилар.

2. Ҳарбий ўқув юртига киргунга қадар ҳарбий унвонга эга бўлмаган фуқароларга ўқишга қабул қилиниш чоғида «оддий аскар» ҳарбий унвони берилади. Ҳарбий ўқув юртига киргунга қадар берилган бошқа ҳарбий унвонлар сақлаб қолинади.

Курсантларнинг ҳарбий хизматни ўташига доир масалалар Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунлари, Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазири томонидан тасдиқланадиган «Мудофаа вазирлигига қарашли олий ҳарбий ўқув юртлари тўғрисида»ги Низом ҳамда Ўзбекистон Республикасининг Қуrolли Кучлари умумқўшин уставларида белгилаб берилади.

Курсантлар амалдаги қонунларда назарда тутилган ҳуқуқлар, имтиёзлар ва афзалликлардан фойдаланадилар ҳамда вазифаларни бажарадилар.

3. Ҳарбий ўқув юртидан чиқарилган курсантлар заҳирага бўшатиладилар ёки агар, муддатли ҳарбий хизмат муддатини ўтамаган бўлсалар, ҳарбий хизматни давом эттириш учун ҳарбий қисмларга юбориладилар.

26-м о д д а. Ҳарбий хизматдан бўшатиш

1. Ҳарбий хизматчилар ҳарбий хизматдан:

а) башарти, ҳарбий хизматчилар заҳирада бўлиш ёшининг чегарасига етмаган бўлсалар, саломатликларига кўра уруш ёки тинчлик вақтида ҳарбий хизматни ўташга яроқли бўлсалар — заҳирага;

б) башарти, ҳарбий хизматчилар заҳирада бўлиш ёшининг чегарасига етган бўлсалар ёки ҳарбий-врачлар комиссияси томонидан саломатлигига кўра ҳарбий хизматни ўташга яроқсиз деб топилсалар — ҳарбийлар рўйхатидан чиқарилган ҳолда истеъфога;

в) башарти, ҳарбий хизматчилар белгиланган ёш чегарасига етишларига беш йил ва ундан кам муҳлат қолса-ю ,узоқ йил хизмат қилганлик учун пенсия олиш ҳуқуқига эга бўлсалар — ёшга кўра;

г) ҳарбий-врачлар комиссиясининг ҳарбий хизматга яроқсизликка доир қарорига асосан саломатлигининг ёмонлашганлиги туфайли;

д) штатларнинг қисқартирилиши, хизматда фойдаланиш имкони бўлмаган тақдирда ташкилий тадбирлар муносабати билан;

е) хизматга номувофиқлиги туфайли;

ж) маҳкум этилганлиги муносабати билан бўшатиладилар.

V боб. Заҳирадаги хизмат

27-м о д д а. Заҳирадагилар рўйхатига олиш Заҳира тоифалари

1. Ҳарбий хизматдан бўшатиш билан, шунингдек муддатли ҳарбий хизматга чақиришдан озод этилган фуқаролар (саломатлигининг ёмонлашганлиги туфайли ҳарбий ҳисобидан чиқарилганлардан ташқари) заҳирадагилар рўйхатига олинадилар.

2. Заҳира биринчи ва иккинчи тоифаларга бўлинади.

Ҳарбий хизматда камида 18 ой хизмат қилиб, шу давр ичида ҳарбий ихтисослар рўйхатига кирадиган мутахассисликни эгаллаган ҳарбий хизматга мажбурлар биринчи тоифадаги заҳирага кирадилар.

12 ой дан кам ҳарбий хизмат қилган ёки ҳарбий хизматга чақирилмаган ҳарбий хизматчилар иккинчи тоифадаги заҳирага кирадилар.

Иккинчи тоифадаги заҳирага кирадиган ҳарбий хизматга мажбурлар ўқув машқлари йиғинида ҳарбий ихтисослар рўйхатига кирадиган мутахассисликни ёки тегишли фуқаролик касбини эгаллаганлари тақдирда биринчи тоифа заҳирага ўтказиладилар.

Ҳарбийлар рўйхатига олинган хотин-қизлар иккинчи тоифадаги заҳирада бўладилар.

3. Заҳирага ўтказилган шахслар вақти-вақти билан тиббий кўрикдан ўтишга юборилишлари мумкин. Бунда ҳарбий хизматни ўтамаган ҳолда саломатлигига кўра заҳирага ўтказилган ҳарбий хизматчилар 27 ёшга тўлгунга қадар ҳарбий хизматга яроқли деб топилсалар, чақирилувчиларнинг рўйхатига қайта киритилиб, улар умумий асосларда муддатли ҳарбий хизматга чақирилишлари лозим.

28-м о д д а. Заҳирада бўлиш ёшининг чегараси. Заҳира даражалари

1. Заҳирадаги ҳарбий хизматга мажбурлар ёшига қараб уч даражага бўлинади. Учинчи даража заҳирада бўлиш ёшининг чегараси умуман заҳирада бўлиш ёшининг чегараси ҳисобланади.

2. Аскарлар, сержантлар ва старшиналар, прапорщиклар ва мичманларнинг заҳирада бўлиш ёшининг чегараси қуйидагичадир:

биринчи даражадагилар учун — 35 ёшгача;

иккинчи даражадагилар учун — 45 ёшгача;

учинчи даражадагилар учун — 50 ёшгача.

3. Офицерлар таркибидан бўлган шахслар заҳирада қуйидаги энг юқори ёшгача бўладилар:

Ҳарбий унвонлар	Ёш чегараси		
	1-даражадаги заҳира	2-даражадаги заҳира	3-даражадаги заҳира
Кичик офицерлар	45	50	55
Катта офицерлар	50	55	60
Олий офицерлар	55	60	65

4. Ҳарбий хизматга мажбур хотин-қизлар, ўзларига берилган ҳарбий унвондан қатъи назар, учинчи даражадаги заҳирада бўладилар. Уларнинг заҳирада бўлиш ёшининг чегараси қуйидагича белгиланади:

офицерлар таркибига кирувчи шахслар учун — 50 ёш;

бошқа ҳарбий хизматга мажбур хотин-қизлар учун — 40 ёш.

29-м о д д а. Йигинларда қатнашиш

1. Ҳарбий хизматга мажбурлар заҳирада бўлиш вақтида: ўқув (синов) машқларига ва махсус машқларга чақириладилар.

Йигинларга чақирилган ҳарбий хизматчиларнинг ҳарбий хизмат шарт-шароитларидан келиб чиқадиган ҳуқуқ

ва мажбуриятлари ушбу Қонун ва «Ҳарбий хизматчиларнинг мақоми, уларнинг ижтимоий ва ҳуқуқий ҳимояси тўғрисида»ги Қонун билан белгиланади.

2. Офицерлар таркибига кирувчи ҳарбий унвонларга эга бўлмаган ҳарбий хизматга мажбурлар заҳирада бўлиш вақтларида йиғинларга қуйидаги муддатларга чақириладилар:

Даража	Ўқув машқлари йиғини муддатлари
биринчи даража	ҳар бири бир ой муддатли иккита йиғинга
иккинчи даража	ҳар бири бир ой муддатли иккита йиғинга
учинчи даража	бир ой ўқув машқлари йиғини

Заҳирадаги офицерлар таркибига кирувчи шахслар заҳирада бўлиш вақтларида қуйидаги муддатларга ўқув йиғинларига чақирилишлари мумкин:

Даража	Ўқув машқлари йиғини муддати
1 даража	уч йил давомида—бир ойгача муддатга
2 даража	ҳар бири бир ой муддатли иккита йиғинга
3 даража	бир марта бир ойлик йиғинга

3. Ҳарбий мажбурларнинг йиғинларини ўтказиш муддати ва вақти ушбу Қонунга мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги томонидан белгиланади.

4. Ҳарбий хизматга мажбурлар йиғинлар оралиғидаги даврда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тасдиқлайдиган Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлигининг режасига биноан 10 кунлик муҳлатга синов йиғинига жалб этилишлари мумкин.

5. Заҳирада бўлиш вақтида жами йиғинларнинг умумий вақти 4 ойдан ошмаслиги керак. Бунда ҳарбий ун-

вон олиш учун тайёргарлик йиғинида бўлиш вақти ҳам заҳирадаги офицерларнинг йиғинларда иштирок этиши умумий муддатига қўшилади.

6. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорига биноан ҳарбий хизматга мажбурлар Ўзбекистон Республикасининг тинч ҳаёт фаолиятига таҳдид солиши мумкин бўлган фавқулодда вазиятнинг олдини олиш ёки унинг оқибатларини тугатиш учун 2 ойгача муддатга махсус йиғинларга чақирилишлари мумкин.

7. Йиғинларга чақирилган ҳарбий хизматга мажбурлар Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси белгилаган тартибда ва миқдорларда нақд пул билан таъминланадилар. Йиғинда бўлишнинг бутун даврида, шу жумладан йиғин ўтказиладиган жойга бориш ва у ердан орқага қайтиш учун кетадиган вақт давомида уларнинг эгаллаб турган лавозимлари (ишлари) сақлаб турилади ва уларга иш жойидан уртача иш ҳақи тўланади.

Уқтириб ўтилган шахслар йиғинга бориш тўғрисидаги чақириқ қоғозини олган кундан бошлаб то йиғиндан қайтгунга қадар ишдан бўшатилиши мумкин эмас, корхона, муассаса ва ташкилот тўлиқ тугатилган ҳоллар бундан мустаснодир. Бундай ҳолларда ҳарбий хизматга мажбурларга таалуқли иш ҳақи ёки бошқа моддий тўловлар тугатилган корхона, муассаса ёки ташкилот ёхуд уларнинг ҳуқуқий вориси томонидан тўланади.

Шахсий секторда ишлаётган ҳарбий хизматга мажбурларни йиғинларга чақириш тартиби, шунингдек улар йўқлигида ишлаб чиқаришга етказилган зарар учун то вон тўлаш йўл-йўриқлари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгилаб берилади.

Башарти, ҳарбий хизматга мажбур шахс йиғин вақтида бетоб бўлиб қолса ва йиғинлар тугаганидан кейин ҳам бетоб бўлса, унинг иш жойи ва лавозими сақланади, йиғин тугаган кундан бошлаб эса—унга иш ҳақи ўрнига амалдаги қонунларга мувофиқ меҳнат қобилиятини вақтинчалик йўқотганлик нафақаси тўланади.

30-м о д д а. Уқув машқлари йиғинида иштирок этишдан озод қилиш

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланадиган рўйхат бўйича бронлаб қўйилган ҳарбий хизматга мажбурлар уқув машқлари йиғинида қатнашишдан озод қилинадилар.

31-м о д д а. Заҳирадаги ҳарбий унвонларни бериш

Уқув машқлари йиғинида иштирок этиб, таълим дастури бўйича синовларни муваффақиятли топширган ҳарбий хизматга мажбурларга «Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг ҳарбий хизматни ўташи тўғрисида»ги Низомда белгиланадиган тартибда заҳирадаги подполковник унвонигача (подполковник унвони ҳам шунга ки-ради) навбатдаги ҳарбий унвонлар берилиши мумкин.

32-м о д д а. Ҳарбий хизматга мажбурларни истеъфодагилар ҳисобига ўтказиш

Заҳирада бўлиш ёшининг чегарасига етган, шунингдек ҳарбий-врачлар комиссияси ҳарбий хизматга яроқсиз деб топган ҳарбий хизматга мажбурлар ҳарбий рўйхатидан чиқарилиб, истеъфодагилар ҳисобига ўтказиладилар.

VI боб. Ҳарбий хизматга мажбурлар ва чақирилувчиларнинг ҳарбий рўйхатга киритилиши

33-м о д д а. Ҳарбий рўйхатга киритишнинг умумий қондалари

Ҳарбий хизматга мажбурлар ва чақирилувчилар ҳарбий рўйхатга киритилишлари лозим. Ҳарбий хизматга мажбурлар ва чақирилувчиларни ҳарбий рўйхатга киритиш давлатнинг мавжуд бўлган ва ҳарбий хизматга яроқли чақирилувчиларининг ҳисобини олиш ва таҳлил этиш умумдавлат тизими ҳисобланади. Ҳисобга олинган тизимнинг амал қилиши Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, вилоят, ноҳия ва шаҳар ҳокимликлари томонидан таъминланади.

Ҳарбий хизматга мажбурларнинг ва чақирилувчиларнинг барчасини ҳарбий рўйхатга киритиш ишлари уларнинг турар жойларида ўтказилиб, умумий, махсус, шахсий-сифат кўрсаткичи ва шахсий бошланғич рўйхатга бўлинади.

34-м о д д а. Умумий ва махсус рўйхат

Умумий ҳарбий ҳисобда чақирилувчилар, шунингдек, сафарбар этиш даврида ва уруш вақтида халқ хўжали-

ги учун бронлаштириб қўйилмаган ҳарбий хизматга мажбурлар бўладилар.

Сафарбар этиш даври ва уруш вақтида халқ хўжалиги учун бронлаштириб қўйиладиган ҳарбий мажбурлар ҳарбийларнинг махсус рўйхатида бўладилар.

35-м о д д а. Шахсий-сифат кўрсаткичи рўйхати ва шахсий-бошланғич рўйхат

Ҳарбий хизматга мажбурлар ва чақирилувчиларнинг шахсий-сифат кўрсаткичи рўйхатини юритиш ноҳия (шаҳар) мудофаа ишлари идораларига юклатилади.

Мудофаа ишлари идоралари йўқ бўлган қишлоқ жойларида, шаҳарлар ва посёлкаларда ҳарбий хизматга мажбурлар ҳамда чақирилувчиларнинг шахсий-бошланғич рўйхатини юритиш ишлари тегишли ҳокимликлар томонидан амалга оширилади.

Ишловчи ёки таълим олаётган ҳарбий хизматга мажбурлар ва чақирилувчиларни номма-ном рўйхатга олиш қайси идорага бўйсунини, мулкчилик шакли ва хўжалик юритиш шарт-шароитларидан қатъи назар корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва ўқув юртлари томонидан амалга оширилади.

36-м о д д а. Ҳарбий рўйхатга киритиш ва ундан чиқариш

1. Ҳарбий хизматга мажбурлар ва чақирув бўйича хизмат қилиб заҳирага бўшатишган шахслар ҳарбий рўйхатда расмийлаштирилиш учун турар жойларга қайтиб келганларидан кейин 3 кунлик муддат ичида мудофаа ишлари тегишли идораларида ҳозир бўлишлари шарт.

2. Турар жойи бир ярим ойдан кўпроқ муддатга ўзгаргани, уч ойдан кўпроқ муддатга хизмат сафари, ўқиш, таътил ёки даволанишга боргани тақдирда ҳарбий хизматга мажбурлар ва чақирилувчилар турар жойларидаги ҳарбий рўйхатдан чиқишлари, янги турар жойга (донмий ёки вақтинчалик) келганларидан сўнг ўн кунлик муддат ичида ҳарбий рўйхатдан ўтишлари лозим.

Уруш вақтида ҳарбий хизматга мажбурлар ва чақирилувчиларнинг ноҳия (шаҳар) мудофаа ишлари бўлими бошлиғининг рухсатисиз донмий истиқомат жойидан бошқа жойга кетиши ман этилади.

3. Ушбу модданинг 2-бандида уқтириб ўтилган ҳолларда ҳарбий рўйхатдан чиқиш ва ҳарбий рўйхатдан ўтишни расмийлаштириш учун ҳарбий хизматга мажбурлар уй-жойдан фойдаланиш идорасига ҳарбий билетларини топширишлари лозим.

Қишлоқ жойига келган ёки у ердан кетаётган ҳарбий хизматчилар ҳарбий рўйхатдан ўтиш ёхуд ҳарбий рўйхатдан чиқишни расмийлаштириш учун ҳарбий рўйхатга доир ҳужжатлари билан тегишли ҳокимликка шахсан келишлари лозим.

Заҳирадаги офицерлар ҳарбий рўйхатдан чиқиш ёки ҳарбий рўйхатдан ўтишни расмийлаштириш учун ноҳия (шаҳар) мудофаа ишлари бўлимига шахсан келишлари лозим.

4. Олис ва бориш қийин бўлган аҳоли пунктларида истиқомат қилувчи заҳирадаги офицерларни ҳарбий рўйхатга киритиш ва ҳарбий рўйхатдан чиқаришни расмийлаштириш ноҳия (шаҳар) мудофаа ишлари бўлими белгилайдиган тартибда шахсий-бошланғич ҳисобни юритиш вазифаси зиммасига юклатилган тегишли ҳокимликлар амалга оширишлари мумкин.

5. Қуйидаги фуқаролар:

а) врачлар комиссияси томонидан ҳарбий хизматга яроқсиз деб топилган фуқаролар ҳарбий рўйхатдан чиқарилган ҳолда;

б) заҳирада бўлиш ёшининг чегарасига етган фуқаролар;

в) ҳарбий хизматга чақирилган ёки қабул этилган фуқаролар;

г) бошқа доимий истиқомат жойига жўнаб кетган фуқаролар;

д) вафот этган фуқаролар ҳарбий рўйхатдан чиқарилишлари лозим.

37-м о д л а. Давлат идоралари, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, мансабдор шахслар ва ҳарбий хизматга мажбурларнинг ҳарбий рўйхат қоидаларига риоя этиш борасидаги вазифалари

1. Шахсий-бошланғич рўйхат юритиш вазифаси юклатилган ҳокимликлар, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва ўқув юртларининг раҳбарлари мудофаа ишлари идораларининг талабига биноан ҳарбий хизматга

мажбурлар ва чақирилувчиларни чақирилаётганликлардан воқиф этишлари ҳамда уларнинг чақирув бўйича ўз вақтида ҳозир бўлишларини таъминлашлари шарт.

2. Ички ишлар идоралари:

ҳарбий рўйхатга доир ҳужжатларда мудофаа ишлари идораларининг ҳарбий рўйхатга олинганлик ёки ундан чиқарилганлик тўғрисидаги белгилари бўлган тақдирдагина ҳарбий хизматга мажбурлар ва чақирилувчиларни турар жойларида рўйхатга олишлари ёки рўйхатдан чиқаришлари;

чақириш ёшига етмаганларни ҳарбий рўйхатга олишда, фуқароларнинг ҳарбий хизматга (йиғинларга) чақирувини ўтказишда, ҳарбий хизматга мажбурлар ва чақирилувчилар ҳарбий рўйхат қоидаларига риоя этишлари устидан назорат қилишда ва ҳарбий рўйхатнинг белгиланган қоидаларини бузувчи ҳарбий хизматга мажбурлар ҳамда чақирилувчиларни аниқлашда мудофаа ишлари идораларига ёрдам кўрсатишлари ва кўмаклашишлари;

умумий ҳарбий мажбуриятни, шунингдек муқобил хизматни ўташдан бўйин товлаган шахсларни қидириб топниш, ушлаш ва мудофаа ишлари идораларига етказиб келишни ташкил этишлари шарт.

3. Фуқаролик ҳолати ҳужжатларини қайд этиш идоралари ҳарбий хизматга мажбурлар ва чақирилувчилар ўз фамилияси, исми, отасининг исмини ўзгартирганлиги тўғрисида, фуқаролик ҳолатини қайд ҳужжатларига уларнинг туғилган кун ва жойига ўзгартиришлар киритилганлиги ҳақида, шунингдек ҳарбий хизматга мажбур ёки чақирилувчиларнинг вафоти қайд этилган ҳоллар тўғрисида етти кунлик муддат ичида ноҳия (шаҳар) мудофаа ишлари бўлимларига маълум қилишлари шарт.

4. Суриштирув ва дастлабки тергов идоралари суриштирув ва дастлабки тергов олиб борилаётган ишга дахлдор бўлган чақирилувчилар тўғрисида, судлар эса суд қараб чиқаётган жиноий ишга дахлдор бўлган чақирилувчилар тўғрисида, шунингдек ҳарбий хизматга мажбурлар ва чақирилувчиларга дахлдор бўлган қонуний кучга кирган ҳукмлар тўғрисида ноҳия (шаҳар) мудофаа ишлари бўлимларига етти кунлик муддат ичида маълум қилишлари шарт.

Озодликдан маҳрум этилган (шу жумладан шартли маҳрум этилган) ҳарбий хизматга мажбурларнинг ҳарбий билетлари ва чақирилувчиларнинг гувоҳномалари

судлар томонидан тегишли мудофаа ишлари бўлимларига юборилади.

5. Врачлардан иборат меҳнат эксперт комиссиялари қайси гуруҳ ногирони эканлигидан қатъи назар, ногирон деб топилган барча ҳарбий хизматга мажбурлар ва чақирилувчилар тўғрисида тегишли ноҳия (шаҳар) мудофаа ишлари бўлимларига етти кунлик муддат ичида маълум қилишлари шарт.

Чақирув ўтказилаётган вақтда даволаш муассасалари даволаш учун қабул қилинган чақирув ёшидаги барча фуқароларни уч кунлик муддат ичида тегишли ноҳия (шаҳар) мудофаа ишлари бўлимларига маълум қилишлари шарт.

6. Уй-жойлардан фойланиш идораларининг раҳбарлари ва уй эгалари тегишли мудофаа ишлари бўлими ва ҳарбий рўйхатни юритиш вазифаси юклатилган ҳокимликнинг талабига биноан ҳарбий хизматга мажбурлар ва чақирилувчиларга доир уй дафтарлари, турар жойда рўйхатдан ўтказишга доир варақалар, ҳарбийлар рўйхатига доир ва бошқа ҳужжатларни тақдим этишлари, шунингдек ҳарбий хизматга мажбурлар ва чақирилувчиларни мудофаа ишлари бўлимларига чақирилтирилганликларидан воқиф этишлари шарт.

7. Оилавий шароитлари, сиҳат-саломатликлари, турар жойлари, маълумотлари, иш жойлари ва лавозимлари ўзгаргани тақдирда ҳарбий хизматга мажбурлар ҳамда чақирилувчилар ўзлари ҳарбий рўйхатда турган жойдаги идорага етти кунлик муддат ичида маълум қилишлари шарт.

VII боб. Сафарбарлик бўйича чақириш ва ҳарбий хизматдан бушатиш тўғрисида

38-м о д д а. Уруш вақтида сафарбарлик бўйича ҳарбий хизматга чақириш ва ундан кейинги чақириқлар

1. Ўзбекистон Республикасига қарши қилиниши эҳтимол тутилган ҳарбий ҳужумнинг олдини олиш ва тажовузга қуролли зарба бериш мақсадида умумий ва қисман сафарбарлик эълон қилинганда зарур миқдордаги ҳарбий хизматга мажбурлар заҳирандан ҳарбий хизматга уч ойгача муддатга чақирилади. Бу муддат Ўзбекистон Республикасининг Олий Кенгаши томонидан узайтирилиши мумкин.

Фуқароларни уруш вақтида сафарбарлик бўйича ҳарбий хизматга чақириш ва ундан кейинги чақириқлар Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши томонидан тасдиқланадиган Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармонлари асосида ўтказилади.

2. Сафарбарлик эълон қилинганида ҳарбий хизматда ва ҳарбий йиғинларда бўлган барча фуқаролар махсус фармойиш берилгунига қадар ушлаб туриладилар, ҳарбий хизматга мажбурлар эса ҳарбий хизматга чақириладилар. Ҳарбий хизматчиларнинг таътиллари тўхтатилади. Ҳарбий хизматга мажбурлар ўзлари ҳарбий рўйхатга олинган жойдаги ноҳия (шаҳар) мудофаа ишлари бўлимига, ҳарбий хизматчилар эса ўзлари хизмат ўтаётган жойга келишлари шарт. Сафарбарлик эълон қилинганида ноҳия чақирув комиссияларининг чақирув ёшидаги фуқароларни чақириш муддатини кечиктириш ва уларни чақиришдан озод этиш тўғрисидаги қарорлари бекор қилинади. Кейинчалик чақирув муддатини кечиктириш ва чақиришдан озод этиш фақатгина еяломотлигига кўра, махсус рўйхатда турганлигига қараб амалга оширилиши мумкин.

3. Уруш вақтида сафарбарлик эълон қилинганида ва ундан кейинги чақириқларда ҳарбий хизматга 17 ёшдан то ушбу Қонунда белгиланган заҳирада бўлиш ёшидаги ҳарбий хизматга мажбурлар ва чақирилувчилар ҳамда ҳарбий рўйхатда турмаган 18 ёшдан 45 ёшгача бўлган хотин-қизлар (16 ёшгача бўлган болалари бор хотин-қизлар бундан мустасно) чақирилишлари мумкин.

4. Уруш вақтида сафарбарлик бўйича ҳарбий хизматга чақириш ва ундан кейинги чақириқлар фақатгина мудофаа ишлари бўлимлари томонидан ўтказилади.

39-модда. Уруш вақтида сафарбарлик бўйича ҳарбий хизматга чақириш ва ундан кейинги чақириқлар муносабати билан фуқароларни моддий жиҳатдан таъминлаш

1. Уруш вақтида сафарбарлик бўйича ва ундан кейинги чақириқлар бўйича ҳарбий хизматга чақирилган фуқаролар билан иш (хизмат) жойида тўла ҳисоб-китоб қилинади, уларга амалда ишлаган вақтлари учун иш ҳақи, ишдан бўшаганда бериладиган нафақа ва фойдаланилмаган таътил учун товон тўланади.

Уруш вақтида сафарбарлик ва ундан кейинги чақириқлар бўйича ҳарбий хизматга чақирилган шахсларнинг эгаллаб турган уй-жойлари ўз номларида қолади.

2. Уруш вақтида сафарбарлик ва ундан кейинги чақириқлар бўйича ҳарбий хизматга чақирилган фуқароларнинг оилаларини давлат томонидан таъминлаш (ёрдам кўрсатиш ва пенсия) мавжуд қонунларга мувофиқ амалга оширилади.

40-м о д д а. Сафарбарликдан бўшатиш

1. Сафарбарликдан бўшатиш Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши томонидан тасдиқланадиган Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармониغا асосан амалга оширилади.

2. Ҳарбий хизматдан сафарбарликдан сўнг бўшатилаётган ҳарбий хизматчиларга давлат ҳисобидан тўлиқ кийим-кечак ва пойабзал берилади. Бундай ҳарбий хизматчиларни турар жойларига етказиб қўйиш, йўлда озиқ-овқат билан таъминлаш давлат ҳисобидан амалга оширилади.

41-м о д д а. Фуқароларнинг умумий ҳарбий таълими

1. Ўзбекистон Республикаси Қуроли Кучлари ва бошқа қўшинлари учун уруш вақтида бутлаш учун талаб қилинадиган миқдордаги хизматчиларни тайёрлаш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Қарорига биноан барча фуқаролар учун мажбурий умумий ҳарбий таълим жорий этилади. Бу таълимга:

15 ёшдан 55 ёшгача бўлган — эркаклар;
болалари бўлмаган ёки болалари 8 ёшдан катта бўлган 18 ёшдан 45 ёшгача бўлган — хотин-қизлар жалб этиладилар.

Фуқароларнинг умумий ҳарбий таълими ишлаб чиқаришдан ёки ўқишдан ажралмаган ҳолда, иш, ўқиш ёки турар жойларда амалга оширилади.

2. Умумий ҳарбий таълимни ташкил этиш ва унга раҳбарлик қилиш Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги ҳамда маҳаллий ҳокимият идоралари зиммасига юклатилади. Вазирликлар ва идоралар, давлат бошқарувининг бошқа марказий идоралари, ҳокимиятлар, корхона, муассаса ва ташкилотлар Ўзбекистон Рес-

публикаси Мудофаа вазирлиги билан биргаликда зарур ўқув-моддий базасини яратадилар, ҳарбий таълим раҳбарларининг танловини ва уларни тайёрлашни таъминлайдилар.

3. Умумий ҳарбий таълимни ўтказиш тартиби ва бу таълимдан озод этиладиган шахслар доираси Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

VIII боб. «Умумий ҳарбий мажбурият ва ҳарбий хизмат тўғрисида»ги Қонунни бузганлик учун жавобгарлик

42-м о д д а. «Умумий ҳарбий мажбурият ва ҳарбий хизмат тўғрисида»ги Қонунни бузганлик учун мансабдор шахслар ва фуқароларнинг жавобгарлиги

Ўзбекистон Республикаси Қуроли Қучларида хизмат қилиш республика ҳар бир фуқаросининг муқаддас бурчидир.

Ўзбекистон Республикаси фуқаролари ҳарбий хизматдан бўйин товлаганлари тақдирда амалдаги қонунларга мувофиқ жиноий жавобгарликка тортиладилар.

«Умумий ҳарбий» мажбурият ва ҳарбий хизмат тўғрисида»ги Қонунни бузишда айбдор бўлган давлат идоралари, корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг раҳбарлари, мансабдор шахслар ҳамда фуқаролар амалдаги қонунларга мувофиқ жиноий ёки маъмурий жавобгарликка тортиладилар.

IX боб. Яқуний қондалар

43-м о д д а. Умумий ҳарбий мажбуриятни бажариш билан боғлиқ чора-тадбирларни молиявий ва моддий таъминлаш

1. Умумий ҳарбий мажбуриятни бажариш ва ҳарбий хизматни ўташ билан боғлиқ чора-тадбирларни молиявий ҳамда моддий таъминлаш амалдаги қонунларда белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикаси давлат бюджети маблағлари ҳисобидан амалга оширилади.

2. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси, тегишли ҳокимиятлар фуқароларни тиббий кўрикдан ўтказиш, уларни ҳарбий хизматга чақириш, чақирилганларни ҳарбий қисмларга жўнатиш учун мудофаа ишлари идораларини қурилмалар, алоқа воситалари, чақирув (йиғин) пунктлари, дори-дармонлар, асбоб-ускуналар, тиббиёт ва хўжалик мол-мулки, автомобиль транспорт билан таъминлашлари, шунингдек жамоат тартиби сақланишини таъминлашлари шарт.

Ўзбекистон Республикаси Қуролли Қучлари учун мутахассисларнинг ҳарбий хизматга чақирилгунга қадар тайёргарлиги Вазирлар Маҳкамаси республика бюджетдан ажратиб берадиган маблағлар, шунингдек маҳаллий бошқарув идоралари бюджетидан ажратиладиган маблағлар ҳисобидан пул ва моддий-техника билан таъминланади.

3. Уруш вақтида сафарбарлик ўтказиш режаларини тўлиқ ва сифатли бажариш учун вазирликлар, идоралар, муассасалар, корхоналар ва ташкилотлар, ўқув юртлари, жамоа хўжаликлари, шўро хўжаликлари, кооперативлар тегишли ҳокимиятларнинг қарорига биноан тинчлик вақтида мудофаа ишлари бўлимлари билан биргаликда ҳарбий хизматга мажбурларни хабардор этиш пунктларини, халқ хўжалиги техникасини тўплаш пунктларини ташкил этадилар, асосий иш жойидаги вазифаларидан озод этмаган ҳолда ана шу пунктларнинг шахсий таркибини бутлайдилар.

4. Чақирув ёшига етмаганларни ҳарбий рўйхатга олиш ва фуқароларни ҳарбий хизматга ёки йиғинларга чақириш, фуқароларни тиббий кўрикдан ва такрорий кўрикдан ўтказиш, шунингдек чақирилганларни ҳарбий хизматга яроқли ёки яроқсиз эканлигини аниқлаш вазифаларини бажаришга жалб этилган мудофаа ишлари идоралари ҳузуридаги чақириш ёшига етмаганларни чақириш участкаларида қайд этиш комиссиялари аъзоларининг, чақирув комиссиялари ва врачлар комиссиялари аъзоларининг, врачлар ва ўрта тиббиёт ходимларининг, ёрдамчи ходимлар ва хизмат кўрсатувчи ходимларнинг иш жойи, лавозими ва ўртача иш ҳақи юқорида уқтириб ўтилган ишлар бажарилишининг бутун даврида сақлаб қолинади.

Уқтириб ўтилган комиссиялардаги ишга жалб этилган тиббиёт ходимларини сақлашга кетадиган ҳаражатлар маҳаллий бюджет маблағлари ҳисобидан амалга оширилади.

Башарти, юқорида уқтириб ўтилган шахслар ўз зим-маларига юклатилган вазифаларни доимий истиқомат жойларидан ташқарида бажарсалар, уларнинг истиқо-мат жойларидан иш жойларига бориш ва орқага қайтиш, уй-жойни ижарага олиш билан боғлиқ харажатлари му-дофаа ишлари идораларининг тақдимига кўра тегишли ҳокимиятлар томонидан қопланади, уларга хизмат са-фарлари учун белгиланган маъёрлар бўйича суткалик ҳақ тўланади.

**44-м о д д а. Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар
вазири, Миллий хавфсизлик
хизмати Раисининг ваколатлари**

Қуролли Кучларга, Миллий хавфсизлик хизматининг чегара қўшинларига, Ички ишлар вазирлигининг ички қўшинларига ва республиканинг бошқа ҳарбий тузилма-ларига чақириш ва улар сафидан бўшатиш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори билан амалга оширилади.

Ушбу қонуннинг 6, 19 ва 26-моддаларида назарда тутилган Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазири-нинг ҳуқуқлари тегишинча Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазири, Миллий хавфсизлик хизмати Раи-сига ҳам берилади.

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирининг, Миллий хавфсизлик хизмати Раисининг ҳарбий мажбу-риятларни бажариш ва ҳарбий хизматни ўташ тартиби-га доир чиқарадиган меъёрий ҳужжатлари ушбу Қонун-нинг талабларига зид бўлмаслиги керак.

Ўзбекистон Республикасининг
Президенти

И. КАРИМОВ

**«УМУМИЙ ҲАРБИЙ МАЖБУРИЯТ
ВА ҲАРБИЙ ХИЗМАТ ТЎҒРИСИДА»ГИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ҚОНУНИНИ АМАЛГА КИРИТИШ ҲАҚИДА**

Ўзбекистон Республикаси

Олий Кенгашининг

1992 йил 3 июль

Қ А Р О Р И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг

Ахборотномаси,

1992 йил, 10-сон, 402-модда)

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қарор қилади:

1. «Умумий ҳарбий мажбурият ва ҳарбий хизмат тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонун эълон қилинган дақиқадан бошлаб амалга киритилсин.

2. Белгилаб қўйилсинки, «Умумий ҳарбий мажбурият ва ҳарбий хизмат тўғрисида»ги Қонуннинг 23-моддаси «а» банди Ўзбекистон Республикасидан ушбу Қонун қабул қилингунга қадар муддатли ҳарбий хизматга чақирилган ҳарбий хизматчиларга ҳам тааллуқли бўлади.

3. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси шу йилнинг 15 сентябрига қадар «Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг ҳарбий хизматни ўташи тўғрисида»ги Низомни ишлаб чиқсин ва тасдиқласин.

4. Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги ва Соғлиқни сақлаш вазирлиги икки ой муддат ичида «Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучларида тиббий кўрик тўғрисида»ги Низомни ишлаб чиқсинлар ва тасдиқласинлар.

Ўзбекистон Республикаси Олий
Кенгашининг Раиси

Ш. ЙУЛДОШЕВ

МУҚОБИЛ ХИЗМАТ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикасининг
1992 йил 3 июль

Қ О Н У Н И

(Ўзбекистон Республикаси
Олий Кенгашининг Ахборотномаси,
1992 йил, 11-сон, 434-модда)

1-м о д д а. Муқобил хизмат тушунчаси

Муқобил хизмат — Ўзбекистон Республикаси фуқаролари ўтайдиган давлат хизматининг алоҳида туридир. Бу хизмат фуқаронинг корхоналардаги, муассасалардаги, халқ хўжалиги ташкилотларидаги, юқори малака талаб этилмайдиган (ёрдамчи) ишларни ёки ўз малакасига мос ишларни, шу жумладан фалокат, фожиа, табиий офат ва бошқа фавқулодда ҳолатларнинг оқибатларини бартараф этишга онд ишларни бажариш билан боғлиқдир. Муқобил хизмат фуқароларни ҳарбий ишга ўргатишни ҳамда Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари учун заҳирадаги жангчилар тайёрлашни кўзда тутди.

2-м о д д а. Муқобил хизмат тўғрисидаги қонунлар

Муқобил хизмат тўғрисидаги қонунлар ушбу Қонундан ҳамда Ўзбекистон Республикасининг бошқа қонун ҳужжатларидан иборатдир.

Муқобил хизматни ўташ тартиби ушбу Қонун билан ҳамда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланган муқобил хизматни ташкил этиш ва уни ўташ тартиби тўғрисидаги Низом билан белгиланади.

Муқобил хизматни ўтаётган фуқаролар меҳнат ҳуқуқларини ва вазифаларини амалга ошириш чоғида юзга келувчи муносабатлар Ўзбекистон Республикасининг меҳнат тўғрисидаги қонунлари билан тартибга солинади.

3-м о д д а. Муқобил хизматни ўташ ҳуқуқи

Ўзбекистон Республикасининг 18 ёшдан 27 ёшгача бўлган, ҳарбий ҳисобда турадиган, мuddатли ҳарбий

хизматга чақирилиши лозим бўлган фуқаролари, башарти улар:

хизматга чақириладиган шахсдан ташқари 16 ёшга тўлмаган тўрт ва ундан ортиқ болали оиладан бўлсалар; ҳарбий хизматни ўташ даврида ногирон бўлиб қолган ота-онаси ёки ака-ука (опа-сингил) лари бўлса;

диний таълимоти қурол ишлатишга ва Қуролли Кучларда хизмат қилишга йўл қўймайдиган рўйхатдан ўтган диний ташкилотларнинг аъзоси бўлсалар, муқобил хизматни ўташ ҳуқуқига эга бўладилар.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси муқобил хизматни ўташ ҳуқуқига эга бўлган фуқароларнинг ўзга тоифаларини ҳам белгилаши мумкин.

Муқобил хизматни ўтаётган шахслар муқобил хизмат хизматчилари деб аталадилар.

4-м о д д а. Муқобил хизмат муддати

Муқобил хизмат муддати 24 ой, олий маълумотли фуқаролар учун эса 18 ойдир.

5-м о д д а. Муқобил хизмат ўталадиган жой

Ўзбекистон Республикасининг фуқаролари муқобил хизматни Ўзбекистон Республикаси корхоналари, муассалари, халқ хўжалиги ташкилотларида ўтайдилар. Муқобил хизмат ўталадиган вазирликларнинг, идораларнинг, шундай хизмат қўлланадиган соҳаларнинг ҳамда бажариладиган иш турларининг рўйхатини Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси белгилайди.

Чақирувчилар муқобил хизматни ўташи мумкин бўлган корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг рўйхатини Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимиятлари тасдиқлайди.

6-м о д д а. Муқобил хизмат хизматчиларини ўқитиш

Муқобил хизмат хизматчилари ишчи ихтисосини ўрганиши учун халқ таълими тизими, тармоқ вазирликлари ва идоралари, корхоналар, ташкилотлар ва муассасаларнинг ўқув юртларига юборилиши мумкин.

Муқобил хизмат хизматчилари Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги томонидан белгиланадиган

дастурлар асосида ҳарбий тайёргарлик йиғинларига (машғулотларига) чақириладилар, шу йиғинлар (машғулотлар) вақтида ҳарбий ҳисобдаги ихтисосни эгалладилар.

Муқобил хизмат хизматчилари Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги томонидан белгиланадиган тартибда Ҳарбий қасамёд қиладилар.

Муқобил хизматдан бўшатишган фуқаролар Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари заҳираси ҳисобига киритиладилар.

7-м о д д а. Муқобил хизматга раҳбарликни амалга оширувчи идоралар

Ўзбекистон Республикасида муқобил хизматга раҳбарликни Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги ҳузуридаги Муқобил хизмат бошқармаси амалга оширади.

Вилоятлар ва Тошкент шаҳрида муқобил хизмат тузилмаларига раҳбарликни мудофаа ишлари бўйича тегишли бошқармалар ҳузуридаги муқобил хизмат бўлимлари амалга оширадилар.

Айрим ноҳияларда (шаҳарларда) мудофаа ишлари бўйича тегишли бўлимлар қошида муқобил хизмат бўлимлари (гуруҳлари) тузилиши мумкин.

8-м о д д а. Вазирликлар, идоралар, концернларнинг мажбурияти

Тасарруфларидаги корхоналарда, ташкилотларда, муассасаларда муқобил хизмат хизматчиларидан фойдаланётган вазирликлар, идоралар, концернлар уларни жойлаштириш, ўқитиш-ўргатиш учун, иш жойларида меҳнатни муҳофаза қилиш, хавфсизлик қоидалари талабларини бажаришлари, барча турдаги тиббий ёрдам, имтиёзлар, товон пули, устама ҳақ ва ёрдам пули, шу жумладан иш қобилиятини вақтинча йўқотганлик сабабли ёрдам пули олишлари учун керакли шароит яратиб беришлари шарт.

9-м о д д а. Муқобил хизмат давлат идораларининг фаолият кўрсатишини таъмин этишга мўлжалланган маблағ

Муқобил хизматни ўтаётган фуқароларга иш ҳақининг 80 фоизи тўланади.

Муқобил хизматни ўтаётган фуқароларнинг иш ҳақидан ушлаб қолинаётган пуллар муқобил хизмат бошқарув идораларининг ҳисобига ўтказилади. Корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар ҳам муқобил хизмат идораларининг таъминоти учун ҳамда муқобил хизмат шахсий таркибига ишчи касбларни ўргатиш учун муқобил хизмат идораларининг ҳисобига тегишли шартномаларда белгиланган ҳажмларда пул ўтказадилар.

10-м о д д а. Муқобил хизматга чақириш

Фуқароларни муқобил хизматга чақириш муддатли хизматга чақирилаётганлар учун белгиланган тартибда амалга оширилади, бу ишни ташкил этиш ва ўтказиш вазифаси эса ноҳия (шаҳар) чақирув комиссиялари ва ҳокимиятлари зиммасига юкланади.

11-м о д д а. Корхона, муассаса ва ташкилот маъмуриятининг мажбуриятлари

Корхона, муассаса ва ташкилотнинг маъмурияти: фуқаро муқобил хизматни ўташдан бош тортган ҳоллар тўғрисида, корхоналар, ташкилотлар ва муассасаларнинг тугатилиши, иш ўринлари ва ходимлар миқдори қисқартирилиши ҳақида камида икки ой олдин муқобил хизмат бошқарув идораларини хабардор қилиши:

муқобил хизматни ўтаётган фуқарога, у ҳалок бўлган ҳолларда эса, унинг оиласига, ишлаб чиқариш фалокати оқибатида, улар хизмат (меҳнат) вазифасини бажараётган чоғда меҳнатни муҳофаза қилиш ҳамда хавфсизлик қоидалари талабларининг бажарилишини таъмин этмаганлик оқибатида унинг саломатлигига етказилган зарар учун бир марта бериладиган нафақа ҳамда товоқ пули тўлаши шарт.

12-м о д д а. Муқобил хизматни ўтаётган фуқароларнинг ҳуқуқлари

Муқобил хизматни ўтаётган фуқаро: хизмат ва иш жойидаги тиббиёт муассасаларида тиббий ёрдамнинг барча турларидан фойдаланиш;

иш жойида барча нафақалар, устама ҳақлар ва ёрдамлар, шу жумладан меҳнат қобилиятини вақтинча йўқотганлик учун нафақалар олиш;

хизматга чақирилгунга қадар ўзи ишлаган ёки ўқиган корхонага, муассасага, ташкилотга аввалги ишига ёки аввалгисига тенг лавозимга, шунингдек ўқув юртига қайтиш;

бошқа хизмат жойига ўтказиш, муқобил хизматдан муддатидан аввал бўшашга оид масалалар бўйича, бошқа мазмундаги аризалар, шикоятлар ва таклифлар билан муқобил хизмат бошқаруви давлат идораларига муурожаат этиш ҳуқуқига эга.

13-м о д д а. Муқобил хизматни ўтаётган фуқароларнинг мажбуриятлари

Муқобил хизматни ўтаётган фуқаро:
хизматни белгиланган жойда, муқобил хизмат тузилмалари таркибида ўташи;

ушбу Қонуни, шунингдек иш жойида амал қилиб турган ички меҳнат тартиб-қоидаларини сўзсиз бажариши;

ҳарбий билимларни сабот билан эгаллаш, ишлаб чиқариш топшириқларини ўз вақтида ва сифатли қилиб бажариши шарт.

Муқобил хизматни ўтаётган фуқаролар ҳалокат, фалокат ва табиий офатларнинг оқибатларини бартараф этиш учун жалб этилган тақдирда, улар юзага келган вазиятдан келиб чиқадиган ҳамда ана шу оқибатларни бартараф этиш юзасидан комиссия ёки штабларнинг жойлардаги раҳбарларни белгилайдиган махсус вазифаларни бажарадилар.

Муқобил хизматни ўтаётган фуқаролар:
раҳбарлик ва сайлаб қўйиладиган лавозимларни эгаллаш;

хусусий тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиш;
олий ва ўрта махсус билим юртларига ўқишга кириш;

тегишли мансабдор шахснинг руҳсати бўлмагани ҳолда хизмат жойидан ва ишдан кетиб қолиш ҳуқуқига эга эмас.

14-м о д д а. Муқобил хизматни ўтаётган фуқаролар учун ижтимоий кафолатлар

Муқобил хизматни ўтаётган фуқаролар ҳарбий хизматни бажаришга мажбур фуқаролар учун белгиланган

тартибда ҳарбий тайёргарликни ўташ, ҳарбий қасамёд қилиш ва ҳарбий ҳисобдаги ихтисосни эгаллаши учун зарур бўлган вақтга ишлардан озод этиладилар.

Чақирув комиссиялари томонидан тиббий текширувдан ўтмиш учун диспансер, амбулатория ва стационарга юбориладиган фуқаролар тиббий муассасаларда бўлган даврларида уларнинг иш жойлари, эгаллаб турган вазибалари ва ўртача иш ҳақлари сақланиб қолади.

Муқобил хизматни ўтаётган фуқаро ҳар йили 15 иш кунига тенг муддатга таътил олиши ҳуқуқига эгадир.

Муқобил хизмат муддати умумий стажга ва махсус меҳнат стажига қўшилади.

Муқобил хизматни ўташ чоғида меҳнат қобилиятини йўқотган фуқаролар ҳамда шу аснода ҳалок бўлган фуқароларнинг оилалари, шунингдек уларнинг қарамоғида бўлган шахслар амалдаги қонунларга мувофиқ, муддатли хизмат ҳарбий хизматчилари учун белгиланган тарзда нафақалар олишга ва пенсия таъминоти ҳуқуқига эгадилар.

15-м о д д а. Муқобил хизматни тўхтатиш

Муқобил хизматнинг белгиланган муддатини адо этган фуқаролар Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори асосида Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирининг буйруғи билан хизматдан бўшатилдилар.

Фуқаро оилавий шаронти ўзгарганлиги муносабати билан, башарти, бу ҳол унга амалдаги қонунларга мувофиқ хизматни кечиктириши ёки хизматдан озод бўлиши ҳуқуқини берса, муқобил хизматдан муддатидан илгари бўшатилиши мумкин.

Фуқаро Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги даволаш муассасаларининг ҳарбий-шифокорлар комиссиялари томонидан саломатлигига кўра хизматни давом эттиришга қодир эмас, деб топилган ҳолларда ҳам муддатидан илгари хизматдан бўшатилиши мумкин.

Муқобил хизматдан муддатидан илгари бўшатилиш тўғрисидаги қарорни Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги қабул қилади.

16-м о д д а. Муқобил хизмат тўғрисидаги қонунларни бузганлик учун жавобгарлик

Чақирув комиссияларининг аъзолари, муқобил хизмат бошқарув идораларининг мансабдор шахслари, кор-

хоналар, ташкилотлар ва муассасаларнинг раҳбарлари қонунга хилоф қарорлар чиқарганликлари ҳамда муқобил хизмат тўғрисидаги қонунларни ўзгача тарзда бузганликлари учун амалдаги қонунларга мувофиқ жавобгар бўладилар.

Муқобил хизматдаги хизматчилар ҳарбий низомида ҳамда Ўзбекистон Республикасида муқобил хизматни ўташ тўғрисидаги низомида белгилаб берилган муқобил хизматни ўташ, ҳарбий тайёргарлик ва хизматдан бўшаш тартибини бузганлари тақдирда амалдаги қонунларга мувофиқ жавобгарликка тортиладилар.

Муқобил хизматдаги хизматчилар битимдаги мажбуриятларини бузганларида, корхоналар, ташкилотлар ва муассасаларга зарар етказганларида Ўзбекистон Республикаси қонунларида белгиланган тарзда моддий, интизомий, маъмурий ва жиноий жавобгарликка тортиладилар.

Муқобил хизматдаги хизматчиларга оид жиноий ишлар прокуратура идоралари томонидан тергов қилинади ва республика судлари томонидан кўриб чиқилади.

17-м о д д а. Муқобил хизмат тўғрисидаги қонунларнинг ижросини назорат қилиш

Муқобил хизмат тўғрисидаги Ўзбекистон Республикаси қонунларининг ижросини назорат қилиш вазифаси Ўзбекистон Республикасининг прокуратура идоралари зиммасига юкланади.

Ўзбекистон Республикасининг
Президенти

И. КАРИМОВ

**«МУҚОБИЛ ХИЗМАТ ТЎҒРИСИДА»ГИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ҚОНУНИНИ АМАЛГА КИРИТИШ
ТАРТИБИ ҲАҚИДА**

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
1992 йил 3 июль

Қ А Р О Р И

(Ўзбекистон Республикаси
Олий Кенгашининг Ахборотномаси,
1992 йил, 11-сон, 435-модда)

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қарор қилади:

1. «Муқобил хизмат тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонуни эълон қилинган пайтдан бошлаб амалга киритилсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси:

икки ойлик муддат ичида «Муқобил хизматни ташкил этиш ва уни ўташ тартиби тўғрисида»ги Низомни ишлаб чиқсин ва тасдиқласин;

муқобил хизмат қўлланадиган вазирликлар, идоралар, соҳаларнинг рўйхати ҳамда улар бажарадиган ишларнинг турларини белгиласин;

Ҳукуматнинг қарорларини «Муқобил хизмат тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонунига мувофиқ ҳалга келтирсин.

3. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши вилоятлар, Тошкент шаҳар ҳокимлари фуқаролар муқобил хизматни ўташ учун йўлланадиган корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг рўйхатини тасдиқласинлар.

Ўзбекистон Республикаси Олий
Кенгашининг Раиси

Ш. ЙУЛДОШЕВ

ДЕҲҚОН ХУЖАЛИГИ ТУҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикасининг
1992 йил 3 июль

Қ О Н У Н И

(Ўзбекистон Республикаси
Олий Кенгашининг Ахборотномаси,
1992 йил, 10-сон, 403-модда

I бўлим. Умумий қоидалар

1-м о д д а. Деҳқон хўжалиги

1. Юридик шахс ҳуқуқига эга бўлган хўжаликни мустақил тарзда юритувчи, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши билан, шу жумладан ўзи эгаллик қиладиган ер участкасидан фойдаланган ҳолда қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши билан шуғулланувчи субъект деҳқон хўжалиги ҳисобланади.

Деҳқон хўжалиги тадбиркорлик шаклларида биридир.

2. Хўжалик бошлиғи, унинг хотини (эри), фарзандлари, асранди болалари, ота-онаси, бошқа қариндош-уруғлари, шунингдек меҳнат қила олиш ёшига етган, биргаликда деҳқон хўжалиги юритаётган, шу хўжаликдаги иш асосий меҳнат фаолияти жойи бўлган ўзга шахслар деҳқон хўжалигининг аъзоси ҳисобланадилар. Хўжаликда меҳнат шартномаси бўйича ишлаётган шахслар деҳқон хўжалиги аъзоси ҳисобланмайдилар.

3. Хўжалик бошлиғи давлат, кооператив, жамоат корхоналари, муассасалари, ташкилотлари ва айрим шахслар билан ўзаро муносабатларда деҳқон хўжалигининг манфаатларини ҳимоя қилади.

4. Хўжаликнинг 18 ёшга тўлган, қишлоқ хўжалигида иш тажрибасига эга бўлган ёки қишлоқ хўжалик мутахассислиги бўлган ёхуд махсус тайёргарлик кўрган, ишга лаёқатли, соғлом аъзоларидан бири деҳқон хўжалигининг бошлиғи ҳисобланади.

Деҳқон хўжалигининг бошлиғи иш қобилиятини вақтинча йўқотган ёки хўжаликда узоқ муддат бўлолмаган тақдирда ўз вазифасини вақтинча бажариб туриш ваколатини шу жамоа аъзоларидан бирига, деҳқон хўжалигини бир киши юритаётган ҳолларда эса шартнома асосида исталган шахсга беришга ҳақлидир.

5. Деҳқон хўжалиги мулкнинг бошқа шаклидаги корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотлар билан тенг ҳуқуқли мустақил ишлаб чиқариш бирлиги ҳисобланади.

6. Янги барпо этилаётган деҳқон хўжаликлари дастлаб жамоа ва давлат хўжаликлари таркибида шартнома асосида ташкил этилиши мумкин.

2-модда. Деҳқон хўжалиги тўғрисидаги қонунлар

Деҳқон хўжаликлари тузиш, уларнинг фаолият кўрсатиши, уларни қайта ташкил этиш ва тугатиш билан боғлиқ муносабатлар ушбу Қонун билан, «Ер тўғрисида»ги, «Мулкчилик тўғрисида»ги, «Ижара тўғрисида»ги, «Гадбиркорлик тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунлари билан, Ўзбекистон Республикасининг бошқа қонун ҳужжатлари билан тартибга солиб турилади. Қорақалпоғистон Республикасида деҳқон хўжалиklarини тузиш, уларнинг фаолият кўрсатиши, уларни қайта ташкил этиш ва тугатиш билан боғлиқ муносабатлар Қорақалпоғистон Республикасининг қонун ҳужжатлари билан тартибга солиб турилади.

3-модда. Деҳқон хўжалиklarини тузиш тартиби

1. Деҳқон хўжаликлари заҳира ерларда, республиканинг махсус фондидаги ерларда, меҳнат ресурслари етишмайдиган хўжаликларда ва янги суғориладиган ерларда тузилади. Давлат хўжаликлари ва ўзга қишлоқ хўжалиги корхоналарининг фойда бермайдиган ёки кам рентабелли ерларида ҳам деҳқон хўжаликлари тузилиши мумкин.

Деҳқон хўжаликлари жамоа хўжалиklarининг ва ўзга кооператив хўжалиklarининг ерларида ушбу хўжаликлар аъзолари умумий йиғилишининг қарорига биноан тузилади.

2. Илмий-тадқиқот муассасалари, ўқув юртлари ва ўзга қишлоқ хўжалик муассасаларига, қишлоқ хунар-техника билим юртлари ва умумтаълим мактабларига берилган, шунингдек саноат, транспорт ва ўзга корхоналар, бирлашмалар, муассасалар ва ташкилотларнинг ёрдамчи қишлоқ хўжаликлари учун берилган ерларда ва сув фондига тегишли ерларда деҳқон хўжаликлари тузилиши мумкин эмас.

3. Деҳқон хўжалиги унинг аъзоларининг ноҳия ҳокимига ёзма мурожаатига асосан ихтиёрлик асосида ташкил этилади ва ерга мунтазам эгалик қилиш ва ердан фойдаланиш ҳуқуқи берилганлиги хусусидаги давлат ҳужжати берилган пайтдан эътиборан тузилган деб ҳисобланади. Деҳқон хўжалиги ноҳия ҳокими томонидан рўйхатдан ўтгач, юридик шахс мақомига эга бўлади, банк муассасаларида ҳисоб-китоб счётлари ва ўзга счётларни очиб, ўз номида муҳрга эга бўлиш, ўзга корхоналар, бирлашмалар, муассасалар, ташкилотлар, аж-набий фирмалар ва айрим шахслар билан амалий муносабатларга киришиш ҳуқуқини қўлга киритади.

4. Тегишли ноҳия ҳокими ваколат берган идора ҳар бир деҳқон хўжалигининг рўйхат варақаси юритилишини ташкил этади, халқ депутатлари қишлоқ (посёлка) Кенгаши ҳар бир деҳқон хўжалигини хўжалик китобида қайд этади, бу китобга деҳқон хўжалиги таркиби тўғрисидаги, хўжаликнинг бошлиги ҳамда хўжалик бошлиги вақтинча пуқ булган ҳолларда унинг вазифаларини бажариб турувчи шахс тўғрисидаги маълумотлар, шунингдек хўжаликка ажратилган ер участкаси хусусидаги асосий маълумотлар киритилади.

4-м о д д а. Деҳқон хўжаликларининг фаолиятини уйғунлаштириш

Ижроня ҳокимияти идоралари тизимида тармоқ бўлинмалари тузилиб, улар деҳқон хўжаликларининг ишлаб чиқариш хўжалик фаолиятига аралашмаган ҳолда деҳқон хўжаликларининг фаолиятини уйғунлаштирадидлар, фан-техника тараққиётини ривожлантириш, инвестиция, тараққиёт истиқболини олдиндан белгилаш соҳасида ягона давлат сиёсатини амалга оширадидлар.

II бўлим. Ер ажратиш. Ерга эгалик қилиш, ердан ва сувдан фойдаланиш

5-м о д д а. Деҳқон хўжаликларига ер ажратиш

1. Деҳқон хўжалиги юритиш учун айрим шахсларга мерос қолдириш ҳуқуқи билан умрбод эгалик қилиш, камида 10 йил муддат билан фойдаланиш учун ёки ижарага ер участкалари ажратилади.

2. Деҳқон хўжалиги ишлаб чиқариш мақсадида қўшимча ер участкаларини ижарага олиши мумкин.

3. Деҳқон хўжалигига берилган ер участкалари хусусийлаштирилиши ва олди-сотди, гаров, ҳада, айир-бошлаш объекти бўлиши мумкин эмас.

4. Деҳқон хўжалиги юритиш учун ажратиладиган ер участкасининг саҳни ҳар бир алоҳида ҳолда маҳаллий шароити (ернинг унумдорлиги, сув билан таъминланганлиги, сув бериш усуллари, жамоа хўжалиги ёки давлат хўжалигидаги меҳнатга лаёқатли ҳар бир шахс ер билан ўртача қай даражада таъминланганлиги, шахсий томорқа хўжаликларини юритиш учун, аҳоли пунктларини кенгайтириш ва бошқа мақсадлар учун қишлоқ хўжалиги майдонларига бўлган талабни ва бошқа ҳолатларни), шунингдек деҳқон хўжалиги қанча кишидан иборат эканлигини ҳисобга олган ҳолда ноҳия ҳокими томонидан белгиланади.

5. Ер участкалари деҳқон хўжаликларига одатда сугориш ва коллектор-дренаж тармоқлари бўлган ва дала йўллари ўтказилган яхлит майдондан ажратиб бериллади.

6. Деҳқон хўжалиги юритиш нстагини билдирган шахслар халқ депутатлари қишлоқ (посёлка) Кенгашига ер ажратиб бериш тўғрисида ариза билан мурожаат этадилар. Аризада сўралаётган ер майдони қасрда жойлашганлиги, унинг саҳни, деҳқон хўжалигининг таркиби кўрсатилади ва қишлоқ хўжалиги маҳсулотларни етиштиришни ташкил этиш дастури тақдим этилади.

7. Халқ депутатлари қишлоқ (посёлка) Кенгаши ер ажратиш тўғрисидаги аризани 15 кунлик муддат ичида қараб чиқади ва аризачининг илтимосини қўллаб-қувватлаган тақдирда ноҳия ҳокимидан ер ажратишни сўрайди, ҳоким ариза берилган кундан бошлаб узоғи билан икки ой муддат ичида деҳқон хўжалиги юритиш учун ер ажратиш тўғрисида қарор қабул қилади. Ҳокимнинг ер участкаси беришни рад этиш тўғрисидаги қарори устидан судга шикоят қилиш мумкин.

8. Деҳқон хўжаликларига ер ажратиш тўғрисидаги масалани ҳал этиш учун халқ депутатлари ноҳия Кенгашининг депутатларидан, Деҳқонлар иттифоқи, касаба уюшмаси, сув хўжалиги идоралари ва ер тузувчи хизматлар вакилларидан иборат таркибда ноҳия комиссияси тузилади.

9. Ушбу ҳудудда яшайдиган шахслар ер майдони олишда устун ҳуқуққа эга бўладилар.

10. Ерга донмий эгалик қилиш ва ердаги фойдаланиш ҳуқуқини берувчи давлат ҳужжати деҳқон хўжалиги-

нинг бошлиғига ер тўғрисидаги қонунларда белгиланган тартибда берилади.

11. Деҳқон хўжалиги юритиш учун ер участкалари олган ҳамда қишлоқ аҳоли пунктида уй-жойи бўлган шахсларнинг уйга туташ томорқаси — чек ери сақланиб қолади.

12. Деҳқон хўжалигига ажратилган ернинг чегаралари натура ҳолида ер тузувчи хизматлар томонидан маҳаллий бюджет маблағлари ҳисобига белгилаб қўйилади.

13. Деҳқон хўжалигига кириш йўллари лойиҳалаш ва қуриш ишлари маҳаллий бюджет маблағлари ҳисобидан амалга оширилади, ерларни мелиорация ишлари эса ягона мавзе таркибида республика бюджети маблағлари ҳисобидан бажарилади. Деҳқон хўжалиги ҳудудидаги гидромелиорация иншоотларини таъмирлаш, тузатиш ишлари ва уларнинг таъминоти шу хўжалик ҳисобидан амалга оширилади.

6-м о д д а. Деҳқон хўжалигининг ерга эгалик қилиши ва ердан фойдаланиши

1. Деҳқон хўжалигининг ерга эгалик қилиш ва ердан фойдаланиш соҳасидаги ҳуқуқ ва вазифалари «Ер тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунида белгилаб қўйилади.

2. Деҳқон хўжалигига берилган ер участкаси тақсимланиши мумкин эмас.

Ер участкасининг саҳни ва унинг чегаралари деҳқон хўжалиги раҳбарининг розилиги билангина ўзгартирилиши мумкин.

3. Ер участкаси тўрттаб олинган ёки бошқа шахсга, корхона ёхуд ташкилотга берилган тақдирда деҳқон хўжалиги қонунларга мувофиқ кўрган зарарининг ва қилган сарф-харажатларининг ўрнини қоплатиб олиш ҳуқуқига эга.

Ер участкасига эгалик қилиш ва ундан фойдаланиш ҳуқуқига доир низолар суд орқали ҳал этилади.

4. Деҳқон хўжалигининг бошлиғи вафот этган тақдирда ёки меҳнат қобилиятини бутунлай йўқотган ҳолларда ер участкасига эгалик қилиш ёхуд ер участкасидан фойдаланиш ҳуқуқи хўжалик аъзоларининг розилиги билан улардан бирига ёки қонунларда белгиланган тартибда ва шартларда ўзга шахсларга берилади.

5. Деҳқон хўжалиги ўз фаолиятини тўхтатган ҳолларда унга ажратилган ерга эгалик қилиш ва ундан фойдаланиш тўғрисидаги масала ноҳия ҳокими томонидан ҳал этилади.

7-м о д д а. Ер ҳақи

«Ер тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқ ерга эгалик қилиш ва ердан фойдаланиш пуллидир.

Ер ҳақи ер солиғи ёки ижара ҳақи тарзида, ер участкасининг сифатига, қаерда жойлашганлигига ва сув билан тامينланганлигига караб, унинг кадастр баҳосини ҳисобга олган ҳолда белгиланадиган ҳажмда ундирилади.

Деҳқон хўжаликларига солиқ солиш тартиби, уларнинг ер ҳақи тўловининг ставкаси ва энг кам ҳамда энг кўп миқдорлари давлат, жамоа ва ўзга корхоналар ҳамда хўжаликлардан ундириладиган даражага тенг бўлади.

Деҳқон хўжалиги рўйхатга олинган пайдан бошлаб дастлабки икки йил давомида ундан ер солиғи олинмайди.

Халқ депутатлари тегишли Кенгашлари ер ҳақини ундиришда бошқа имтиёзлар ҳам белгилашлари мумкин.

8-м о д д а. Деҳқон хўжалигида сувдан фойдаланиш

1. Деҳқон хўжаликлари учун сув ишлатишнинг лимитлари давлат, жамоа корхоналари, бирлашмалари ва ташкилотлари ҳамда айрим шахсларга белгилангани каби ноҳия ҳокими ваколат берган идоралар томонидан белгиланади.

Деҳқон хўжалигига берилаётган сувнинг сарфланишини ҳисоблаш тартиби Ўзбекистон Республикасининг қонунлари билан белгиланади.

2. Сув хўжалиги идоралари билан деҳқон хўжаликлари ўртасидаги муносабатларда келиб чиқадиган низолар суд ва ҳакамлик суди томонидан қонунда белгиланган тартибда ҳал этилади.

9-м о д д а. Жамоа хўжаликлари ва ўзга қишлоқ хўжалиги кооперативлари аъзолари томонидан деҳқон хўжалигини ташкил этишнинг ўзига хос жиҳатлари

1. Жамоа хўжаликлари ва ўзга қишлоқ хўжалиги кооперативларининг, хўжалик ёки кооператив таркибидан чиқиб, мустақил деҳқон хўжалиги юритиш истагини билдирган аъзолари кооператив уставига мувофиқ мол-мулк қийматининг ва фойданинг тегишли улушини олишга ҳақлидирлар, бу улуш кооператив аъзосининг меҳнат иштирокини ҳисобга олган ҳолда белгиланади.

2. Жамоа хўжаликлари ва ўзга қишлоқ хўжалиги кооперативлари жамоа хўжалиги ёки кооперативнинг деҳқон хўжалиги тузиш истагида бўлган аъзоларига мол-мулк қийматининг ва фойданинг тегишли улуши ҳисобидан ўзаро келишувга мувофиқ жамоа хўжалигидан чиқаётганларга асосий ва оборот маблағларини берадилар ёки уларни ижарага топширадилар, ёхуд деҳқон хўжалиги банклардан кредит олаётганда кафиал бўладилар, ёинки ижара ҳақи ва ссудалардан фойдаланганлик учун фойзалар тўлаш сарф-харажатларини улуш суммаси доирасида қоплайдилар. Жамоа хўжалигидан ва бошқа кооператив ташкилотлардан чиқаётганларга мол-мулк қийматининг ёки фойданинг улушини тўлаш муддати беш йилдан ошмаслиги керак.

!!! бўлим. Деҳқон хўжалигининг мол-мулки

10-м о д д а. Деҳқон хўжалигининг мулки

1. Деҳқон хўжалиги турар жойлар, хўжалик бинолари, томорқадаги дов-дарахт ва экинлар, маҳсулдор чорва, парранда, қишлоқ хўжалиги техникаси, анжомлар, ускуналар, транспорт воситалари, пул маблағлари, шунингдек бошқа нарсаларга мулк эгаси бўлишга ҳақлидир.

2. Деҳқон хўжалигининг пул жамғармаларини ҳосил қилиш манбалари:

деҳқон хўжалиги аъзоларининг пул ва моддий маблағларидан;

маҳсулот реализация қилишдан, иш бажариш, хизмат кўрсатишдан, шунингдек меҳнат фаолиятининг ўзга турларидан келган даромадлардан;

қимматли қоғозлардан келган даромадлардан;

кредитлардан;
бюджетдан қилинган капитал ажратмалар ва дотациялардан;
корхоналар, бирлашмалар, ташкилотлар ва фуқароларнинг ҳайрия ва ўзга бадаллари, эҳсонларидан;
қонунларда тақиқланмаган ўзга манбалардан иборат бўлади.

11-м о д д а. Деҳқон хўжалигининг мол-мулкига эгалик қилиш ҳуқуқи

1. Деҳқон хўжалигининг ўзига қарашли мол-мулкка эгалик қилиш ҳуқуқи давлат ҳимоясида бўлади.

2. Деҳқон хўжалигининг мол-мулки умумий (пайчилик ёки ҳамкорликдаги) эгалик асосида унинг аъзоларига тегишли бўлади.

3. Деҳқон хўжалигининг мол-мулкига эгалик қилиш, ундан фойдаланиш ва уни тасарруф этиш хўжалик аъзолари томонидан ўзаро келишувга мувофиқ амалга оширилади.

4. Деҳқон хўжалигининг аъзолари, башарти бошқа деҳқон хўжалигини тузиш мақсадида унинг таркибидан чиқаетган бўлсалар, у ҳолда деҳқон хўжалигидан чиқаетганларида улушларини натура ҳолида олишга ҳақлидилар. Бундай пайтда мулкдаги улуш натура ҳолида шундай ажратиладики, фаолият кўрсатиб келаётган деҳқон хўжалиги ишлаш учун ўзига зарур бўлган асосий ишлаб чиқариш фондларидан маҳрум бўлмайди.

5. Деҳқон хўжалиги корхоналар, бирлашмалар, ташкилотлар ва айрим шахслардан мол-мулкни сотиб олиш, ижарага олиш ёки вақтинча фойдаланиб туриш учун олиш ҳуқуқига эгадир.

12-м о д д а. Деҳқон хўжалигининг маблағи ва ҳисоб-китоби

Деҳқон хўжалиги пул операцияларини юритиш ва пул маблағларини сақлаш учун банк бўлинмаларида счётлар очиш ҳамда бу маблағларни эркин тасарруф қилиш ҳуқуқига эгадир. Деҳқон хўжалигининг ҳисоб-китоб счётидан маблағлар фақат хўжаликнинг розилигига биноан ёки суд қарорига кўра чегирилиши мумкин.

Ҳисоб-китоб счётидаги маблағлар нақд пулсиз тартибда ҳам, нақд пул бериш йўли билан ҳам ишлатилади.

IV бўлим. Деҳқон хўжалиги фаолиятининг асослари

13-м о д д а. Деҳқон хўжалигидаги меҳнат

1. Деҳқон хўжалигининг фаолияти кўпроқ хўжалик аъзоларининг шахсий меҳнатига асосланади. Деҳқон хўжалигидаги ишларни бажаришга ўзга шахслар меҳнат шартномаси асосида вақтинча жалб этилиши мумкин.

Деҳқон хўжалигида меҳнат қилиш тўғрисидаги шартномани тузиш қоидалари Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузурдаги Вазирлар Маҳкамаси ҳамда Ўзбекистон Қасаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши томонидан белгиланадиган тартибда тасдиқланади.

2. Деҳқон хўжалигидаги меҳнат тартибини хўжалик бошлиғи белгилайди. Деҳқон хўжалиги аъзоларининг ва меҳнат шартномаси асосида ишлаётган шахсларнинг меҳнат фаолиятини деҳқон хўжалиги ҳисоб қилиб боради.

3. Меҳнат шартномаси асосида ишлаётган шахслар меҳнатига томонларнинг келишувига мувофиқ пул билан ҳам, натура билан ҳам, аммо белгиланган энг кам иш ҳақидан оз бўлмаган миқдорда ҳақ тўланади.

4. Деҳқон хўжалиги бошлигининг розилигига биноан деҳқон хўжалигида шартнома бўйича ишлаётган шахс хўжалик мулкига пул ёки ўзга улуш киритиб, ана шу улушига мутаносиб тарзда хўжалик даромадини тақсимлашда иштирок этишга ҳақлидир.

5. Деҳқон хўжалигининг бошлиғи ўз хўжалигининг аъзолари учун ва меҳнат шартномаси тузган шахслар учун бехатар меҳнат шароитларини яратиб бериши шарт.

Деҳқон хўжалигининг аъзолари, шунингдек хўжаликда меҳнат шартномасига биноан ишлаётган шахслар қонунларга мувофиқ ижтимоий суғурталаниши ва ижтимоий жиҳатдан таъминланиши лозим.

Деҳқон хўжалигининг бошлиғи тегишли қасаба уюшмасида ва суғурта идораларида суғурталовчи суфатида рўйхатдан ўтади ва деҳқон хўжалигининг барча аъзолари учун ҳамда меҳнат шартномаси асосида ишлаётган шахслар учун давлат ижтимоий суғурта жамғармасига белгиланган тартибда бадаллар тўлайди.

6. Деҳқон хўжалигида ишланган вақт ижтимоий суғурта юзасидан бадаллар тўланганлигини тасдиқловчи ҳужжатлар асосида умумий ва узлуксиз меҳнат стажига қўшиб ҳисобланади.

Деҳқон хўжалиги аъзоларининг ҳамда меҳнатларидан фойдаланиш тўғрисидаги шартнома тузган шахсларнинг иш стажига оид ёзув меҳнат дафтарчаларига хўжалик бошлиғи томонидан киритилади ва халқ депутатлари қишлоқ (посёлка) Кенгашларининг раислари томонидан тасдиқланади.

7. Ижтимоий сугурта бўйича давлат нафақалари тайинлаш, пенсиялар тайинлаш ҳамда тўлаш қонунларда белгиланган тартибда ва шартлар асосида амалга оширилади. Деҳқон хўжалигининг аъзоларига ва меҳнат шартномасига биноан ишлаётган фуқароларга тайинланган пенсиялар, олаётган маоши (даромади)ни ҳисобга олмаган ҳолда, тўлалигича берилади.

8. Деҳқон хўжалигининг аъзоларига ижтимоий ва маданий хизмат кўрсатиш хўжаликнинг ўз маблағлари ҳисобига ҳамда ижтимоий истеъмол жамғармалари эвазига таъминланади. Деҳқон хўжаликлари аъзоларининг умумий фойдаланишдаги ижтимоий муассасалар хизматларидан жамоа хўжалиги ва ўзга қишлоқ хўжалиги корхоналарининг ишчилари, хизматчилари ва аъзолари билан тенг равишда фойдаланишлари таъминланади.

9. Деҳқон хўжалиги билан меҳнат шартномаси тузган шахслар ўртасидаги меҳнатга оид низолар суд томонидан ҳал этилади.

14-м эд да. Деҳқон хўжалигининг ишлаб чиқариш фаолияти

1. Деҳқон хўжалиги ўз фаолиятининг йўналишини, ишлаб чиқариш таркиби ва ҳажмларини мустақил тарзда белгилайди. Деҳқон хўжалиги қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришининг амалдаги қонунларда ман этилмаган ҳар қандай тури билан шуғулланишга, шунингдек қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишлаш ва реализация қилишга ҳақлидир.

Деҳқон хўжаликларининг хўжалик фаолиятига давлат, жамоат, кооператив ва ўзга идоралар ҳамда ташкилотларнинг аралашувиغا йўл қўйилмайди, бу хўжаликлар томонидан қонунлар бузилган ҳоллар бундан мустаснодир.

Давлат, жамоат, кооператив ва ўзга идораларнинг қонунга хилоф хатти-ҳаракатлари натижасида, шунингдек бундай идоралар, мансабдор шахслар ва фуқароларнинг деҳқон хўжалиги олдида қонунларда кўзда тутилган ўз мажбуриятларини лозим даражада бажарма-

ганлиги оқибатида етказилган зарар, шу жумладан бой берилган фойдаларнинг ўрни қопланмоғи керак.

2. Деҳқон хўжалиги бошқа мулк эгалари билан тенг шартларда ташқи иқтисодий фаолиятни амалга оширади.

15-м о д д а. Деҳқон хўжалиги томонидан маҳсулотларни реализация қилиш тартиби

1. Ўзи етиштирган маҳсулотни тасарруф этишдан, шу жумладан уни ўз ихтиёрига кўра истеъмолчиларга сотишдан иборат мутлақ ҳуқуқ деҳқон хўжалигига тегишлидир.

Деҳқон хўжалиги маҳсулот сифатига доир амалдаги нормативлар ва стандартларга, қонунларда белгиланган экологик, санитария ҳамда ўзга меъёрлар ва қоидаларга риоя этиши шарт.

2. Деҳқон хўжалиги ўзи етиштирган маҳсулотга мустақил тарзда нарх қўяди.

3. Деҳқон хўжалиги ўзи етиштирган маҳсулотни реализация қилиш учун давлат, кооператив корхоналари, бирлашмалари, ташкилотлари ва муассасалари билан ихтиёрийлик асосида хўжалик шартномаларини тузишга ҳақлидир. Шартномага риоя қилинмаган ёки унинг талаблари бузилган тақдирда томонлар амалдаги қонунларда ёки шартномада белгиланган тартибда мулккий жавобгар бўладилар.

Деҳқон хўжалиги етиштирган маҳсулотларни экспортга жўнатиш, шунингдек хорижий миждозлар билан ҳисоб-китоб қилиш қонунларда белгиланган тартибда амалга оширилади.

16-м о д д а. Деҳқон хўжалиқларининг ҳамкорликдаги фаолияти

Деҳқон хўжалиқлари маҳсулот етиштирувчи, уларни харид этувчи; қайта ишловчи ва сотувчи, моддий-техника таъминоти билан, қурилиш, техника, сув хўжалиги, ветеринария, агрохимия хизмати кўрсатиш, маслаҳат бериш ва хизмат кўрсатишнинг ўзга шакллари билан шуғулланувчи кооперативларга, жамиятларга, уюшмаларга, концернларга ва бошқа бирлашмаларга ихтиёрийлик асосида бирлашиши ёки улар таркибига кириши мумкин.

17-модда. Деҳқон хўжалигининг моддий-техника таъминоти

1. Деҳқон хўжалиги давлат ҳамда кооператив корхоналари ва ташкилотларидан, биржаларда, ярмаркаларда, бозорларда, аҳолидан ўзи учун зарур мол-мулк ва ишлаб чиқариш воситалари сотиб олишга ҳақлидир.

2. Деҳқон хўжаликлари ўзлари етиштирган маҳсулотларининг шартномада айtilган қисмини давлатга (республика фондига) келишув асосидаги нархларда сотсалар ва давлат буюртмаларини бажарсалар, қишлоқ хўжалиги техникаси, ёнилғи-мойлаш материаллари, ёш моллар ва парранда билан, зооветеринария ёрдами, ем-хашак ва бошқа ресурслар билан давлат корхоналари учун белгиланган тартибда ва нархларда таъминландилар.

3. Деҳқон хўжаликлари ишлаб чиқариш ҳамда ижтимоий ва маиший йўналишдаги объектлар йўқ ҳудудда тузилган тақдирда маҳаллий ҳокимият ва бошқарув идоралари унинг дастлабки қулайликларини таъминлаб берадилар: йўлларни, электр узатгич тармоқларини қуриш, сув таъминоти, газлаштириш, телефонлар ўрнатиш, радиолоштириш, ерларни текислаш, ерларни мелиорациялаш ишларини марказлаштирилган тартибда ажратиладиган давлат капитал маблағлари ва молия ресурслари ҳисобидан амалга оширадилар. Маҳаллий ҳокимият ва бошқарув идоралари, шунингдек ишлаб чиқариш объектлари ва уй-жойларни тиклашда деҳқон хўжаликларига ёрдам кўрсатадилар.

18-модда. Деҳқон хўжалигидан солиқ олиш

1. Деҳқон хўжалиги Ўзбекистон Республикасининг қонунларига мувофиқ солиқ тўлайди.

Халқ депутатлари маҳаллий Кенгашлари ўз ваколатлари доирасида деҳқон хўжаликларини солиқ тўлашдан озод этиш ёки солиқ миқдорини камайтириш ҳуқуқига эгадирлар.

2. Деҳқон хўжалигининг даромадлари, хўжалик аъзоларининг ҳамда хўжаликда шартнома асосида ишлаётган шахсларнинг шахсий даромадлари даромадлар тўғрисидаги маълумотнома (декларация)ларда акс эттирилади.

19-м о д д а. Деҳқон хўжалигининг молиявий ва кредит муносабатлари

1. Деҳқон хўжалигига қарашли ишлаб чиқаришга мўлжалланган объектлар қурилишига узоқ муддатли кредитлар бериш, ишлаб чиқаришнинг асосий воситаларини сотиб олиш ва хўжаликнинг жорий ишлаб чиқариш фаолияти учун қисқа муддатли кредитлар бериш кредит шартномасига мувофиқ амалга оширилади. Давлат, кооператив ва жамоат корхоналари, бирлашмалари, ташкилотлари ва муассасалари, айрим шахслар деҳқон хўжаликларига тузилган шартномаларга мувофиқ кредитлар беришга ҳақлидирлар.

Деҳқон хўжаликлари уларга хизмат кўрсатиш учун банк муассасалари томонидан тузилган махсус кредит фондидан имтиёзли шартларда фойдаланади.

Ерларни мелнорациялашга, йўллар, кўприклар, газ, электр, иссиқлик тармоқлари, сув қувурлари, коммунал йўналишдаги ўзга объектлар қуриш ишларига қаратиладиган бюджет маблағлари ҳам деҳқон хўжаликларини пул билан таъминлашнинг манбаи бўлиши мумкин.

2. Деҳқон хўжалиги тузилаётган пайтда, унга ссудалар ва кредитлар берилаётганида маҳаллий ҳокимият ва бошқарув идоралари ҳамда тўлов қобилиятига эга бўлган ўзга юридик ҳамда жисмоний шахслар, шунингдек ўз мол-мулкни гаровга қўйиб деҳқон хўжаликларининг ўзи ҳам кафил бўлишлари мумкин.

3. Деҳқон хўжалиги ихтиёрийлик асосида ўзига қарашли ва ижарага олган ишлаб чиқариш воситаларини, шунингдек қишлоқ хўжалиги экинлари (кўчатлари)ни, кўп йиллик дов-дарахтларни, тайёрланган маҳсулотни, хом ашёни, материалларни нобуд бўлишдан ёки шикастланишдан суғурталайди ва амалдаги қонунларда белгиланган тартибда ва шартларда суғурта тўловларини олади.

20-м о д д а. Деҳқон хўжалиги фаолиятининг натижаларини ҳисоб-китоб қилиш

Деҳқон хўжалиги ўз ишининг натижаларини ҳисоб-китоб қилиб боради ҳамда маҳаллий статистика ва молия идораларига белгиланган тартибда ҳисобот тақдим этади.

21-м о д д а. Деҳқон хўжалигининг жавобгарлиги

Деҳқон хўжалиги ўз мажбуриятларига мол-мулки билан жавоб беради, амалдаги қонунларга биноан бу мол-мулки тартиб олиниши мумкин. Давлат деҳқон хўжалигининг мажбуриятлари юзасидан жавобгар бўлмайди, деҳқон хўжалиги эса давлатнинг мажбуриятлари юзасидан жавобгар бўлмайди.

Деҳқон хўжалигининг ушбу Қонун ва Ўзбекистон Республикасининг бошқа қонун ҳужжатлари талабларини бузишда айбдор бўлган аъзолари белгиланган тартибда моддий, маъмурий ёки жиноий жавобгар бўлади.

Амалдаги қонунларга мувофиқ деҳқон хўжалиги меҳнат вазифаларини адо этиш чоғида хўжалик аъзолари ва меҳнат шартномаси бўйича ишлаётган шахслар шикастланиш ёки саломатлигига етказилган зарар учун жавобгар бўлади.

22-м о д д а. Деҳқон хўжалигининг мол-мулки ва ерини мерос қолдириш

1. Деҳқон хўжалигининг мол-мулки Ўзбекистон Республикасининг фуқаролик қонунлари қондаларига мувофиқ мерос қолдирилади. Хўжаликда фаолиятини давом эттираётган меросхўрлар мерос ҳуқуқи тўғрисидаги гувоҳнома берилганлиги учун давлат поштинаси тўлашдан озод этилади.

2. Ер майдони «Ер тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига белгиланган тартибга мувофиқ мерос қолдирилади.

V бўлим. Деҳқон хўжалиги фаолиятининг тўхтатилиши

23-м о д д а. Деҳқон хўжалиги фаолиятининг тўхтатилиш асослари

Деҳқон хўжалигининг фаолияти қуйидаги ҳолларда тўхтатилади:

хўжалик фаолиятини давом эттиришни истайдиган хўжаликнинг бирорта аъзоси, меросхўр ёки ўзга шахс қолмаган бўлса;

ер майдонига эгалик қилиш ва ундан фойдаланиш ҳуқуқидан ихтиёрий равишда воз кечилганда;

ер майдони берилган муддат тугаган ва ерга эгалик қилиш ёки ундан фойдаланиш ҳуқуқини тиклаш имкони бўлмаган тақдирда;

ердан ўзга мақсадларда фойдаланилганда, ер майдонидан самарасиз фойдаланилганда, кадастр баҳоси меъёридан муттасил паст даражада маҳсулот олинган тақдирда;

ерларнинг экологик ҳолати бузилган тақдирда;

ер майдони белгиланган тартибда давлат ёки жамоат эҳтиёжлари учун олиб қўйилганда;

деҳқон хўжалиги тўлов қобилиятини йўқотган деб эълон қилинганда;

ер солиғи ёки ижара ҳақи мунтазам равишда белгиланган муддатларда тўланмаётган бўлса;

башарти, деҳқон хўжалиги рўйхатдан ўтган пайтдан бошлаб бир йил давомнда ишлаб чиқариш-хўжалик фаолиятини бошламаган бўлса;

деҳқон хўжаликларининг фаолиятини тартибга солиб турувчи қонунлар бир неча бор ёки бир марта, лекин қўпол равишда бузилган тақдирда;

шартнома талабларини бузганлиги сабабли ижара шартномаси бекор қилинганда;

деҳқон хўжалиги қайтадан тузилганда.

24-модда. Деҳқон хўжалигининг фаолиятини тўхтатиш тартиби

1. Деҳқон хўжалиги фаолиятини тўхтатиш тўғрисидаги қарор ноҳия ҳокими томонидан қабул қилинади.

2. Деҳқон хўжалигининг фаолиятини тўхтатиш билан боғлиқ низолар суд орқали ҳал этилади.

3. Деҳқон хўжалигидан давлат ёки жамоат эҳтиёжлари учун ер майдонларини олиб қўйиш — хўжалик ихтиёрига кўра, унга шу ерга тенг ер участкаси ажратилиб, унинг ер майдони кимга берилаётган бўлса, шу корхона, муассаса, ташкилот томонидан олиб қўйилаётганларининг ўрнига янги жойда уй-жой, ишлаб чиқариш ва ўзга иморатлар қуриб берилгач ҳамда етказилган зарар, шу жумладан бой берилган фойда ўрни тўла ҳажмда тўлангач амалга оширилади.

4. Деҳқон хўжалигининг фаолияти тўхтатилган тақдирда унинг мол-мулки хўжаликда меҳнат шартномаси бўйича ишлаётган шахслар меҳнатига ҳақ тўлаш учун,

бюджет тўловлари тўлаш, банкларнинг ссудаларини қайтариш ҳамда ўзга қарз берганлар билан ҳисоб-китоб қилиш учун ишлатилади.

Деҳқон хўжалигининг фаолияти тўхтатилиши билан ноқ хўжалик аъзоларининг эгаллигида бўлган турар жой, томорқа, шунингдек ўзга мол-мулк улар ихтиёрида сақланиб қолади.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

И. КАРИМОВ

**«ДЕҲҚОН ХУЖАЛИГИ ТЎҒРИСИДА»ГИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИНИ
АМАЛГА КИРИТИШ ТАРТИБИ ҲАҚИДА**

**Ўзбекистон Республикаси Олий
Кенгашининг
1992 йил 3 июль**

Қ А Р О Р И

**(Ўзбекистон Республикаси
Олий Кенгашининг Ахборотномаси,
1992 йил, 10-сон, 404-модда)**

Ўзбекистон Республикасининг Олий Кенгаши **қ а р о р**
қ и л а д и:

1. «Деҳқон хўжалиги тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни эълон қилинган пайтдан эътиборан амалга киритилсин.

2. Белгиланган қўйилсинки, Ўзбекистон Республикасининг қонунлари «Деҳқон хўжалиги тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқлаштирилиб олингунга қадар ушбу Қонунга зид бўлмагани учун Ўзбекистон Республикасининг амалдаги ҳужжатлари қўлланаверади.

3. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасига уч ойлик муддат ичида:

Ўзбекистон Республикаси ҳукуматининг қарорларини «Деҳқон хўжалиги тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқлаштириш;

Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларини «Деҳқон хўжалиги тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқлаштириш хусусида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашига таклифлар тақдим этиш вазифаси топширилсин.

4. «Ер тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1990 йил, 16—18-сонлар, 294-модда) 11-моддасига ўзгартириш киритилиб, модданинг биринчи қисмидаги «5 йилга» деган сўзлар «10 йилга» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

**Ўзбекистон Республикаси Олий
Кенгашининг Раиси**

Ш. ЙУЛДОШЕВ

МУНДАРИЖА

Ўзбекистон Республикаси Давлат герби тўғрисида Ўзбекистон Республикасининг 1992 йил 2 июль ҚОНУНИ .	3
«Ўзбекистон Республикасининг Давлат герби тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонунини амалга киритиш тартиби ҳақида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг 1992 йил 2 июль ҚАРОРИ .	7
Ўзбекистон Республикасининг Халқаро валюта фонди, Реконструкциялаш ва ривожланиш халқаро банки, Ривожланиш халқаро ассоциацияси, Халқаро молия корпорацияси, кўп томонлама сармоя ажратишни кафолатловчи Агентликка аъзолиги тўғрисида Ўзбекистон Республикасининг 1992 йил 2 июль ҚОНУНИ .	9
«Ўзбекистон Республикасининг Халқаро валюта фонди, Реконструкциялаш ва ривожланиш халқаро банки, Ривожланиш халқаро ассоциацияси, Халқаро молия корпорацияси, кўп томонлама сармоя ажратишни кафолатловчи Агентлигининг аъзоси эканлиги тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонунини амалга киритиш тартиби ҳақида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг 1992 йил 2 июль ҚАРОРИ .	13
«Ўзбекистон Республикасининг ташқи иқтисодий фаолияти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонунига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида Ўзбекистон Республикасининг 1992 йил 2 июль ҚОНУНИ .	14
«Ўзбекистон Республикасида чет эл инвестициялари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида. Ўзбекистон Республикасининг 1992 йил 2 июль ҚОНУНИ .	16
Ўзбекистон Республикасининг фуқаролиги тўғрисида Ўзбекистон Республикасининг 1992 йил 2 июль ҚОНУНИ .	23
«Ўзбекистон Республикасининг фуқаролиги тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга киритиш тартиби тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг 1992 йил 2 июль ҚАРОРИ .	43
«Ўзбекистон Республикаси халқ депутатларининг мақоми тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 8-моддасига ўзгартишлар киритиш ҳақида Ўзбекистон Республикасининг 1992 йил 2 июль ҚОНУНИ .	45
Таълим тўғрисида Ўзбекистон Республикасининг 1992 йил 2 июль ҚОНУНИ .	46
«Таълим тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга киритиш тартиби ҳақида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг 1992 йил 2 июль ҚАРОРИ .	71
Қасаба уюшмалари, уларнинг ҳуқуқлари ва фаолиятининг кафолатлари тўғрисида Ўзбекистон Республикасининг 1992 йил 2 июль ҚОНУНИ .	72
«Қасаба уюшмалари, уларнинг ҳуқуқлари ва фаолиятининг кафолатлари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга киритиш ҳақида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг 1992 йил 2 июль ҚАРОРИ .	83
Ўзбекистон Республикасининг чет давлатлардаги дипломатия ваколатхоналари бошлиқларини тайинлаш ҳамда ча-	

қириб олиш тартиби тўғрисида Ўзбекистон Республика- сининг 1992 йил 3 июль ҚОНУНИ.	85
Ўзбекистон Республикасининг дипломатия ходимлари учун дипломатия даража ва мартабалари белгилаш тўғриси- да Ўзбекистон Республикасининг 1992 йил 3 июль ҚО- НУНИ.	87
«Ўзбекистон Республикасининг дипломатия ходимлари учун дипломатия даража ва мартабалари белгилаш тўғриси- да»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга кир- ритиш ҳақида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши- нинг 1992 йил 3 июль ҚАРОРИ.	90
Автомобиль йўллари тўғрисида Ўзбекистон Республикасининг 1992 йил 3 июль ҚОНУНИ.	91
Давлат санитария назорати тўғрисида Ўзбекистон Респуб- ликсининг 1992 йил 3 июль ҚОНУНИ.	105
«Давлат санитария назорати тўғрисида»ги Ўзбекистон Респуб- ликаси Қонунини амалга киритиш тартиби ҳақида Ўз- бекистон Республикаси Олий Кенгашининг 1992 йил 3 июль ҚАРОРИ.	125
Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодексига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида Ўз- бекистон Республикасининг 1992 йил 3 июль ҚОНУНИ.	126
Гувоҳлар, жабранувчилар, экспертлар, мутахассислар тар- жимонлар ва холисларнинг қилган харажатларини тў- лаш тартиби ва миқдорлари тўғрисида Ўзбекистон Рес- публикасининг 1992 йил 3 июль ҚОНУНИ.	140
«Гувоҳлар, жабранувчилар, экспертлар, мутахассислар, тар- жимонлар ва холисларнинг қилган харажатларини тў- лаш тартиби ва миқдорлари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонунини амалга киритиш ҳақида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг 1992 йил 3 июль ҚАРОРИ.	143
Ўзбекистон Республикасида байрам кунлари тўғрисида Ўзбе- кистон Республикасининг 1992 йил 2 июль ҚОНУНИ.	144
Монополистик фаолиятни чеклаш тўғрисида Ўзбекистон Рес- публикасининг 1992 йил 2 июль ҚОНУНИ.	145
«Монополистик фаолиятни чеклаш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга киритиш ҳақида Ўзбе- кистон Республикаси Олий Кенгашининг 1992 йил 2 июль ҚАРОРИ.	155
Биржалар ва биржа фаолияти тўғрисида ¹ . Ўзбекистон Рес- публикасининг 1992 йил 3 июль ҚОНУНИ.	156
«Биржалар ва биржа фаолияти тўғрисида»ги Ўзбекистон Рес- публикасининг Қонунини амалга киритиш тартиби ҳа- қида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг 1992 йил 2 июль ҚАРОРИ.	169
Мудофаа тўғрисида. Ўзбекистон Республикасининг 1992 йил 3 июль ҚОНУНИ.	171
«Мудофаа тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга киритиш тўғрисида. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг 1992 йил 3 июль ҚАРОРИ.	181
Ҳарбий қасамд тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг 1992 йил 3 июль ҚАРОРИ.	182
Умумий ҳарбий мажбурият ва ҳарбий хизмат тўғрисида	

Ўзбекистон Республикасининг 1992 йил 3 июль ҚОНУНИ .	184
«Умумий ҳарбий мажбурият ва ҳарбий хизмат тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга киритиш ҳақида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг 1992 йил 3 июль ҚАРОРИ .	220
Муқобил хизмат тўғрисида Ўзбекистон Республикасининг 1992 йил 3 июль ҚОНУНИ .	221
«Муқобил хизмат тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга киритиш тартиби ҳақида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг 1992 йил 3 июль ҚАРОРИ .	228
Деҳқон хўжалиги тўғрисида Ўзбекистон Республикасининг 1992 йил 3 июль ҚОНУНИ .	229
«Деҳқон хўжалиги тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга киритиш тартиби ҳақида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг 1992 йил 3 июль ҚАРОРИ .	245

Официальное издание
На узбекском языке

НОВЫЕ ЗАКОНЫ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН
6-ВЫПУСК

Нашриёт муҳаррири *Д. Дўстжонова*
Рассом *А. Баҳромов*
Техник муҳаррир *М. Саидова*

Босмаҳонага 13.05.93 й. да берилди. Босишга 19.11.93 й. да руҳсат этилди. Қороз бичими 84×108^{1/32}. Босма тобоғи 7,75. Нашриёт ҳисоб тобоғи 15,1. Шартли босма тобоғи 13,0. 2000 нусха. 84-буюртма. Нарҳи шартнома асосида.

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги «Адолат» нашриёти: 700047, Тошкент, Сайилгоҳ кўчаси, 5.

ЎЗР ФА «Фан» нашриётининг босмаҳонаси: 700170, Тошкент акад. Ҳ. Абдуллаев кўчаси, 79.